

Thinking Real Estate?
BUYERS we'll find the right home for you.
 We have a common goal: Making you a homeowner.
SELLERS we know your local markets

Pradeep Singh
847-322-5832
 iShowHomes@Yahoo.com
 www.Tajhomegroup.com
 20 S. Roselle Rd.,
 Schaumburg, IL 60193

COLDWELL BANKER
 Residential Brokerage

Blue Diamond
 BANQUET HALL & CATERING

ਬਲੂ ਡਾਇਮੰਡ ਬੈਂਕੁਇਟ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਬਣਾਓ
Ph: 317-406-9924

Mela
 INDIAN RESTAURANT • PUB

ਮੇਲਾ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਦਾ ਖਾਣਾ ਇਕ ਵਾਰ ਖਾਓਗੇ, ਵਾਰ ਵਾਰ ਆਓਗੇ
Baljinder S. Ben
Ph: 317-869-2400

Buying/Selling in Michigan

All types of Residential & Commercial properties. Gas Stations, Liquor Stores, Hotels, Plazas, Truck Terminals etc.
All types of loans.

Landmark Realty
 40600 Ann Arbor Rd., Suite# 150,
 Plymouth, MI 48170
Call: 734-751-4455 **Raj Shergill**
 rajsshergill@yahoo.com **Associate Broker**

Twenty-Second Year of Publication ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢
 ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 22, Issue 43, October 23, 2021 20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388
 Email:punjabtimes1@gmail.com
 www.punjabtimesusa.com

ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨ ਲਹਿਰ ਦਾ ਦਮ ਘੁੱਟਣ ਲਈ ਉਤਾਰੂ

ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਕੇ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼

ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਕੈਲਾਸ ਚੌਧਰੀ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਸਥਿਤ ਬੰਗਲੇ 'ਚ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਲੰਚ ਉੱਤੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਿੱਕੀ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਦੌਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਿਵਾਦਤ ਬੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿੱਕੀ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਮੀਡੀਆ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਦੌਰ ਦੌਰਾਨ 50 'ਫਰਜ਼ੀ' ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦਾ ਗਵਾਹ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਮੀਤ ਪਿੱਕੀ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਅਮਨ ਸਿੰਘ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਹ (ਪਿੱਕੀ) ਬਾਬਾ ਅਮਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਦਿਲਚਸਪ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੋਈਆਂ ਜਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਫੋਟੋਆਂ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਅਮਨ ਸਿੰਘ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਬੈਠ ਕੇ ਖਾਣਾ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰੀ ਖਾਣੇ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। 3-4 ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ ਇਸ ਗੁਪਤ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਾਇਰਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਤਲ ਮਾਮਲੇ ਕਾਰਨ ਸਿੰਘ ਬਾਰਡਰ ਤੋਂ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਡੇਰਾ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਸਿੰਘ ਬਾਰਡਰ ਉੱਤੇ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਬੈਠੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਬਾਰੇ ਸਿਰਫ ਬਾਬਾ ਅਮਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੀ ਪਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਫੋਟੋਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਨਿਹੰਗ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਸੀ ਟਕਰਾਅ ਦੇ ਆਸਾਰ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਨਿਹੰਗ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਸਿੰਘ ਬਾਰਡਰ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 ਉੱਤੇ)

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਉਠੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਦਮ ਘੁੱਟਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਹਰ ਹੀਲਾ ਵਰਤਣ ਉੱਤੇ ਉਤਾਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਜਿਥੇ ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ (ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ.) ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਕੇ ਚੁਫੇਰਿਓ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਥੇ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਉਲਝਾਉਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਪਰਤਾਂ ਖੁਲ੍ਹਣ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਸਿੰਘ ਬਾਰਡਰ ਉੱਤੇ ਧਰਨੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਨੇੜੇ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਹੱਤਿਆ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਿੰਘ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਬੇਅਦਬੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਤਲ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਨਿਹੰਗ ਬਾਬਾ ਅਮਨ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਤੋਮਰ ਸਮੇਤ ਭਾਜਪਾ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਗੁਪਤ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਿਹੰਗ ਆਗੂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਹੋਰ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਗੱਲਬਾਤ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀ ਮੰਤਰੀ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਤਸਵੀਰਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਬਾਬਾ ਅਮਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੰਘ ਬਾਰਡਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਨਕਦ ਅਤੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕਤਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਬਰਖਾਸਤ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮੀ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਪੁਲਿਸ ਕੈਪਟ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪਿੱਕੀ ਵੀ ਇਕ ਮਿਲਣੀ ਮੌਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ। ਇਹ ਮੀਟਿੰਗ ਜੁਲਾਈ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਦੱਸੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਕ ਹੋਰ ਫੋਟੋ ਵਿੱਚ ਬਾਬਾ ਅਮਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਿੱਕੀ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਭਲਾਈ

ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਮਿਲੇ ਕੈਪਟਨ ਦੇ ਸੁਰ!

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਲਦੀ ਹੀ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਮਰਿੰਦਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸਾਨ ਮੰਗਾਂ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਨਿਬੇੜਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਸਵੰਦ ਹਨ। ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਅੱਡ ਹੋਏ ਢੀਂਡਸਾ ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ ਧੜਿਆਂ ਨਾਲ ਗੱਠਜੋੜ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕਲੋਸ਼ ਅਤੇ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੂ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਮਗਰੋਂ ਕੈਪਟਨ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣਾ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਾਰਟੀ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਨੇ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨਵਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਥਾਪ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੁਣ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਇਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਾਡੇ ਕਿਸਾਨਾਂ, ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ, ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਜਲਦੀ ਹੀ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਾਂਗਾ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਗੱਠਜੋੜ ਕਰਨਗੇ ਪਰ ਇਹ ਗੱਠਜੋੜ ਤਾਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਸਬੰਧੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ। ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲੜੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਤੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ ਧੜੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਤੌਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

India Palace Restaurant
 And Banquet Hall
 Restaurant-Fine Indian Cuisine
 4213 Lafayette Road, Indianapolis, IN
 (Ph:317-298-0773)
 Banquet Hall Available Up to 550 People

Amber Indian Restaurant
 Restaurant-Fine Indian Cuisine
 12510 N. Meridian St.,
 Carmel, IN
 Ph: 317-580-0828

We do private party's & catering at your home or business.
Call, Lakhvir S. Johal
Ph: 317-709-7800
 www.indianpalaceindy.com
 www.AmberIndianRestaurantCarmel.com

Singh Auto Group
 3983 ST RD 38E
 Lafayette, IN 47905
Ph: 765-607-1300
 www.singhautosgroup.com

Best Buy Motors
 1805 Elmwood, Lafayette, IN 47904
Ph: 765-449-0490
 Www.bestbuymotorsin.com

University Motors
 3312 Klondike Rd, West Lafayette, IN 47906
Ph: 765-497-1100
 Serving Indian American community over 30 years in Midwest for their auto needs.
 ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਡੀ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:
Jaspal S. Ghotra: 765-337-5151

BIG BAZAAR
 Grocery, Sweets & Catering
 5425 E. Thompson Rd.
 Indianapolis IN 46237

Buffet
 Mon to Sat. 11am to 3pm
 Sunday 2pm to 7pm

*Fresh Vegetables Every Thursday
 *Book your catering now.
Ask for, Baljinder S. Ben
Ph: 317-640-2400

Like our Facebook page:
 BigBazaarIndianGrocery

Now Open 7 Days a Week

Regal Jewels
 Best Jewelry Selection in the Midwest
www.RegalJewels.com
 24kt Gold, 22kt Gold, & Diamonds

Store Hours:
11 am to 8 pm
 Contact:
Rajveer Singh Gill
 Cell: 847-907-1525
 Store: 773-262-4377

ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ: ਛੇ ਸਾਲਾਂ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਉਡੀਕ

ਫਰੀਦਕੋਟ: ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 14 ਅਕਤੂਬਰ 2015 ਨੂੰ ਵਾਪਰੇ ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ ਤੇ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਛੇ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਨਸਾਫ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਿਆ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ ਤੇ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਆਈ ਸੀ।

ਹੁਣ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਬਾਕੀ ਬਚੇ ਹਨ, ਪਰ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ 'ਤੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਬਹਿਬਲ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ 'ਚ ਦੋ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਲਈ ਹੁਣ ਤੱਕ ਤਿੰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮਾਂ ਬਣ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਕੁੰਵਰ ਵਿਜੈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ, ਆਈ.ਜੀ.

ਪਰਮਰਾਜ ਸਿੰਘ ਉਮਰਾਨੰਗਲ, ਸਾਬਕਾ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਚਰਨਜੀਤ ਸ਼ਰਮਾ ਸਮੇਤ ਸੱਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਸਾਰੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਤੇ ਆਈ.ਜੀ. ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਗੋਲੀਕਾਂਡ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਆਈ.ਜੀ. ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੁੰਵਰ ਵਿਜੈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਨੂੰ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਮੰਨਦਿਆਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਏ.ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਐੱਲ ਕੇ ਯਾਦਵ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਨਵੀਂ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਬਣਾਈ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਫਰਵਰੀ 2022 ਤੱਕ ਮਿਲੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰ ਕੇ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਮੱਧਮ ਪੈ ਗਈ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਜੇ ਥੱਕ ਗਏ ਹੋ ਤਾਂ ਕਾਲ ਕਰੋ

ਫੋਨ (408) 687-1899

Gurdip Singh Sandhu

Homeopathic Practitioner/Consultant Since 1973
DHMS-Gold Medalist, BAMS, MDEh.- India

Well Experienced as:

Director, Principal, Professor and Chief Medical Officer in Medical Colleges and Hospitals of Punjab (India)
Practice Under State of California Act SB 577
EX Member: The California Homeopathic Society
National Center For Homeopathy- USA

Gurdip Singh Sandhu

Live on Jas TV

Saturday 9:30AM and Sunday 4PM (Pacific Time)

7021 Village Park Way, Dublin, CA 94568

Email: Homeomedicine@yahoo.com

MEDICARE SUPPLEMENTS & ADVANTAGE PLANS
GET YOUR MEDICARE QUESTIONS ANSWERED

MEDICARE

Medicare coverage can be confusing and it is important to make the best decision for you and your health.

There are four different parts of Medicare:

Part A Hospital Insurance	Part C \$0 Premium Medicare Advantage Plans
Part B Medical Insurance	Part D Prescription Drug Coverage

Medicare Supplement Plans Offered by Various Companies at Competitive Rates

RAJ SURENDRAN

RAJ SURENDRAN

708-945-3985

rsurendran007@gmail.com

Ph: 224-678-7070

BEST FLOORING & CARPET LTD

2761 W. Algonquin Rd., Algonquin, IL 60102

ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ! ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!! ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!!!

ਅਲਗਾਨਕੁਇਨ, ਇਲੀਨਾਏ ਵਿੱਚ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ ਨਵਾਂ ਕਾਰਪੈਟਸ ਸਟੋਰ

ਘਰਾਂ/ਦਫਤਰਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਕਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਟੀ ਦਾ ਕਾਰਪੈਟ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਪੁਆਓ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੇ ਰੰਗ ਹਰ ਕਵਾਲਟੀ ਵਿੱਚ

ਹਾਰਡਵੁੱਡ ਫਲੋਰ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਲੋਰ ਉਪਲਬਧ

ਸਪੈਸ਼ਲ ਸੇਲ

ਆਰਡਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਕਾਰਪੈਟ ਪਾਵਾਂਗੇ ਕਾਰਪੈਟ ਰਿਪੇਅਰ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

Carpet, Waterproof Laminate, Luxury Vinyl Plank, Solid Wood, Engineer Wood & all other kinds of Floor work.

Give us call for free estimate.

ਫਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟ ਲਈ ਅੱਜ ਜੀ ਕਾਲ ਕਰੋ:

ਪਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਫੋਨ: 773-956-0718

Fax: 224-678-7131; Bestflooring13@gmail.com

LAW OFFICES OF **VIVEK MALIK**

Follow us on:

ACCOMPLISHED IMMIGRATION Attorneys

help FAMILIES REUNITE in the

UNITED STATES

Our Global & Nationwide Services in the field of U.S. Immigration & Nationality Law

Come talk to an experienced immigration attorney

Toll Free No. **866-424-4000**

OUR OFFICES

- 432 S Emerson Ave, Suite 220, Greenwood, IN 46143
Phone: 317.560.4777
- 1067 N Mason Rd., Suite 4, St Louis, Missouri 63141
Phone: 314.416.8000
- 2440 W Shaw Ave., Suite 205, Fresno, California 93711
Phone: 559.578.4344

www.usa-immigrationlaw.com

Business Immigration & Worksite Compliance ■
ਬਿਜਨੈਸ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਵਰਕਸਾਈਟ ਕਮਪਲਾਇਸ

Family & General Immigration ■
ਫੈਮਿਲੀ ਐਂਡ ਜਨਰਲ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ

Naturalization & Citizenship ■
ਨੈਚੁਰਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ

Removal Defense & Waivers ■
ਰੀਮੂਵਲ ਡਿਫੈਂਸ ਐਂਡ ਵੈਵਰਸ

Languages SPOKEN Punjabi | Hindi | Urdu | Spanish & English

ਗੁਲਾਬੀ ਸੁੰਡੀ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਮਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਗੁਲਾਬੀ ਸੁੰਡੀ ਨੇ ਨਰਮਾ ਪੱਟੀ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੋਟਾ ਰਗੜਾ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਇਕੱਲੇ ਬਠਿੰਡਾ ਤੇ ਮਾਨਸਾ ਜਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤਕਰੀਬਨ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਮਾਰ ਪਈ ਹੈ। ਬਠਿੰਡਾ ਤੇ ਮਾਨਸਾ ਜਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਨਰਮੇ ਦੀ ਸੌ ਫੀਸਦੀ ਫਸਲ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਗਿਰਦਾਵਰੀ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਚ ਇਹ ਤੱਥ ਉਭਰੇ ਹਨ।

ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਬਠਿੰਡਾ ਜਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਕੁੱਲ 2.43 ਲੱਖ ਏਕੜ ਰਕਬਾ ਨਰਮੇ ਹੋਣ ਹੈ। ਇਸ

'ਚੋਂ ਵੱਡੇ ਰਕਬੇ 'ਚ ਨਰਮੇ ਦੀ ਫਸਲ 76 ਤੋਂ ਸੌ ਫੀਸਦ ਤੱਕ ਨੁਕਸਾਨੀ ਗਈ ਹੈ ਜਦਕਿ 150 ਏਕੜ ਰਕਬੇ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਥੋੜ੍ਹਾ ਘੱਟ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਨਸਾ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕੁੱਲ 1.52 ਲੱਖ ਏਕੜ ਰਕਬੇ 'ਚੋਂ ਸੌ ਫੀਸਦੀ ਫਸਲ 76 ਤੋਂ 100 ਫੀਸਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਸੰਗਰੂਰ ਜਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਕੁੱਲ 6600 ਏਕੜ ਰਕਬੇ 'ਚ ਨਰਮਾ ਬੀਜਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ 'ਚੋਂ 4092 ਏਕੜ ਰਕਬਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਗਿਰਦਾਵਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਠਿੰਡਾ ਮਾਨਸਾ ਜਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਨਰਮਾ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰਾਂ ਦਾ 3081 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਲੰਘੇ ਵਰ੍ਹੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਨਰਮੇ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀ

ਏਕੜ ਝਾੜ 14 ਕੁਇੰਟਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਭਾਅ ਵੱਲ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ ਬਠਿੰਡਾ ਜਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ 5890 ਤੋਂ 7910 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਅਤੇ ਮਾਨਸਾ ਜਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ 5800 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 7750 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਤੱਕ ਨਰਮਾ ਵਿਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਐਤਕੀਂ ਔਸਤਨ 12 ਕੁਇੰਟਲ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦੇ ਝਾੜ ਅਤੇ 6500 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਦਾ ਔਸਤਨ ਭਾਅ ਹੋਣ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਮਾਨਸਾ ਜਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਨੁਕਸਾਨੀ ਫਸਲ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ 1185 ਕਰੋੜ ਅਤੇ ਬਠਿੰਡਾ ਜਿਲ੍ਹੇ 'ਚ 1895 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਿੱਤੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਬਠਿੰਡਾ ਤੇ

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਗਿਰਦਾਵਰੀ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਨੇ ਗੁਲਾਬੀ ਸੁੰਡੀ ਕਾਰਨ ਹੋਏ ਖਰਾਬੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਉੱਚ ਅਫਸਰਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਗਿਰਦਾਵਰੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਉਂਗਲ ਉਠਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਹੋਈ ਗਿਰਦਾਵਰੀ ਦੀ ਮੁੜ ਚੈਕਿੰਗ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਨਰਮੇ ਦੀ ਫਸਲ ਵੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਗਿਰਦਾਵਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਸਮੁੱਚੀ ਫਸਲ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਦਿਖਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਮਾਲ ਮਹਿਕਮੇ ਵੱਲੋਂ ਕਾਨੂੰਗੋਆਂ ਤੋਂ ਪਤੜਾਲ ਕਰਾਈ ਜਾਣੀ ਹੈ।

ਮਾਨਸਾ ਜਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਕਰੀਬ 3081 ਕਰੋੜ ਦੀ ਫਸਲ ਨੁਕਸਾਨੀ ਗਈ ਹੈ ਜਦਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਖਰਾਬੇ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ 477.76 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ 'ਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 216.11 ਕਰੋੜ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 261.65 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਪਾਉਣੀ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੀ ਨਰਮਾ ਪੱਟੀ

ਵਿਚ ਗੁਲਾਬੀ ਸੁੰਡੀ ਕਰਕੇ 3.96 ਲੱਖ ਏਕੜ ਫਸਲ 76 ਤੋਂ 100 ਫੀਸਦੀ ਤਬਾਹ ਹੋਈ ਹੈ। ਕੁਝ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਨਰਮੇ 'ਤੇ ਚਿੱਟੀ ਮੱਖੀ ਦਾ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਦੋਂ 23 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਦੀ ਫਸਲ ਨੁਕਸਾਨੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ 643 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਕਿਸਾਨੀ ਮੁੱਦੇ: ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 32 ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਅੱਗੇ, ਟੌਲ ਪਲਾਜ਼ਿਆਂ ਉਪਰ, ਅੰਬਾਨੀ ਤੇ ਅਡਾਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਬਾਹਰ, ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਪਾਰਕਾਂ ਅੰਦਰ, ਲਿੰਜੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬਰਮਲ ਪਲਾਂਟ ਅਤੇ ਮੋਗਾ ਦੇ ਸਾਈਲੋ ਸਟੋ ਕਰੀਬ ਸਵਾ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਧਰਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਲਿਆ। ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਘਾਟ, ਗੁਲਾਬੀ ਸੁੰਡੀ ਕਾਰਨ ਤਬਾਹ ਹੋਈ ਨਰਮਾ ਪੱਟੀ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਸਣੇ ਹੋਰਨਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬਜ਼ਬਾਗ ਦਿਖਾਏ ਜਾਣਗੇ ਪਰ ਕਿਸਾਨੀ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਹੁਣੇ ਤੋਂ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਪਿੱਛਾਂ 'ਚ ਲਾਮਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਝੂਠੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਰਗਲਾ ਨਾ ਸਕਣ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਕੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ?

ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੰਗਲਾ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯੂਪੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਝਟਕਾ ਦੇਣ ਲਈ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣਾ ਜਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੋਦੀ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅੰਨਦਾਤਾ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ: ਸੰਧਵਾਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਵਿੰਗ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਕੁਲਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਵਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬੇ 'ਚ ਡੀ.ਏ.ਪੀ. ਖਾਦ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਹਾੜੀ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕਣਕ ਦੀ ਬਿਜਾਈ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਡੀ.ਏ.ਪੀ. ਦੀ ਅਣਕਿਆਸੀ ਘਾਟ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅੰਨਦਾਤਾ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਸੁੱਤੀ ਪਈ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਹੱਥਕੰਡਾ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਢਾਅ ਨਹੀਂ ਲਾ ਸਕਦਾ। ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਲਖੀਮਪੁਰ ਕਾਂਡ 'ਤੇ ਚੁੱਪ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਮੰਤਰੀ ਅਜੈ ਮਿਸ਼ਰਾ ਟੈਣੀ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਤੁਰਤ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਕੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਆਸ਼ੀਸ਼ ਮਿਸ਼ਰਾ ਤੇ ਮੋਨੀ ਗਰੋਹ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਰਿੰਦੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਤਿੰਨੋਂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ, ਬਿਜਲੀ ਬਿੱਲ 2020 ਸਮੇਤ ਪਰਾਲੀ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਤੁਰਤ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।

ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਗਿਰਦਾਵਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੋਵੇਗੀ ਖਤਮ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਭੂਮੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਦੂਸਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਗਿਰਦਾਵਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਤਹਿਸੀਲਾਂ ਵਿਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਸ਼ਾਮ ਪੰਜ

ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਿਰਦਾਵਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਵਿਸਥਾਰਤ ਤਜਵੀਜ਼ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਆਖਿਆ।

ਇਹ ਉਪਰਾਲਾ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਤਕਸੀਮ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗਿਰਦਾਵਰੀ, ਇੰਤਕਾਲ, ਜਮ੍ਹਾਂਬੰਦੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਸੁਖਾਲਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇਗਾ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਦਫਤਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਾਮ 5 ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਤੱਕ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੈਂਪ ਆਫਿਸ ਤੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਡਿਪਟੀ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ 2 ਕਿੱਲੋਵਾਟ ਲੋਡ ਤੱਕ ਦੇ ਸਾਰੇ ਯੋਗ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਕੇ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਬਕਾਏ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਫਾਰਮ ਭਰਨ ਲਈ ਫੀਲਡ ਸਟਾਫ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ, ਜਨਮ ਤੇ ਮੌਤ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ।

ਐਸ. ਚਟੋਪਾਧਿਆਏ ਹੋਣਗੇ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਮੁਖੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1986 ਬੈਚ ਦੇ ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਿਧਾਰਥ ਚਟੋਪਾਧਿਆਏ ਨੂੰ ਸੂਬੇ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਦਾ ਮੁਖੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਮੁਖੀ ਬਰਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਉਪਲ ਦੇ ਛੁੱਟੀ 'ਤੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਗ੍ਰਹਿ ਅਨੁਰਾਗ ਵਰਮਾ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਹੁਕਮਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸ੍ਰੀ ਚਟੋਪਾਧਿਆਏ ਨੂੰ ਬਰਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਉਪਲ ਦੇ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਲਈ ਚਾਰਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਜੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਧੀਕ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਐਲ.ਕੇ. ਯਾਦਵ ਨੂੰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਦਾ ਚਾਰਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਚਟੋਪਾਧਿਆਏ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਅਜ਼ਮਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਤੋਂ ਪੈਨਲ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਤੱਕ ਇਕਬਾਲ ਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ ਨੂੰ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਜਿਸਟਰੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਨੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਪਤਾਅਵਾਰ ਬਦਲਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਹੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖੇ ਜਾ ਸਕਣ।

ਚੰਨੀ ਨੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ, ਜੋ ਜ਼ਮੀਨੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣ ਬਾਰੇ ਸੁਝਾਅ ਦੇਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਸੂਬਿਆਂ

ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਵਿਧਾ ਕੈਂਪ ਲਾਉਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਸਕੀਮ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬੁਢਾਪਾ, ਦਿਵਿਆਂਗ, ਬੇਸਹਾਰਾ ਅਤੇ ਵਿਧਵਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਬਕਾਏ ਨੂੰ ਨਜ਼ਿਠਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਇਹ ਕੈਂਪ 20 ਤੇ 21 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 29 ਤੇ 30 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਤਹਿਸੀਲ, ਬਲਾਕ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਲਾਏ ਜਾਣ। ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਅਤੇ ਭਲਾਈ ਸਕੀਮ ਵਿਚ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ੀ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ।

Matrimonials

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Jatt Sikh family looking for a suitable match for their 30 yrs, 5'-8" born and raised in US, never married daughter. Degree in BBA & working in Oil & Gas. Vegetarian/non drinker preferred. Please send bio-data/pictures to kaur1991@yahoo.com 39-42

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਜੱਟ ਸਿੱਖ, ਕੱਦ 6 ਫੁੱਟ, ਉਮਰ 40 ਸਾਲ (ਸਿੰਗਲ) ਅਮੈਰੀਕਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਲੜਕੇ ਲਈ ਪਰਿਵਾਰਕ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਵਿਜ਼ੀਟਰ ਵੈਲਕਮ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: 925-778-0353 43-46

Looking for a suitable educated US Citizen/Green Card holder Punjabi Sikh woman for Punjabi Jatt Sikh Gill clean shaven Divorced man 43, 5'-7", US Citizen, belongs to educated family from Punjab, India. Please contact at: sukhkaran1978@outlook.com 38-41

ਤੰਦੂਰੀਏ, ਕੁੱਕ, ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ, ਵੇਟਰ ਅਤੇ ਡਿਸ਼ਵਾਸ਼ਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਮੈਡੀਸਨ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ 'ਢਾਬਾ' ਲਈ ਤੰਦੂਰੀਏ, ਕੁੱਕ, ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ, ਵੇਟਰ ਤੇ ਡਿਸ਼ਵਾਸ਼ਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮੁਫਤ ਖਾਣਾ ਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਮਿਸਟਰ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 608-886-2500 41-48

ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਬੀਬੀ ਦੀ ਭਾਲ

ਯੰਗਸਟਾਊਨ, ਓਹਾਇਓ, ਅਮਰੀਕਾ (Youngstown, Ohio, USA) ਰਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦਾਦੀ ਜੀ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਬੀਬੀ ਦੀ ਭਾਲ ਹੈ, ਜੋ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕੰਮਾਂ 'ਚ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕੇ। ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਤਨਖਾਹ \$3500 ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸਰਕਾਰੀ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਸਿਖਲਾਈ ਨਾਲ ਤਨਖਾਹ \$4,000 ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਈਮੇਲ: biji1924@gmail.com
ਜਾਂ ਫੋਨ: 330-967-0878 42-45

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਤਾਕਤਾਂ ਖਿਲਾਫ ਰੋਹ ਭਖਿਆ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ 50 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੱਕ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਦੇਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਚੁਫੇਰਿਓਂ ਵਿਰੋਧ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਜੋਂ ਦੇਖ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜਮਹੂਰੀ ਕਿਸਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਆਗੂ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਜੋ ਬਾਰਡਰ ਏਰੀਆ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵੀ ਆਗੂ ਹਨ, ਨੇ ਖਦਸ਼ਾ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸਰਹੱਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਸਿੰਧਾ ਕੇਂਦਰ ਅਧੀਨ ਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਫਸਾ ਕੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਿਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਆਗੂ ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਫੀਨਾ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ

ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰਾਂ 'ਚ 15 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਤਸਕਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਘੇਰਾ 50 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਤਸਕਰੀ ਨਹੀਂ ਰੁਕਣ ਲੱਗੇਗੀ। ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸਰਵਨ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਹੱਕਾਂ 'ਤੇ ਡਾਕਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਖੱਬੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਨੂੰ ਸਰਹੱਦ ਤੋਂ 50 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਅੰਦਰ ਤੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤਿੱਖਾ ਵਿਰੋਧ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਦੇ

ਫੀਡਬੈਕ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਸੰਯੁਕਤ) ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਫੀਡਬੈਕ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇਣ ਨੂੰ ਸੂਬੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਡਾਕਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਹੱਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖੋਹਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੋਹਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸੰਘੀ ਢਾਂਚੇ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ (ਐਮ.ਐਲ.) ਨਿਊ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸੂਬਾ ਆਗੂ ਕਾਮਰੇਡ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕੇਂਦਰੀ ਏਜੰਡਿਆਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਕਰਕੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਖੋਹ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ.-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਧਾਰਾ

370, 35-ਏ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਕੰਟਰੋਲ ਹੇਠ ਲੈ ਲਿਆ।

ਵਿਧਾਇਕ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੱਸਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਲਿਆ ਕੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਡਾਕਾ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜ ਦੀ ਪੁਲਿਸ, ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਜਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਬਲਾਂ ਨਾਲ ਸਥਾਨਕ ਤਸਕਰਾਂ ਜਾਂ ਮਾੜੇ ਅਨਸਰਾਂ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕੇਂਦਰੀ ਬਲਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਹਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀਮਾ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ ਪੰਜਾਬ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪੱਧਰੀ ਸੱਚੇ ਤਹਿਤ ਰੋਪੜ, ਸੰਗਰੂਰ, ਮਲੋਰਕੋਟਲਾ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਤੇ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਪੀ.ਐਸ.ਯੂ. ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਣਵੀਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਸਕੱਤਰ ਮੰਗਲਜੀਤ ਪੰਡੋਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ, ਅਸਾਮ ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੀ ਸੀਮਾ ਵਧਾ ਕੇ 50 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੱਕ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸੂਬੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖਤਮ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਲਗਭਗ ਅੱਧਾ ਖੇਤਰ ਸਿੱਧੇ-ਅਸਿੱਧੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਅਧੀਨ ਚਲਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕੈਪਟਨ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਚਾਰ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਸਰਹੱਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਲ (ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ.) ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਨਾਲ ਹਨ। ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਧਣ ਨਾਲ ਅੱਧਾ ਪੰਜਾਬ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਹੇਠ ਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਲਟ ਵਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਸਸਤੀ ਸ਼ੌਰਤ ਲਈ ਹਾਸੇਰੀਣੀਆਂ

ਕਹਾਣੀਆਂ ਘੜਨੀਆਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਵੇ।

ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਤੇ ਮੁੱਖ ਤਰਜਮਾਨ ਰਣਦੀਪ ਸੁਰਜੇਵਾਲਾ ਨੂੰ ਲੰਮੇ ਹੱਥੀਂ ਲੈਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਕਿੰਨਾ ਹਾਸੇਰੀਣਾ ਹੈ! ਤੁਹਾਡਾ

ਕਹਿਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਬਲਕਿ ਗੁਜਰਾਤ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ, ਅਸਾਮ ਆਦਿ ਵਿਚ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਲਈ ਹੁਕਮ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।" ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸੁਰਜੇਵਾਲਾ ਨੂੰ ਤਿੱਖੀ ਚੋਭ ਲਾਉਂਦਿਆਂ

ਕਿਹਾ, "ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਸੂਬੇ (ਹਰਿਆਣਾ) ਵਿਚ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕੋਈ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤ ਸਕਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਬੋਲਣ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

ਵਾਧੂ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਚੰਨੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ: ਆਪ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਹਿ-ਇੰਚਾਰਜ ਵਿਧਾਇਕ ਰਾਘਵ ਚੱਢਾ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਵਾਧੂ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਇਸ ਕਦਮ ਨੂੰ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਡਾਕਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਇਸ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਜਿੰਨਾ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚੰਨੀ ਨੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਦੀਆਂ ਵਧੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਸਖਤੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ

ਫਰੀਦਕੋਟ: ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਬਰੈਪਟਨ ਵਿਚ ਇਕ ਕਾਰ ਨਾਲ ਰੇਲ ਟਕਰਾਉਣ ਕਾਰਨ ਤਿੰਨ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਲੜਕੀ ਪ੍ਰਭਜੀਤ ਕੌਰ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਕੇ ਪ੍ਰਭਜੀਤ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਥਣਾਂ ਨਾਲ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕਾਰ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਨੇ ਰੁਕਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕਾਰ ਨਾਲ ਟਰੇਨ ਟਕਰਾਉਣ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਕ ਲੜਕੀ ਜਿਲ੍ਹਾ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਿੰਡ ਰਾਣੀ ਵਾਲਾ ਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ।

ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਖਿਲਾਫ ਸਿਆਸੀ ਹਲਚਲ ਵਧੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਨੂੰ ਸਰਹੱਦੀ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਵਧੇਰੇ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਦੇਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਮਗਰੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਹਲਚਲ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਹੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੰਢਤੁਪ ਕਰਨ ਤੇ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅੱਗੇ ਗੋਡੇ ਟੇਕਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਉਧਰ, ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸੇਧਿਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨਾਲ ਰਾਜ ਭਵਨ ਅੱਗੇ ਕੀਤੀ ਬੈਰੀਕੇਡਿੰਗ ਨੇੜੇ ਧਰਨਾ ਦੇਣ ਮਗਰੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਲਏ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿਰੁਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰੇਗਾ। ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਤਿੱਖੀ ਬਹਿਸ ਵੀ ਹੋਈ।

ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕਾਂ 'ਤੇ ਡਾਕਾ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਲਿਆ ਕੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ

ਫੈਸਲਾ ਸੰਘੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ: ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਫੈਡਰਲ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿਚ ਸਿੰਧਾ ਦਖਲ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਹੀ ਆਪਣੇ ਦਾਇਰੇ ਹੇਠ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਹੁਣ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰ ਕੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੁਖਬੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸੰਘੀ ਢਾਂਚੇ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ

ਕਿ ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਪਵਿੱਤਰ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਦੁਰਗਿਆਣਾ ਮੰਦਿਰ ਤੇ ਰਾਮ ਤੀਰਥ ਵੀ ਕੇਂਦਰੀ ਬਲਾਂ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਹੇਠ ਆ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਸ ਕੁਤਾਹੀ ਖਿਲਾਫ ਸੱਚ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ 'ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਮੰਦਭਾਗੀ: ਅਸ਼ਵਨੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਸ਼ਵਨੀ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਨੂੰ 50 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਘੇਰਾ ਦੇਣ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਰੰਗਤ ਦੇਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਦਭਾਗਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੰਨੀ ਖੁਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ।

ਕੇਂਦਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਰਾਜ਼ ਨਾ ਕਰੇ: ਪਵਾਰ ਪੁਣੇ: ਐਨ.ਸੀ.ਪੀ. ਮੁਖੀ ਸ਼ਰਦ ਪਵਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਜਾਰੀ ਅੰਦੋਲਨ ਨਾਲ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖਾਸ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾਕਾਰੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਸਰਹੱਦੀ ਸੂਬਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਲਕ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨਾਰਾਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁੱਲ ਤਾਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪਵਾਰ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਖੇਤੀ ਮੰਤਰੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ 'ਚ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਵਿਜੈ ਇੰਦਰ ਸਿੰਗਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ 'ਘੁਸਪੈਠ' ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਸੰਘੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ 'ਤੇ ਗਿਣ-ਮਿਥ ਕੇ ਕੀਤਾ ਹਮਲਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਹਮਲੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਸੰਘਵਾਦ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਤੇ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤਰਜਮਾਨ ਰਣਦੀਪ

ਸੁਰਜੇਵਾਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਚੁਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਖੋਹਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਸਿੱਧੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੱਤਾ ਹਥਿਆਉਣ ਲਈ ਗੰਦੀ ਸਿਆਸਤ ਖੇਡ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਆਧਾਰ ਗੁਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁਣ ਸੱਤਾ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਬਿਨਾਂ ਰਾਜਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਘੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਹੱਲਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਦਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਸੀ ਲੜਾਈ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਰਾਹੀਂ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਵਰਗੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋ ਕੇ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰਨ। ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਇਸ ਕਦਮ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਪਿਆ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸੰਘੀ ਢਾਂਚਾ ਹੋਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਮਿਊਂਸਪੈਲਟੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਅਤੇ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਾਬਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਰਹੱਦਾਂ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਉਲੰਘਣਾ ਆਖਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਸਮੂਹ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਸੰਘੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਰੂਹ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾਤ ਹੈ।

ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਸਰਹੱਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ

ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਸੰਦ ਵਜੋਂ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਹੋਵੇ: ਜਾਖੜ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੇ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦੇਣ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਸੰਦ ਵਜੋਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਸ੍ਰੀ ਜਾਖੜ ਨੇ ਇਕ ਟਵੀਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, "ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜਵਾਨਾਂ 'ਤੇ ਮਾਣ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਾਡੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨਾ ਬਲਕਿ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ ਵੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਨਾਕਾਮੀਆਂ ਛੁਪਾਉਣ ਅਤੇ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਏ ਖਿਲਾਰੇ ਨੂੰ ਸਮੇਟਣ ਲਈ ਢਾਲ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣਾ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਬਹਾਦਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਦਾ ਮਨੋਬਲ ਡਿੱਗਦਾ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਬਿਹਤਰ ਇਹ ਗੱਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ।"

ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਅਥਾਰਿਟੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸੁਆਲਾਂ ਦੇ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਖਿਸਕੇ ਘੁਬਾਇਆ

ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਸਬੰਧੀ ਭਾਵੇਂ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਪਰ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਸਣੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਜੋਰਾਂ-ਸ਼ੋਰਾਂ ਨਾਲ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ ਪੂਰੇ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਵੀ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ। ਇਸੇ ਤਹਿਤ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਰਾਣਾ ਵਿਚ ਪੁੱਜੇ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘੁਬਾਇਆ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੁੜ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਘੁਬਾਇਆ ਦਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਏਕਤਾ (ਡਕੋਂਦਾ) ਦੇ ਆਗੂ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ

ਵਿਧਾਇਕ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘੁਬਾਇਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਦੇ ਘਰ ਮੁਲਾਕਾਤ ਲਈ ਪੁੱਜੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਿਆਂ ਹੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵਾਅਦਾਖਿਲਾਫੀ ਸਬੰਧੀ ਸੁਆਲ ਪੁੱਛਣ ਦਾ ਪ੍ਰਗਰਮ ਉਲੀਕਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਵਿਧਾਇਕ ਘੁਬਾਇਆ ਉਥੋਂ ਖਿਸਕਣ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਨਾਦਰਸ਼ਾਹੀ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਵਿਧਾਇਕ ਘੁਬਾਇਆ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੁਆਲਾਂ ਦੇ ਜੁਆਬ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਥੋਂ ਚਲੇ ਗਏ। ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੈਲੀ 'ਤੇ ਸੁਆਲ ਕਰਨਾ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨਾਲ ਧੱਕਾ-ਮੁੱਕੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਵੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ।

ਚੰਨੀ ਵੱਲੋਂ 'ਮੇਰਾ ਘਰ ਮੇਰੇ ਨਾਮ' ਸਕੀਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ

ਦੀਨਾਨਗਰ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਰਾਹਤ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੀਨਾਨਗਰ ਤੋਂ 'ਮੇਰਾ ਘਰ ਮੇਰੇ ਨਾਮ' ਸਕੀਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਲਾਲ ਲਕੀਰ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕੀ ਹੱਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਦੀਨਾਨਗਰ 'ਚ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪਿੰਡ ਮੀਰਪੁਰ ਅਤੇ ਮਹਾਂਦੇਵ ਕਲਾਂ ਦੇ 50 ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਾਲਕੀ ਹੱਕ ਦੀਆਂ ਸਨਦਾਂ ਸੌਂਪੀਆਂ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਬੋਧਨ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਕੀਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜ

ਦੇ ਲੋੜਵੰਦ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਮੁੱਚੀ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮਾ ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਡਿਜੀਟਲ ਮੈਪਿੰਗ ਲਈ ਪੇਂਡੂ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦਾ ਡਰੋਨ ਰਾਹੀਂ ਸਰਵੇ ਕਰਵਾਏਗਾ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯੋਗ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਢੁਕਵੀਂ ਸਨਾਖਤ ਤੇ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮਾਲਕੀ ਹੱਕ ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਕਾਰਡ (ਸਨਦ) ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ 15 ਦਿਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ ਡਟੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਸਮੇਤ ਤਿੰਨ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ 15 ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 50 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਫੌਰੀ ਡਟ ਗਈ ਹੈ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਛਾਪਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਤਾਜ਼ਾ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸੰਘਵਾਦ 'ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਹਮਲਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਟਵੀਟ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ 'ਚ 50 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੱਕ ਦੇ ਕੀਤੇ ਵਧੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਇਕਪਾਸਤ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਖਤ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੰਘਵਾਦ 'ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਹਮਲਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਤਰਕਹੀਣ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਪੰਜਾਬ, ਬੰਗਾਲ ਅਤੇ ਅਸਾਮ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ 15 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 50 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਪਿੱਛੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਰੋਕਣ ਦਾ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦੱਸਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਨੇ 5 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਕੀਤੀ

ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਡਾਕਾ ਨਹੀਂ: ਜਥੇਦਾਰ

ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ: ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀਮਤ ਹੋਣ। ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ, ਰਾਜਾਂ ਜਾਂ ਸੰਘੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਹੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੰਘੀ ਢਾਂਚਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਪਿੱਛੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਵਾਧੂ ਤਾਕਤਾਂ: ਸੁਖਬੀਰ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਦੱਸ ਲਾਇਆ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ 5 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਜਿਸ ਮਗਰੋਂ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰੋਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਰਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਸੀਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਚੰਨੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਟਵੀਟ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਵਾਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਮੌਕੇ ਕੀਤੀ ਮੰਗ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮੰਦਭਾਗਾ ਜ਼ਰੂਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਉਧਰ, ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦੇਸ਼

ਦੇ ਸੰਘੀ ਢਾਂਚੇ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਕੇ ਲੋਕਰਾਜੀ ਹੱਕਾਂ 'ਤੇ ਛਾਪਾ ਮਾਰਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਤੁਰਤ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸਰਹੱਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਦੇ ਉਭਾਰ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ। ਅੰਦਰੂਨੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਪੁਲੀਸਿੰਗ ਕਰਨਾ ਸਰਹੱਦੀ ਬਲਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਹਰ ਪਾਸੇ ਦਾਖਲ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਦਸਹਿਰੇ ਮੌਕੇ ਰਾਵਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸਾੜੇ ਮੋਦੀ ਤੇ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪੁਤਲੇ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ (ਐਸ.ਕੇ.ਐਮ.) ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਬੁਰਾਈ ਉਤੇ ਚੰਗਿਆਈ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਵਜੋਂ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ, ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ, ਨਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਤੋਮਰ, ਯੋਗੀ ਆਦਿੱਤਿਆਨਾਥ, ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਖੱਟਰ, ਅਜੈ ਮਿਸ਼ਰਾ ਟੇਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਪੁਤਲੇ ਸਾੜੇ ਗਏ। ਮੋਰਚੇ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਥਾਨਕ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 15 ਅਕਤੂਬਰ (ਦਸਹਿਰੇ ਵਾਲੇ ਦਿਨ) ਜਾਂ 16 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਤਰ

ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਯੂਪੀ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਤਾਲਮੇਲ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਥਾਮ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਤੇ ਘਰ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਮੋਰਚੇ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਹੋਰ ਦੱਖਣੀ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਸੱਦੇ ਉਪਰ ਅਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੇ ਕਰੂਰ ਵਿਚ,

ਭਾਜਪਾ ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਪੁਤਲਾ ਸਾੜਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਝੜਪ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸੂਬੇ 'ਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਪੁਤਲੇ ਸਾੜੇ। ਜੀਂਦ ਦੇ ਖਟਕੜ ਟੌਲ ਪਲਾਜ਼ਾ 'ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਦਾ 70 ਫੁੱਟ ਉੱਚਾ ਪੁਤਲਾ ਸਾੜਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ 'ਤੇ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ, ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ, ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਖੱਟਰ, ਦੁਸ਼ਿਅੰਤ ਚੌਟਾਲਾ ਸਣੇ

ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਵੱਲੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਖਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਿੰਘੂ ਬਾਰਡਰ ਉਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਧਰਨੇ ਨੇੜੇ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕਤਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਧਰਨੇ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਉਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਪੁਖਤਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੀ.ਸੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਕੈਮਰੇ ਵਧਾਏ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਹੋਰ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਜੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਰੀ ਸੰਘਰਸ਼ 'ਤੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਮਸਲੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਦੀਆਂ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਉਤਸ਼ਾਹ ਸੀ।

Punjab Times

Established in 2000
22nd Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388
Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

Founder Editor:

Amolak Singh Jammu

Astt. Editors:

Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh

Photographer

Kamaljit Singh Virdi
Ph. 847-502-2703

Our Columnists

Gurbakhsh Singh Bhandal

Baljit Basi

Buta Singh

Tarlochan Singh Dupalpur

Major Kular

Corrpondents

Detroit, MI

Rajinder Syan
734-261-0936

New York

Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395

Postmaster: Please send
address changes to Punjab Times,
20451 N. Plum Grove Rd., Palatine,
IL 60074

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky, Kansas.

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ

ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 105 ਡਾਲਰ

ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 475 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਰਣਜੀਤ ਕਤਲ ਕੇਸ: ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਤੇ ਚਾਰ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ

ਪੰਚਕੂਲਾ: ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਾਲ 2002 ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਡੇਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਅਤੇ ਚਾਰ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਚਾਰ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ 31 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ 50-50 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਤੇ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਲਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਡਾ. ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ ਗਰਗ ਨੇ 8 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਬਦਿਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302 (ਹੱਤਿਆ) ਅਤੇ 120ਬੀ (ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼) ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ। ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਨੂੰ 10 ਜੁਲਾਈ 2002 ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਖਾਨਪੁਰ ਕੋਲੀਆਂ, ਜਿਲ੍ਹਾ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਡੇਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਸੀ ਕਿ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੀ ਸਾਧਵੀ ਜਿਨਸੀ ਸੋਸ਼ਣ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਤੋਂ ਗੁੰਮਨਾਮ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਵਾਈ। ਪੁਲਿਸ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਜਨਵਰੀ 2003 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ 'ਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਤੋਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਦੇ ਇਲਾਵਾ 5 ਲੋਕਾਂ ਖਿਲਾਫ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

2007 'ਚ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਅਤੇ 8 ਅਕਤੂਬਰ 2021 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨ ਲਹਿਰ ਦਾ ਦਮ ਘੁੱਟਣ ਲਈ ਉਤਾਰੂ

(ਸਫ਼ਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਵਾਲੇ ਧਰਨੇ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਬੈਠੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਥੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਵੀ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸੂਤਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਧਰਨਾ ਚੁਕਵਾਉਣ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਬਣਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਪਰ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਬਣਨ ਤੇ ਰਵਾਇਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਨਾਲ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਨਿਹੰਗ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਕਾਰਨ ਝਕਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਸ ਸਾਰੇ ਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅ ਫਬਦਾ ਦਿੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। 27 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਨਿਹੰਗ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਬਾਰਡਰ ਉਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਇਕੱਤਰਤਾ ਰੱਖੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਧਰਨੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਹਟਣ ਜਾਂ ਡਟੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਤਿਆਰ ਬੈਠੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਵੀ ਭੇਜ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਟੇਢੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਦੀਆਂ ਵਿਉਂਤਾਂ ਘੜ ਰਹੀ ਹੈ। 26 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਟਰੈਕਟਰ ਮਾਰਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਜਦ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਇਕ ਕਾਲ ਦੀ ਦੂਰੀ ਉਤੇ ਬੈਠੇ ਹਾਂ। ਤਾਜ਼ਾ ਖੁਲਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਜਾਪ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਥਾਂ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰੀ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਉਤੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ੱਕੀ ਨਿਗੂ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਰਹੱਦਾਂ ਤੋਂ 50 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਅੰਦਰ ਤੱਕ ਛਾਪੇ ਮਾਰਨ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਦ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਘੇਰਾ ਸਿਰਫ 15 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਸੀ।

ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 370 ਖਤਮ ਕਰਨ, ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਨੂੰ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਤੇ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਸਮੇਤ ਕੀਤੇ ਕਈ ਫੈਸਲੇ ਸੰਘੀ ਢਾਂਚੇ

ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਤੇ ਤਾਕਤ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਜੇ ਤੱਕ ਅਜਿਹੇ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਹਟੀ ਤੇ ਅੱਗੇ ਵੀ ਉਹ ਇਸ ਭਰਮ ਨੂੰ ਟੁੱਟਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਿਰਫ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਹੀ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਸਕਿਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਉਠੀ ਲਹਿਰ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਫੈਲ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਮਸਲੇ ਦੇ ਹੱਲ ਦੀ ਥਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਟਿੱਲ ਲਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਲਖੀਮਪੁਰ ਖੀਰੀ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਅਜੈ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦੇ ਮੂੰਡੇ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਉਤੇ ਗੱਡੀ ਚਾਰ੍ਹਨ, ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਖੱਟਰ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਡਾਂਗਾਂ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲੇ ਭਤਕਾਊ ਬਿਆਨ ਤੇ ਹੁਣ ਸਿੱਧੂ ਬਾਰਡਰ ਉਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਪਿੱਛੋਂ ਬਣਾਏ ਜਾ ਮਾਹੌਲ ਤੋਂ ਜਾਪ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੇਢੇ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਮਸਲੇ ਦੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਉਤੇ ਵੱਧ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮੌਜੂਦਾ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਬਰੂਹਾਂ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ 11 ਮਹੀਨੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਗੱਲਬਾਤ ਚੱਲਦੀ ਰਹੀ। 22 ਜਨਵਰੀ 2021 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। 700 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਚੰਗੇ ਹੋਣ ਦੀ ਮੁਹਾਰਨੀ ਦੁਹਰਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਿੰਘੂ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਟੀਮ ਬਣਾਈ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅੰਤਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਿੰਘੂ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਇਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅੰਤਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਿੰਘੂ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਖੀਮਪੁਰ ਖੀਰੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਨ ਦੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਹਲਕੇ ਲਈ 1000 ਕਰੋੜ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਸ੍ਰੀ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਨੇ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਹਲਕੇ ਦੇ ਸਰਬਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਲਈ 1000 ਕਰੋੜ ਦੀ ਲਾਗਤ ਵਾਲੇ ਕਈ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਬਲਾਕ ਦੇ 75 ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਰਪੰਚਾਂ ਨੂੰ 60 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਚੈੱਕ ਵੀ ਵੰਡੇ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਕਾਏ ਬਿਜਲੀ ਬਿੱਲ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਤੇ ਸੰਕੇਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਕਾਏ ਬਿੱਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਸਾੜ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੇ ਬਿੱਲਾਂ ਦੀਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਭੁੱਲ ਜਾਣ ਲਈ ਆਖਿਆ।

ਪਿੰਡ ਸੰਧੂਆਂ, ਗੱਗੋਂ, ਭੈਰੋਂ ਮਾਜਰਾ, ਬੇਲਾ, ਵਜੀਦਪੁਰ ਤੇ ਮਹਿਤੋਤ ਵਿਖੇ ਜਨਤਕ ਇਕੱਠ

ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸ੍ਰੀ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੁਨਰ ਵਿਕਾਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ 100 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਟੈਂਡਰ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪਿੰਡ ਮਹਿਤੋਤ ਦੇ ਸਟੇਡੀਅਮ ਲਈ 1 ਕਰੋੜ 13 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੇਲਾ ਪੁਲ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ 30 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ 70 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਇਸ ਪੁਲ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦਿਹਾਤੀ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ 'ਚ ਪਾਣੀ ਦੇ ਬਿੱਲਾਂ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ ਘਟਾਈਆਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ ਇਕ ਸਮਾਨ 50 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਪੇਂਡੂ ਜਲ ਸਪਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਲਏ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸੂਬੇ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਉਤੇ ਸਾਲਾਨਾ 440 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬੋਝ ਪਵੇਗਾ।

ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਮੁਤਾਬਕ ਸਾਰੀਆਂ ਪੇਂਡੂ ਜਲ ਸਕੀਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾ ਦਰਾਂ ਵਿਚ 70 ਫੀਸਦੀ ਕਟੌਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਹਰੇਕ ਘਰ ਲਈ ਇਹ ਦਰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 166 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ 50 ਰੁਪਏ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਪੇਂਡੂ ਜਲ ਸਪਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਦੇ ਬਿਜਲੀ ਬਿੱਲਾਂ ਦੇ 1168 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਕਾਏ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਜਟਰੀ ਸਹਾਇਤਾ/ਗਰਾਂਟ ਰਾਹੀਂ ਫੰਡ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੇ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲਾਂ/ਨਗਰ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਨਗਰ ਨਿਗਮਾਂ ਵਿਚ 125 ਗਜ਼ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਪਲਾਟ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਘਰੇਲੂ ਕਨੈਕਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਰ ਘਟਾ ਕੇ 50 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ 125 ਗਜ਼ ਤੱਕ ਦੇ ਪਲਾਟ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਸੀਵਰੇਜ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਰੋਡਵੇਜ਼ ਦੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਆਮਦਨ 40 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਵਧੀ

ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ: ਨਿੱਜੀ ਬੱਸ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਤੇ ਇਕ ਪਰਮਿਟ 'ਤੇ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੱਸਾਂ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਖਤੀ ਮਗਰੋਂ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਦੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਆਮਦਨ ਵਿਚ 40 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਾਧਾ ਦਰਜ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਆਵਾਜਾਈ ਮੰਤਰੀ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਵਤਿੰਗ ਨੇ ਇਥੇ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਅਤੇ ਡਿਫਾਲਟਰ ਬੱਸਾਂ ਫੜਨ ਵੇਲੇ ਕੀਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਰੋਨਾ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਬੱਸ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਲਈ 100 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਟੈਕਸ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਬਹੁਤੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਭਰਿਆ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਸਵਾਰੀਆਂ ਢੋਅ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਫਸੀਆਂ 200 ਦੇ ਕਰੀਬ ਬੱਸਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸਿਲਸਿਲਾ ਅੱਗੇ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਬਾਬੁਲ ਸੁਪਰੀਓ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦਿੱਤਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਨੇਤਾ ਬਾਬੁਲ ਸੁਪਰੀਓ ਨੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਟੀ.ਐਮ.ਸੀ. 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਸਨਸੋਲ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀ ਸੀਟ ਤੋਂ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਸਿੱਖ ਦੇ ਰੋਸਤਰਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗੀ ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ.

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ. ਹੁਣ ਦੱਖਣੀ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਜ ਨਿਊ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸੈਂਟਾ ਫੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਭਾਰਤੀ ਰੋਸਤਰਾਂ 'ਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗੀ। ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੂਨ 2020 ਵਿਚ 'ਇੰਡੀਆ ਪੈਲੇਸ' ਨਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਰੋਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਅਣਪਛਾਤੇ ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਨੇ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਰਸੋਈ, ਡਾਇਨਿੰਗ ਰੂਮ ਅਤੇ ਸਟੋਰ ਵਿਚ ਭੰਨ ਤੋੜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ 'ਤੇ ਸਪਰੇਅ ਪੇਂਟ ਨਾਲ ਟਰੰਪ 2020 ਅਤੇ ਨਸਲਵਾਦੀ ਨਾਲ ਨਫਰਤ ਭਰੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਲਿਖੇ ਸਨ। ਰੋਸਤਰਾਂ ਮਾਲਕ ਦਾ ਕਰੀਬ ਇਕ ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਰੋਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਲ 2013 ਵਿਚ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤ ਬਲਜੋਤ ਸਿੰਘ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ

ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ

ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ
ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ
ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਨਮੋਸ਼ੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ ਤਖਤ ਸ਼੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦਾ ਟਕਰਾਅ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਤਖਤ ਸ਼੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ 'ਚ ਟਕਰਾਅ ਕੌਮ ਲਈ ਨਮੋਸ਼ੀ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਹ ਝਗੜਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵਧ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਤਖਤ ਸ਼੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਿੰਤ ਵੱਲੋਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਵਿਦਾਇਗੀ ਅਤੇ ਤਖਤ ਦੇ ਹੈੱਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੌਂਪਣ ਲਈ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਅੜਿੱਕਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਰਾਜਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਿੰਤ ਕੋਲੋਂ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਮਾਈਕ ਖੋਹ ਲਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਖਿੱਚ-ਪੂਹ ਵਿਚ ਧੱਕਾ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੀ ਹਿੰਤ ਮੱਚ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗ ਪਏ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਵੀ ਅਪਸ਼ਬਦ ਬੋਲੇ ਗਏ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਸੀ.ਸੀ.ਟੀ.ਵੀ.

ਕੈਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਝਗੜੇ ਦੀਆਂ ਵੀਡੀਓ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਵਾਇਰਲ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਤਖਤ ਸ਼੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਜਲਦੀ ਹੀ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵਿਖੇ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਹ ਖੁਦ ਮੌਕੇ ਦੇ ਗਵਾਹ ਹਨ। ਇਸ ਝਗੜੇ ਦੌਰਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਰ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਦੀ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਠੇਸ ਪੁੱਜੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਕੀ ਤਖਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਰ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬੇਲੋੜਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਤਖਤ ਦੇ ਹੈੱਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੋ ਕਈ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਇਹ ਸੇਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਡਰਾਇਆ ਧਮਕਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਿੰਤ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਝਗੜੇ ਸਬੰਧੀ ਪਟਨਾ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ।

'ਢਾਹਾਂ ਪੁਰਸਕਾਰ' ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਵਲਕਾਰ ਨੈਨ ਸੁਖ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਸਰੀ: ਵੈਨਕੂਵਰ (ਕੈਨੇਡਾ) ਦੇ ਢਾਹਾਂ ਪੁਰਸਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆਈ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ 25 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਦਾ ਸਾਹਿਤਕ ਪੁਰਸਕਾਰ

ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ ਬਲਬੀਰ ਮਾਧੋਪੁਰੀ ਤੇ ਸਰਘੀ ਨੂੰ

'ਢਾਹਾਂ ਪੁਰਸਕਾਰ' ਇਸ ਵਾਰ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਵਲਕਾਰ ਨੈਨ ਸੁਖ ਦੇ ਨਾਵਲ 'ਜੋਗੀ ਸੱਪ ਤਰਾਹ' ਨੂੰ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 10-10 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਦੇ ਦੋ ਹੋਰ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਲਈ ਬਲਬੀਰ ਮਾਧੋਪੁਰੀ ਦੇ ਨਾਵਲ 'ਮਿੱਟੀ ਬੋਲ ਪਈ' ਅਤੇ ਕਹਾਣੀਕਾਰਾ ਸਰਘੀ ਦੇ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਮਰਸੀਏ' ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੇ ਰੌਸ ਸਟਰੀਟ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਕਾਮਾਗਾਟਾਮਾਰੂ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਵਿਚ ਇਕ ਸੰਖੇਪ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਐਲਾਨ ਬਰਜ ਢਾਹਾਂ, ਹਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਬਿਨਿਗ ਨੇ ਕੀਤਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਰਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ, ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਐਵਾਰਡ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੈਨੇਡਾ-ਇੰਡੀਆ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਏਸ਼ੀਅਨ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਇਹ ਅੱਠਵਾਂ ਐਵਾਰਡ ਸੀ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਾਹਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਸੱਤ ਐਵਾਰਡ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਦੀਆਂ ਵਾਰਤਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਹੀ ਆਏ ਹਨ।

ਸਿੰਘੂ ਬਾਰਡਰ ਘਟਨਾ ਪਿੱਛੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਨੇ ਸਿੰਘੂ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਸਖਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਪਿੱਛੇ ਕੋਈ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਮੋਰਚੇ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਧਾਰਮਿਕ ਰੰਗਤ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ

ਨੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੇ ਅੰਦੋਲਨ 'ਚ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਵੀ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡੱਲੇਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਦਾ ਬਹੁਤ ਅਫਸੋਸ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੱਤਿਆ ਕੋਈ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਸਖਤ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਡੱਲੇਵਾਲ

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ 'ਸਰਬਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ' ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਦੇ ਅਨਾਦਰ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ 'ਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨਾਲ ਕੁਝ ਵੀ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਪਿੱਛੇ ਕੇਂਦਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦਾ ਹੱਥ ਹੈ। ਇਕ ਵੀਡੀਓ ਸੁਨੇਹੇ 'ਚ ਯੋਗੇਂਦਰ ਯਾਦਵ ਨੇ ਵੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੱਭਿਅਕ ਸਮਾਜ 'ਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਪਿਛਲੇ 2-3 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਲੱਗੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਧਾਰਮਿਕ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਅੰਦੋਲਨ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਕਈ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਕਈ ਵਾਰ ਜਾਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਡਟੇ ਹੋਏ ਹਨ।

SUPER TRAVEL
847-676-9090, 773-465-5566
 E-mail: supertravel2003@live.com
Lowest Fares With Excellent Service
 United Airlines, British Airways, Etihad, Air India, KLM, Lufthansa, Delta, Qatar Airlines.
 For Emergency Call anytime at **847-673-3825** **EARLY BIRD SALE!!!!** Domestic fares available

KULJEET (KJ) SINGH
 Managing Broker Realtor
GAYA Realty
Interested in:
 ■ Buying ■ Selling
 ■ Investing ■ Renting
 Gas Stations, Motels & Shopping Malls
 ਜਾਇਦਾਦ ਖਰੀਦਣੀ ਹੋਵੇ, ਵੇਚਣੀ ਜਾਂ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਦੇਣੀ, ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਪੈਸਾ ਲਾਉਣਾ ਹੋਵੇ, ਯਾਦ ਰੱਖੋ
Over 20 Years of Experience
 Kuljeet Singh
 Contact Information:
Cell: 224-305-3250
 Email: ksingh4622@gmail.com
 Serving All Chicagoland & Surrounding Suburbs
Looking for new agents.

Desi Bazar
 Under new management.
 916 E. Main Street #118, Greenwood, IN, 46143
 Tel: 317-888-2040, Fax: 317-887-6116
Lakhvir S. Johal, Ph: 317-709-7800
Help Wanted in the Kitchen
 We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets
 • FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
 • FRESH GOAT MEAT
 We Are Open 7 Days a Week
10% off on all Gurudwara supplies and Religious programs!!
 ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

Sistar Mortgage
 Minimizing Cost, Maximizing Investment
 www.SistarMortgage.com
Balbir (Bill) Grewal, Loan Officer (NMLS 353442)
 Residential & Commercial Loans
(734) 330-8859 Mobile
(586) 802-7385 Fax
 Balbir.Grewal@SistarMortgage.com
Loans Available In Most States!
 *Refinance up to 125% value of the house.
 •Residential Loans (Purchase, Refinance & Cash Out Refinance). •Self Employed and H1 Visa •Jumbo loans •Commercial Property With Business or Business Only.
 •Business Equity Line of Credit. •Multi Unit Investment Property.

ਪਲੇਠੇ ਰਾਗ ਦਰਬਾਰ ਤਹਿਤ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਛਹਿਬਰ ਲੱਗੀ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਪਲੇਠੇ ਰਾਗ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਅਤੇ ਓਕ ਕਰੀਕ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵੱਲੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਰਸ ਮਾਣਨ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਦਿਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਰਾਗਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰੂਹਾਨੀ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ। ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ) ਵਿਖੇ ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਚੱਲਿਆ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ

ਵੱਖਰਿਆਉਣ ਲਈ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਰਤੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ, ਪ੍ਰਤਿਭਾ, ਸਮਰਪਣ ਅਤੇ ਤੀਬਰਤਾ ਤੇ ਤਾਂਘ ਦੀ ਲਖਾਇਕ

ਹਨ ਤੇ ਸਕੂਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਸਾਇੰਸ ਦੇ ਗੂੜ੍ਹੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਵੀ ਦੱਸਿਆ। ਭਾਈ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਂਤ ਦੀ ਸਰੋਦੀ

ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦਾ ਇਸ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ

ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਗਾਇਨ 15 ਅਕਤੂਬਰ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਰੇ 31 ਰਾਗ ਗਾਏ ਗਏ। ਸਿੱਖ ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤਰ ਤਹਿਤ ਸਿਖਲਾਈਯਾਤਰਾ ਚਾਰ ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ਾਲੀ ਜਥਿਆਂ ਨੇ

ਵੀਟਨ ਵਿਚ ਚਾਰ ਜਥਿਆਂ ਨੇ 'ਆਸਾ ਕੀ ਵਾਰ' ਗਾਈ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਓਕ ਕਰੀਕ ਵਿਖੇ 31 ਵਿਚੋਂ 7 ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਕਲਾਸੀਕਲ ਸੰਗੀਤ ਤੋਂ

ਸੀ। ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਬੀਬੀ ਗੁਰਨੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਰਾਹੀਂ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਦਿਲ ਮੋਹ ਲਏ। ਭਾਈ ਹਰਲਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੁੱਭ ਕੇ ਗਾਇਆ ਅਤੇ ਵਿਖਿਆਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰਾਗ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵਨ ਦਾ ਤਣਾਅ ਘਟਾਉਂਦੇ

ਅਤੇ ਜਾਨਦਾਰ ਆਵਾਜ਼ ਨੇ ਰਾਗਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮੋਹ-ਮੁਹੱਬਤ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਅਗਾਂਹ ਤੋਰੀ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਭਾਈ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਂਤ ਪੂਰੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਾਗ ਦਰਬਾਰਾਂ ਲਈ ਤਾਲਮੇਲ ਬਿਠਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬੜਾ ਉਤਮ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸੀਂ

ਰਾਗ ਦਰਬਾਰ ਨੂੰ ਸਾਲਾਨਾ ਈਵੈਂਟ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਤਾਂ ਫੈਲੇ ਹੀ, ਸਿੱਖ ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਫੈਲਾਓ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਅੰਦਰ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਪਰੋਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੇ ਆਰਬੋਰੀਟਮ 'ਚ ਦਿੱਤੀ ਗੋੜੀ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਸਿੱਖ ਸੀਨੀਅਰ ਸਿਟੀਜ਼ਨਜ਼ ਨੇ ਗਰੁਪ ਟੂਰ ਲਾਇਆ। ਇਲੀਨਾਏ ਦੇ ਸਬਰਬ ਲਾਇਲ ਦੇ ਮੋਰਟਨ ਆਰਬੋਰੀਟਮ ਜੋ ਸਾਰਾ ਸਾਲ, ਭਾਵ 12 ਮਹੀਨੇ ਤੀਹ ਦਿਨ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਲਈ ਲਗਜ਼ਰੀ ਲਿਮੇਜ਼ੀਨ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਕੀਤੀ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਆਪੋ-ਆਪਣੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਟਿਕਟਾਂ ਘੱਟ ਕੀਮਤ 'ਤੇ

ਪੱਤਿਆਂ ਦੀ ਪਰਖ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਬੂਟੇ ਦੇ ਦੱਖਣ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਫੱਟੀ ਲਾਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਸ ਬੂਟੇ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੈ। ਕਈ ਦਰੱਖਤਾਂ 3-4000 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਦਰੱਖਤਾਂ ਦੀ ਛੱਤਰੀ ਦੇਖਣੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਬਾਗ ਵਿਚ ਪਸ਼ੂ ਪੰਛੀ ਵੀ ਕਾਫੀ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਹੌਲ ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ। ਹਿਰਨ, ਬਾਜ ਹੋਰ ਨਿੱਕੇ

ਜੋਅ ਮੋਰਟਨ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਦਰੱਖਤਾਂ ਨਾਲ ਮੋਹ ਸੀ। ਉਹ ਬੈਂਕ ਲਾਈਨ ਵਿਚ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਸੀ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਨੌਬਰਾਸਕਾ ਵੀ ਰਿਹਾ। ਰੋਲਵੇ ਵਿਚ ਵੀ ਥੋੜ੍ਹਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਕੁਝ ਬੇਲੀਆਂ ਨੇ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇ ਪੈਸਾ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਲੂਣ ਜਿੰਦਗੀ 'ਚ ਅਹਿਮ ਵਸਤੂ ਹੈ, ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ

ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਬੀਬੀ ਸੁਪਰੀਤਾ ਕਪੂਰ ਅਤੇ ਨਵਰੀਤ ਕੌਰ ਹੋਨੋਗਨ ਨੇ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਕੁਝ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਕੜੀ-ਚੌਲ ਤੇ ਪਾਸਤਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਸੌ, ਜਾਂਦੇ ਸਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਪੇਟ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ। ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਆਊਟਰੀਚ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ ਸ. ਪ੍ਰੇਮਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤਾ। ਖਾ-ਪੀ ਕੇ ਇਕ ਘੰਟੇ ਦੀ ਟਰੈਮ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਡਰਾਇਵਰ ਨੇ ਬਾਗ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਆਰਬੋਰੀਟਮ ਤਕਰੀਬਨ 4650 ਦਰੱਖਤਾਂ ਦਾ ਰਹਿਣ ਬਸੇਰਾ ਹੈ। ਬਾਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਨੂੰ 99 ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਤੇ 1700 ਏਕੜ ਵਿਚ ਪਸਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬਾਗ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੱਡਾ ਡੁਪੇਜ਼ ਦਰਿਆ ਵਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਹੁਣ ਕਾਫੀ ਸੁੰਗੜ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਇਹ ਕਹਿ ਲਓ ਕਿ ਬਗੀਚਾ ਡੁਪੇਜ਼ ਦਰਿਆ ਦੇ ਬੇਟ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਗ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 1922 ਵਿਚ ਜੋਅ ਮੋਰਟਨ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਬਾਗ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਬੀ, ਪੱਛਮੀ, ਗੁਲਾਬ, ਜਪਾਨੀ ਚੀਨੀ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬੂਟਿਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਸ਼ਾਇਦ 120,000 ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ। ਫਲਾਂ ਵਾਲੇ ਬੂਟੇ ਹੀ 3000 ਦੇ ਕਰੀਬ ਹਨ। ਬੂਟਿਆਂ 'ਤੇ ਖੋਜ ਦਾ ਕੰਮ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਪਰਖ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਬੂਟਿਆਂ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਜਾਂ ਸਿਹਤ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨ ਲਈ ਬਾਲਟੀਆਂ ਵਰਗੇ ਡੱਬੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੱਤੇ ਡਿੱਗਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਮੋਟੇ ਜਾਨਵਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜੋ ਐਸ ਟੀ ਸੁੰਡੀ ਨਾਲ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਨਵੇਂ ਬੂਟੇ ਲਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਹਾਈਬ੍ਰਿਡ ਕਿਸਮਾਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੂਟਿਆਂ 'ਤੇ ਖੋਜ ਚੱਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਬਾਗ ਵਿਚ ਕਲਿਨਿਕ ਵੀ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਬੂਟਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵੇਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਰਕਸ਼ਾਪਾਂ ਲਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਇਥੋਂ ਦੇ ਅਸਲੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ੀ ਬੂਟੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਦੇਖ-ਭਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੜ ਵਸੇਰਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਬੂਟੇ ਝੁਰਮਟਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਵਧਦੇ-ਫੁੱਲਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਝੁੰਡ ਬਣੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਝੁੰਡਾਂ ਕਰਕੇ ਕਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਵੀ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਬਫਲੋ ਗਰੇਵ, ਐਲਕ ਗਰੇਵ। ਬੂਟਿਆਂ/ਦਰੱਖਤਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਈ ਵਾਰ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਛੀ ਵੀ ਆਉਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਰੁਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਫਰੀਕਾ ਤਕ ਦੇ ਪੰਛੀ ਇਥੇ ਦੇਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ 1940 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਧਿਆ, ਪਰ ਕੁਝ ਦੂਰਦਰਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੁਝ ਥਾਂਵਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਨੀ ਤਬਾਹੀ ਤੋਂ ਬਚਾ ਲਿਆ, ਜਿਥੇ ਤੁਰਨ ਲਈ 16 ਮੀਲ ਰਾਹ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬਾਗ ਦੇ 65,000 ਪੱਕੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ, ਜੋ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦੇ ਹਨ। ਬੋਰਨਹਿੱਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੈਂਟਰ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਜਨਮ ਦਿਨ, ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਮਨਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੂਟਿਆਂ ਬਾਰੇ ਤਾਲੀਮ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਮੋਰਟਨ ਲੂਣ ਕੰਪਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਰਿਹਾਇਸ਼ ਲਾਇਲ ਕਰ ਲਈ ਤੇ ਇਥੇ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦ ਲਈ। ਜਿਥੇ ਉਸ ਦਾ ਘਰ ਸੀ, ਅੱਜ ਦਫਤਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਜ਼ਮੀਨ ਮਿਲਦੀ ਰਹੀ, ਉਹ ਖਰੀਦਦਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜਾ ਕੇ ਅੱਜ 1700 ਏਕੜ ਬਣੀ। ਹੁਣ ਇਹ ਲਾਭ ਰਹਿਤ ਸੰਸਥਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਬਾਕੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਖੋਜਕਾਰ ਵੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ mortonarboretum.org 'ਤੇ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰ ਡੇਨੀਅਲ ਪੌਪਰ ਦੀ ਹਿਊਮਨ ਨੇਚਰ ਬੁੱਤਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਹੈਲੋਵੀਨ ਦੇ ਡਰਨਿਆਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਝੀਲ ਦੁਆਲੇ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਸੀਨੀਅਰਜ਼ ਹਰ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ 3 ਤੋਂ 4 ਵਜੇ ਸ਼ਾਮ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਾਲਤਾ ਤੋਂ 847-305-9119 ਜਾਂ ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ ਬਸਾਤੀ ਨੂੰ basatit@aol.com 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪਾਲ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੂੰ ਸਦਮਾ, ਚਾਚਾ ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਸੁਰਗਵਾਸ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਾਲੀਬਾਲ ਗਰੁਪ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਪਾਲ ਧਾਲੀਵਾਲ ਦੇ ਚਾਚਾ ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਪਿਛਲੇ ਐਤਵਾਰ 10 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ। ਉਹ ਤਿੰਨ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੋਂ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਆਪਣੇ ਭਤੀਜੇ ਪਾਲ ਧਾਲੀਵਾਲ ਕੋਲ ਆਏ ਸਨ। ਉਹ 67 ਸਾਲ ਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਿਲਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬੁਰਜ ਲਿਟਾਂ ਤੋਂ ਸਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਛੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ, ਦੋ ਬੇਟੇ-ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਤੇ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਭਰਾ-ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਤੇ ਤਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਅਤੇ ਭੈਣ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਰੇਵਾਲ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ। ਸਵਰਗੀ ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਲੰਬੀ 16 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਡੇਵਿਨ ਪੋਰਟ ਫਿਊਰਿਰਲ ਹੋਮ, ਲੇਕ ਜ਼ਿਊਰਿਕ ਵਿਖੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਧਾਰਮਿਕ, ਖੇਡ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ

ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਾਲ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਫੋਨ: 847-630-6007 ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਾਬੁਲ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ 'ਚ ਮੁੜ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬੰਦੇ ਦਾਖਲ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਪਲਟੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਕਾਬੁਲ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਭਾ ਕਰਤੋ ਪ੍ਰਵਾਨ ਵਿਖੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਉਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਡਰਾਇਆ-ਧਮਕਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਅਣਪਛਾਤੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਭੰਨ-ਤੋੜ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਸੀ.ਸੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਕੈਮਰੇ ਵੀ ਭੰਨ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਹੀ ਮੁੜ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਅਣਪਛਾਤੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਇਸਲਾਮਿਕ ਐਮੀਰੇਟ ਆਫ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ' ਦਾ ਗੁੱਟ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।

ਇੰਡੀਆ ਵਰਲਡ ਫੋਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪੁਨੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਡੋਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਲਗਭਗ ਦੋ ਵਜੇ ਵਾਪਰੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਅਣਪਛਾਤੇ ਸੱਕੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕਾਬੁਲ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਧੱਕਾ-ਮੁੱਕੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਭੁਗਤਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਚੰਡੋਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉਥੋਂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਘਟਨਾ ਵੇਲੇ ਲਗਭਗ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ 20 ਵਿਅਕਤੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਥੇ ਮੁੜ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲੋਕ ਡਰੇ ਤੇ ਸਹਿਮੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁੜ ਕਾਬੁਲ ਵਿਚੋਂ ਜਲਦੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇੜੇ ਇਕ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਐਮਪੀ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਵੀ ਦਾਖਲ ਹੋਏ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹਨ।

ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਜਾਤੀਵਾਦੀ ਰੰਗ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ: ਦਲ ਖਾਲਸਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੰਘੂ ਘਟਨਾ ਨਿਰੋਲ ਬੇਅਦਬੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਤੀਵਾਦ ਦੀ ਰੰਗਤ ਦੇਣਾ ਗਲਤ ਹੈ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੰਡ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਸਪਾ ਆਗੂ ਮਾਇਆਵਤੀ ਵੱਲੋਂ ਟਵੀਟ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਦਲਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਹ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ, ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਮੰਗ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਵਿਜੈ ਸਾਂਪਲਾ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸਥਿਤ ਪੰਦਰਾਂ ਦਲਿਤ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਤੀਵਾਦ ਦੀ ਰੰਗਤ ਦੇਣਾ ਇਕ ਸ਼ਰਾਰਤ ਹੈ।

ਸਿੰਘ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ 'ਚ ਨਿਹੰਗਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕਤਲ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸਿੰਘ ਬਾਰਡਰ ਕੋਲ ਨਿਹੰਗ ਜਥੇਬੰਦੀ ਬਾਬਾ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੋਇਆਂ ਦੀ ਮੰਡੀ ਵਾਲੇ (ਮੁੱਖ ਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ) ਦੇ ਟੈਂਟ ਵਿਚੋਂ 'ਸਰਬਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ' ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਕੇ ਭੱਜਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਨੌਜਵਾਨ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਵੱਢੀ-ਟੁੱਕੀ ਲਾਸ਼ ਪੁਲਿਸ ਬੈਰੀਕੇਡ ਨਾਲ ਲਟਕਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਵਾਇਰਲ ਵੀਡੀਓ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਝ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕਤਲ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ 4 ਨਿਹੰਗਾਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਸਾਹਮਣੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ ਹੈ।

ਵਾਇਰਲ ਹੋਈ ਵੀਡੀਓ ਕਲਿੱਪ 'ਚ ਕੁਝ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲਥਪਥ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਅਤੇ ਵੱਢੇ ਹੋਏ ਹੱਥ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਿਹੰਗ ਇਹ ਆਖਦੇ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮਾਰੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਤਰਨਤਾਰਨ ਦੇ ਚੀਮਾ ਕਲਾਂ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਦਿਆਂ ਫੜਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਕ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸਵੇਰੇ ਪੌਣੇ 4 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ 'ਸਰਬਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ' ਚੁੱਕ ਕੇ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਟੇਜ ਵੱਲ ਭੱਜਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਹ ਵਿਚ ਡੱਕ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕੀਤੀ। ਸ਼ੱਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਕਬਿਤ ਬੇਅਦਬੀ ਲਈ ਹੀ ਪਵਿੱਤਰ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੱਢੇ ਹੋਏ ਹੱਥ ਨਾਲ ਕੁਝ ਦੇਰ ਤੱਕ ਸਟੇਜ ਦੇ ਕੋਲ ਲਟਕਾਈ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਵੀਡੀਓ ਕਲਿੱਪ 'ਚ ਨਿਹੰਗ ਉਸ ਤੋਂ ਵਾਰ ਵਾਰ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਕ ਨਿਹੰਗ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ

ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਸਿੰਘ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਟੀਟਾ (40) ਵਾਸੀ ਚੀਮਾ ਕਲਾਂ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਲੜਕੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਜਸਮੀਤ ਕੌਰ ਉਸ ਦੇ ਨਸੇ ਦੀ ਆਦਤ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਬੱਚੀਆਂ ਨਾਲ ਪੈਕੇ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ।

ਕਿਸਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 32 ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਮੂਹਰੇ, ਟੌਲ ਪਲਾਜ਼ਿਆਂ ਉਪਰ, ਅੰਬਾਨੀ ਤੇ ਅਡਾਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਅੱਗੇ, ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਪਾਰਕਾਂ ਅੰਦਰ, ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬਰਮਲ ਪਲਾਂਟ ਅਤੇ ਮੋਗਾ ਦੇ ਸਾਈਲੋ ਦੇ ਬਾਹਰ ਸਵਾ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਧਰਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਫੇਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ।

ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸੰਘਰਸ਼ੀ ਅਖਾੜਿਆਂ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸਿੰਘ ਹੱਦ 'ਤੇ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਕਾਢ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਇਕ ਸਾਲ ਦੇ ਵੀ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਰਾਹ ਅਖਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਕਰੋਧ, ਗੁੱਸੇ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਧਰਮ

-ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਮਾਮਲਾ- ਚੰਨੀ ਦੇ ਰਵੱਈਏ ਨੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਸੰਘਰਸ਼ੀ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਪਾਰਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਦੇ ਮੂਲ ਸਰੂਪ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਜਨਤਕ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ 'ਤੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਸਬੰਧੀ ਵਿਸਥਾਰ 'ਚ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿਰਫ ਦੋ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਗੱਲ ਨਿਬੇੜਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਦੇ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਜਨਤਕ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਮੀਟਿੰਗ ਲਈ ਸੱਦਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਲਈ ਇਕ ਵਫਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਪੁੱਜਿਆ ਸੀ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਗੱਲਬਾਤ ਸੁਣਨ ਦੀ ਥਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਮਹਿਜ਼ ਦੋ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਗੱਲ ਮੁਕਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਜਨਤਕ ਧਿਰਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਹੁਣ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਜਨਤਕ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ 22 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ

ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ, ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ, ਰਮੇਸ਼ ਯਾਦਵ, ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡਿਆ ਵਾਲੀ, ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤ ਸਭਾ ਦੇ ਰੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਗਰੂਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਟੂਡੈਂਟ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਪੁੱਜੇ ਸਨ। ਇਸ ਸੰਤ ਮੈਂਬਰੀ ਵਫਦ 'ਚੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਬੁਲਾਇਆ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚੰਨੀ ਨੇ ਇਸ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਦੋ ਮਿੰਟ ਲਈ ਹੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ ਦੇ ਪ੍ਰੋ. ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਮਗਰੋਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵਫਦ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਸੁਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਸਰਕਾਰ ਕੇਂਦਰ ਕੋਲ ਭੇਜੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਹਾ-ਪੱਖੀ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਿਰਫ ਵਫਦ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਹੀ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖੀ ਹੈ। ਵਫਦ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਖਾਨਾਪੂਰਤੀ ਹੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ 22 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਸਟੂਡੈਂਟ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚੰਨੀ ਦੇ ਲਹਿਜ਼ੇ ਤੋਂ ਸਾਫ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਦੇ ਮੂਲ ਸਰੂਪ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਧਿਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਵਿਰੋਧ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਮਸਲੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਹਿੰਮ ਵੀ ਛੇੜਨਗੇ।

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਯਾਪੇ ਸੇਵਾ ਲਾਇਯਾਨੁ ਯਾਪੇ ਬਖਸ ਕਰੇਇ

ਪੈਲਾਟਾਇਨ ਗੁਰਦਵਾਰਾ Palatine Gurdwara

ਕਾਰ ਸੇਵਾ Karseva

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, ਅਕਤੂਬਰ 30, ਸਵੇਰੇ 8 ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ ਤਕ

Saturday, October 30th 8:00 am – late evening

ੴ

ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਿਮਰਿਐ
ਘਰ ਨਉ ਨਿਧਿ ਆਵੈ ਧਾਇ ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ

400^{ਵਾਂ}

1621-2021 ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ

ਰੁੱਖ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ੪੦੦ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ ਜੀ।

Tree plantation dedicated to 400th Parkash Purb of Sri Guru Teg Bahadur Ji

SIKH RELIGIOUS SOCIETY
1280 Winnetka St. Palatine IL 60067 | (847) 358 1117
Email: contactus@srschicago.org | Web: srschicago.org

ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਤਨ ਮਨ ਧੰਨ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਵਟਾਉ

Please join with your family and friends and support with Tann, Mann and Dhann

ਨਰਮ ਪਏ ਸਿੱਧੂ ਦੇ ਸੁਰ, ਭਰੋਸੇ ਮਗਰੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਵਾਪਸ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਮਗਰੋਂ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਆਪਣਾ ਅਸਤੀਫਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਰਾਜੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ 18 ਦਿਨ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ 'ਚ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਆਗੂ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਕੇਸੀ ਵੇਣੂਗੋਪਾਲ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਹਰੀਸ਼ ਰਾਵਤ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਕਰੀਬ ਸਵਾ ਘੰਟਾ ਚੱਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਧੂ ਨੇ 18 ਨੁਕਤੀ ਏਜੰਡੇ ਦੀ ਮਸਲਾ ਰੱਖਿਆ ਜਿਸ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਵੱਲੋਂ ਅਮਲ ਕਰਨ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਗਿਆ।

ਮੀਟਿੰਗ ਮਗਰੋਂ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਧੂ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇੰਨਾ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਸਰਕਾਰ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਸਭ ਨਜਿੱਠੇ ਗਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਹਰੀਸ਼ ਰਾਵਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਧੂ ਦੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਿੰਧੂ ਨੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ (ਸਿੰਧੂ) ਬਤੌਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਸ਼ੁਰੂ

ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ ਨੇ 28 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਪਿੱਛੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਅਤੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਦੇ ਤਬਾਦਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੈਬਨਿਟ ਵਿਚ ਦਾਗੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਉਠਾਇਆ ਸੀ।

ਚੰਨੀ ਤੇ ਕੈਪਟਨ ਦੀ ਮਿਲਣੀ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਕਿਆਫੇ ਲੱਗਣੇ ਸ਼ੁਰੂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਿਸਵਾਂ ਫਾਰਮ ਹਾਊਸ 'ਤੇ ਪਲੇਠੀ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਕਿਆਫੇ ਲੱਗਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਬਾਹਰੀ ਨਜ਼ਰੇ ਇਹ ਮਿਲਣੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜਾਪਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰ ਇਸ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਰਾਜਸੀ ਜੋੜ-ਤੋੜ ਵਜੋਂ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਮਗਰੋਂ ਚਰਨਜੀਤ ਚੰਨੀ ਨੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਇਹ ਮਿਲਣੀ ਉਦੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸਨ। ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਆਪਣੇ ਨਵਿਆਹੇ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਨੂੰਹ ਨੂੰ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਸਿਸਵਾਂ ਫਾਰਮ ਹਾਊਸ ਪੁੱਜੇ, ਜਿੱਥੇ ਚੰਨੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਲੜਕੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਰਾ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਤਸਵੀਰ ਵੀ ਖਿਚਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਤਸਵੀਰ ਤੋਂ ਇਹ ਮਿਲਣੀ ਨਿੱਘ ਭਰੀ ਜਾਪ ਰਹੀ ਸੀ। ਸੂਤਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚੰਨੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਫੋਨ ਕਰ ਕੇ ਲੜਕੇ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦ ਦਿੱਤੀ

ਸੀ। ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਧੂ ਚੰਨੀ ਦੇ ਲੜਕੇ ਦੇ ਵਿਆਹ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੂਤਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਚੰਨੀ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਖਾਣੇ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰਿਵਾਰ ਆਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਇਹ ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਮਿਲਣੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਮੌਕੇ ਚਰਨਜੀਤ ਚੰਨੀ ਅਤੇ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਰਮਿਆਨ ਸਿਆਸੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵੀ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਧੂ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਸਤੀਫੇ ਮਗਰੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ ਚੰਨੀ ਅਤੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਚੰਨੀ ਪਰਿਵਾਰ ਕਰੀਬ ਇਕ ਘੰਟਾ ਸਿਸਵਾਂ ਫਾਰਮ 'ਤੇ ਠਹਿਰਿਆ। ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਧੂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਲੈਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚਰਨਜੀਤ ਚੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਤੀਰਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਨਰਮੀ ਵਾਲਾ ਰਿਹਾ ਬਲਕਿ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਦਾ ਪੱਖ ਵੀ ਪੂਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਧੂ ਨੇ ਹੱਲਾ ਬੋਲ ਕੇ ਚੰਨੀ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਦੂਰੀ ਬਣਾ ਲਈ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਮੌਕੇ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਚਰਨਜੀਤ ਚੰਨੀ ਦੀ ਮਿਲਣੀ ਸਿਆਸੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਖਾਸ ਜਾਪਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਚੜ੍ਹਨੀ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ-2022: ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਵਾਂਗੇ

ਬਠਿੰਡਾ: ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ (ਚੜ੍ਹਨੀ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਚੜ੍ਹਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਿਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਛੇਤੀ ਹੀ ਨਵੀਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਇਮਾਨਦਾਰ ਲੋਕ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ।

ਬਠਿੰਡਾ ਫੇਰੀ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਚੜ੍ਹਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਨਵੀਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੋਟਰ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਬਦਲਾਅ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਭਾਈਚਾਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਇਕ ਮੈਂਬਰ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਉਹ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਵੋਟ ਨਾ ਪਾਉਣ। ਸ੍ਰੀ ਚੜ੍ਹਨੀ

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਲੜਨਗੇ ਪਰ ਰਾਜ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਸਮਰਥਨ ਜੁਟਾਉਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਮਿਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬ 2022' ਤਹਿਤ ਅਗਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਮਾਨਦਾਰ, ਸਮਝਦਾਰ ਅਤੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਚੜ੍ਹਨੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਤੇ ਸਮਝਦਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਬਦਲੀਆਂ ਦੀ ਨੀਤੀ ਜਾਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ-2022 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਭਾਰਤ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਬਦਲੀਆਂ ਤੇ ਤਾਇਨਾਤੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਨੀਤੀ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਮਾਰਚ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਿਮਾਹੀ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਡਾ. ਐਸ ਕਰੁਣਾ ਰਾਜੂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਕਾਰਨ ਆਮ ਬਦਲੀਆਂ ਤੇ ਤਾਇਨਾਤੀਆਂ ਇਸੇ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਅਗਲੇ ਸਾਲ 27 ਮਾਰਚ ਤੱਕ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਪੱਤਰ ਦੀ ਕਾਪੀ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ, ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ ਪੁਲਿਸ, ਸਾਰੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਸਕੱਤਰ, ਵਿਭਾਗ ਮੁਖੀ, ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਅਗਲੇਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰ ਕੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਿੰਸਾ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਚੜ੍ਹਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਨੇਤਾ ਮਿਲੇ ਹਨ, ਜੋ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਮਗਰੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਦੇ ਹਨ। ਚੜ੍ਹਨੀ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਲਈ ਹਰ ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 10 ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ 52 ਲੱਖ ਵੋਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 80 ਲੱਖ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਿਰਫ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਵੋਟ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਕਿਸਾਨ ਚਾਹੁਣ ਤਾਂ ਖੁਦ ਸੱਤਾ ਸੰਭਾਲ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜੇ ਪੈਸਾ ਪੂੰਜੀਪਤੀ ਘਰਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਲੇ ਵਾਸਤੇ ਵਰਤ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਵੀ ਮਿਸ਼ਨ ਭਾਰਤ ਤਹਿਤ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ।

ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਵਿਧਾ ਕੈਂਪ ਲਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਜਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਸੁਵਿਧਾ ਕੈਂਪ ਲਾਉਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸੂਬਾਈ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹੋ ਸਕੇ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਅਣਗੌਲਿਆ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚੰਨੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਂਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਜੋ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਰਗਾਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਕੋਲੋਂ 'ਆਪ' ਲਈ ਇਕ ਮੌਕਾ ਮੰਗਿਆ

ਜਲੰਧਰ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੌਮੀ ਕਨਵੀਨਰ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਉਦਯੋਗ, ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ 10 ਵਾਅਦੇ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ 2022 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ 'ਆਪ'

ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ। ਇਥੇ ਇਕ ਰਿਜ਼ੋਰਟ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਵਪਾਰੀਆਂ, ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਪਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਥ ਮੰਗਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਤੁਸੀਂ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਕੈਪਟਨ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਪਰਖ ਕੇ ਦੇਖ

ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਝੂਠੇ ਕਰਾਰ

ਜਲੰਧਰ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਚੰਨੀ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਸਨਅਤਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਾਮੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਈ ਤਾਂ ਸੂਬੇ ਨੂੰ 24 ਘੰਟੇ ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ ਦੇਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਇਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਣਕਿਆਸੇ ਹਾਲਾਤ ਤੇ ਮੁਹੰਮਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 24 ਘੰਟੇ ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸੂਬੇ ਭਰ ਵਿਚ ਇੰਸਪੈਕਟਰੀ ਰਾਜ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਖਤਮ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਲਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਕ ਮੌਕਾ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿਓ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਫੰਡ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦੇ

ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਸਦਾ ਗੁਮਰਾਹ ਕੀਤਾ: ਸਿਸੋਦੀਆ

ਜਲੰਧਰ: ਭਗਵਾਨ ਵਾਲਮੀਕਿ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਕੱਢੀ ਗਈ ਸ਼ੋਭਾ ਯਾਤਰਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ 'ਆਪ' ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਨੀਸ਼ ਸਿਸੋਦੀਆ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ 'ਤੇ ਤਿੱਖਾ ਹਮਲਾ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬੇਘਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਮਰਲਿਆਂ ਦੇ ਪਲਾਟ ਦੇਣ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਨਾਲ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਕੇ ਗੁਮਰਾਹ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੰਨੀ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬੇਘਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਮਰਲਾ ਪਲਾਟਾਂ ਦੇ ਸੁਫਨੇ ਦਿਖਾਉਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਕਾਰਡ ਇਕ ਝਾਂਸਾ ਸੀ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਮਰਲਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਵੀ ਮਹਿਜ਼ ਫਰਜ਼ੀਵਾਤਾ ਹੈ।

ਹਨ, ਉਹ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ, "ਇਕ ਮੌਕਾ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਦਿਓ, ਬਾਕੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਓਗੇ।" ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਆਪ' ਦੀ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਬਣੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਲਈ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਕ੍ਰਿਸਮਾ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ 'ਤੇ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਉਣਗੇ। ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁਝ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਗੁੰਡਾ ਟੈਕਸ

ਵਸੂਲਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ 'ਤੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਆਪ' ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕੌਮੀ ਕਨਵੀਨਰ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੈਲੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਅਤੇ ਦਸ਼ਾ ਬਦਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੱਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ 'ਆਪ' ਨੂੰ ਦੇਖ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਏਜੰਡੇ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਹਨ।

ਭੁੱਖਮਰੀ ਬਾਰੇ ਤਾਜ਼ਾ ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ਖੋਲ੍ਹੀ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 'ਵਿਕਾਸ' ਦੀ ਪੋਲ

ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਤੇ ਨੇਪਾਲ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਮਾੜੇ ਹਾਲਾਤ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭੁੱਖਮਰੀ ਦੇ ਵਧ ਰਹੇ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਫੂਕ ਕੱਢ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਖੇਤੀ ਸੰਗਠਨ (ਐਫ.ਏ.ਓ.) ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸਰਵੇਖਣ ਮੁਤਾਬਕ ਭੁੱਖਮਰੀ ਸੂਚਕ ਅੰਕ 'ਚ ਭਾਰਤ ਹੇਠਾਂ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਆਧਾਰ ਅਪੋਸਟ੍ਰੋਫਿਕ ਭੋਜਨ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

2020 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦਾ 107 ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ 94ਵਾਂ ਨੰਬਰ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ 116 ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਹ 101ਵੇਂ ਨੰਬਰ ਤੱਕ ਡਿੱਗ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਨੇਪਾਲ ਵਰਗਿਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵੀ ਭਾਰਤ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਹੈ। ਸਰਵੇ ਵਿਚ ਆਏ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੇਵਲ 15 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਹੀ ਭਾਰਤ ਨਾਲੋਂ ਨਾਜ਼ੁਕ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਭ ਤੋਂ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਤ ਵਾਲੇ 31 ਦੇਸ਼ਾਂ ਅੰਦਰ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਜੋ ਕੋਵਿਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਚਲੇ ਜਾਣ ਜਾਂ ਆਮਦਨ ਘਟਣ ਕਰ ਕੇ ਬਦਤਰ ਹਾਲਤ ਬਿਆਨਦੀ ਹੈ। ਜਨਵਰੀ 2021 ਵਿਚ ਮੰਨੀ ਪ੍ਰਮਾਣੀ ਸੰਸਥਾ ਐਕਸਫੈਮ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਤੋਂ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਵਧੀ ਦੌਲਤ ਨਾਲ ਅਗਲੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਮਗਨਰੋਗਾ ਜਾਂ ਸਿਹਤ ਦੇ ਬਜਟ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ 24 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 3000 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੰਦ ਅਮੀਰਾਂ ਦੀ ਇਕੱਲੀ ਕੋਵਿਡ-19 ਦੌਰਾਨ ਕਮਾਈ ਦੌਲਤ ਨਾਲ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ 13.80 ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਗਰੀਬੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਭੁੱਖਮਰੀ ਵਾਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵੱਖ ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕੋਵਿਡ-19 ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਕੀਤੇ ਕੰਮ ਦਾ ਪਾਜ਼ ਵੀ ਉਘੇੜਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਗਰੀਬਾਂ ਤੱਕ ਖੁਰਾਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਦੇ ਬਿਆਨ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤ ਉੱਤੇ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਚਲੇ ਗਏ, ਤਨਖਾਹਾਂ ਵਿਚ ਕਟੌਤੀ ਹੋਈ। ਕਾਰੋਬਾਰ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੀ ਗੱਡੀ ਲੀਹ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਆਈ।

ਉਧਰ, ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੇ ਇਕ ਸਾਲ ਵਿਚ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦਾ ਅੰਕੜਾ ਦੁੱਗਣਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਲੱਖਾਂ ਬੱਚੇ ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਇਸ ਸਮੇਂ ਤਕਰੀਬਨ 82 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ ਅਤੇ 5 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ 14 ਕਰੋੜ ਬੱਚੇ ਅਜਿਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਕਰਕੇ ਸਰੀਰਕ ਵਿਕਾਸ ਸਬੰਧੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ

ਭੁੱਖਮਰੀ ਦੀ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ 'ਗੈਰ ਵਿਗਿਆਨਕ': ਭਾਰਤ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਕਿ ਆਲਾਮੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਹੇਠਾਂ ਵੱਲ ਖਿਸਕ ਗਈ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਲਈ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ 'ਗੈਰ-ਵਿਗਿਆਨਕ' ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ 116 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ 101ਵੇਂ ਸਥਾਨ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਨ 2020 ਵਿਚ ਇਹ 94ਵੇਂ ਸਥਾਨ ਉੱਤੇ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਤੇ ਨੇਪਾਲ ਤੋਂ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਉੱਤੇ ਤਿੱਖੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਦਿੰਦਿਆਂ ਮਹਿਲਾ ਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ 'ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ' ਕਿ ਆਲਾਮੀ ਭੁੱਖ ਰਿਪੋਰਟ 2021 ਨੇ ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਉੱਤੇ ਐਫ.ਏ.ਓ. ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਘਟਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜੋ 'ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤ ਤੇ ਤੱਥਾਂ' ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਕਾਰਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਤੋਂ ਗੁਸਤ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ।

ਚੀਨ ਦੀ ਜੀ.ਡੀ.ਪੀ. ਤੀਜੀ ਤਿਮਾਹੀ 'ਚ ਨਿਘਰੀ

ਪੇਈਚਿੰਗ: ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਤੀਜੀ ਤਿਮਾਹੀ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦੀ ਜੀ.ਡੀ.ਪੀ. 4.9 ਫੀਸਦ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਦੂਜੀ ਨਾਲੋਂ ਕਾਫੀ ਘੱਟ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਤਿਮਾਹੀ ਵਿਚ ਜੀ.ਡੀ.ਪੀ. 7.9 ਫੀਸਦ ਸੀ। ਚੀਨ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਦੂਜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਰਥਚਾਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੀ ਮਾਰ ਝੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੋਵਿਡ ਸੰਕਟ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਕਾਰੋਬਾਰ, ਉਰਜਾ ਖੇਤਰ ਤੇ ਰਿਕਵਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਵਿਚ ਨਿਘਾਰ ਆਇਆ ਹੈ। ਚੀਨ ਦੇ 'ਸਟੈਟਿਕਸ ਬਿਊਰੋ' ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਫੂ ਲਿੰਗਹੁਈ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਬੇਭਰੋਸਗੀ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਹੈ। ਘਰੇਲੂ ਆਰਥਿਕ ਰਿਕਵਰੀ ਅਜੇ ਵੀ ਸਥਿਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਚੀਨ ਵਿਚ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਖਪਤ ਵਧੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚੂਨ ਵਿਕਰੀ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦਰ 4.9 ਫੀਸਦ ਹੈ।

ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਸਥਾ 'ਐਕਸਫੈਮ' ਨੇ ਆਪਣੀ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਖਦਸ਼ਾ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦੀ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਭੁੱਖਮਰੀ ਫੈਲਣ ਕਰਕੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਈ ਗੁਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਖਾਧ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਡੇਵਿਡ

ਵੇਸਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰੋਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਹੋਰ ਭਿਆਨਕ ਸੰਕਟ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਦੇ 25 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 82 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਭੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦਾ ਸੰਕਟ ਹੋਰ ਵੀ ਵਿਆਪਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਖਾਦ-ਬੀਜ ਦੀ ਕਿੱਲਤ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ 32 ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਪੰਜੀਪਤੀ ਘਰਾਣਿਆਂ, ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪਾਂ, ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ/ਦਫਤਰਾਂ ਮੁਹਰੇ, ਰੇਲਵੇ ਪਾਰਕਾਂ, ਟੌਲ ਪਲਾਜ਼ਿਆਂ ਸਣੇ 125 ਦੇ ਕਰੀਬ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਧਰਨੇ ਜਾਰੀ ਰਹੇ।

ਧਰਨਿਆਂ 'ਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਮਹਿਲਾਵਾਂ, ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ, ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਬਰੂਹਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੂਬੇ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਕਾਫਲੇ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਣ-

ਬੁੱਝ ਕੇ ਖਾਦ ਤੇ ਬੀਜ ਦੀ ਕਿੱਲਤ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਰ ਸਾਲ ਵਰਤੋਂ 'ਚ ਆਉਂਦੀ ਖਾਦ ਅਤੇ ਬੀਜ ਦਾ ਅੱਧ ਬਰਾਬਰ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਅਨੁਸਾਰ 116 ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭਾਰਤ 102ਵੇਂ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 94ਵੇਂ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੌਮੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੋਲ ਖੋਲ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ 'ਚ ਆਨਾਜ ਭੰਡਾਰ ਲੋੜ ਨਾਲੋਂ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇੰਨਾ ਅਨਾਜ ਭੰਡਾਰ ਹੈ ਤਾਂ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਸਾਡੀ ਹਾਲਤ ਇੰਨੀ ਖਰਾਬ ਕਿਉਂ ਹੈ। ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਅੰਨਦਾਤਾ ਅਨਾਜ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਢਿੱਡ ਭਰਦਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਖਾਦ ਅਤੇ ਬੀਜ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਭੁੱਖਮਰੀ ਸੂਚਕ-ਅੰਕ ਲਿਸਟ 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਨਿੰਘਰ ਰਹੀ ਹਾਲਤ 'ਤੇ ਫਿਕਰਮੰਦੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੀ। ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਭੁੱਖਮਰੀ ਬਾਰੇ ਕਰਵਾਏ ਸਰਵੇਖਣ

ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ ਸਤੰਬਰ 'ਚ ਘੱਟ ਕੇ 10.66 ਫੀਸਦ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਖੁਰਾਕੀ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਭਾਅ 'ਚ ਨਰਮੀ ਕਾਰਨ ਥੋਕ ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ ਸਤੰਬਰ 'ਚ ਘੱਟ ਕੇ 10.66 ਫੀਸਦ 'ਤੇ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਉਂਜ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕੱਚੇ ਤੇਲ 'ਚ ਤੇਜ਼ੀ ਦੇਖੀ ਗਈ। ਥੋਕ ਮੁੱਲ ਸੂਚਕ ਅੰਕ (ਡਬਲਿਊ.ਪੀ.ਆਈ.) 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ ਲਗਾਤਾਰ ਛੇਵੇਂ ਮਹੀਨੇ ਦਹਾਈ ਅੰਕਾਂ 'ਚ ਰਹੀ ਜੋ ਸਤੰਬਰ 'ਚ ਪਿਛਲੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ।

ਲਗਾਤਾਰ ਪੰਜਵੇਂ ਮਹੀਨੇ ਕਮੀ ਆਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਸਸਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਪਰ ਦਾਲਾਂ 'ਚ ਤੇਜ਼ੀ ਬਣੀ ਰਹੀ। ਈਧਣ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ ਸਤੰਬਰ 'ਚ 24.91 ਫੀਸਦ ਸੀ ਜੋ ਇਸ ਤੋਂ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ 26.09 ਫੀਸਦ ਸੀ। ਕੱਚੇ ਤੇਲ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਗੈਸ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ 'ਚ ਸਤੰਬਰ 'ਚ 43.92 ਫੀਸਦ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਜੋ ਇਸ ਤੋਂ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ 'ਚ 40.03 ਫੀਸਦ ਸੀ। ਇਕਰਾ ਦੀ ਮੁੱਖ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀ ਆਦਿੱਤੀ ਨਾਇਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਗਸਤ 2021 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਸਤੰਬਰ 'ਚ ਥੋਕ ਮੁੱਲ ਸੂਚਕ ਅੰਕ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ 'ਚ ਗਿਰਾਵਟ ਖੁਰਾਕੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ 'ਚ ਹੋਈ ਭਾਰੀ ਕਮੀ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਨਰਮੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਕਤੂਬਰ 'ਚ ਡਬਲਿਊ.ਪੀ.ਆਈ. ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ 'ਚ ਵਾਧਾ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਤੀਜੀ ਤਿਮਾਹੀ 'ਚ ਇਸ ਦੇ ਦਹਾਈ ਅੰਕ 'ਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਖੁਰਾਕੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ 'ਚ

ਅਗਸਤ 'ਚ ਇਹ 11.39 ਫੀਸਦ ਸੀ ਜਦਕਿ ਸਤੰਬਰ 2020 'ਚ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ 1.32 ਫੀਸਦ ਰਹੀ ਸੀ। ਵਣਜ ਅਤੇ ਸਨਅਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਇਕ ਬਿਆਨ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਇਸੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਤੰਬਰ 2021 'ਚ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ ਦੀ ਉਚ ਦਰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਣਿਜ ਤੇਲਾਂ, ਮੂਲ ਧਾਤਾਂ, ਗੈਰ ਖੁਰਾਕੀ ਵਸਤਾਂ, ਖੁਰਾਕੀ ਵਸਤਾਂ, ਕੱਚੇ ਤੇਲ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਗੈਸ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ 'ਚ ਵਾਧੇ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਹੋਈ ਹੈ। ਖੁਰਾਕੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ 'ਚ

ਭਾਰਤੀ-ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਗਿਆਨੀ ਨੂੰ ਲਾਈਫਟਾਈਮ ਪੁਰਸਕਾਰ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਭਾਰਤੀ-ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਗਿਆਨੀ ਡਾ. ਵਿਵੇਕ ਲਾਲ ਨੂੰ ਦੁਬਈ ਵਿਚ ਰਿਟੋਸਾ ਫੈਮਿਲੀ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਲਾਈਫਟਾਈਮ ਅਚੀਵਮੈਂਟ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਰ ਐਂਥੋਨੀ ਰਿਟੋਸਾ ਨੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਡਾ. ਲਾਲ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਲਾਈਫਟਾਈਮ ਅਚੀਵਮੈਂਟ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਡਾ. ਲਾਲ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਲਈ ਸ਼ੁਭਕਾਮਨਾਵਾਂ ਵੀ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਡਾ. ਲਾਲ ਨੂੰ ਭਾਰਤ-ਅਮਰੀਕੀ ਰੱਖਿਆ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਕੁਝ ਅਹਿਮ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਨਜ਼ਰੀਏ, ਸਮਰਪਣ ਅਤੇ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਇਹ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਡਾ. ਲਾਲ ਨੂੰ ਇਹ ਪੁਰਸਕਾਰ ਸੰਯੁਕਤ ਅਰਬ ਅਮੀਰਾਤ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਪਾਰ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਬਾਨੀ ਬਿਨ ਅਹਿਮਦ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਕਈ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਆਗੂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

ਵਾਦੀ 'ਚ ਗੈਰ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜਾਰੀ

ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ: ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਕੁਲਗਾਮ ਜਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੇ ਦੋ ਹੋਰ ਗੈਰ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵਾਦੀ ਵਿਚ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੁਲਗਾਮ ਦੇ ਵਨਪੋਹ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਕੇ ਦੋ ਬਿਹਾਰੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਰਾਜਾ ਰੇਸ਼ੀ ਦੇਵ ਤੇ ਜੋਗਿੰਦਰ ਰੇਸ਼ੀ ਦੇਵ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਕ ਹੋਰ ਮਜ਼ਦੂਰ ਚੁਨ ਚੁਨ ਰੇਸ਼ੀ ਦੇਵੀ ਫੱਟਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਅਤਿਵਾਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਿਰਾਏ ਉੱਤੇ ਲਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵਿਚ ਵਤ ਗਏ ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। 24 ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਬਾਹਰਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਉੱਤੇ ਇਹ ਤੀਜਾ ਹਮਲਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ

ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਗੈਰ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਸੈਨਾ ਦੇ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਇਕ ਰੇਤੀ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਅਤੇ ਯੂਪੀ ਦੇ ਇਕ ਕਾਰਪੇਂਟਰ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਸਿੱਖ ਮਹਿਲਾ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਗਾਤਾਰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਉਪ ਰਾਜਪਾਲ ਮਨੋਜ ਸਿਨਹਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਮਦਰਦਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰ ਕੇ ਖੂਨ ਦੀ ਡੁੱਲ੍ਹੀ ਹਰ ਇਕ ਬੂੰਦ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਿਨਹਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਤਰੱਕੀ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦੀ ਪਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ

ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਰੋਕਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਪ ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਜਾਨ ਗੁਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਰੇਡੀਓ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦਿੱਤੀ। ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਅਲਤਾਫ ਠਾਕੁਰ ਨੇ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਇਹ ਨਿਰੋਲ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਹੈ। ਗੈਰ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਹਨ ਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।' ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕਈ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਰੋਸ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਅਤਿਵਾਦ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕੀਤੇ।

ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼ਾਂਤੀ ਭੰਗ ਕਰਨ ਤੇ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 23 ਅਕਤੂਬਰ 2021

ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ

ਕੀ ਲਖੀਮਪੁਰ ਖੀਰੀ (ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਵਾਲੀ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਿੰਘੂ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਹੋਏ ਕਤਲ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਸਾਂਝ ਹੈ? ਲਖੀਮਪੁਰ ਖੀਰੀ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਉਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਚਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਇਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਸਿੰਘੂ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਬੇਅਦਬੀ ਦਾ ਕਥਿਬ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਕੇ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਵੰਗ ਨਾਲ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਹਿਲੀ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੜੀਆਂ ਜੁੜੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਰੋਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਚੰਦ ਰੋਜ਼ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਵੀਡੀਓ ਵਾਇਰਲ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਹੀ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਹੀ ਹੋਈ। ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ, ਸਿੰਘੂ ਬਾਰਡਰ ਦੀ ਘਟਨਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਹਕੂਮਤ ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਦਰਬਾਰੀ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਲੈ ਲਿਆ। ਇਉਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਹਿੰਸਾ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉੱਜ, ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਇਸ ਕਤਲ ਦੀ ਗੁੱਥੀ ਸੁਲਝਦੀ ਗਈ, ਹਕੀਕਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਗਈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਕੇਂਦਰੀ ਹਕੂਮਤ ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਪੈਰ ਪਿਛਾਂਹ ਖਿੱਚਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਬਣ ਰਹੇ ਕਿ ਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਕੇਂਦਰੀ ਹਕੂਮਤ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਬਾਰੇ ਖੁਲਾਸੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰਾਬਤਾ ਕੇਂਦਰੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਉਧਰ, ਲਖੀਮਪੁਰ ਖੀਰੀ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਤਾਂ ਰੋਲਾ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸਭ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅੰਦੋਲਨ ਉਤੇ ਸਿੱਧਾ ਵਾਰ ਕਿਆਸ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਪਿਛੇ ਹਟਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਸਿੰਘੂ ਬਾਰਡਰ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਕਾਂਡ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਧਿਰ ਦਾ ਸੱਚਮੁੱਚ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਿੰਘੂ ਬਾਰਡਰ ਉਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਬਦੀ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਹੋਈ ਹੈ ਜਦਕਿ ਮਸਲਾ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਰਬਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਸੀ। ਉੱਝ ਵੀ, ਅਜੇ ਤੱਕ ਬੇਅਦਬੀ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੇਰਵਾ ਨਸ਼ਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਂ, ਇਸ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਬਨਾਮ ਸਿੱਖ ਤਕਰਾਰ ਵਿਚ ਵਟਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੇਂਦਰੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵੰਡ ਕੇ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਈ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਸ ਵਕਤ ਵੀ ਇਕ ਖਾਸ ਧਿਰ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਬਣਾ ਧਰਨ ਲਈ ਅੱਡੀ-ਚੋਟੀ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਅਜਿਹੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਧਰ, ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਚਲਾ ਰਹੇ ਆਗੂਆਂ ਸਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਇਸੇ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਤਾਂ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਜ਼ਾਬਤੇ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਹੈ, ਦੂਜਾ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਧਰਮ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਸਭ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਿਸਾਨ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕੇਂਦਰੀ ਹਕੂਮਤ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਧਿਰ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖਦੇੜਨ ਵਾਲੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਹੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ, ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਹੀਲਾ-ਵਸੀਲਾ ਕਰਕੇ ਦੇਖ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਨਾਕਾਮੀ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਇਹ ਧਿਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਜਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਉਤੇ ਲੱਦਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਕਤਲ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਡਿਆਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਸੰਜੀਦਾ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਤਲ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਧਿਰ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਹਜ਼ੂਮੀ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਲਈ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਬਹੁਤ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ। ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਹਰ ਹਾਲ ਵਿਰੋਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਉਂ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਕੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਭੀੜਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਹੀ ਤਾਕਤ ਮੰਨੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਈ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਹੁਣ ਵੀ ਉਸੇ ਮੜਕ ਨਾਲ ਤੁਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਕੇਂਦਰੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਖਿੱਚ-ਖਿੱਚ ਕੇ ਸਿੱਖ ਅੰਦੋਲਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਜੇ ਵੀ ਉਸੇ ਗਲੀ ਵਿਚ ਗੇੜੇ ਕੱਢ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਅੰਦਰ ਨਵੇਂ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੰਕੇਤ ਸੁੱਟੇ ਹਨ। ਸਭ ਸੰਜੀਦਾ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਡੂੰਘੀ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਅੜਿੱਕਾ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਧਿਰਾਂ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀਆਂ ਹਮਾਇਤੀ ਬਣ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਰਹੀਆਂ।

ਬੇਅਦਬੀ ਬਨਾਮ ਅਧਾਰਮਿਕ ਬਿਰਤੀ

ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕਤਲ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਜ਼ਾਬਤਾਬੱਧ ਅਕਸ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾ ਕੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ.-ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ. ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਇਹ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੱਟੜਪੰਥੀਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਤਣਾਓ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਸਾਡੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਸਿੰਘੂ-ਕੁੰਡਲੀ ਹੱਦ ਉੱਪਰ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਵੱਲੋਂ 'ਸਰਬ ਲੋਹ' ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਉੱਧਤ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਕਤਲ ਦੀ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਨਿਹੰਗ ਮੁਖੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਅਮਨ ਸਿੰਘ ਨਿਹੰਗ ਜੁਲਾਈ ਮਹੀਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਤੋਮਰ ਨਾਲ ਗੁਪਤ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨਾਲ ਪਿੰਕੀ ਕੈਟ ਵੀ ਸੀ। ਅਮਨ ਸਿੰਘ ਨਿਹੰਗ ਉਹ ਮੁੱਖ ਸ਼ਖਸ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ 8 ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ 30-30 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕੇ ਬੇਅਦਬੀ ਕਾਂਡਾਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਦੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰ ਵੀ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ।

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: +91-94634-74342

ਨਿਹੰਗ ਮੁਖੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮੀਡੀਆ ਅੱਗੇ ਲਾਈਵ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ 'ਸੋਧਾ ਲਾਉਣ' ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ ਗਈ। ਜਿਹੜੇ ਨਿਹੰਗਾਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਅੱਗੇ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਹੁਣ ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ 'ਤੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਤਲ 'ਚ ਆਪਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਮੀਡੀਆ ਕੋਮਰਿਆਂ ਅੱਗੇ ਇਕਬਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰੇਗਾ, ਉਸ ਦਾ ਇਹੀ ਹਸਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਕਤਲ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਸਾਂਤਮਈ, ਜ਼ਾਬਤਾਬੱਧ ਅਕਸ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾ ਕੇ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ.-ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ. ਨੂੰ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਇਹ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੱਟੜਪੰਥੀਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਤਣਾਓ ਹੋਰ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਬਣਿਆ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਮਰੋਡ ਬਨਾਮ ਸਿੱਖ ਦਾ ਮਨਘੜਤ ਬਿਰਤਾਂਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੇ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਹਾਈਜੈਕ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਪ੍ਰੈੱਸ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਨਾ ਨਿਹੰਗਾਂ ਦੀ ਉੱਥੇ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਨਾ ਇਸ ਵਾਰਦਾਤ ਨਾਲ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਗੋਦੀ ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ. ਦੇ ਆਗੂ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਹਿੰਸਕ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਕਾਂਡ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਾਤਪਾਤੀ ਸਿਆਸਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਇਸ ਕਤਲ ਨੂੰ ਦਲਿਤ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾ ਕੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਰੁੱਧ ਭੜਕਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹਨ।

ਨਿਹੰਗਾਂ ਨੇ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਇਕਬਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਬੇਅਦਬੀ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਸਿੰਘੂ-ਕੁੰਡਲੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਚਲਾਕੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਭੈਣ ਵੱਲੋਂ ਲਖਬੀਰ ਦਾ ਕਿਸੇ ਸੰਧੂ ਨਾਂ ਦੇ ਅਣਪਛਾਤੇ ਸ਼ਖਸ ਨਾਲ ਫੋਨ 'ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਸੰਪਰਕ 'ਚ ਹੋਣ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਵੀ ਕਿਸੇ ਡੂੰਘੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਹੁਣ ਤੱਕ ਐਸਾ ਕੋਈ ਵੀਡੀਓ ਸਬੂਤ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨਿਹੰਗ ਮੁਖੀਆਂ ਨੇ ਐਸਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕਿੱਥੇ ਅਤੇ ਕਿਸ ਰੂਪ 'ਚ ਬੇਅਦਬੀ ਕੀਤੀ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਐਸਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਨਾ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਨਿਹੰਗਾਂ ਨੇ ਉਲਟਾ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਸਬੂਤ ਮਿਟਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਅਕਸ ਵਿਗਾੜਨ ਲਈ ਪੂਰੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਤੋੜ-ਮਰੋੜ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਮੋਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਕਤਲ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਜੋ ਅੰਨ੍ਹੀ ਧਾਰਮਿਕ ਬਿਰਤੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ, ਉਹ ਹੋਰ ਵੀ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ। ਇੰਨੇ ਗੰਭੀਰ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੀ ਕਥਿਤ ਬੇਅਦਬੀ ਪਿੱਛੇ ਕੰਮ

ਕਰਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਬੇਪਰਦ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਠ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸਨਾਖਤ ਕਰਨਾ ਜੋ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਅਨੁਸਾਰ ਐਸੀਆਂ ਹੋਰ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜੇ ਗਏ ਦੱਸੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਤਾਂ ਨਿਹੰਗਾਂ ਨੇ ਭਾੜੇ ਦੇ ਮਾਮੂਲੀ ਕਾਰਿੰਦੇ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਅਸਲ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਬੇਪਰਦ ਹੋਣ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਹਿਤ ਅਤੇ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ, ਇਸ ਕਥਿਤ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਸੂਤਰਧਾਰ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ

ਲਿਆਉਣਾ। ਇਕ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸਜ਼ਾ ਨਿਹੰਗਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਕਤਲ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਹਿੰਸਿਆਂ ਦੀ ਜੰਗੂਯ ਕੌਮ ਹੋਣ ਦੀ ਸਵੈ-ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਇਸ ਨਾਲ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 2016 'ਚ ਵੀ ਆਲਮਗੀਰ (ਲੁਧਿਆਣਾ) ਅਤੇ ਵੈਰੋਕੇ (ਤਰਨਤਾਰਨ) 'ਚ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਕੇ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਰ ਨਾ ਤਾਂ ਬੇਅਦਬੀ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਬੰਦ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਨਾ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਦੇ ਅਸਲ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਯਾਤੇ ਬੇਪਰਦ ਹੋਏ।

ਚੇਤੇ ਰੱਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਹਜ਼ੂਮੀ ਕਤਲ ਖਤਰਨਾਕ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ। ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਦਲਿਤਾਂ ਦੇ ਹਜ਼ੂਮੀ ਕਤਲ ਲਈ ਗੁੱਠੀਆਂ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਅਪਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਹਜ਼ੂਮੀ ਕਤਲ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੰਸਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵਹਿਣ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨਾ ਬੇਹੱਦ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਹੈ। ਇਹ ਸਿੱਖ ਫਲਸਫੇ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਬੇਮੇਲ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਉੱਪਰ ਜਬਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਹੱਕਾਰੇ ਹੋਏ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਜੁਰਮ ਜੱਗ ਜਾਹਿਰ ਸਨ। ਨਿਹੰਗਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀ। ਇਹ ਵੀ ਚੇਤੇ ਰੱਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਨਿਹੰਗਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਹੋਰ ਕਥਿਤ ਵਾਰਿਸਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਹੀ ਖੌਲਦਾ ਹੈ, ਬੇਅਦਬੀ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾਵਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ/ਫੌਜ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਕੁਚਲ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਵੱਲ ਇਹ ਕਦੇ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ (ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਿਹੰਗ ਦਲ ਤਾਂ ਸਗੋਂ 1984 'ਚ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਵਾਹੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਮੁੜ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਤੱਤਕਾਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਮੋਹਰਾ ਬਣਿਆ ਸੀ)। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ (ਬਾਦਲ) ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਬੇਅਦਬੀ ਹੋਈ। ਨਿਹੰਗ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਅਸਲ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਬੇਪਰਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਕਦੇ ਵੀ ਕੋਈ ਸੰਜੀਦਾ ਅੰਦੋਲਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਹੁਣ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਬੇਅਦਬੀ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦਮਗਜ਼ੇ ਮਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਵਾਲ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦਾ ਸਿਰਫ ਇਕ ਰੂਪ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੋਂ ਉਲਟ ਅਮਲ ਕਰਕੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ 'ਚ ਆਏ ਦਿਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਬੇਅਦਬੀ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਸਮੇਤ

ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਕਦੇ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਖੁਦ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਇਹ ਬੇਅਦਬੀ ਕਦੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕਥਿਤ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਲਈ ਫਿਕਰਮੰਦੀ ਅਤੇ ਰੋਹ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਖਸ ਆਪਣੀ ਖਸਲਤ ਅਨੁਸਾਰ ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਤੁਲ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕੁਝ ਨਿਹੰਗਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਕਤਲ ਨੂੰ 'ਪੰਥ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਸਜ਼ਾ' ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕ ਸਿੱਖ ਫਿਰਕੇ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭੜਕਾ ਆਪਣੇ ਸੌਤੇ ਸਿਆਸੀ ਏਜੰਡੇ ਬੋਧਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਅਤੇ ਸਲਾਮਤੀ ਦਾ ਰਾਜ ਇਸ ਦਾ ਧਰਮਨਿਰਪੱਖ ਖਾਸਾ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨ-ਮਜ਼ਦੂਰ ਆਪਣੇ ਧਰਮਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ-ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਹੱਕ 'ਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਕਾਰਨ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ.-ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ. ਅਤੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀਆਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੋਰ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਖਾਲਸਤਾਨੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਠੱਪੇ ਲਗਾ ਕੇ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਹਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਅਸਫਲ ਹੋਈ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਇਹ ਅੰਤੀ ਵਾਰਸ ਧਰਮ ਨੂੰ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਰੁੱਧ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਅੰਦੋਲਨ ਉੱਪਰ ਬੋਧਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦ ਕਰਕੇ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਿਹੰਗਾਂ ਵੀ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਕਾਰਵਾਈ ਨੇ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਹਕੂਮਤ ਲਈ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਭੰਡਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਖਾ ਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗੋਦੀ ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਭਗਵੇਂ ਪ੍ਰਚਾਰਤੰਤਰ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਤੋਂ ਧਿਆਨ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਨਿਹੰਗਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਕਤਲ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦਿਖਾਉਣਾ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਖੀਮਪੁਰ ਖੀਰੀ ਕਾਂਡ 'ਚ ਘਿਰੀ ਹਕੂਮਤ ਲਈ ਇਹ ਕਾਂਡ ਕਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਰਾਹਤ ਬਣਿਆ ਹੈ।

ਕਤਲ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ 'ਚ ਹਕੂਮਤਾਂ ਤੋਂ ਨਿਆਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ, ਇਸ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਹੱਥ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਨਿਆਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਨਿਆਂਕਾਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਜ਼ਲੂਮ ਧਿਰ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਫਿਰ ਵੀ, ਨਿਆਂ ਲੈਣ ਲਈ ਕਤਲ ਬਦਲੇ ਕਤਲ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਜਹਾਲਤ ਦੇ ਯੁੱਗ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਮੱਧਯੁਗੀ ਵਹਿਸ਼ੀ ਨਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਤੱਕ ਪੁੱਜਾ ਹੈ। ਆਲਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਸਰਵਵਿਆਪਕ ਮਾਨਤਾ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ ਅਤੇ ਆਦਮਖੋਰ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਦੇ ਤਿਹਾਏ ਹਨ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਨਿਆਂ ਦੇ ਭਰਮ ਰਾਹੀਂ ਗੈਰ ਅਦਾਲਤੀ ਕਤਲਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਸਾਫ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਥਿਤ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ 'ਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਰਾਜ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਿਵੇਂ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਖੂਨੀ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਰੋਕਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਤਰੀਕੇ ਲੱਭਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਜੋ ਵਿਆਪਕ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਜਨਤਕ ਦਬਾਓ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਐਸੀਆਂ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਹਕੂਮਤ ਅਤੇ ਰਾਜ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਵੱਲੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਧੱਜੀਆਂ ਉਡਾ ਕੇ ਮਨਮਾਨੀਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਹੀ ਭੁਗਤਦੀਆਂ ਹਨ।

ਤਸੱਲੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸੰਜੀਦਾ ਹਿੰਸਿਆਂ ਨੇ ਨਿਹੰਗਾਂ ਦੀ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਕਾਰਵਾਈ ਉੱਪਰ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ ਹਨ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਹਿੰਸੇ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵਹਿਣ 'ਚ ਵਹਿਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਤਰਕਪੂਰਨ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਣਗੇ ਅਤੇ ਐਸੀਆਂ ਵਹਿਸ਼ੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਕਰਨਗੇ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ -ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਬਾ-ਮੁਲਾਹਜ਼ਾ ਹੋਸ਼ਿਆਰ!

ਇਕ 'ਕੱਲੇ ਦੀ ਜਗਾਹ ਜੇ 'ਦੇ' ਹੋਵਣ, ਬਣੇ 'ਗਿਆਰਾਂ' ਦੀ ਫੇਰ ਲਲਕਾਰ ਵੀਰੋ। ਦੁਸ਼ਮਣ ਪਾੜ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਾ ਜਿੱਤ ਜਾਵੇ, ਆਪਸ ਵਿੱਚੀਂ ਨਾ ਕਰੋ ਤਕਰਾਰ ਵੀਰੋ। ਫੁੱਟੀ ਅੱਖ ਨਾ ਭਾਉਂਦਾ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ, ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਪੰਜਾਬ 'ਸਰਦਾਰ' ਵੀਰੋ। ਜਦੋ-ਜਹਿਦ ਤੁਹਾਡੀ ਦੀ ਗੁੰਜ ਪਹੁੰਚੀ, ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹੱਦਾਂ ਦੇ ਪਾਰ ਵੀਰੋ। ਦੇਖੋ ਹਾਕਮ ਮੱਕਾਰੀ 'ਤੇ ਉਤਰ ਆਇਆ, ਬਾ-ਮੁਲਾਹਜ਼ਾ ਹੁਣ ਰਿਹੋ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਵੀਰੋ। ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ 'ਗਰਮ' ਕਰਕੇ, ਪਾਉਣਾ ਔੜੜੇ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੀਰੋ!

ਲਖੀਮਪੁਰ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਤਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ

3 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਲਖੀਮਪੁਰ ਖੀਰੀ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 48 ਸਾਲਾ ਤਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਨੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਿਨ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਉੱਪਰ ਚੜ੍ਹਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਕਾਰਾਂ ਨੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਸੀ। 3 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਹ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਅਜੈ ਮਿਸ਼ਰਾ ਟੈਨੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਕਾਰਾਂ ਨੇ ਵਿਰਕ ਸਮੇਤ ਕਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕਿਸਾਨ ਨੇਤਾ ਦੀ ਖੋਪੜੀ ਅਤੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਕਈ ਫਰੈਕਚਰ ਹੋਏ ਹਨ। ਵਿਰਕ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਜੋ ਵੀਡੀਓ ਦੇਖੀ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਲੋਕ 500 ਮੀਟਰ ਦੇ ਦਾਇਰੇ 'ਚ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 400 ਮੀਟਰ ਤੱਕ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੀ ਗੱਡੀਆਂ ਲੰਘਾਈਆਂ, ਅੱਗੇ ਗਏ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਆ ਕੇ ਗੱਡੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਜਿੱਥੇ ਮੈਂ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਕਿੱਥੇ ਫੇਟ ਮਾਰਨੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕੁਝ ਲੋਕ ਬਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ

ਖੱਬਿਓ: ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਤਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸਾਨ ਮਾਰਚ ਦੌਰਾਨ ਤਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਦੀ ਇਕ ਪੁਰਾਣੀ ਤਸਵੀਰ।

ਸੀ। ਮੇਰੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਫ੍ਰੈਕਚਰ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਵਾਹਨ ਵਿਚ ਲੱਦ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਵਿਚ ਉਹ ਰਿਪੋਰਟਰ ਵੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਹੱਥ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਫਤਾ-ਦਫਤੀ ਮੱਚ ਗਈ। ਮੈਂ 'ਮਾਰੋ, ਮਾਰੋ' ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸੁਣ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਲੋਕ ਇੱਧਰ ਉੱਧਰ ਭੱਜ ਰਹੇ ਸਨ। ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿੱਥੋਂ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਹੋਸ਼ 'ਚ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਛਲੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।"

ਵਿਰਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤਿਕੁਨੀਆਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਇਕ ਛੋਟੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਡਾਕਟਰ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉੱਥੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਮੁਢਲੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਲਖੀਮਪੁਰ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿਚ ਦੋ ਘੰਟੇ ਲੱਗ ਗਏ। ਚਾਰ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਉਹ ਰੁਦਰਪੁਰ ਦੇ ਮੈਡੀਸਿਟੀ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚੇ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਦੀ ਖੋਪੜੀ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਫਰੈਕਚਰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਉਹ ਆਖਿਰਕਾਰ ਸਵੇਰੇ 4 ਵਜੇ ਗੁਜਰਾਓ, ਮੇਦਾਂਤਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤਕਰੀਬਨ 13 ਘੰਟੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ।

3 ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਇਸ ਸੱਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਰਕ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਟੈਨੀ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵਾਹ ਪਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਰੁਦਰਪੁਰ ਤੋਂ ਹਾਂ ਜੋ ਇਸ ਸਥਾਨ ਤੋਂ 250 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੂਰ ਹੈ।" ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਲਖੀਮਪੁਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਫ਼ੋਨ ਆਏ ਸਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਯੋਗ ਅਗਵਾਈ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿਚ, ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਯੂ.ਪੀ. ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਵਜੋਂ ਹਮਾਇਤ ਦੇਣ ਲਈ ਉੱਥੇ ਗਿਆ ਸੀ।"

ਵਿਰਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਾਉਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਬਹੁਤ ਡਰੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਬਿਆਨ ਲੈਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਦੇ ਵਕੀਲ ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਲਖੀਮਪੁਰ ਖੀਰੀ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਨੇ ਘਟਨਾ ਦੇ 12 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਵਿਰਕ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਮੰਡੇਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਵਿਰਕ ਦਾ ਬਿਆਨ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ 'ਚ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇ ਪੁਲਿਸ, ਜਾਂ ਐੱਸਆਈਟੀ, ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਫ਼ੌਜਦਾਰੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ, 1973 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਾਉਣਗੇ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਜਾਣਗੇ।"

ਜਤਿੰਦਰ ਕੌਰ ਤੜ ਅਨੁਵਾਦ: ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ

ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਨ।" ਵਿਰਕ ਗੰਭੀਰ ਫੱਟਤ ਹੋ ਗਏ ਪਰ ਵਾਲ-ਵਾਲ ਬਚ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਦਿ ਕਾਰਵਾ' ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਇਲਾਜ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਿਆ ਸੀ। ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਹਿੰਸਾ ਵਿਚ ਅੱਠ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ - ਚਾਰ ਕਿਸਾਨ, ਦੋ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵਰਕਰ, ਇਕ ਕਾਰ ਦਾ ਡਰਾਈਵਰ ਅਤੇ ਇਕ ਪੱਤਰਕਾਰ। ਕਈ ਹੋਰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਟੈਨੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਆਸ਼ੀਸ ਮਿਸ਼ਰਾ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਵਾਲੇ ਕਾਫ਼ਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਏ। ਟੈਨੀ ਨੇ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਲੇਕਿਨ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 9 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਆਸ਼ੀਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ।

ਸਤੰਬਰ ਦੇ ਆਖ਼ਰੀ ਹਫ਼ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਲੀਆ ਕਸਬੇ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਟੈਨੀ ਨੂੰ ਕਾਲੇ ਝੰਡੇ ਦਿਖਾਏ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਟੈਨੀ ਨੇ ਧਮਕੀ ਭਰਿਆ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਸੀ: "ਸੁਧਰ ਜਾਓ, ਨਹੀਂ ਤੋਂ ਹਮ ਆਪਕੋ ਸੁਧਾਰ ਦੇਂਗੇ, ਦੋ ਮਿੰਟ ਲਗੇਗੇ ਕੇਵਲ।" ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ, ਵਿਰਕ ਨੇ 3 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਲਖੀਮਪੁਰ ਖੀਰੀ ਵਿਚ ਇਕ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ - ਉਸ ਦਿਨ ਟੈਨੀ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੇਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਾਦ ਮੌਰਿਆ ਨੇ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਆਉਣਾ ਸੀ। ਉਤਰਾਖੰਡ ਦੇ ਰੁਦਰਪੁਰ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਵਿਰਕ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਹਨ ਅਤੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਤਾਲਮੇਲ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕੋਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ

ਜੋ ਕਈ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਛੱਤਰੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ। ਵਿਰਕ ਇਕ ਹੋਰ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀ, ਤਰਾਈ ਕਿਸਾਨ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੀ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਵਿਰਕ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ।" ਵਿਰਕ ਅਨੁਸਾਰ, 3 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 9.30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ, ਹੈਲੀਪੈਡ ਉੱਤੇ ਭੀੜ ਇਕੱਠੀ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਜਿੱਥੇ ਮੌਰਿਆ ਦਾ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਉੱਤਰਨਾ ਸੀ। ਤਿੰਨ ਘੰਟਿਆਂ ਅੰਦਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਮੌਰਿਆ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਉੱਤਰ ਸਕੇ ਅਤੇ ਉਹ ਸਿੱਧੇ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਵਿਰਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਿਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਮੌਰਿਆ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਉਸੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਉਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਇਕ ਹੋਰ ਰਸਤਾ ਵੀ ਸੀ।"

ਵਿਰਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਸੀ - ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੱਤੇ ਉਹ ਲਾਉਡ ਸਪੀਕਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਹੋਏ ਅਤੇ ਕੁਝ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਕਾਲੇ ਝੰਡੇ ਦਿਖਾਏ। "ਭਾਜਪਾ ਦੀਆਂ ਝੰਡੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਉੱਥੋਂ ਲੰਘਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਅਸੀਂ ਕਾਲੇ ਝੰਡੇ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਉਡ ਸਪੀਕਰਾਂ ਤੋਂ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੰਘ ਜਾਣ ਦਿਓ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਉੱਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਹੈ, ਜੋ ਅਸੀਂ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦਿਓ। ਜੇ ਕੁਝ ਭਾਜਪਾ ਵਰਕਰ ਸਾਡੇ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿਚ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਭੰਗ ਕਰ ਦੇਣ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ?"

ਦੁਪਹਿਰ ਕਰੀਬ 2 ਵਜੇ, ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸਥਾਨਕ ਕਮੇਟੀ

ਨੇ ਧਰਨਾ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਵਿਰਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਉੱਥੇ ਆ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਹੋ ਕੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਗੱਡੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭੀੜ ਦੇ ਵੱਡੇ ਆਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਆਪਣਾ ਰਸਤਾ ਬਦਲਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਵਿਰਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੁਪਹਿਰ ਕਰੀਬ 2.35 ਵਜੇ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਜੋੜੀ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸਾਨ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ? ਵਿਰਕ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਉੱਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ। ਇਹ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਰਾਜ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

ਵਿਰਕ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਉਸੇ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਹੋ ਕੇ ਜਾਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਵਿਰਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, "ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭੀੜ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ "ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਗੜ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਰਸਤਾ ਬਦਲ ਲਓ।" ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਜੇ ਅਸੀਂ ਰਸਤਾ ਬਦਲਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ?" ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਵਿਰਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦੂਸਰਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਖ਼ਤਮ ਨਾ

ਹੋਣ। ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਵਰਕਰ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗਮੇ-ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਣ। ਵਿਰਕ ਅਨੁਸਾਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਦੂਜੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੋਂ ਚਲਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫ਼ੋਨ ਕਰਨਗੇ। ਵਿਰਕ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਅਸੀਂ 10 ਮਿੰਟ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੁਪਹਿਰ 3 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਧਰਨਾ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

ਵਿਰਕ ਅਨੁਸਾਰ, ਦੁਪਹਿਰ 2.55 ਵਜੇ, ਭੀੜ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਅਣਜਾਣ ਆਦਮੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸੜਕ ਉੱਪਰ ਕੋਈ ਬੁਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਗਰਸੇਨ ਕੈਂਪਸ ਦਾ ਗੇਟ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਸੜਕ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਿੱਥੇ ਹੈਲੀਪੈਡ ਸੀ। ਲਗਭਗ 500 ਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੱਕ ਸੜਕ ਉੱਪਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਵਿਰਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, "ਮੈਂ ਰੁਦਰਪੁਰ ਦੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸੜਕ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਪਾਰਕਿੰਗ ਵੱਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਸਾਡੇ ਵਾਹਨ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਮੇਰੇ ਅੱਗੇ ਪੰਜ ਜਾਂ ਛੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਈਟ ਮੰਗੀ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੈਮਰਿਆਂ ਨੂੰ ਐਡਜਸਟ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪਿੱਛਿਓ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ, 'ਮਾਰੋ'। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਮਾਰੋ ਇਹ ਉਹੀ ਹੈ'। ਉਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਿ ਕੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਲਗਭਗ 20-30 ਮੀਟਰ ਤੱਕ ਘਸੀਟਿਆ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਸ ਦੇ ਟਾਇਰਾਂ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।" ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਟੱਕਰ ਮਾਰੀ, ਉਹ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਭਰੇ ਟੋਏ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਰੁਕ ਗਈ। ਉਸ ਟੋਏ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਹ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਵਿਰਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, "ਮੈਨੂੰ ਪੰਜ ਜਾਂ ਛੇ ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਅਦ ਹੋਸ਼ ਆਈ। ਮੈਨੂੰ ਚੱਕਰ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮੈਂ ਖੂਨ ਤੋਂ ਚਿੱਕੜ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਕੋਸ਼ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਏ ਸਨ। ਮੇਰੀ ਬੁਰੀ ਹਾਲਤ

ਲਖੀਮਪੁਰ ਹਿੰਸਾ ਪਿਛੋਂ ਯੂ.ਪੀ. ਦੀ ਸਿਆਸਤ

ਜਾਤੀਵਾਦ ਗੱਠਜੋੜ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਦੁਬਿਧਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਭਾਜਪਾ ਲਖੀਮਪੁਰ ਖੀਰੀ ਕਾਂਡ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਿਹ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਬਾਰੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਵਿਰੋਧੀਆਂ 'ਚ ਫਸੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ

ਅਭੈ ਕਮਾਰ ਦੂਬੇ

ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਅਗਵਾਈ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਣਨੀਤੀਕਾਰ ਮਿਸ਼ਰਾ ਪਿਤਾ-ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਪੱਖ 'ਚ ਸਨ ਪਰ ਯੋਗੀ ਦੇ ਸੂਬਾ ਅਗਵਾਈਕਾਰ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਹੋਈ ਸਾਖ ਨੂੰ ਹੋਰ ਡਿਗਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਿਹ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਅਜੈ ਮਿਸ਼ਰਾ ਲਖਨਊ ਸਥਿਤ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੂਬਾ ਦਫ਼ਤਰ 'ਚ ਗਏ ਤਾਂ ਉੱਥੇ ਮੌਜੂਦ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਵਤੰਤਰ ਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਫਿਰ ਸਵਤੰਤਰ ਦੇਵ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੱਡੀਆਂ ਨਾਲ ਕੁਚਲਣ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ।

ਇਸ ਰਵੱਈਏ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਅਜੈ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਆਸ਼ੀਸ ਮਿਸ਼ਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਕੋਲ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਕਸ ਨੂੰ ਪੁੱਜੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵੇਂਟਰ ਬਹੁਤ ਹਨ ਜੋ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਖਿਲਾਫ਼ ਬੋਲਣ ਜਾਂ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਮਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਹ ਇਸ ਕਾਂਡ ਨਾਲ ਘਬਰਾ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਕਾਂਡ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ ਭਾਜਪਾ-ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਲੇ 'ਚ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਅ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲਖੀਮਪੁਰ ਖੀਰੀ 'ਚ ਕਾਰ ਦੇ ਟਾਇਰਾਂ ਨਾਲ ਕੁਚਲ ਕੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਪੂਰੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਬਦਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਲਖੀਮਪੁਰੀ ਖੀਰੀ ਕਾਂਡ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਿਲਚਸਪ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਜਿਸ ਜੋਸ਼ ਅਤੇ ਹਮਲਾਵਰ ਰੁਖ ਨਾਲ ਇਸ ਕਾਂਡ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਸਿਆਸਤ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਹੁਣ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਕੀ ਹਕੀਕਤ 'ਚ ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਦੀ ਇਸ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਲਾਭ ਤਾਂ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 'ਚ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਅਸਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅੱਜ ਜੋ ਹਾਲਤ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੀ ਹੈ। ਅਜੇ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਤੇ ਰਾਹੁਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ 'ਤੇ ਮੀਡੀਆ 'ਚ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 'ਚ ਜੇਕਰ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਗੱਠਜੋੜ ਬਣਾਉਣੇ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਇਕ ਵੱਡੀ ਜਾਤੀ ਦਿਲੋਂ ਉਸ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਵੇ। ਨਾਲ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਕਿਸੇ ਹਰਮਨ-ਪਿਆਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਵੋਟਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੁਝ ਆਕਰਸ਼ਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ। ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਜਾਤੀਵਾਦੀ ਗੱਠਜੋੜ ਵੀ ਅਖੀਰ ਕੰਮ ਆਉਣ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਸਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਭਾਜਪਾ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਜੋੜ-ਤੋੜ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਵੀ 'ਜਾਤੀ-ਪਲੱਸ' ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਸੰਕਲਪ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸਾਫ਼ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਜਾਤੀ ਆਧਾਰਿਤ ਗੱਠਜੋੜ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਆਕਾਰ 'ਚ ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵੱਖਰਾ ਹੈ, ਪਰ 'ਜਾਤੀ-ਪਲੱਸ' ਉਸ 'ਚੋਂ ਵੀ ਗਾਇਬ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਜਾਟ ਅਤੇ ਗੁੱਜਰ ਵਰਗੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਜਾਤੀ ਸਮੂਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਸ਼ੰਕਾ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਂਹ ਨਾ ਫੁੱਲ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਗਰੰਟੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪਿਛਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਗੈਰ-ਯਾਦਵ ਪਛੜੇ ਵਰਗੇ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਜਾਟਵ ਦਲਿਤ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਬਣੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਦਰਅਸਲ, ਸਿਰਫ ਤੇ ਸਿਰਫ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਜੋੜ-ਤੋੜ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਜਲਦ ਹੀ ਡੱਢੂ ਤੋਲਣ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ 'ਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਕ ਡੱਢੂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਪੱਲੜੇ 'ਚ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਦੂਜਾ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਪਾਰਟੀ ਕਾਂਗਰਸ ਗੁਜਰਾਤ 'ਚ ਆਪਣਾ ਇਹ ਹਸਰ ਹੁੰਦਾ ਦੇਖ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਸਮਾਜ ਜਾਤੀਆਂ 'ਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਇਕਾਈ ਜਾਤੀ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਜਾਤੀਆਂ ਸੱਤਾ 'ਚ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਆਰਥਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਮਾਜਕ, ਵਿਚਾਰਕ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਕ ਛੇਹ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹੀ ਹੈ ਉਹ 'ਜਾਤੀ-ਪਲੱਸ' ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ 'ਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੱਚਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਬੁਠਾ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਰਫ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕੋਲ ਇਹ ਛੇਹ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਵੀ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਖੋਲ੍ਹੇ ਗੱਠਜੋੜ ਬਣਾਉਣ 'ਚ ਲੱਗੀ, ਉਸ ਦੇ ਪੱਲੜੇ 'ਚੋਂ ਵੀ ਡੱਢੂਆਂ ਨੇ ਛਾਲ ਮਾਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਇਹ ਹਸਰ ਹੋਣਾ ਕਰੀਬ ਵੀਹ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਭਾਜਪਾ ਖੁਦ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਤਮਿਕ ਪਾਰਟੀ ਜ਼ਰੂਰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਦੀ ਹੋਣਾ ਵੱਲ ਵੀ ਰਫਤਾਰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਾਫੀ ਘੱਟ ਸਮੇਂ 'ਚ ਤੇਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਦਿਸ ਰਹੀ ਹੈ।

ਬੀ. ਐੱਸ. ਐੱਫ. ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸੰਸਾ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਲੂ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਬਣੇ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣਦੇ ਆਏ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਮਾਤਾ ਅੱਜ ਹੁੰਦਾ ਪਿਆ ਹੈ, ਏਨਾ ਤਾਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਹ ਸਿਖਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਅਗਲੀ ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਇਹੋ ਗੱਲ ਕਹਿਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹੀ ਗੱਲ ਏਨੀ ਵਾਰੀ ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣਾ ਵੀ ਭੱਦਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਹੈ। ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੀ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਬਾਰੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅੱਜ ਇਸ ਦੇ ਭਾਅ ਚੜ੍ਹਦੇ ਵੇਖੇ ਹਨ, ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਈ ਚੜ੍ਹੇ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਪਰ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਹੋ ਗੱਲ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਮੀਡੀਆ ਚੈਨਲਾਂ ਤੋਂ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਛਾਪ ਕੇ ਪਰੋਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਹਾਲ ਵੀ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਮਾਤਾ ਕਰੋ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹਰ ਵਾਰ ਇਹ ਸੋਚ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਮਾਤਾ ਕਦੇ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਅਗਲੀ ਵਾਰੀ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਮਾਤਾ ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਧਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ, ਉੱਜ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੋਈ ਫੋਰਸ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ, ਜਿਹੜੀ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਵਿਚਾਲੇ ਪਹਿਲੀ ਜੰਗ ਲੱਗਣ ਤੱਕ ਇਹ ਫੋਰਸ ਹੈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਸਰਹੱਦਾਂ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸਰਹੱਦੀ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਦਸਤਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਬਾਰਡਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਆਰਮਡ ਪੁਲਿਸ (ਪੀ. ਏ. ਪੀ.) ਦੇ ਜਵਾਨ ਸੰਭਾਲਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ

ਅਤੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਇੱਕ 'ਏ. ਐੱਨ. ਓ. ਕਮਾਂਡ' (ਐੱਟੀ ਨਕਸਲ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਕਮਾਂਡ) ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਕਮਾਂਡ ਹੈੱਡ ਕੁਆਰਟਰ ਕਰਨਾਟਕ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬੰਗਲੁਰੂ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਹ ਫੋਰਸ ਹਰ ਰਾਜ ਵਿਚ ਲੋੜ ਵੇਲੇ ਮਦਦ ਵਾਸਤੇ ਸੱਦੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਰਾਜ ਏਦਾਂ ਦੇ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ

ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਚੱਲਦੇ ਕਿਸਾਨ ਵਰਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰੁਕਦੇ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਜਾਂ ਮਰਗ ਲਈ ਗਏ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਅਗਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਕਾਗਜ਼ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਉਣ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਆਪ-ਮੁਹਾਰੀਆਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਭੀੜਾਂ ਨੇ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਏਲਨਾਬਾਦ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਉੱਪ ਚੋਣ ਵਾਂਗ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਦੇ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰਾਂ ਕੋਲ ਕਾਗਜ਼ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਉਣ ਵੇਲੇ ਰੋਕਣ ਤੁਰ ਪੈਣਾ ਹੈ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਮਿਲ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਹਾਨੇ ਨਾਲ ਗਵਰਨਰੀ ਰਾਜ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਰਹੇਗਾ, ਇਸ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੱਸਣੀ ਅੱਜ ਦੀ ਘੜੀ ਔਖੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹੋ ਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਵਾਸਤੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਫੋਰਸਾਂ ਕੰਮ ਆ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਸਟਮ ਬਹੁਤ ਉਲਝਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਕਤ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਮੰਡੀਕਰਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਗੱਲ ਠੀਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਅਗਲੀ ਉਲਝਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸੇ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚ ਇੱਕ ਤੋਂ ਦੂਸਰੇ ਰਾਜ ਵੱਲ ਅਨਾਜ ਸਮੇਤ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਲਿਜਾਣ ਵਰਗੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭੇ ਰੱਖ ਕੇ 'ਕਨਕਰੰਟ ਲਿਸਟ' ਵਿਚ ਧਾਰਾ ਬਤਾਲੀ ਮੂਹਰੇ 'ਇੰਟਰ ਸਟੇਟ ਟਰੇਡ ਐਂਡ ਕਾਮਰਸ' ਲਿਖ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੈਠਕਾਂ ਵਿਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੋਮਰ ਤਾਂ ਬੈਠ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਰੇਲਵੇ ਮੰਤਰੀ ਪਿਊਸ਼ ਗੋਇਲ ਨਹੀਂ ਬੈਠ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਵਪਾਰ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਹੱਕ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਬੈਠਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕਿਸਾਨ ਵੱਲੋਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਸਾਰਾ ਅਨਾਜ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਦਾ, ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਦੂਸਰੇ

ਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਕੀ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਉਥੋਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸਾਲ 1965 ਦੇ ਅਪਰੈਲ ਵਿਚ ਕੱਛ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲੀ ਘੁਸਪੈਠ ਦੀ ਘਟਨਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਦੇ ਇਕੱਲੇ ਕੰਮ ਵਾਸਤੇ ਫੌਜ ਵਰਗੀ ਟਰੇਨਿੰਗ ਵਾਲੀ ਫੋਰਸ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਜੁਲਾਈ ਵਿਚ ਸੀਨੀਅਰ ਆਈ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਅਫਸਰ ਕੇ. ਐੱਫ. ਰੁਸਤਮਜੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਫੋਰਸ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਹੱਦ ਵਿਚ ਜੰਗ ਲੱਗ ਗਈ। ਜੰਗ ਦੇ ਖਤਮ ਹੁੰਦੇ ਸਾਰ ਦਸੰਬਰ ਵਿਚ ਇਹ ਫੋਰਸ ਬਣਾਈ ਗਈ ਤੇ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ (ਅਜੋਕਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ (ਅਜੋਕਾ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼) ਦਾ ਸਾਰਾ ਬਾਰਡਰ ਇਹੋ ਸੰਭਾਲਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਫੋਰਸ ਨੂੰ ਬਾਰਡਰ ਦੇ ਨਾਲ ਕਈ ਵਾਰ ਕੁਝ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਗਤਬਤ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ

ਵਾਰੀ ਗਵਰਨਰੀ ਰਾਜ ਐੱਨ-ਐੱਨ ਵਾਰੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਧਾਰਾ ਤਿੰਨ ਸੌ ਸੱਤਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਨੌਵੀਂ ਵਾਰੀ ਇਹੋ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਕਤ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਫਿਰ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਬਣਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਹੋ ਸਕਣੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਜਾਣ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਇਸ ਰਾਜ ਵਿਚ ਗਵਰਨਰੀ ਰਾਜ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬੀੜੀ ਤੀਹ ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਤਰਾਂ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਧਰੀ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਜ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਇਆ ਸੀ। ਅੱਜ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੱਜਣ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨਣ ਲੱਗੇ ਹਨ ਕਿ ਏਦਾਂ ਵਾਪਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਬੜੀ ਵਾਰੀ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜੀ

ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਭੇਜਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਕੰਮ ਕੇਂਦਰੀ ਵਪਾਰ ਮੰਤਰੀ ਪਿਊਸ਼ ਗੋਇਲ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਮੁਬਾਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਗੱਲ ਬੀ. ਐੱਸ. ਐੱਫ. ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਮਾਮਲਾ ਗਵਾਈ ਦੇਸ਼ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਕਿਸੇ ਸ਼ਰਾਰਤ, ਕਰਾਈ ਜਾਂਦੀ ਤਸਕਰੀ ਜਾਂ ਘੁਸਪੈਠ ਦਾ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। 'ਦ ਬਾਰਡਰ ਸਿਕਿਉਰਿਟੀ ਐਕਟ-1968' ਦੀ ਧਾਰਾ 139 ਵਿਚ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿਚ ਆਮ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੂਚਨਾ ਛਾਪ ਕੇ ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਥਾਨਕ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਕੁਝ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕੇਂਦਰੀ ਫੋਰਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਕੇ ਪੂਰੇ ਕੰਮਾਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸੋਚਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ।

'ਗੱਲ ਸਹੇ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਪਹੇ ਦੀ ਹੈ' ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਪੈ ਚੁਕਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਫੋਰੀ ਜਾਂ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਰਾਜਸੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਫੋਰਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਤੇ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਜਿਹੜਾ ਫੈਸਲਾ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬੀ. ਐੱਸ. ਐੱਫ. ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਧਾਉਣ ਬਾਰੇ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਲੋੜ ਦੀ ਕਾਢ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਏਦਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਜਾਂ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਆਸਾਮ ਵਿਚ ਏਦਾਂ ਦੀ ਨੋਬਤ ਆਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਸਦੀ। ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਾ ਹੋਣੀ ਸੁਭਾਵਕ ਹੈ।

ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਗੈਰ-ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ

ਨਿੱਕ ਸੁੱਕ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਫੋਨ: 91-98157-78469
Sandhugulzar@yahoo.com

ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਪੁਣਛ ਜਿਲੇ ਵਿਚ ਲੰਘੇ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜ ਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਖਬਰ ਬੇਹੱਦ ਦੁਖਦਾਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਲਵੰਡੀ ਮਾਨ (ਕਪੂਰਥਲਾ) ਦਾ ਨਾਇਬ ਸੂਬੇਦਾਰ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੈਨਾ ਮੈਡਲ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਨਾਇਕ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਚੂੜੀਆਂ (ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ) ਦੇ ਪਿੰਡ ਚੱਠਾ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਸੀ ਤੇ ਰੋਪੜ ਵਿਚ ਪੈਦੇ ਨੂਰਪੁਰ ਬੇਦੀ ਵਾਲੇ ਗੱਜਣ ਸਿੰਘ ਦਾ 8 ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਫਰਵਰੀ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸਾਰਜ ਸਿੰਘ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸ਼ਾਹਜਹਾਨਪੁਰ ਜਿਲੇ ਤੋਂ ਸੀ ਤੇ ਸਿਪਾਹੀ ਹੈ ਸ਼ਾਖ ਕੋਟਾਰਕ ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਤੋਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਪੁੱਤ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੁੱਖ ਵੰਡਾਉਣਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ, ਫਿਰ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਸੇਨਾ ਦੇ ਸਦਕੇ ਜਾਈਏ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਵਾਬੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਕਈ ਅਤਿਵਾਦੀ ਮਾਰ ਮੁਕਾਏ ਹਨ। ਇਹ ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਰਕਤਾਂ ਵਿਚ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧ 370 ਧਾਰਾ ਦੇ ਹਟਾਏ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਨੂੰ ਹੁਆ ਬਣਾ ਕੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਆਮ ਜਨਤਾ ਇੱਕ ਮੁੱਠ ਹੋ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਮਲਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਆਪਹੁਦਰੀਆਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਕੀ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ, ਸਮੇਂ ਨੇ ਦੱਸਣਾ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਵ ਬਾਲੜੀ ਦਿਵਸ 'ਤੇ: ਬੀਤੇ ਹਫਤੇ ਦਾ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬਾਲੜੀ ਦਿਵਸ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀਆਂ ਅਣਗਿਣਤ ਬਾਲੜੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰਾਂ ਉੱਤੇ ਗੁਲਾਬੀ ਪੱਗਾਂ ਸਜਾ ਕੇ ਮਨੁੱਖੀ ਚੇਨ (ਲੜੀ) ਬਣਾਈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਗਰਲਜ਼ ਇੰਡੀਆ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਲਿਕਾਵਾਂ

ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਹਰ ਆਏ ਦਿਨ ਨਾਬਾਲਗ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਨਾਲ ਬਾਲਗ ਤੇ ਨਾਬਾਲਗ ਜਾਣਕਾਰਾਂ, ਸਾਕ ਸਬੰਧੀਆਂ ਤੇ ਨੇੜਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਬੰਮਣ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਹੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਦੋਸੀ 15-16 ਸਾਲ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਦੇਸ਼ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਮੰਗ ਕਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮਰ 18 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ 15-16 ਸਾਲ ਕਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ 18 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸੀ ਪਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਵਾਲ ਕੁਕਰਮ ਸਿਰਫ ਘਰਾਂ ਜਾਂ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ, ਸਾਧਾਂ-ਸੰਤਾਂ, ਮਹੰਤਾਂ ਦੇ ਡੇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਦਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਸਾਧੂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੀ, ਸਿਆਣੇ-ਬਿਆਣੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਤੇ ਮਹਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਭਰਮਾਈ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਦੇ ਡੇਰੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭੁੱਲੀ ਹੋਈ ਨਹੀਂ!

ਮਾਤੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਦਾ ਇੱਕ ਮੰਤਰੀ ਇਸ ਸਾਰੇ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਪੱਛਮੀ ਸਭਿਅਤਾ ਦੇ ਸਿਰ ਭੰਨਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨ ਕੁੜੀਆਂ ਤੇ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਟੀ-ਸ਼ਰਟਾਂ ਤੇ ਜੀਨਾਂ ਪਹਿਨਣ ਦੀ ਹੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸਗੋਂ, ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਅੱਠ ਵਜੇ ਤੱਕ ਇਕੱਲਿਆਂ ਸੈਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕੰਮ 'ਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਅਣਵਿਆਹੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਤੇ

ਵਿਆਹ ਉਪਰੰਤ ਬੇਅੋਲਾਦ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧੀਆਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਤੇ ਸਕੂਲਾਂ/ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਇੱਕ ਬਾਲੜੀ ਤੋਂ ਮੁਟਿਆਰ ਹੋ ਰਹੀ ਧੀ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਉਡਾਣ ਭਰਨ ਤੋਂ ਨਾ ਰੋਕਣ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਲੇਖਕ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇੱਕ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ 'ਸ਼ੇਰਨੀਆਂ' ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਰਾਜ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤੀਵਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਧਾਰਨਾ ਨਾਲੋਂ ਕਿੰਨੇ ਪਛੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਨਿਕਚੂ ਬਾਲੜੀਆਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪਹੁੰਚ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ!

ਗ੍ਰਹਿਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ: ਮੇਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਅਜੇ ਮਿਸ਼ਰਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਅਸ਼ੀਸ਼ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਤੋਂ ਜੱਗ ਜਾਣੂ ਹੈ। ਜੇ ਅਸ਼ੀਸ਼ ਨੇ ਚਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਇੱਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਉੱਤੇ ਆਪਣੀ ਫਾਰਚੂਨਰ ਗੱਡੀ ਚੜ੍ਹਾਉਣਿਆਂ ਅੱਗ-ਪਿੱਛਾ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਹਉਮੈ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭੁੱਲੀ ਨਹੀਂ। 'ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਦੋ ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਸੋਧ ਦਿਆਂਗਾ', ਉਸ ਦੇ ਬੋਲ ਸਨ। ਉਹ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦੀ ਉਹ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯੂ. ਪੀ. ਦੀ ਬੰਜਰ ਧਰਤੀ ਦੀ ਹਿੱਕ ਪਾਝ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਰੀ ਖੇਤੀ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੇਸ਼

ਦੇ ਅੰਨ ਭੰਡਾਰ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੀ ਪਿੱਠੋ-ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਜਲਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਵਿਚ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰ ਦੀ ਹੈਕੜ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ?

ਹੁਣ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਫਿਟਕਾਰ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਅਸ਼ੀਸ਼ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ ਨੇ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਈਆਂ ਤੇ ਕਲਮਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਬੋਲਣ ਤੇ ਲਿਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਹੈ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਕੁਰਸੀ ਉੱਤੇ ਟਿਕੇ ਰਹਿਣ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ। ਸਬੂਤ ਮਿਟਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਵੇਖੋ ਕੀ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਅੰਤਿਕਾ: ਸਵਰਾਜਬੀਰ
ਯਾਦ ਮੋਇਆਂ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਹੈ,
ਦੁੱਖ ਆਪਣਾ ਇੰਜ ਜਰਨਾ ਹੈ।
ਯਾਦ ਦੀ ਚੰਡੀ ਚੰਡਣੀ ਹੈ,
ਜੋ ਟੁੱਟੀ ਉਹ ਗੰਢਣੀ ਹੈ,
ਜੋ ਟੁੱਟੀ ਉਹ ਗੰਢਣੀ ਹੈ।
ਸਵਾਲ ਜਾਬਰ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਹੈ,
ਦਰਿਆ ਅਗਨ ਦਾ ਤਰਨਾ ਹੈ।

DJ SONI ENTERTAINMENT PRESENTS

GURNAM BHULLAR

GARRY SANDHU

BANNI SANDHU

SPL.THANKS

KAKA

LIVE IN CINCINNATI

SATURDAY, 30TH OCT 2021 @ 07:00PM
6370 MASON MONTGOMERY RD,
MASON OH 45040

TICKET PRICE \$35 \$75 \$100

Online Tickets Available @ Sulekha.com

TICKETS \$100

MORE FOR INFORMATION:-
DJ SONI : 513 600 4447
Djsoni718@gmail.com

@RAMAN MORANWALIA
GRAPHIC DESIGNER

ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੇਤੀ ਮਾਹਰ-2

ਅਫਲਾਤੂਨੀ ਵਿਦਵਾਨ ਅਮਰਜੀਤ ਗਰੇਵਾਲ ਦੀਆਂ ਹਵਾਈ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਅੰਕ (16 ਅਕਤੂਬਰ 2021) ਵਿਚ ਟੋਰਾਂਟੋ ਤੋਂ ਪੱਤਰਕਾਰ ਬਲਰਾਜ ਦਿਓਲ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਦੋ ਉਘੇ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ- ਡਾ. ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ, ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਥਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਦਵਾਨ ਅਮਰਜੀਤ ਗਰੇਵਾਲ ਦੀਆਂ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਕਟ ਬਾਰੇ ਲਿਖਤਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਗਹਿਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਵਾਚਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੀ ਵੱਖਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇਣ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਲੰਮਾ ਲੇਖ ਛਾਪਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ।

ਆਮ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਿਦਵਾਨ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ, ਲੈਕਚਰਾਂ, ਖੋਜ ਪੇਪਰਾਂ ਅਤੇ ਰੇਡੀਓ-ਟੀਵੀ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਤੋਂ ਸੂਬੇ, ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਠੋਸ ਸੁਝਾਵਾਂ, ਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਜਾਨਣ ਲਈ ਸੱਦੇ ਭੇਜਦੀਆਂ, ਕਮੇਟੀਆਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਸੁਝਾਵਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਮਾਜਕ, ਆਰਥਕ, ਰਾਜਸੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਵੀ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਨੋਰੰਜਨ ਜਾਂ ਵਾਹ-ਵਾਹ ਖੱਟਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾ ਕਰਨ ਸਗੋਂ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪੱਖਪਾਤ

ਬਲਰਾਜ ਦਿਓਲ
ਫੋਨ: 905-793-5072
balrajdeol@rogers.com

ਠੋਸ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ/ਲਿਖਣ। ਮਾਹਰ ਸੱਜਣ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਫੇਸਬੁੱਕ ‘ਤੇ ਖਾਸ ਲੇਖ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹੈ- ‘ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼, ਚੋਣ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਚੰਗੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਤਲਾਸ਼।’ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਹੇਠ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲਿਖਤ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਖੋਜ ਜਰਨਲ ‘ਸੰਵਾਦ’ ਦੇ ਪੰਚਵੇਂ ਅੰਕ ਵਿਚ ਛਪ ਰਹੇ ਲੇਖ ‘ਪੰਜਾਬ 2.0’ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਭਾਗ ਹੈ। 3 ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ ਪੋਸਟ ਕੀਤੇ ਇਸ ਲੇਖ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ‘ਚਲਦਾ’ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਂ ਵੱਧ ਕਿਸ਼ਤ ਅਜੇ ਹੋਰ ਆਉਣੀ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਤੱਕ ਅਗਲੀ ਕਿਸ਼ਤ ਅਜੇ ਆਈ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਲੇਖ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਉਹ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਡਾਇਗਨੋਸਿਸ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, ‘ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀ ਵੀ ਦੋ ਵਿਰੋਧੀ ਧੜਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਹਿਲੇ ਧੜੇ ਵਿਚ ਨਵ-ਉਦਾਰਵਾਦ ਨੂੰ ਪੁਨਾਏ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਤੇ ਦੂਜੇ ਧੜੇ ਵਿਚ ਉਹ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਮੰਡੀ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਖੇਤੀ ਉਪਜ ਉਪਰ ਕਿਸ ਦਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੋਵੇ; ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਜਾਂ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਦਾ; ਇਹੋ ਰੋਲਾ ਹੈ।’

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਤੀਜਾ ਬਦਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਥੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ‘ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਗੱਲ ਠੋਕ-ਵਜਾ ਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਖਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜਿਣਸ ਨੂੰ ਆਪ ਵੀ ਸੰਭਾਲ ਸਕਦੇ ਹਨ।’

ਇਹ ਸਤਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਆਸ ਬੱਝ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਨਾਬ ਗਰੇਵਾਲ ਐਸੀ ਤੀਜੀ ਤਰਕੀਬ ‘ਠੋਕ ਵਜਾ ਕੇ’ ਜੱਗ ਜਾਹਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ

ਨਿਯੰਤਰਣ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਹੱਥ ਆ ਜਾਵੇਗਾ। ‘ਇਸ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਰਾਂਗੇ’ ਲਿਖ ਕੇ ਉਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਜਗਿਆਸਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਜਨਾਬ ਗਰੇਵਾਲ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕਣਕ-ਝੋਨੇ ਦੇ ਫਸਲੀ ਚੱਕਰ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਪਰ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਫਲਾਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ, ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ, ਢੋਆ ਢੁਆਈ ਅਤੇ ਮੰਡੀਕਰਨ ਲਈ ਆਵੱਸ਼ਕ ਢਾਂਚਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਾ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਚ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਆਵੇਗੀ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਗਰੇਵਾਲ ਵਲੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਦੱਸੇ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਡੇ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਉਪਜ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ (ਸਟੋਰੇਜ), ਢੋਆ-ਢੁਆਈ, ਗਰੇਡਿੰਗ, ਪੈਕਿੰਗ, ਪ੍ਰਾਸੈਸਿੰਗ ਅਤੇ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਬਹੁਤ ਪਛੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਖੇਤੀ ਉਪਜ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਇੱਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਉਪਜ ਦੀ ਬੁੜ੍ਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਹ ਉਪਜ ਰੁਲ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੁਸ਼ਕਲ ਖੇਤੀ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸ (ਪੈਰਿਸ਼ਬਲ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਹੈ। ਕਣਕ ਅਤੇ ਝੋਨੇ ਦੀ ਖਰੀਦ, ਢੋਆ-ਢੁਆਈ, ਸਟੋਰੇਜ ਅਤੇ ਡਿਸਟਰੀਬਿਊਸ਼ਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਭਾਵ ਐਫ. ਸੀ. ਆਈ. ਵਰਗੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਕੋਲ ਹੈ ਪਰ ਵੇਸਟੇਜ (ਗਲ-ਸਤ ਜਾਣ), ਨੁਕਸਾਨੇ ਜਾਣ, ਘਪਲੇਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਕੁਰੱਪਸ਼ਨ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨੁਕਸਾਨ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਗਹਿਰੀਆਂ (ਡੀਪ ਪਾਕਿਟਸ) ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਆਮ ਲੋਕ ਇਸ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੁੰਦੇ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦਾ ਇਹ ਨੁਕਸਾਨ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕਣਕ-ਝੋਨੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹੋਰ ਫਸਲਾਂ ਲਈ ਢਾਂਚਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਜਨਾਬ ਗਰੇਵਾਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦੇ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੌਣ, ਕਿਵੇਂ ਕਰੇ, ਨਿਵੇਸ਼ ਕਿੱਥੋਂ ਆਏ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕੌਣ ਹੋਵੇ? ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ‘ਖੇਤੀ ਦੇ ਅਗਾਊਂ ਵਿਕਾਸ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪਾਂ ਹਰਾ ਇਨਕਲਾਬ-2 ਵੀ ਆਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਆਧਾਰ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਡਿਜੀਟਲ/ਨੈਟਵਰਕ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਨਾਲ ਲੈਸ ਮਾਨਵੀ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਸਾਡੀ ਪ੍ਰਥਮ ਲੋੜ ਬਣ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਵੱਡੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਘਬਰਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਗਲੋਂ ਲਾਹ ਕੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਨੂੰ ਤੋਹਫੇ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਉਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।’

ਉਪਰੋਕਤ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਨਾਬ ਗਰੇਵਾਲ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦਾ ਹੋਰ ਵਿਸਥਾਰ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੀਵਾਲੀਆ ਹੋਣ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਹੈ। ਅਗਰ ਇਸ ਸਰਕਾਰੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਨੂੰ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ‘ਵਾਇਬਲ’ ਰੱਖਣ ਦੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ ਵੀ ਦੱਸੇ ਜਾਂ ਖੋਜੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ; ਭਾਵ ਇਸ ਨਿਜ਼ਾਮ ਨੂੰ ਅਤਿ-ਘਾਟੇ, ਕੁਰੱਪਸ਼ਨ ਅਤੇ ਅਕੁਸ਼ਲਤਾ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਆਪਣਾ ਭਾਰ ਚੁੱਕਣ ਜੋਗਾ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ? ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਜਨਾਬ ਗਰੇਵਾਲ ਇੱਥੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ‘ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮਾਰਕਿਟ, ਭਾਵ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਸੌਂਪਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਜਾਨਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।’ ਫਿਰ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਇੱਥੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ‘ਸਰਕਾਰ ਸੋਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਸ ਦਾ ਅਨਾਜ ਦੀ ਖਰੀਦ (ਪਰਿਕਿਊਰਮੈਂਟ) ਅਤੇ ਵੰਡ (ਪਬਲਿਕ ਡਿਸਟਰੀਬਿਊਸ਼ਨ) ਤੋਂ ਖਹਿਤਾ ਛੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਕਈ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਬਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਬਚੇ ਹੋਏ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਡਾਇਰੈਕਟ ਬੈਂਕ ਟਰਾਂਸਫਰ (ਡੀ. ਬੀ. ਟੀ.) ਰਾਹੀਂ, ਗਰੀਬ ਗੁਰਬਿਆਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ, ਵੱਡਾ ਸਿਆਸੀ ਲਾਭ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।’

ਗਰੇਵਾਲ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਕਾਰ ਖੇਤੀ ਸੈਕਟਰ ਦਾ ਨਿਜ਼ਾਮ ਨੂੰ ਲੱਖਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਰਕਮ ਨਾਲ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਖਰੀਦਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਰੇਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਵੀ ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਉਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਜਨਾਬ ਗਰੇਵਾਲ ਹੁਰਾਂ ਦੇ ਦੋ ਨੁਕਤੇ ਸਮਝ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਸਰਕਾਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸੰਭਾਵੀ ਦਬਾਅ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਖਲਜਗਣ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਲੱਖਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਬਚਾ ਕੇ ਅਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਦੇ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ ਭਾਵ ਵੋਟਾਂ ਬਟੋਰਨੀਆਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਅਗਰ ਖੇਤੀ ਸੈਕਟਰ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਹੀ ਮਕਸਦ ਹਨ ਜਾਂ ਗਰੇਵਾਲ

ਕਈ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਲਾਭ ਹੈ। ਖਾਦ ਦੀ ਸਬਸਿਡੀ ਲਈ ਵੀ ਇਹੀ ਸੱਚ ਹੈ।

ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਕ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਮੁਤਾਬਿਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 1.42 ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਸਤਾ ਅਨਾਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; ਭਾਵ 2 ਰੁਪਏ ਕਿਲੋ ਕਣਕ ਅਤੇ 3 ਰੁਪਏ ਕਿਲੋ ਚੌਲ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 2.8 ਕਰੋੜ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ 50% ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਰੀਬੀ ਭੱਤੇ ਵਜੋਂ ਸਸਤਾ ਅਨਾਜ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇੰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ? ਕੁਝ ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਈ ਰੱਜੇ-ਪੁੱਜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ‘ਨੀਲੇ ਕਾਰਡ’ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਿਯਮਾਂ ਹੇਠ ਗਰੀਬੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਹੇਠ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਗਰੀਬੀ ਭੱਤਾ (ਵੈਲਫੇਅਰ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਧਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚੋਂ ਆਮ ਕੀਮਤਾਂ ਉੱਤੇ ਹੀ ਖਰੀਦਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਬਲਿਕ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਕੁਰੱਪਸ਼ਨ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਭੱਤਾ ‘ਫੂਡ ਸਟੈਂਪਸ’ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਜੀਵਨ ਨਿਰਬਾਹ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹੀ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਨਸ਼ਾ ਵਗੈਰਾ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ।

ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਭੱਤੇ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨ ਨਾਲ ਜੋੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਨੂੰ ਬਣਦੇ ਭੱਤੇ ਸਿੱਧੇ ਉਸ ਦੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਜਾਂ ਚੈੱਕ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ

‘ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਮੁਤਾਬਿਕ, ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਵੀ ਹੁਣ ਵਲੀ ਕੰਪਾਰੀ ਦੀਆਂ ਲੀਹਾਂ ਉਪਰ ਚੱਲ ਕੇ ਖੇਤੀ/ਭੋਜਨ ਉਪਰ ਆਪਣਾ ਸੰਪੂਰਨ ਕੰਟਰੋਲ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।’

ਅੱਜ ਤੱਕ ਜਨਤਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਨੇ ‘ਵਲੀ ਕੰਪਾਰੀ’ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਜਨਾਬ ਗਰੇਵਾਲ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਰੰਗ ਭਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਹੁਣ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਕਥਿਤ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਗਰੇਵਾਲ ਦੀ ਅਗਲੀ ਕਾਰਜਸ਼ਾਤਰੀ ਪੜ੍ਹੋ, ‘ਕਿਉਂਕਿ ਭੋਜਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤਾਂ ਜੀਵਨ ਹੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਲਈ ਭੋਜਨ ਉਪਰ ਕੰਟਰੋਲ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਜੀਵਨ ਸ਼ਕਤੀ ਉਪਰ ਹੀ ਕੰਟਰੋਲ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਲੈਣਾ ਪਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸਪਿਰਟ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵਿਭਿੰਨ ਧਰਮਾਂ, ਅਕੀਦਿਆਂ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰੀ ਬੈਠੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਣਗੇ। ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਵਲੀ ਕੰਪਾਰੀ ਦੇ ਡੈਮ (ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ) ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਪਾਣੀ ਉਪਰ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਜਮਹੂਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਮੁੜ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਉਸੇ ਤਰਜ਼ ਤੇ ਹੁਣ ਕਿਸਾਨ ਵੀ ਭੋਜਨ ਉਪਰ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਦੀ ਚੌਧਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿਦ ਫੜੀ ਬੈਠੇ ਹਨ।’

ਕਰ ਲਓ ਗੱਲ ਇਸ ਵੱਡੇ ਮਾਹਰ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਦੀ। ਕੀ ਇਹ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਜਗਤ ਦੇ ਅੱਗੂਆਂ ਦਾ ਮਾਹਰ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਹੈ? ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਜਨਾਬ ਗਰੇਵਾਲ ਖੇਤੀ ਸੈਕਟਰ ਵਿਚ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਜਗਤ ਦੇ ਸੰਭਾਵੀ ਵਧ ਰਹੇ ਰੋਲ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਅਤੇ ਹਾਣਾਂ ਦਾ ਧਰਾਤਲ ‘ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਅੰਬਜੈਕਟਿਵ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਰੋਲ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਮੁੱਢੋਂ ਹੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸੰਭਾਵੀ ਬੰਦਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਦੇ।

ਤੀਜਾ ਬਦਲ ਕਿੱਥੇ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਜਨਾਬ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਇਸ ਲੇਖ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਕਰਨਾ ਸੀ? ਇੱਕ ਥਾਂ ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ‘ਸਟੇਟ ਅਤੇ ਮਾਰਕਿਟ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੀ ਕੋਈ ਤੀਸਰੀ ਧਿਰ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਇਸ ਕੰਮ ਦੀ ਬੋੜੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਠਾ ਸਕੇ। ਆਪਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।’

ਜਨਾਬ ਗਰੇਵਾਲ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਗਰ ਕਿਸਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਲੈਣ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਮੰਨ ਲਵੇ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਲਓ ਜੀ ਗਰੇਵਾਲ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਇੱਥੇ ਹੋਵੇਗਾ, ‘ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਕਿਸਾਨੀ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਸੰਕਟ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਠੁਕਰਾ ਕੇ, ਖੇਤੀ ਸੈਕਟਰ ਨੂੰ, ਆਪਣੀ ਰਣਨੀਤੀ ਮੁਤਾਬਿਕ, ਨਵ-ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਲੀਹਾਂ ‘ਤੇ ਤੋਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੰਕਟ ਦਾ ਹੱਲ ਫੇਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਹ ਹੋਰ ਡੂੰਘਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਤੀਸਰੇ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਖੋਜ ਆਵੱਸ਼ਕ ਹੈ।’

ਦੇਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਰੁੱਸੇ ਰਹਿਣ ਵਿਚ ਜਨਾਬ ਗਰੇਵਾਲ ਨੂੰ ਵਜ਼ਨ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੇਵਾਂ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰਨ ਜੋਗੇ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਲਈ ਤੀਸਰੇ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਖੋਜ ਆਵੱਸ਼ਕ ਹੈ। ਆਸ ਰੱਖੋ ਜਨਾਬ ਗਰੇਵਾਲ ਤੀਸਰਾ ਵਿਕਲਪ ਜ਼ਰੂਰ ਦੱਸਣਗੇ। ਉਹ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਲਾਈਨਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਮਸਲਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਸਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਹੈ।

ਜਨਾਬ ਗਰੇਵਾਲ ਸਵਾ ਕੁ ਦੇ ਸੁਭਿਆਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਵਿਕਰਾਲ ਰੂਪ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ‘ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੇਵਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਹੀਂ। ਹਰ ਧਿਰ, ਜੋ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿਸਾਨ

ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦੋ ਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ- ਗਰੇਵਾਲ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਹੈ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੁਕਸਦਾਰ ਹੈ। ਅਗਰ ਨੀਤੀ ਨੁਕਸਦਾਰ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗੀ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਗਰ ਅਨਾਜ ਦੀ ਕਮੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀਮਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵਧ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਗਰੀਬ-ਗੁਰਬੇ ਏਨੇ ਮੁਰਖ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਬੱਝਵੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਪਾ ਦੇਣਗੇ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਵੀ ਪੁੱਛਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮੁਫਤ ਮਾਲ ਅੱਜ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੰਡ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਕੀ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹੇ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਮੁਫਤ ਮਾਲ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਵਾਅਦੇ ਆਏ ਦਿਨ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਾਹਰ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਅੜਿੱਕਾ ਵੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਫਤ ਮਾਲ ਸਮੇਤ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਲਾਭ ਕਈ ਵਾਰ ਗਰੀਬਾਂ ਨਾਲੋਂ ਮਿਡਲ ਅਤੇ ਅਪਰ ਕਲਾਸ ਵੱਧ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਤਰਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਉਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਚਲਦੇ-ਪੁਰਜੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ, ਮੁਫਤ ਪਾਣੀ, ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗਰਾਂਟਾਂ ਦਾ ਵੱਧ ਲਾਭ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਵੱਧ ਸਾਧਨ, ਵੱਧ ਉਪਜ ਅਤੇ ਉਪਜ ਦੇ ਵੱਧ ਸਰੋਤ (ਜਾਇਦਾਦ ਵਗੈਰਾ) ਹਨ। ਇੱਕ ਏਕੜ ਝੋਨਾ ਜਾਂ ਕਣਕ ਬੀਜਣ ਵਾਲੇ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨ ਨਾਲੋਂ 30 ਏਕੜ ਬੀਜਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਐਮ. ਐਸ. ਪੀ. ਦਾ ਲਾਭ 30 ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਹੈ। ਦੋ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ ਇੱਕ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਮੋਟਰ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਕਿਸਾਨ ਨਾਲੋਂ 30 ਏਕੜ ਲਈ ਤਿੰਨ ਮੋਟਰਾਂ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਸਬਸਿਡੀ ਦਾ

ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਵਧੀਆ ਦੇਸ਼ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੇ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਭੱਜ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਕਈ ਗੁਣ ਹੋਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਨੂੰ ਭੱਤਿਆਂ/ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਦੀ ਤੁਰਤ-ਫੁਰਤ ਸਿੱਧੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਲਈ ਭੱਤੇ ਵਗੈਰਾ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮਾਹਰਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੀਮਾਂ ਦੇ ਲਾਭ-ਹਾਣ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਤਾਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਭਲਾਈ ਲਈ ਖਰਚੇ ਪਨ ਦਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਭ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪੁੱਜੇ। ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਸ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਐਸਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਸਾਰਥਕ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਨੀਯਤ ਉਤੇ ਖਦਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਜਨਾਬ ਗਰੇਵਾਲ ਇੱਥੇ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ‘ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖਦਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਦੀ ਅੱਖ ਭੋਜਨ (ਫੂਡ) ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮੰਡੀ ਉਪਰ ਟਿਕ ਗਈ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ, ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਖੇਤੀ ਨੂੰ, ਕੰਟਰੋਲ ਫਾਰਮਿੰਗ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਆਪਣੇ ਕੱਤੇ ਤਜਰਬਿਆਂ ਦੇ ਸੀਸੇ ਵਿਚੋਂ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ।’

ਮੌਜੂਦਾ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਖਦਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ (ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ) ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਜਨਾਬ ਗਰੇਵਾਲ ਤਾਂ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਰੋਲ ਨੂੰ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਅਤੇ ਵਲੀ ਕੰਪਾਰੀ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸਰੋਤ ਨਾਲ ਜਾ ਜੋੜਦੇ ਹਨ।

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ ‘ਤੇ)

ਅਮਰਜੀਤ ਗਰੇਵਾਲ ਦੀਆਂ ਹਵਾਈ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ (ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਉਠਾਈ ਜਾ ਰਹੀ, ਪਰ ਧੌਕਾ ਤਾਂ ਦਲਿਤਾਂ, ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ, ਔਰਤਾਂ, ਪਰਵਾਸੀਆਂ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ, ਠੇਕੇ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ, ਗਰੀਬ ਲੜਕੀਆਂ, ਵਾਤਾਵਰਨ, ਆਦਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਕਿਸ ਨਾਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਸਭ ਧਿਆਨ ਆਪਣੇ ਦੁਖ ਦਰਦ ਲੈ ਕੇ ਉਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਜ਼ਰੂਰ ਹਨ। ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੇਵਲ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੁਖ ਦਰਦ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤਾਂ ਉਹ ਆਖਰੀ ਤਿਣਕਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਭਾਰ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਬਰ ਦਾ ਜਹਾਜ਼ ਡੁਬਿਆ, ਪਰ ਜਹਾਜ਼ ਤਾਂ ਕੱਚੇ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦੁਖ-ਦਰਦਾਂ ਨਾਲ ਓਵਰਲੋਡ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਵਿਦਵਾਨ ਸੱਜਣ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਯਥੱਲੀਆਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਲੇਖ ਨਿਰੀ ਲਿਫਾਫੇਬਾਜ਼ੀ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਉਲਝਣਾ ਭਰਿਆ ਜਾਲ ਬੁਨਣ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗਰੇਵਾਲ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਯਥੱਲੀ ਪੜ੍ਹੋ, 'ਇਹ ਵੀ ਸਮਝਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੇਵਲ ਹਕੂਮਤ ਵਿਰੁਧ ਨਹੀਂ, ਜਗੀਰੂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ, ਪੂੰਜੀਵਾਦ, ਨਵ-ਉਦਾਰਵਾਦ, ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ, ਏਕਾਧਿਕਾਰਵਾਦ, ਵੱਖਵਾਦ, ਲਾਲ-ਫੀਤਾਸ਼ਾਹੀ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਆਦਿ ਦੁਆਰਾ ਫੈਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਵਿਰੁਧ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਨਿਰੰਤਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੈ, ਜੋ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਸੜਕਾਂ ਉਪਰ ਆ ਗਿਆ ਹੈ।'

ਜਨਾਬ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਇਸ ਲੰਮੀ ਸਤਰ ਵਿਚ ਉਹ ਸਾਰੇ 'ਵਾਦ' ਪਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰਤੀ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਸਮੇਂ ਆਏ ਹੋਣਗੇ। ਗਰੇਵਾਲ ਦਾ ਇਹ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸਮਝ ਲਓ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਵਿਰੁਧ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਨਿਰੰਤਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਇੱਥੇ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ, 'ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਹੋਰ ਨਾ ਸਤਾਰੋ; ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਹੀ ਬਹੁਤ ਸਤੇ ਹੋਏ ਹਾਂ... ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਦੇਖ ਲਿਆ; ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।'

ਜਨਾਬ ਗਰੇਵਾਲ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਕਦੋਂ ਤੱਕ ਲੜਨਗੇ? ਤੇ ਜਵਾਬ ਵੀ ਖੁਦ ਹੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, 'ਕਿਸਾਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ 2024, ਭਾਵ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੱਕ ਤਾਂ ਬੈਠਾਂਗੇ ਹੀ ਬੈਠਾਂਗੇ; ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਕਈ ਕਾਰਨ ਹਨ।'

ਹਾਂ ਫਿਰ ਕਾਰਨ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ, 'ਖੇਤੀ ਦਾ ਕੰਮ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਹਰ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ।' ਭਾਵ ਕਿਸਾਨਾਂ ਕੋਲ ਕਾਫੀ ਵਿਹਲਾ ਵਕਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਗਰੇਵਾਲ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸਾਲ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਵਿਹਲਾ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ 2024 ਤੱਕ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣਗੇ; ਭਾਵ ਸਰਕਾਰ ਬਦਲਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਅੰਦੋਲਨ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹਨ। ਅਹਿ ਕੁਝ ਵੀ ਹੈ, 'ਖਾਣ ਪੀਣ ਅਤੇ ਆਣ ਜਾਣ ਦੇ ਸਾਧਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਨ। ਸਾਂਝਾ ਲੰਗਰ ਲਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਮੰਗਣ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ। ਗਰਮੀ ਸਰਦੀ ਅਤੇ ਮੀਂਹ ਹਨੇਰੀ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੱਕੇ ਘਰ ਬਣਾ ਲਏ ਹਨ। ਟਿਊਬਵੈਲ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਵੇਰੇ ਟੁੰਡੇ ਅਸਰਾਜੇ ਦੀ ਧੂਨ ਵਿਚ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਯੋਗ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਹਿਫਲਾਂ ਜੰਮਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਖਾੜੇ ਭਰਦੇ ਹਨ। ਗਾਉਣ-ਵਜਾਉਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤਾਸ ਚੱਲਦੀ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਤਕਰੀਰਾਂ ਅਤੇ ਬਹਿਸ-ਮੁਬਾਹਿਸੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਖੁੰਡ ਚਰਚਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਥ ਦੇਣ ਲਈ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਅਗਰ ਅੰਦੋਲਨ ਸ਼ਬਦ ਭੁੱਲ ਜਾਈਏ ਅਤੇ ਜਨਾਬ ਜੀ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵਚਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਾ ਲਈਏ ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ 'ਮੇਲਾ' ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਜਨਾਬ ਗਰੇਵਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਇੱਥੇ ਧਮਕੀ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, 'ਜੇ ਕਿਸਾਨ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲੈਣ ਕਿ ਕੇਵਲ ਆਪਣੀਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸੰਗੀ-ਸਾਥੀਆਂ/ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਜੋਗਾ ਹੀ ਭੋਜਨ

ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਬੜੀ ਨਾਜ਼ੁਕ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।'

ਜਨਾਬ ਗਰੇਵਾਲ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸਾਨੀ ਵੀ ਹੋਰ ਕੰਮਾਂ ਅਤੇ ਕਿੱਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਕੰਮ ਅਤੇ ਕਿੱਤੇ ਦਾ ਆਸ਼ਾ ਜੀਵਨ ਨਿਰਬਾਹ ਅਤੇ ਲਾਭ ਕਮਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਾ ਦਰਜੀ ਆਪਣੇ ਜੋਗੇ ਕੱਪੜੇ ਸਿਉਂ ਕੇ ਨਿਰਵਾਹ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਨਾਈ ਆਪਣੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਟੱਬਰ ਦੇ ਵਾਲ ਕੱਟ ਕੇ ਰੋਟੀ ਖਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਕਿਸਾਨ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ? ਕੋਈ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਰੋਟੀ ਲਈ ਕਮਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਕੋਲ 2-4 ਮਹੀਨੇ ਜੋਗਾ ਜਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਲਾਂਬੱਧੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਜਾਂ ਧਨ ਕੁਬੋਰ ਹੋਣਗੇ ਜਾਂ ਚੋਰ-ਠੱਗ ਵਗੈਰਾ। ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਧਨ ਜਿਨਾਂ ਮਰਜ਼ੀ ਹੋਵੇ ਭੁੱਖ ਹੋਰ ਵਧੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਨਾਬ ਗਰੇਵਾਲ ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਬਹਿਲਾਉਣ ਲਈ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੰਨ ਲਓ ਕਿ ਅਗਰ ਕਿਸਾਨ ਅੱਧੇ ਹੋ ਕੇ ਵਾਧੂ ਅੰਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਵੀ ਕਰ ਦੇਣ ਤਾਂ ਜਨਾਬ ਗਰੇਵਾਲ ਦੱਸਣ ਇਹ ਕਿਰਦਾਰ ਕਿਸੇ 'ਵਲੀ ਕੰਧਾਰੀ' ਨਾਲ ਮੇਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਖਾ ਜਾਵੇਗਾ?

ਜਨਾਬ ਗਰੇਵਾਲ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਫੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹੋ, 'ਇਹ ਵੀ ਸਮਝਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਕੇਵਲ ਅਨਾਜ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਆਪਸੀ ਮਿਲਵਰਤਣ, ਸਹਿਯੋਗ ਅਤੇ ਦਇਆ ਉਪਰ ਆਧਾਰਤ ਸਮਾਜਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੇ ਤਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਬਰਾਬਰੀ, ਸਬਰ ਸੰਤੋਖ ਅਤੇ ਦਇਆ ਉਪਰ ਆਧਾਰਤ ਸਮਾਜਕ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਬਲਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।'

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਜਨਾਬ ਗਰੇਵਾਲ ਕਿਹੜੇ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ? ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ, ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਦੇ, ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਦੇ, ਵੱਡੇ ਕਿਸਾਨ ਦੀ, ਮੱਧ ਵਰਗੀ ਦੀ, ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਜਾਂ ਸਿਰਫ ਸਿੱਖ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ? ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤੀ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਗਰ ਕਿਸਾਨ ਉਪਰੋਕਤ ਸਭ ਪਰਉਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਕਦ ਦੇ ਸਵਰਗ ਬਣ ਗਏ ਹੁੰਦੇ। ਗਲੀਆਂ, ਨਾਲੀਆਂ ਉਪਰ ਰੈਂਪ ਬਣਾ ਕੇ ਕਬਜ਼ੇ, ਆਪਣਾ ਗੰਦਾ ਪਾਣੀ ਗੁਆਂਢੀ ਵੱਲ ਕੱਢ ਕੇ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਛੱਪੜ, ਛੱਪੜਾਂ ਉਪਰ ਕਬਜ਼ੇ, ਸੜਕਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਡੇਢ ਕਰਮ ਹਿੱਸਾ ਵਾਹ ਕੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਰਲਾ ਲੈਣਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤੀਆਂ ਪੇਂਡੂ ਸੜਕਾਂ ਤੋਂ ਟਰੈਕਟਰ ਬਰਾਬਰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਲੰਘਦੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਚੰਗੀਆਂ ਪਿਰਤਾਂ ਵੀ ਹਨ।

ਹਾਂ ਜਨਾਬ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਤੀਸਰਾ ਵਿਕਲਪ ਜਾਂ ਹੱਲ ਦੱਸਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਲੇਖ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਲੇਖ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਇਸ ਦਾ ਕਿਤੇ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਵਿਚ ਵਿਚਾਲੇ ਇੱਕ ਥਾਂ ਇੱਥੇ ਸੈਨਤ ਮਾਰੀ ਹੈ, 'ਸਰਕਾਰ, ਮੱਧ ਵਰਗੀ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸਹਿਯੋਗ ਉਪਰ ਟਿਕਿਆ ਕੋਈ ਹੋਰ ਤੀਸਰਾ ਵਿਕਲਪ ਵੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।'

ਪੱਟਿਆ ਪਹਾੜ ਅਤੇ ਨਿਕਲਿਆ ਚੂਹਾ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਬੱਸ ਤੀਸਰਾ ਵਿਕਲਪ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਦੱਸ ਕੇ ਕੰਮ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਥਿਤ ਵਿਕਲਪ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਪਾਈ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਛੋਟੇ ਵਪਾਰੀ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਅਗਰ ਅੱਜ ਕੋਈ ਛੋਟਾ ਵਪਾਰੀ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਬਣ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਕੱਲ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਕੇ ਵੱਡਾ ਵਪਾਰੀ ਬਣ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ? ਸਵਾਲ ਇਹ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਿੰਨ ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਹੜਾ ਛੋਟੇ ਵਪਾਰੀ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸਾਂਝੀਦਾਰੀ ਵਾਲਾ ਪੈਦਾ ਰੋਕਦੇ ਹਨ? ਹਰ ਕੋਈ ਇਹ ਵਪਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜਨਾਬ ਗਰੇਵਾਲ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਕਿੱਤਾ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ' ਵਾਲੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹਿਕਾਰੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਐਸੇ ਅਦਾਰੇ ਹਨ। ਕਈ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਵਿਚ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਘਾਟੇ ਵਿਚ। ਕਈ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਧੜੇਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਵੀ

ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ। ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਨਵੇਂ ਢਾਂਚੇ ਲਈ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਗਣ, ਲਾਭ ਦਾ ਰਿਸਕ ਕੌਣ ਲਵੇਗਾ?

ਸਰਕਾਰੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਨਾਲ ਵੀ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਕੰਮ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਪਾਰਟਨਰਸ਼ਿਪ' (ਪੀ. ਪੀ. ਪੀ. ਜਾਂ ਟ੍ਰਿਪਿਲ ਪੀ) ਆਖਦੇ ਹਨ। ਪੀ. ਪੀ. ਪੀ. ਦਾ ਵੀ ਵਿਰੋਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੈਪੀਟਲ ਰਿਸਕ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਆਪਣਾ ਕੰਟਰੋਲ ਮੰਗਦੀਆਂ ਅਤੇ ਮਨਾ ਕੇ ਹੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ।

ਨੁਕਤਾ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਟੋਟਕਾ ਵਰਤ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦ ਅਫਗਾਨ ਹਮਲਾਵਰ ਸ਼ੇਰਸ਼ਾਹ ਸੂਰੀ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਤਾਂ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਨੇ ਜਿੱਤ ਦਾ ਜਲੂਸ ਕੱਢਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਈ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਰਵਾਇਤ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਾਥੀ ਦੀ ਸੁਆਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਸੂਰੀ ਚੰਗਾ ਘੋੜਸੁਆਰ ਸੀ। ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਸੂਰੀ ਨੂੰ ਹਾਥੀ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਜਦ ਸੂਰੀ ਨੂੰ ਹਾਥੀ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਥੀ ਦੀਆਂ ਵਾਗਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਫੜਾਈਆਂ ਜਾਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ- ਹਜ਼ੂਰ ਹਾਥੀ ਦੀਆਂ ਤਾਂ ਵਾਗਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਸੂਰੀ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਥੀ ਤੋਂ ਹੇਠ ਉਤਾਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਿਆ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਐਸੀ ਸੁਆਰੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਵਾਗਾਂ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਨਾ ਹੋਣ। ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਜਗਤ ਸ਼ੇਰਸ਼ਾਹ ਸੂਰੀ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ

ਇਸ ਕਥਿਤ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਵੱਖਰੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ 180 ਡਿਗਰੀ ਉਲਟ ਸੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਲੇਖਕ ਉਦੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਗਾਤਾਰ ਤੱਥ ਬਿਆਨ ਕੇ ਹੁਣ ਤਕ ਆਖੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਇਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਹਿੱਸਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਇਸ ਵਿਚ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਰੋਟੀ ਸੇਕਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਈ ਧਿਰਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਅਤੇ ਕਈ ਪਰਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਅਮਰਜੀਤ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ 15 ਅਪਰੈਲ 2020 ਨੂੰ 'ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਦਾ ਸੰਕਟ' ਦੇ ਹੈਡਿੰਗ ਹੇਠ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ ਜੋ ਅਜੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫੇਸਬੁੱਕ 'ਤੇ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਅਜੇ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਬਣੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਆਰਡੀਨੈਂਸਾਂ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਜਨਾਬ ਗਰੇਵਾਲ ਦੇ ਇਸ ਲੇਖ ਪਿੱਛੋਂ ਜੂਨ 2020 ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਹ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ 1955 ਵਾਲੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਐਕਟ (ਈਸੈਂਸੀਅਲ ਕਮਾਡੀਟੀਜ਼ ਐਕਟ) ਵਿਚ ਸੋਧ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕੰਟਰੈਕਟ ਫਾਰਮਿੰਗ ਦਾ ਫਰੇਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਉਤਪਾਦ ਵੇਚਣ ਲਈ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀਆਂ ਖਤਮ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਬਦਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

15 ਅਪਰੈਲ 2020 ਦੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਸ. ਗਰੇਵਾਲ ਉਹ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇਹ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਲਿਖਦੇ

ਲੇਖ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਲਿਖਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤਾਤੀ ਸ਼ਬਦੀ ਤੜਕੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਜਾਂ ਤਾਂ ਜਨਾਬ ਗਰੇਵਾਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਿੱਥੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਾਂ ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਖੜ੍ਹੇ। ਮੰਤਵ ਸਿਰਫ ਸਸਤੀ ਭੱਲ ਖੱਟਣਾ ਹੈ।

ਲੇਖ ਕਾਫੀ ਲੰਮਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਕਈ ਬੇੜੀਆਂ ਵਿਚ ਪੈਰ ਰੱਖਣੇ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸਿਰ ਪੈਰ ਲੱਛੇਦਾਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਜਨਾਬ ਗਰੇਵਾਲ ਦੀ ਆਦਤ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬ ਟੀ. ਵੀ. ਦੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੋਸਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਨਾਲ ਜਨਾਬ ਟੀ ਗੱਲਬਾਤ ਸੁਣਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਇਸ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਵਿਦਵਾਨ ਚਿੱਤਕ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੁੱਗਣੀ ਛੱਡ ਕੇ 3-4 ਗੁਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਠੋਸ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ। ਬੱਸ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਗੱਲਾਂ ਘੁੰਮਾ-ਫਿਰਾ ਕੇ ਫੋਕੀਆਂ ਹੀ ਮਾਰੀਆਂ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਕਈ ਲੋਕ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨੂੰ 'ਬੀਟਿੰਗ ਆਰਾਊਂਡ ਦਾ ਬੁੱਝ' ਵੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ 'ਧੂੜ ਵਿਚ ਟੱਟੂ ਭਜਾਉਣਾ' ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਜਨਾਬ ਗਰੇਵਾਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਏਜੰਡਾ ਬਦਲਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਇੰਟਰਵਿਊ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਆਸ ਬੱਝ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਾਹਰ ਸੱਜਣ ਹੁਣ ਕੋਈ ਖਾਸ ਏਜੰਡਾ ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਹਨ

ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦ ਉਹ ਵਾਰ ਵਾਰ ਏਜੰਡਾ ਬਦਲਣ ਦੀ ਰਟ ਤਾਂ ਲਗਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਪਰ ਬਦਲਣਾ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਦਲ ਕੇ ਅਪਨਾਉਣਾ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਸਾਰੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਸੁਣ ਕੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ 'ਏਜੰਡਾ ਬਦਲਣਾ ਪੈਣਾ' ਆਖਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਬੱਸ 'ਏਜੰਡਾ ਬਦਲਣਾ ਪੈਣਾ' ਦਾ ਖਾਲੀ ਫੱਟਾ ਦਿਖਾ ਕੇ ਉਹ ਟੀ. ਵੀ. ਦੇ ਸਾਧਾਰਨ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਗਪੀਗੋੜ ਵਿਚ ਪਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਉਹ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਗਰੀਬ ਸੀ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕੋਰੀਆ ਬਹੁਤ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਹੋਰ ਪਿੱਛੇ

ਚਲਾ ਗਿਆ। ਆਸ ਬੱਝ ਗਈ ਕਿ ਉਹ ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਦੀ ਕਾਥਾਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣਗੇ ਪਰ ਉਹ ਮੁੜ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਵਾਪਸ ਨਾ ਆਏ। ਆਸ ਹੋਸਟ ਰੰਧਾਵਾ ਨੂੰ ਵੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਕੋਰੀਆ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਰਾਜ ਜਾਣਨ ਲਈ ਗਰੇਵਾਲ ਨੂੰ ਘੇਰ ਕੇ ਵਾਪਸ ਇਸ ਵੱਲ ਮੋੜ ਲਿਆਏ ਪਰ ਗਰੇਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਦੱਸੇ ਸ਼ੈਤਾਨੀ ਨਾਲ ਝਕਾਨੀ ਦੇ ਕੇ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਵੱਡਾ ਰਾਜ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਆਰਥਕਤਾ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਪਸਰ ਰਿਹਾ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਪਾਰ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਜਾਪਾਨ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਵੀ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਤਕਨੀਕੀ ਸਹਿਯੋਗ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਅਤੇ ਰਣਨੀਤਕ ਕਾਰਨ ਵੀ ਹਨ। ਅਗਰ ਉਹ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਆਰਥਕਤਾ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਬੈਠਦੇ ਤਾਂ ਸਸਤੀ ਭੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖੱਟੀ ਜਾਣੀ।

ਇਹ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵੀ ਗਰੇਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਫੇਸਬੁੱਕ 'ਤੇ ਪਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨਾਲ ਇੱਕਸੁਰਤਾ, ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਵਗਾ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ।

ਜਨਾਬ ਗਰੇਵਾਲ ਠੀਕ ਉਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਤਮਾਸ਼ਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਤਮਾਸ਼ਾ ਕੋਈ ਸਪੋਰਾ ਸੜਕ ਕਿਨਾਰੇ ਬੈਠ ਕੇ ਬੀਨ ਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਉੱਤੇ ਖੜੱਪੇ ਸੱਪ ਤੋਂ ਫਰਾਟੇ ਮਰਵਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਮੰਤਰ-ਮੁਗਧ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦਰਸ਼ਕ ਇਹ ਭੁੱਲ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਫਰਾਟੇ ਮਾਰ ਰਹੇ ਖੜੱਪੇ ਸੱਪ ਦਾ ਜ਼ਹਿਰ ਤਾਂ ਕੱਢਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਫਰਾਟੇ ਫੋਕੇ ਹੀ ਹਨ।

ਜਨਾਬ ਗਰੇਵਾਲ ਦੀ ਇਸ ਮੁਹਾਰਤ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਮਧਾਣੀ ਪਾ ਕੇ ਪਾਠਕਾਂ, ਸਰੋਤਿਆਂ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵਿਚ ਚੋਖਾ ਮੱਖਣ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਵੱਡੀ ਆਸ ਜਗਾਉਣ ਦੀ ਕਲਾ ਬਾਖ਼ੂਬ ਜਾਣਦੇ ਹਨ।

ਚੌਕਸ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਖਲਜਗਣ ਇਸ ਮੌਕੇ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਜਗਤ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਰਿਸਕ ਨਹੀਂ ਲਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪਾਣੀ ਮੁੱਕ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਸਮੇਤ ਵਾਤਾਵਰਨ ਗੰਧਲਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਘੁੰਮਣ-ਘੇਰੀਆਂ ਵਿਚ ਉਲਝਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਹੋਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਲੋੜ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਖੁੱਲੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦੀ ਹੈ। ਕਥਿਤ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੇ ਜੱਟਵਾਦ ਅਤੇ ਲੱਠਮਾਰ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਲੇ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਦਲਣ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹੱਕ ਹੈ। ਅਗਰ ਕਿਸਾਨ 2024 ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਵਿਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਹਰਜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਖੇਤੀ ਸੁਧਾਰ ਦਾ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ।

ਜਨਾਬ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਇਸ ਤਾਜ਼ਾ ਲੇਖ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਦੋਲਕਾਰੀ ਕਿਸਾਨ ਵਿਸਥਾਰ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਬਣਾਏ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵੀ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਤੀਜੇ ਬਦਲ ਦੀਆਂ ਸੈਨਤਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਠੋਸ ਕੁਝ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਅਗਰ ਜਨਾਬ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਅਤੇ ਟੀ. ਵੀ. ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਦਾ ਰੀਵਿਊ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਦੋ ਨੁਕਤੇ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਹੈ ਨਿਰੀ ਲਿਫਾਫੇਬਾਜ਼ੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਉਪਰ ਕਰ ਆਏ ਹਾਂ। ਦੂਜਾ ਨੁਕਤਾ ਹੈ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਤਿਲਕਣਬਾਜ਼ੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਿਚੋਨਸਮਿਟਣਨਾ 'ਅਸੰਗਤ' ਆਖਦੇ ਹਨ। ਲਓ ਇਸ ਦੀ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚੋਂ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਅੱਜ ਉਹ ਖੇਤੀ ਸੁਧਾਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ 'ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਚੰਗੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਤਲਾਸ਼' ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਹਨ ਪਰ

ਹਨ, 'ਇਹ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਖੇਤੀ ਜਿਣਸਾਂ ਦੇ ਮੰਡੀਕਰਨ ਵਿਚ ਵੱਡੀਆਂ ਇਜ਼ਾਰੇਦਾਰੀਆਂ ਖਤਮ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਸ਼ੇਅਰ ਵਧਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। 'ਈਸੈਂਸੀਅਲ ਕਮਾਡੀਟੀਜ਼ ਐਕਟ' ਅਤੇ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀਆਂ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਵੱਡੀਆਂ ਇਜ਼ਾਰੇਦਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤੇ ਵੱਡੇ ਮੁਨਾਫੇ ਕਮਾ ਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਸੁੰਗੋੜਨ 'ਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ 'ਚ ਅਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਐਕਟਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਹ ਹਿੰਮਤ ਜੁਟਾ ਲੈਣ ਤੇ ਪਰਾਸੈਸਿੰਗ ਦੀ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਈ-ਨੈਮ (ਇਲੈਕਟਰਾਨਿਕ ਨੈਸ਼ਨਲ ਐਗਰੀਕਲਚਲ ਮਾਰਕੀਟ) ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੀ ਜਿਣਸ ਦਾ ਬਣਦਾ ਮੁੱਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਈ-ਨੈਮ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਜੋ ਅਜੇ ਤੱਕ ਦੋ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੀ ਹੈ, ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇਗੀ।'

ਉਪਰੋਕਤ ਵਕਾਲਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਇੱਥੇ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੰਭਾਵੀ 3 ਆਰਡੀਨੈਂਸਾਂ ਜੋ ਪਿੱਛੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣੇ, ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੂਹ ਸੀ ਜਾਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸਲਾਹ ਲਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਅਗਰ ਜਨਾਬ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੋਧਾਂ ਜਾਂ ਖੇਤੀ ਸੁਧਾਰ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਬਦਲ ਲਏ ਹਨ ਤਾਂ ਵੀ ਕੋਈ ਹਰਜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਅਗਰ ਬਦਲ ਲਏ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਤਸਲੀਮ ਵੀ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵੀ ਦੱਸਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਆਪਾ-ਵਿਰੋਧੀ ਲਿਫਾਫੇਬਾਜ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਮੂਰਖ ਬਣਾਉਣਾ ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਖੇਤੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਰਗੇ ਸੁਖਮ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਸੰਜੀਦਾ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਜਨਾਬ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਆਪਣਾ ਇਹ

ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਐਕਸ਼ਨ ਗੀਤ

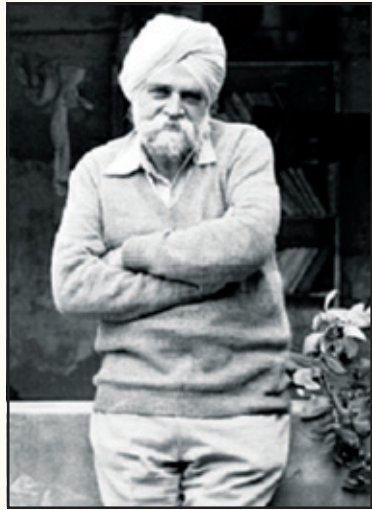

ਭਾਅ ਜੀ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਨਾਟ ਕਲਾ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਕਲਾ ਦੇ ਫਿਕਰਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੀ ਡਾਇਰੀ ਰਾਹੀਂ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਲੋਕ ਨਹੀਂ ਲਿਖ ਸਕਦਾ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਲਹਿਰਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਕਲਾਕਾਰ ਵੀ ਬਿੜਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਚੰਗਾ ਸਾਹਿਤ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰੇ।

ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗਮੰਚ 'ਤੇ ਨਾਟਕੀ ਐਕਸ਼ਨ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਵੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਤੇ ਜੋਸ਼ੀਲਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ। ਐਕਸ਼ਨ ਗੀਤ ਦੀ ਵਿਧਾ ਨੂੰ ਭਾਅ ਜੀ

ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੀ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਅ ਜੀ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਸਟੇਜ ਉਪਰ ਨਾਟਕੀ ਐਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਤਰਜਮਾਨੀ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਭਾਅ ਜੀ ਪਿੰਡ ਜਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਵੀ

ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਫੋਨ: +91-98142-99422

ਨਾਟਕ ਕਰਦੇ, ਉੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਦੇ ਗਾਇਕ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਰਾਮਮੋਨੀਅਮ ਵਜਾ ਕੇ ਗੀਤ ਵੀ ਬੋਲਦੇ। ਉਦੋਂ ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਰੰਧਾਵਾ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੀਤ 'ਜੇ ਨਾ ਫੜੇ ਪ੍ਰਿਥੀ ਦੇ ਕਾਤਲ, ਇੰਟ ਨਾਲ ਇੰਟ ਖੜ੍ਹਕਾ ਦਿਆਂਗੇ', 'ਪ੍ਰਿਥੀ ਵੀਰਾ ਲੀਹ ਤੇਰੀ 'ਤੇ', 'ਜਾਗਿਆ ਬੰਦਾ ਕਦੇ ਨਾ ਮਰਦਾ, ਜਾਗਿਆ ਕਿਰਤੀ ਕਦੇ ਨਾ ਹਰਦਾ', 'ਫੇਰ ਦਮਾਮਾ ਯੁੱਧ ਦਾ ਵੱਜਿਆ', 'ਉੱਠ ਕਿਰਤੀਆ ਉੱਠ ਵੇ', 'ਛੱਟਾ ਚਾਨਣਾ ਦਾ', 'ਅਜੇ ਨਾ ਆਈ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੇਰੀ', 'ਹਰ ਨਾਅਰਾ ਲਲਕਾਰ ਬਣੇਗਾ, ਹਰ ਬਾਗੀ ਜਗਤਾਰ ਬਣੇਗਾ', 'ਸਿਦਕ ਸਾਡੇ ਨੇ ਕਦੇ ਮਰਨਾ ਨਹੀਂ, ਸੱਚ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮ ਨੇ ਹਰਨਾ ਨਹੀਂ', 'ਅਸੀਂ ਗੱਲ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਦੇ ਕੇ ਹੋਕਾ ਵੇ', 'ਇਸ ਯੁੱਗ ਲਈ ਸੀਸ ਜੋ ਆਪਣਾ ਤਲੀ ਧਰੇਗਾ', 'ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਜਾਵਾਂਗੇ' ਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਭਾਅ ਜੀ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਟੇਜ ਉਪਰ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਗੀਤ ਸੁਣਾਉਣ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵਿਚ ਏਨਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਐਕਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਦੋਂ ਭਾਅ ਜੀ ਦੀ ਟੀਮ ਨਾਲ ਲੇਖਕ, ਸਤਵਿੰਦਰ ਸੋਨੀ, ਦਲੀਪ ਭਨੋਟ ਤੇ ਮੇਹਨਜੀਤ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਭਾਅ ਜੀ ਨੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰੂਸੀ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦਿਖਾਈਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗੇ ਜੋਸ਼ੀਲੇ ਐਕਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹਾਵ-ਭਾਵ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲ ਐਕਸ਼ਨ ਕਰਦਿਆਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਇਹ ਗੀਤ ਉਦੋਂ 'ਛੱਟਾ ਚਾਨਣਾ ਦਾ ਦੇਈ ਜਾਣਾ' (ਸੁਰਿੰਦਰ ਗਿੱਲ), 'ਕੱਖਾਂ ਦੀਏ ਕੁਲੀਏ ਮੀਨਾਰ ਬਣ ਜਾਈ' (ਪਾਸ਼), 'ਮਾਂ ਧਰਤੀਏ ਤੇਰੀ ਗੋਦ ਨੂੰ ਚੰਨ ਹੋਰ ਬਬੋਰੇ' (ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ) ਅਤੇ 'ਉੱਠ ਕਿਰਤੀਆ ਉੱਠ ਵੇ ਉੱਠਣ ਦਾ ਵੇਲਾ' (ਉਦਾਸੀ) ਅਤੇ 'ਭਟਕ ਨਾ ਜਾਏਂ ਸਾਬੀਓ ਕਦਮ ਯੇ ਇਨਕਲਾਬ ਕੇ' ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਐਕਸ਼ਨ ਗੀਤਾਂ ਨੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਉੱਤੇ ਏਨਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਿਰਜਿਆ ਕਿ ਫਿਰ ਹਰ ਪ੍ਰੰਗਰਾਮ ਉੱਤੇ ਨਾਟਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਐਕਸ਼ਨ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਵੀ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ।

ਫਿਰ ਭਾਅ ਜੀ ਨੇ ਜਗਮੋਹਨ ਜੋਸ਼ੀ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ 1983-84 ਵਿਚ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 'ਐ ਲਾਲ ਫਰੇਰੇ ਤੇਰੀ ਕਸਮ', 'ਇਸ ਖੂਨ ਕਾ ਬਦਲਾ ਹਮ ਲੋਗੇ', 'ਯੇ ਹਮਾਰਾ ਹੈ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਫੀਨ ਲੋ', 'ਦਿੱਲੀ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਯਾਰੇ, ਦਿੱਲੀ ਕੇ ਅਸਲੀ ਹਕਦਾਰੇ', 'ਹਮ ਜੰਗ-ਏ-ਅਵਾਮੀ ਸੇ ਕੋਹਰਾਮ ਮਚਾ ਦੇਗੇ', 'ਹਮੇਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਨਜਮੇਂ ਗੁਲਿਸਤਾਨ ਬਦਲੇ, ਦਮ ਘੁਟਾ ਜਾਤਾ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ-ਏ-ਸ਼ਬਿਸਤਾਂ ਬਦਲੇ', 'ਸਿਤਮਗਰੇ ਹਿਸਾਬ ਦੇ, ਉਲਟ ਹਰ ਨਕਾਬ ਦੇ', 'ਮਿਲੀ ਨਾ ਹਮਕੋ

ਕਥੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਤੇ ਕਿਆ ਹੋਗਾ, ਜੋ ਜ਼ੁਲਮਤੋਂ ਮੇਂ ਪਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੇ ਕਿਆ ਹੋਗਾ'। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੀਤਾਂ ਦੀਆਂ ਧੁਨਾਂ ਤੇ ਗਾਇਕੀ ਇਦਰਜੀਤ ਗੋਗੋਆਣੀ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਐਕਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਲਾਕਾਰ ਸਨ: ਲੇਖਕ, ਸਤਵਿੰਦਰ ਸੋਨੀ, ਰੇਨੂੰ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਪ੍ਰੀਤ, ਜਸਵੰਤ ਜੱਸ, ਨਰਿੰਦਰ ਸਾਂਘੀ, ਹਰਦੀਪ ਗਿੱਲ ਤੇ ਗੁਲਸ਼ਨ ਸਰਮਾ। ਉਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਏਕਤਾ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੀ, ਭਾਅ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਨਾਟ ਗੀਤ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸਮਕਾਲੀ ਸਾਹਿਤਕ ਲਿਖਤਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਮਾਜਕ, ਸਿਆਸੀ, ਧਾਰਮਿਕ, ਵਿਦਿਅਕ ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ ਹੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਮਝ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਭਾਅ ਜੀ ਨੇ ਫਿਰ ਐਕਸ਼ਨ ਗੀਤ 'ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਉਸ ਰੱਬ ਨੂੰ ਜੋ ਦੇਵੇ ਅੱਗਾਂ ਲਾ' (ਰਾਜਬੀਰ), 'ਇਹ ਬਾਦਲਾਂ ਹਟਾ ਲਵੇ, ਤੂਫਾਨ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਰਿਹਾ' (ਮੱਖਣ ਕੁਹਾੜ), 'ਮਸਾਲਾਂ ਬਾਲ ਕੇ ਚਲਣਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਰਾਤ ਬਾਕੀ ਹੈ' (ਮਹਿੰਦਰ ਸਾਬੀ), 'ਸ਼ਹਿਰ-ਸ਼ਹਿਰ ਢੰਡੋਰਾ ਮੇਰਾ, ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਹੋਕਾ, ਸਾਂਝਾਂ ਦੀ ਕੰਧ ਨੂੰ ਸੰਨ ਲੱਗੀ, ਜਾਗ-ਜਾਗ ਓ ਲੋਕਾਂ' (ਸੁਰਿੰਦਰ ਗਿੱਲ), 'ਇਹ ਕੇਹੀ ਰੁੱਤ ਆਈ ਵੇ ਲਾਲੇ', 'ਤਰਾਨਾ ਹੋਰ ਗਾਉ ਦੋਸਤੋ, ਕਿ ਰੰਜ ਮਰ ਜਾਏ' (ਸ਼ਿਵ ਨਾਥ), 'ਆਉ ਫਿਰ ਦੁਹਰਾਈਏ ਮੋਹਿ, ਜੂਝਣ ਕਾ ਚਾਉ ਹੈ' (ਜੈਦੇਵ ਦਿਲਬਰ), 'ਏਸ ਯੁੱਗ ਲਈ ਸੀਸ ਜੋ ਆਪਣਾ ਤਲੀ ਧਰੇਗਾ, ਏਸ ਯੁੱਗ ਦਾ ਉਹਿਓ ਯਾਰੇ ਨਾਇਕ ਬਣੇਗਾ', 'ਜ਼ੰਦਾ ਕੀ ਸਲਾਖੋਂ ਟੂਟੇਗੀ, ਕਫਲੋ ਕੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਦੇਖੋਗੇ' (ਫੈਜ਼), 'ਲਹਿਰਾਂ ਬਣ ਉਠੋ, ਭੁੱਖਾਂ ਦੇ ਲਤਾੜਿਓ' (ਯੂਜੀਨ ਪੋਤੀਓ) ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਰਵਾਈ।

ਨਾਲ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਇਕ-ਦੋ ਚੱਕਰ ਲਾ ਦੇਂਦੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਜੋਸ਼ ਭਰ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਦਰਸ਼ਕ ਵੀ ਤਾੜੀਆਂ ਮਾਰਦੇ ਹੋਏ ਐਕਸ਼ਨ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਤਾਲ ਮਿਲਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਐਕਸ਼ਨ ਗੀਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਸਟੇਜਾਂ, ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਟੇਜਾਂ, ਨੁੱਕੜ ਨਾਟਕਾਂ, ਗਲੀਆਂ, ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ, ਦਿੱਲੀ, ਯੂ.ਪੀ., ਬਿਹਾਰ, ਮੁੰਬਈ, ਗੁਜਰਾਤ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਖੇ ਵੀ ਭਾਅ ਜੀ ਆਪਣੀ ਨਾਟਕ ਟੀਮ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਭਾਅ ਜੀ ਨੇ ਲੱਚਰ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਈ ਆਡੀਓ ਕੈਸਟਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੀਤਾਂ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਗਏ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ 1990 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਰੰਗਮੰਚ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਵੀ ਐਕਸ਼ਨ ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲੱਗੀਆਂ, ਪਰ ਬਾਕੀ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਨਾਟਕੀ ਕੋਰੀਓਗ੍ਰਾਫੀ ਕਰਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਕੋਰੀਓਗ੍ਰਾਫੀ ਵਿਧਾ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਟੇਜਾਂ ਉੱਤੇ ਮਾਸਟਰ ਤਰਲੋਚਨ ਨੇ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਦੇ ਗੀਤ 'ਮੈਂ ਧਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲੋਕੋ ਵਸਦੀ ਉਜੜ ਗਈ' ਰਾਹੀਂ ਸੈਂਕੜੇ ਵਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਭਾਅ ਜੀ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਕਲਾਕਾਰ ਆਪ ਗਾਉਂਦੇ ਤੇ ਸਾਜ਼ ਵਜਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਹੁਣ ਬਾਕੀ ਟੀਮਾਂ ਵਾਲੇ ਰਿਕਾਰਡਡ ਕੈਸੇਟ, ਸੀ.ਡੀ. ਰਾਹੀਂ ਕੋਰੀਓਗ੍ਰਾਫੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਤੇ ਕਲਾਕਾਰ ਸਿਰਫ ਮੂੰਹ ਹੀ ਹਿਲਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਨਾਟਕੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਾਂਗੂੰ ਗੀਤ ਉਪਰ ਐਕਸ਼ਨ ਕਰਦੇ। ਕੋਰੀਓਗ੍ਰਾਫੀ ਦੀ ਇਸ ਨਾਟਕੀ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਉੱਤੇ 'ਪੰਜਾਬ ਲੋਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮੰਚ' ਅਤੇ 'ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਉੱਤੇ'।

ਕਈ ਵਾਰ ਇਤਿਹਾਸ ਬਣਦਾ ਏ ਤੇ ਕਈ ਬਣਾਇਆ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਏ, ਕੁਝ ਕਲਮਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜ ਕੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਤੁਰਦੇ ਹੋਏ ਸਮਕਾਲ ਦੇ ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਉਹੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਿਹਾੜਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਲਈ 1995 ਵਿਚ ਮੈਂ ਜਲੰਧਰ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਹਾਲ ਵਿਚ ਥੀਏਟਰ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਲਾਈ ਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਕ ਕਲਮ ਤੁਰੀ ਫਿਰਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਕਲਮ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੇ ਫਿਕਰਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜਨ ਵਾਲੀ ਕਲਮ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਕਲਮ ਦਾ ਨਾਮ ਸੀ ਅਮੋਲਕ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਕਲਮ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਅਤੇ ਦਲੇਰੀ ਦੇ ਕਈ ਅੰਦਾਜ਼ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੇਖੇ ਵੀ ਨੇ ਤੇ ਮਾਣੇ ਵੀ, ਪਰ ਇਸ ਕਲਮ ਨੇ ਜੋ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਲਈ ਝੰਡੇ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਰਜਣਾਂ ਦੇ ਪਲਾਂ ਦਾ ਗਵਾਹ ਹਾਂ। ਝੰਡੇ ਦਾ ਗੀਤ ਮੇਲੇ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਇਕ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਝੰਡੇ ਦੇ ਲਾਗੇ ਖਲੋ ਕੇ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਇਕ ਨਵੰਬਰ 1995 ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੇਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨਾ ਹੇਠ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਲਮ ਦੇ ਸਿਰਜੇ ਬੋਲਾਂ ਨੂੰ ਐਕਸ਼ਨ ਮਿਲਿਆ, ਬੱਸ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲਿਖੇ 'ਝੰਡੇ ਦੇ ਗੀਤ' ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਦਰਸ਼ਕ ਇਕ ਰਾਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਲੰਧਰ ਪਹੁੰਚਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ।

ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਭਾਅ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਇਹ ਨਿਵੇਕਲੀ ਐਕਸ਼ਨ ਗੀਤ ਸ਼ੈਲੀ ਹੁਣ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਦਿਨ ਵੇਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰੰਗਰਾਮ ਦੀ ਜੇਕਰ ਸਫਲਤਾ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਝੰਡੇ ਦਾ ਗੀਤ ਵੇਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਕ ਗੀਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਅਮੋਲਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ, ਲੋਕ ਧੁਨਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬੋਲਾਂ 'ਚ ਪਰੋਅ ਕੇ, ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਡੌਲੇ ਫਰਕਣ ਲਾ ਦਿੰਦਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕ ਤੇ ਰੰਗਮੰਚ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਪੜ੍ਹਨਗੇ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਭਾਅ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਤੇਰੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਟਕੀ ਐਕਸ਼ਨ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਵੀ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਤੁਰੇਗੀ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੌਰਾਂ 'ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ' 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੋ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 30 ਅਕਤੂਬਰ 2021 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-505

ਸੋਹਣੀ ਜਿਹੀ ਫਰਾਕ ਤੂੰ ਪਾ ਕੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਫੁੱਲ ਸਜਾਇਆ।
ਨਾਲੇ ਬਾਹਲੇ ਲਾਡ ਨਾਲ ਸੀ ਲਾਡੋ ਆਖ ਬੁਲਾਇਆ।
ਮੈਨੂੰ ਆਖੋਂ ਫੋਨ ਨੀ ਲੈਣਾ ਤੇ ਘੂਰ ਘੂਰ ਕੇ ਤੱਕੋਂ,
ਹਾਏ ਮੰਮਾ ਕਿਉਂ ਖੋਹ ਕੇ ਮੈਥੋਂ ਵੀਰੇ ਤਾਈਂ ਫੜਾਇਆ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-503

ਲੋਕੀਂ ਕਹਿੰਦੇ, ਜੋ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਰੱਬ ਹੀ ਕਰਦਾ।
ਪਰ ਬੰਦੇ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਹੀ ਕਿਉਂ ਬੰਦਾ ਮਰਦਾ।
ਕਾਸ਼! ਕੋਈ ਰੱਬ ਕੋਲ
ਮੇਰੀ ਅਰਦਾਸ ਪੁਚਾ ਦੇ।
ਉਸ ਨੂੰ ਕਰੋ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ
ਇਨਸਾਨ ਬਣਾ ਦੇ।
-ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢਪਾਲੀ, ਬਠਿੰਡਾ।
ਫੋਨ: 91-94176-49275

ਬੜੀ ਅਜੀਬੋ ਗਰੀਬ ਹੈ ਦੁਨੀਆਂ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੰਗ ਦਿਖਾਵੇ।
ਰੰਗ ਤੇ ਸ਼ਕਲਾਂ ਅੱਡੋ ਅੱਡੀ
ਪਰ ਇਹ ਆਦਮ ਜਾਤ ਕਹਾਵੇ।
ਜੋ ਵੀ ਸਿੱਖਦਾ ਵੱਡਿਆਂ ਕੋਲੋਂ
ਬਚਪਨ ਬੱਸ ਓਹੋ ਅਪਨਾਵੇ
-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ
ਪਿੰਡ ਕਲਾਹੜ (ਲੁਧਿਆਣਾ)
ਫੋਨ: 91-98783-37222

ਗੁਰੂਤੀ ਧਰਮ ਦੀ ਲੈ ਅਣਭੋਲ

ਹੱਥ ਜੋੜ ਦੇਖੋ ਬੈਠਾ ਹੈ ਅਡੋਲ।
ਅੱਲ੍ਹਾ ਨੂੰ ਜਾਪੇ ਕਰੇ ਅਰਦਾਸ
ਅਮਨ ਸਾਂਤੀ ਹੈ ਜੱਗ ਦੇ ਰਾਸ।
-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ

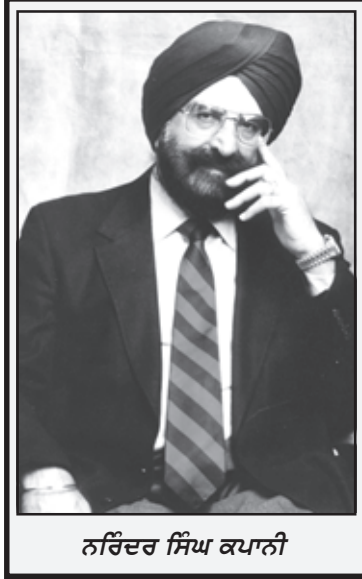
ਕੋਰੀ ਸਲੇਟ ਵਾਂਗ ਹੁੰਦੇ ਬੱਚੇ
ਜੋ ਉਕਰੇਗੇ, ਉਹੀ ਬਣਨੀ ਤਸਵੀਰ।
ਧਰਮਾਂ ਨਾਲੋਂ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਸਿਖਾਓ
ਸਾਂਝਾਂ ਤੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਦੇ ਬਣਨ ਸਫੀਰ।
ਬਾਬਾ ਕਹਿ ਗਿਆ ਮੁੱਦਤਾਂ ਹੋਈਆਂ
ਨਾ ਕੇ ਹਿੰਦੂ, ਨਾ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨ,
ਹੱਸ-ਖੇਡ ਕੇ ਲੰਘਾਉਣ ਜੀਵਨ
ਕਿਰਤ-ਕਮਾਈ ਵੰਡ ਕੇ ਖਾਣ।
-ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ
ਪਿੰਡ ਕੁਲਬੁਰਫਾ, ਪਟਿਆਲਾ।
ਫੋਨ: 91-98784-69639

ਜੇ ਜੰਮਦੇ ਹੀ ਹੱਥ ਜੋੜਾ ਦਿੱਤੇ
ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਹੀ ਰਹੂ ਜੀ ਗੁਜ਼ਰੀਆ
ਸਿਖਾਓ ਤਣੇ ਹੋਏ ਮੁੱਕੇ ਦਾ ਨਾਂ
ਇਹੀ ਹੱਲ ਸੁੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ।
ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ ਨੂੰ ਜੇ ਲਿੱਪੀਏ ਨਾ
ਉਹ ਢਹਿੰਦਾ ਢਹਿੰਦਾ ਢਹਿੰਦਾ ਹੀ ਜਾਂਦਾ
ਚਿੱਕੜ 'ਚ ਫਸਿਆ ਗੱਡਾ
ਦੱਸੋ ਕਿੰਨ ਨਿਕਲਣਾ ਸੀ
ਜੇ ਪੂਰਾ ਤਾਣ ਨਾ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦੈ।
-ਦਰਸ਼ਨਪਾਲ ਦੋਸਾਂਝ

ਇਹ ਬੱਚਾ ਦੁਸਰਿਆਂ ਲਈ
ਦਿਲ ਤੋਂ ਦੁਆ ਕਰਦਾ ਹੈ
ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦੀ ਬਰਖਾ ਕਰਦੇ ਰਹੋ
ਗੁਨਾਹਾਂ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਅਤੇ
ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦੇ ਰਹੋ।
-ਬੱਲਾ ਲਬਾਣਾ
ਫੋਨ: 848-235-8344

ਆਪਟੀਕਲ ਫਾਈਬਰ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਤੇ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਪਾਨੀ

ਡਾਕਟਰ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਪਾਨੀ ਭਾਰਤੀ-ਅਮਰੀਕੀ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨੀ ਸਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪਟੀਕਲ ਫਾਈਬਰ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ ਰੇਸ਼ੇ) ਦੇ ਖੋਜ ਕਾਰਜਾਂ ਕਰਕੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਏ। ਸ਼ਬਦ ਫਾਈਬਰ ਆਪਟਿਕਸ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਖੋਜਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਾਈਬਰ ਆਪਟਿਕਸ ਦਾ ਪਿਤਾਮਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵੱਕਾਰੀ ਵਿਸ਼ਵ ਸੰਸਥਾ 'ਫੋਰਚਿਊਨ' ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਸੱਤ ਵੱਡੇ ਬਿਜ਼ਨਸਮੈਨਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 1999 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਸਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਾਰੋਬਾਰੀ' ਦੇ ਖਿਤਾਬ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਗਿਆ।

ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਪਾਨੀ

ਕਪਾਨੀ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੋਜਾਂ, ਸਿੱਖ ਕਲਾ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਬਾਰੇ ਵੱਡੇ ਯੋਗਦਾਨ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਐਵਾਰਡ ਮਿਲੇ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 2004 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਸਨਮਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ; ਅਮਰੀਕਨ ਪੈਨ ਏਸ਼ੀਆ ਕਾਮਰਸ ਚੈਂਬਰ ਐਵਾਰਡ 1998, ਉੱਤਮਤਾ ਐਵਾਰਡ 2000 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ, ਫੋਰਚਿਊਨ ਨਾਇਕ ਐਵਾਰਡ 1999 ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਫੀਏਟ ਲਕਸ ਐਵਾਰਡ 2008 ਵਿਚ (ਸਾਂਤਾ ਕਰੂਜ਼ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)।

ਡਾ. ਕਪਾਨੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਰ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕੰਮ: ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕੁੰਦਨ ਕੌਰ ਕਪਾਨੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸਟੱਡੀ ਚੇਅਰ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਕਾਫੀ ਫੰਡਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਡਾ. ਕਪਾਨੀ ਵੱਲੋਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਿੱਖ ਕਲਾ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਬਾਰੇ 300 ਦੇ ਕਰੀਬ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਖੋਜਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ 55 ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਲਈ 20 ਦੇ ਕਰੀਬ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੀ ਛਪਵਾਈਆਂ ਹਨ।

ਯੂਨੈਸਕੋ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਡਾ. ਕਪਾਨੀ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਇਸ ਸਿੱਖ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਨੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕਸਬਾ ਸ੍ਰੀ ਹਰਗੋਬਿੰਦਪੁਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਈ ਮਸਜਿਦ 'ਗੁਰੂ ਕੀ ਮਸੀਤ' ਵੀ ਦੁਬਾਰਾ ਸੋਝਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਟੈਨਫੋਰਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਟੱਡੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਵੀ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕਿਵੇਂ ਹੈ, ਬਾਰੇ ਵੀ ਇਸ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਕਾਫੀ ਸੋਝਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਹੀ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਟੋਰਾਂਟੋ ਵਿਚ ਹੋਰਨਾਂ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸਿੱਖ ਫਿਲਮ ਉਤਸਵ ਦਾ ਆਗਾਜ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਹੀ ਕਪਾਨੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਸਤਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਨੌਕਰੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। 4 ਦਸੰਬਰ 2020 ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ ਇਹ ਮਹਾਨ ਸਿੱਖ ਵਿਗਿਆਨੀ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਸਦਾ ਯਾਦ ਰੱਖੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਆਧੁਨਿਕ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਪਾਨੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖ ਸਕਣ।

ਡਾਕਟਰ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਪਾਨੀ ਮਹਾਨ ਭਾਰਤੀ-ਅਮਰੀਕੀ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨੀ ਸਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪਟੀਕਲ ਫਾਈਬਰ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ ਰੇਸ਼ੇ) ਦੇ ਖੋਜ ਕਾਰਜਾਂ ਕਰਕੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਏ। ਸ਼ਬਦ ਫਾਈਬਰ ਆਪਟਿਕਸ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਖੋਜਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਾਈਬਰ ਆਪਟਿਕਸ ਦਾ ਪਿਤਾਮਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ

ਗਈ। 1973 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੈਪਟਰੋਨ ਕੰਪਨੀ ਖੋਲ੍ਹੀ ਜਿਸ ਦੇ ਉਹ 1990 ਤੱਕ ਮੁਖੀ ਤੇ ਸੀ.ਈ.ਓ.ਰਹੇ। 1990 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 2 ਆਪਟਰਾਨਿਕਸ ਨਾਮਕ ਤਕਨੀਕੀ ਕੰਪਨੀ ਖੋਲ੍ਹੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਬੋਰਡ ਆਫ ਕੰਟਰੋਲ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਵੀ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਕਪਾਨੀ ਦੀ ਖੋਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਫਾਈਬਰ ਆਪਟਿਕਸ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਸੰਚਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਲੇਜ਼ਰ ਸੰਚਾਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ, ਬਾਇਓ ਮੈਡੀਕਲ, ਸੂਰਜੀ ਊਰਜਾ, ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਆਦਿ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ 100 ਦੇ ਕਰੀਬ ਖੋਜਾਂ ਪੇਟੈਂਟ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੋਜ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਰਹੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਕਈ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਖੋਜ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਫੈਲੋ ਮੈਂਬਰ

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਰਹੇ। ਸਟੈਨਫੋਰਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਉਹ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਜ਼ਿਟਿੰਗ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਰਹੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਬਿਜਲਾਣੂ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਬੋਰਡ ਆਫ ਕੰਟਰੋਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਰਹੇ। ਪ੍ਰੋ. ਕਪਾਨੀ ਪਰਉਪਕਾਰੀ, ਉੱਦਮੀ ਇਨਸਾਨ ਅਤੇ ਸਫਲ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸਨ। ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੋਜ ਕਾਰਜਾਂ ਸਦਕਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ। ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੱਡੇ ਵਿਗਿਆਨੀ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡਾ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਪਾਨੀ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਹਾਨ ਸਿੱਖ ਵਿਰਸੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵੱਲ ਵੀ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ

ਡਾ. ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: +91-98880-29401

ਹੈ। 'ਫੋਰਚਿਊਨ' ਨਾਮਕ ਵੱਕਾਰੀ ਵਿਸ਼ਵ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਸੱਤ ਵੱਡੇ ਬਿਜ਼ਨਸਮੈਨਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 1999 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਸਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਾਰੋਬਾਰੀ' ਦੇ ਖਿਤਾਬ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਗਿਆ।

ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਪਾਨੀ ਦਾ ਜਨਮ ਅਕਤੂਬਰ 1926 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੋਗਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਸਕੂਲੀ ਵਿੱਦਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਹਰਾਦੂਨ (ਉੱਤਰਾਖੰਡ) ਵਿਚੋਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਗਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਆਗਰਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਫੈਕਟਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿਚ ਅਫਸਰ ਵਜੋਂ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਗਈ। ਇੱਥੇ ਰਹਿ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਕਈ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਜਿਵੇਂ ਲੇਜ਼ਰ, ਆਪਟੀਕਲ ਫਾਈਬਰ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। 1952 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੰਡਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਇੰਪੀਰੀਅਲ ਸਾਇੰਸ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ. ਕਰਨ ਲਈ ਦਾਖਲਾ ਮਿਲ ਗਿਆ। 1955 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਖੋਜ ਕਾਰਜ ਸਮਾਪਤ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ. ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇੰਪੀਰੀਅਲ ਸਾਇੰਸ ਕਾਲਜ, ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਕਪਾਨੀ ਨੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਖੋਜਕਾਰ ਹੈਰੋਲਡ ਹੋਪਕਿਨਜ਼ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ ਰੇਸ਼ਿਆਂ (ਆਪਟੀਕਲ ਫਾਈਬਰ) 'ਤੇ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ।

ਆਪਟੀਕਲ ਫਾਈਬਰ ਦੀ ਝਲਕ ਅਤੇ (ਸੱਜੇ) ਕੰਮ 'ਚ ਮਗਨ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਪਾਨੀ।

ਵੀ ਰਹੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰਾਇਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਅਕੈਡਮੀ, ਆਪਟੀਕਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਦੀ ਫੈਲੋਸ਼ਿਪ ਵੀ ਮਿਲੀ। ਨਰਿੰਦਰ ਕਪਾਨੀ ਨਵੀਨਤਾ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ, ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕ ਰੂਪਾਂਤਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਹਿਰ ਸਨ। ਆਪਟੀਕਲ ਫਾਈਬਰ ਵਾਲੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਲੇਜ਼ਰ ਸਰਜਰੀ ਅਤੇ ਉੱਚਤਮ ਸਪੀਡ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਚਾਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵੀ ਕਪਾਨੀ ਦੀ ਹੀ ਦੇਣ ਹਨ। ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ 'ਨੋਚਰ' ਰਸਾਲੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਾਈਬਰ ਆਪਟਿਕਸ ਬਾਰੇ ਛਪੇ ਲੇਖ ਨੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ ਰੇਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਐਡਵਾਂਸਡ ਤੇ ਲੇਜ਼ਰ ਪਰੋਬਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤਾਰਪੂਰਬਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਾਬਤ ਹੋਈ। 1955 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਰਸਾਲੇ 'ਆਪਟਿਕਾ ਐਕਟਾ' ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਯੁੱਗ ਪਲਟਾਉ ਖੋਜ ਪੱਤਰ ਛਪਿਆ।

ਕਲਾ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਅਜੇ ਤੱਕ ਅਣਫੋਹੀ ਪਈ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 1967 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ (ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ) ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਿਆ।

1954 ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨੋਚਰ ਰਸਾਲੇ ਨੇ ਕਪਾਨੀ ਦੀ ਫਾਈਬਰ ਆਪਟਿਕਸ ਬਾਰੇ ਖੋਜ ਛਪੀ। 1955 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ. ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਮਿਲੀ। ਇਸ ਵੱਡੀ ਖੋਜ ਬਦਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਰੋਸ਼ੇਸਟਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਰਕਲੇ ਵਿਚ ਵੀ

ਬਲਦੀ 'ਤੇ ਤੇਲ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੇਖਕ

ਸੰਪਾਦਕ ਜੀ,
ਖ਼ਬਰਨਾਮਾ ਦੇ ਤਾਜ਼ੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਇੱਕ ਲੇਖ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਪ ਨੇ ਕੁਝ ਐਸੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਬਿਨਾ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ 'ਬਲਦੀ' ਤੇ ਤੇਲ ਪਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਮਜ਼ਹੂਰ ਮਰਹੂਮ ਲੇਖਕ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਹੁਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ, ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਵਿਖੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਵੇਲੇ 'ਬੱਲੇ ਉਏ ਮੁੰਡਿਓ ਬੱਲੇ ਉਏ ਸ਼ੇਰੇ' ਨਾਲ ਗੁਮਰਾਹ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਵਧਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਨਮਾਨਯੋਗ ਥਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਕੰਵਲ ਹੁਰਾਂ ਦੀ 'ਪੁੰਨਿਆਂ ਦਾ ਚਾਨਣ' ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਮੇਰੀ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਖਮੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਜਿਵੇਂ ਕੁਲਦੀਪ ਬਰਾੜ ਦੀ 'ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ' ਬਾਰੇ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਮਨਚਾਹੀ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਦਿਆਂ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਲਿਖ ਛਾਪ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਸੁਣਿਆ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਕੰਵਲ ਹੁਰਾਂ ਦੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨਾਲ ਛੇੜ ਛਾੜ ਕੀਤੀ

ਹੋਵੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਇੱਕ ਉੱਚ ਕੋਟੀ ਦਾ ਲੇਖਕ ਨਫਰਤ ਨਾਲ ਭਰੇ ਅਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਪੱਖਪਾਤੀ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਲਿਖ ਸਕਦਾ। 'ਪੁੰਨਿਆਂ ਦਾ ਚਾਨਣ' ਦੇ ਸਫ਼ਾ 53 ਅਤੇ 111 ਉੱਤੇ ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਇੰਦਰਾ ਦੀ ਹੈਕਤ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਅਮਰੀਕੀ ਟੈਕ ਨਾਲ ਆ ਢਾਹਿਆ।" ਇੱਕ ਸੂਝਵਾਨ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਜੰਗੇ ਮੈਦਾਨ ਬਣਾਈਂ ਬੈਠੇ ਲੋਕ ਨਹੀਂ ਦਿਖੇ? ਸਫ਼ਾ 176 'ਤੇ ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨਾਲ ਖੁਫ਼ਾ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਕਤਲੇਆਮ ਬਾਰੇ ਮੂੰਹ ਕਿਉਂ ਸਿਉਂ ਲਿਆ, ਜਦਕਿ ਵੰਡ ਦੇ ਦੁਖਾਂਤ 'ਤੇ ਵਾਰਸ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਤਾਂ ਜਨਾਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜਾਣਦੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕਤਲੇਆਮ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੁਰਫ਼ਾਗਰਦੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਬੁਰਫ਼ਾਗਰਦੀ ਬਾਰੇ ਕੰਵਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਵੀ ਮੂੰਹ ਸਿਉਂ ਲਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਦੀ ਸਿਗਰਟਨੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸਾਹਿਰ ਨਾਲ ਲਗਾਓ ਬਾਰੇ ਵੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। ਤਾਂ ਜਨਾਬ ਆਪ ਇਹ ਦਾਹੂ ਪੀਂਦੇ ਰਹੋ ਅਤੇ ਡਾ. ਗਿੱਲ ਨਾਲ ਇਸ਼ਕ ਲੜਾਉਂਦੇ ਰਹੋ। ਸਿਗਰਟ ਤਾਂ ਦਾਹੂ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਹਲਕਾ ਨਸ਼ਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੰਬਾਕੂ

ਬਾਰੇ ਕੱਟੜ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਇੱਕ ਵਿਚਾਰਸ਼ੀਲ ਵਿਦਵਾਨ ਲਈ ਤਰਕ ਦੀ ਕਸੌਟੀ 'ਤੇ ਖਰਾ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦਾ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਜਗ੍ਹਾ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਹਿਰੂ ਬਾਰੇ ਬੜੇ ਘਟੀਆ ਲਫਜ਼ ਵਰਤੇ ਸਨ। ਉੱਜ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਯਥਾਰਥਕ ਤਜਰਬੇ ਵੀ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਮਸਲਨ 'ਜੱਟ ਤੇ ਝੋਟਾ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ 'ਚ ਮਤਰਏ ਭਰਾ ਸਨ।' ਜਾਂ 'ਪੰਜਾਬੀ ਕਦੇ ਅਕਲ ਅਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਾ ਸਹੀ ਜੋੜ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਿਆ' ਜਾਂ ਫੇਰ 'ਬਾਰਾਂ ਕੋਹ ਦਾ ਗੋਤਾ ਲਾ ਕੇ ਹੀ ਜੱਟ ਨੂੰ ਅਕਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।' ਕਈ ਜਗ੍ਹਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੜੀਆਂ ਸਿਆਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ 'ਜਿੱਥੇ ਸਮਝ ਦੀ ਸੀਮਾ ਮੁੱਕਦੀ ਹੈ, ਉੱਥੋਂ ਜਨੂੰਨ ਦੀ ਸੀਮਾ ਅਰੰਭ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।' ਇੱਕ ਹੋਰ 'ਅਧਿਆਤਮਵਾਦ ਇੱਕ ਕਲਪਿਤ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਠੋਸ ਵਜੂਦ ਨਹੀਂ।' ਅੱਜ ਵੀ ਐਸੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਕਮੀ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਹਕੀਕਤਾਂ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜ 'ਲਾਅਲਾ ਲਾਅਲਾ' ਕਰਨ ਦੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂ? ਇਹ ਤਾਂ ਉਹੀ ਬੋਹਤਰ ਜਾਣਦੇ ਹੋਣਗੇ।

-ਹਰਜੀਤ ਦਿਉਲ, ਬਰੈਂਪਟਨ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਦਰਦਨਾਇਕ ਵੰਡ ਦੇ ਮੋਹਰੇ ਤੇ ਤੱਥ

ਇਤਿਹਾਸ

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਆਖਰੀ ਵਾਇਸਰਾਏ, ਲੂਇਸ ਫਰਾਂਸਿਸ ਐਲਬਰਟ ਵਿਕਟਰ ਨਿਕੋਲਸ, ਅਰਲ ਮਾਊਂਟਬੈਟਨ ਆਫ ਬਰਮਾ ਤੇ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਭਾਰਤ ਲਾਰਡ ਮਾਊਂਟਬੈਟਨ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵਿਚ 11 ਮਈ 1947 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਬਾਰੇ ਇਕ ਬੈਠਕ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸੂਬੇ ਦੇ ਆਖਰੀ ਗਵਰਨਰ 'ਸਰ ਈਵਾਨ ਮਰਦਿਥ ਜੈਨਕਿਨਜ਼' ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਇਸ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਾਇਸਰਾਏ ਤੇ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਕੰਮ-ਕਾਜ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਲਪਨਿਕ ਮੁਸਲਿਮ ਤੇ ਗੈਰ-ਮੁਸਲਿਮ ਜਿਲਿਆਂ

ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ, ਕੈਨੇਡਾ
ਫ਼ੋਨ: 1-604-505-7000

ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੰਡ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹੱਦਬੰਦੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਉੱਪਰ ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ। ਪੰਡਿਤ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲਾ ਅਸੂਲ, ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਜੋਰ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਇਲਾਕੇ ਸਪੁਰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਮਰਾਜ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਕੋਲ ਜਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਹੋਰ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਭ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਸੀ। ਜੇ ਘਰੇਲੂ ਜਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਵੰਡ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਹੁਣ ਦਾ ਅੱਧਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦਾ ਸੀ। ਉਜਾੜ ਪਏ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਾਂਦਲ ਬਾਰ, ਗੰਜੀ ਬਾਰ, ਕਰਾਨਾ ਬਾਰ, ਨੀਲੀ ਬਾਰ, ਗੋਦਲ ਬਾਰ ਤੇ ਰਚਨਾ ਦੁਆਬ ਬਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਲਾਇਲਪੁਰ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਵਸਾਇਆ ਹੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਜੱਟ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਖਤ ਤੇ ਬੇਬੇਫ ਮਿਹਨਤ ਨੇ ਸੀ। ਪੰਡਿਤ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇੰਨਾ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਕੁਝ ਮੁਸਲਿਮ ਬਹੁਲਤਾ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨ ਜਰੂਰ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਇਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

ਭਾਰਤੀ ਮਹਾਂਦੀਪ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਪੱਕਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਉਪ-ਮਹਾਂਦੀਪ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਜਨਮਦਾਤਾ ਕਾਇਦੇ ਆਜ਼ਮ-ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਜਿਨਾਹ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਤੇ ਪੱਕੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਮੁਸਲਿਮ ਕੌਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਡੋਲ 'ਖੰਡੇ ਵਾਂਗ' ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਖਿਆ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੁਕਮ ਰੱਬ ਦਾ ਬੋਲ ਸੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਵੀ ਪਾਏਦਾਰ ਸਿੱਖ ਇਸ ਬਹਾਦਰ ਤੇ ਨਿਡਰ ਕੌਮ ਦਾ ਨੇਤਾ ਨਾ ਬਣ ਸਕਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਇਹ ਧਰਮੀ ਤੇ ਕਰਮੀ ਕੌਮ ਖੇਰੂ ਖੇਰੂ ਹੋ ਗਈ, ਤੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਰੁਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਸਰ ਜੈਨਕਿਨਜ਼-ਜੀ. ਸੀ. ਆਈ. ਈ., ਕੇ. ਸੀ. ਐਸ. ਆਈ. (ਭਾਰਤੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰਤ ਤਮਗੇ/ਮੈਡਲ) ਦਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਈ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ, ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ, ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ, ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਕਸਬਿਆਂ ਵਿਚ ਸੈਂਕੜੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ, ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਪਰੇਖੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ; ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਅਸਲੀ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਹਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਗਵਰਨਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੋ ਜਿਲਿਆਂ-ਲਾਹੌਰ ਤੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਨੂੰ ਹੱਦਬੰਦੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਦੋ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਵੀ

ਸਰੀ, ਕੈਨੇਡਾ ਵਸਦਾ ਬਹੁਰੰਗੀ ਤੇ ਬਹੁਪੱਖੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ ਆਪਣੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਖੇਡਾਂ-ਖਿਡਾਰੀਆਂ, ਸਫਰਨਾਮੇ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਫਰੋਲਦਿਆਂ ਅਸਲ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਲੇਖ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਅੰਕ 16 ਅਤੇ 17 ਵਿਚ ਛਪੇ) ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਨੇ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸ ਦੇ 'ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ' ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਬਾਰੇ ਨਿਵੇਕਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹਥਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ 1947 ਦੀ ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਯਾਨਿ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਵਾਰੇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਦਰਦਨਾਇਕ ਵੰਡ ਲਈ ਉਘੜੀਆਂ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ, ਉਸ ਦੇ ਮੋਹਰੇ ਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਵਿਖਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੇਸ਼ ਹੈ, ਲੇਖ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਸ਼ਤ।

ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। 'ਕਿਆਸੀ ਵੰਡ' ਦਾ ਮਕਸਦ ਇਹ ਪਤਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਕਾਰਵਾਈ ਢਾਂਚਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਉਲਟ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਚੁਣੇ ਗਏ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਕੀ ਸੋਚਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸੂਬੇ ਦੇ 29 ਜਿਲਿਆਂ-ਅੰਬਾਲਾ, ਰੋਹਤਕ, ਹਿਸਾਰ, ਗੁੜਗਾਉਂ, ਕਰਨਾਲ (ਅੰਬਾਲਾ ਡਿਵੀਜ਼ਨ); ਜਲੰਧਰ, ਕਾਂਗੜਾ, ਸ਼ਿਮਲਾ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ (ਜਲੰਧਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ); ਲਾਹੌਰ, ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ, ਸਿਆਲਕੋਟ, ਸ਼ੇਖੂਪੁਰਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ (ਲਾਹੌਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ); ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ, ਗੁਜਰਾਤ, ਜੇਹਲਮ, ਸ਼ਾਹਪੁਰ, ਅਟਕ, ਮੀਆਂਵਾਲੀ (ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ); ਮੁਲਤਾਨ, ਮਿੰਟਗੁਮਰੀ, ਝੰਗ, ਲਾਇਲਪੁਰ, ਮੁਜੱਫਰਗੜ੍ਹ, ਡੇਰਾ ਗਾਜੀਖਾਨ (ਮੁਲਤਾਨ ਡਿਵੀਜ਼ਨ) ਅਤੇ 5 ਕਮਿਸ਼ਨਰੀਆਂ-ਅੰਬਾਲਾ, ਜਲੰਧਰ, ਲਾਹੌਰ, ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ, ਮੁਲਤਾਨ ਨੂੰ ਕਾਲਪਨਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਤੇ ਗੈਰ-ਮੁਸਲਿਮ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਾਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਣ ਲਈ, ਜਿਲੇ ਨੇ ਇਕਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਿਆਲਾਂ ਨੂੰ 13 ਮਈ 1947 ਦੇ ਵਾਇਸਰਾਏ ਦੇ ਉਸ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇ ਖਰੜੇ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੇ ਦੋ ਸੂਬਿਆਂ-ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਦੇ ਆਗੂ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਜਿਨਾਹ ਨੇ ਖਰੜੇ ਵਿਚਲੇ ਬਿਆਨ ਉੱਪਰ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ 'ਅਖਲ ਭਾਰਤੀ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ' ਨੇ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੈਬਨਿਟ ਮਿਸ਼ਨ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਜਨਾਬ ਜਿਨਾਹ ਨੇ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਵੰਡ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਨਵੇਂ ਮੁਸਲਿਮ ਮੁਲਕ ਅਤੇ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ, ਖਾਸਕਰ 'ਸਿੱਖਾਂ' ਦੇ ਦੇਸ਼ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਠੋਸ ਇਰਾਦੇ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਸਨ। 17 ਮਈ 1947 ਵਾਲੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸੋਧੇ ਖਰੜੇ ਵਿਚ ਇਕ ਅੰਤਿਕਾ ਜੋੜੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ 1941 ਦੀ ਮਰਦਮ ਸ਼ੁਮਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ 17 ਮੁਸਲਿਮ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਾਲੇ ਅਤੇ 12 ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਵਾਲੇ ਜਿਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਣ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ 'ਐਚੀਸੰਨ ਕਾਲਜ' ਦਾ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਕਰਨਲ, ਸਰ ਮਲਿਕ ਖਿਜਰ ਹਯਾਤ ਟਿਵਾਣਾ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸੰਯੁਕਤ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਨ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੁੱਖ ਬੋਲੀ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਵਾਲੀ 'ਗੁਰਮੁਖੀ' ਸੀ,

ਪਰ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਕੌਮ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ 'ਉਰਦੂ' ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। 'ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ', 'ਨਮਸਤੇ' ਅਤੇ 'ਅਸਲਾਮਾਲੇਕਮ' ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਿਚ ਆਮ ਪ੍ਰਚਲਤ ਸਨ।

ਲਾਰਡ ਮਾਊਂਟਬੈਟਨ (ਐਨ ਵਿਚਾਲੇ) ਨਾਲ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਲੀਡਰ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਜਿਨਾਹ (ਐਨ ਸੱਜੇ) ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਪੰਡਿਤ ਨਹਿਰੂ (ਐਨ ਖੱਬੇ)

ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਦੇ ਆਗੂ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਜਿਨਾਹ ਨੂੰ ਰਾਜੀ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਸਿੱਖ ਮਹਾਰਾਜਾ ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਪਤਾ ਕਰੇ ਕਿ ਕੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕਿਸ ਤਰਕੀਬ ਉੱਪਰ ਰਜ਼ਾਮੰਦ ਹੋ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇੱਕਠਾ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਜਿਨਾਹ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਨਵੇਂ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕੋਈ ਠੋਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਜਾਂ ਢੰਗ ਤਰੀਕਾ ਹਾਲੀ ਨਹੀਂ ਸੁਝਾਵੇਗਾ। ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਨਵੇਂ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਨਾਲ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਰਹੱਦ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸੀ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਚਨਾਬ ਦਰਿਆ ਤੱਕ ਹੋਵੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਜਨਾਬ ਜਿਨਾਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਹੱਦ ਦਰਿਆ ਸਤਲੁਜ ਤੱਕ ਬਣੇ। ਆਮ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸਰਹੱਦ ਲਈ ਦਰਿਆ ਰਾਵੀ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਸਮਝੌਤੇ ਵਾਂਗ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਾਇਸਰਾਏ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ, ਸਰ ਐਰਿਕ ਮੀਵਿਲ ਨੇ 20 ਮਈ 1947 ਦੀ ਇਕ ਤਾਰ ਵਿਚ ਵਾਇਸਰਾਏ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਲਾਰਡ ਮਾਊਂਟਬੈਟਨ ਨੂੰ ਜਨਾਬ ਜਿਨਾਹ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ ਦਰਮਿਆਨ ਮਿਲਣੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਯਾਨਿ ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਲੰਬੀ ਗੱਲਬਾਤ

ਕੀਤੀ ਤੇ ਜਨਾਬ ਜਿਨਾਹ ਨੂੰ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਤਬਾਹਕੁੰਨ ਨਤੀਜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ; ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਜਨਾਬ ਜਿਨਾਹ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿੰਦੀ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਸੀ।

ਉਸੇ ਤਾਰ ਵਿਚ ਸਕੱਤਰ ਮੀਵਿਲ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਜਰੂਰੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ

ਅਜਿਹੀ ਵੰਡ ਦਾ ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਸਖਤ ਵਿਰੋਧ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਹੜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਤੀ ਪਵਿੱਤਰ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਸਬੰਧੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦੇਸ਼ ਮੁਹੰਮਦੀਆ ਨਹੀਂ ਕਰਾਉਂਦੀ। ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਕੌਮੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਹਿੱਸੇ, ਸੂਬੇ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਵਿਚ ਪਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਯੋਗਦਾਨ ਅਤੇ ਵੰਡੀਆਂ ਗਈਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਵਰਗੇ ਸਾਰੇ ਦੂਸਰੇ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਕੇ ਮਹਿਜ਼ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨਾਲ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੁਸਲਿਮ ਪੱਖੀ ਨੀਤੀ ਅਪਨਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੇ ਹਕੂਮਤ ਵੰਡੇ ਗਏ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸ਼ਾਹੀ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਵਾਇਸਰਾਏ ਸਾਹਿਬ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਉਸ ਬੁਨਿਆਦ 'ਤੇ ਕਰਨ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਨ, ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ, ਦੁਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਜਰਖੇਜ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਉਚਿਤ ਤੇ ਨਿਆਂਕਾਰੀ ਹੋਵੇ।

ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਨਾਬ ਜਿਨਾਹ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼: ਕਾਇਦੇ ਆਜ਼ਮ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਜਿਨਾਹ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀਆਂ ਉਦਾਰ ਤੇ ਠੋਸ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਕਿ ਜੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀ ਵੰਡ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵੰਡਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨਾ ਕਰਨ। ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਤਸਦੀਕ ਪਟਿਆਲਾ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਵਲੋਂ 19 ਜੁਲਾਈ 1959 ਦੇ ਅਖਬਾਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਇਕ ਲੇਖ ਤੋਂ ਸਾਫ ਜਾਹਰ ਹੈ, "ਮੈਂਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ, ਜਨਾਬ ਜਿਨਾਹ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਦੇਸ਼ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ, ਉਸ ਵਕਤ ਲਾਰਡ ਮਾਊਂਟਬੈਟਨ, ਨਵਾਬਜ਼ਾਦਾ ਲਿਆਕਤ ਅਲੀ ਖਾਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬੇਗਮ ਰੈਨਾ ਲਿਆਕਤ ਅਲੀ ਖਾਨ ਵੀ ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।" **ਇਸ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਅੰਸ਼ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ:** "ਅਸੀਂ ਇਕ ਇਕ ਜਾਮ ਪੀਤਾ ਤੇ ਖਾਣ ਚਲੇ ਗਏ। ਗੱਲਬਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ

ਤੇ ਜਿਨਾਹ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ, ਬਸ਼ਰਤ ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਤਰਕੀਬ ਮੰਨ ਲਵਾਂ। ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਪਹਿਲੂ ਸਨ-ਇਕ ਰਾਜਸਥਾਨ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦੱਖਣ ਦੇ ਇੱਕ-ਦੋ ਜਿਲਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦ ਸਿੱਖ ਸੂਬੇ ਬਾਰੇ ਸੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪੰਥਕ ਲੀਡਰ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਗਿਆਨੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਮੇਰੀਆਂ ਲੰਬੀਆਂ ਗੱਲਬਾਤਾਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਭਾਅ-ਤੋਲ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਲ 'ਚ ਮੇਰਾ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵੱਡਾ ਸੰਬੰਧ ਸੀ। ਮੈਂ ਜਨਾਬ ਜਿਨਾਹ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਸ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਿਹਾ, ਜੋ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੀ। ਨਵਾਬਜ਼ਾਦਾ ਜਨਾਬ ਲਿਆਕਤ ਅਲੀ ਖਾਨ ਅਤੇ ਬੇਗਮ ਰੈਨਾ ਲਿਆਕਤ ਅਲੀ ਖਾਨ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬੇਹੱਦ ਦੋਸਤਾਨਾ ਸਨ ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਨ, ਜੋ ਸੰਭਵ ਸੀ।"

ਕਾਇਦੇ ਮਿਲਤ-ਨਵਾਬਜ਼ਾਦਾ ਲਿਆਕਤ ਅਲੀ ਖਾਨ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਜਨਮ ਕਰਨਾਲ (ਹੁਣ ਹਰਿਆਣਾ ਪ੍ਰਾਂਤ) ਵਿਖੇ ਪਹਿਲੀ ਅਕਤੂਬਰ 1896 ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਰਈਸ ਮੁਸਲਿਮ ਘਰਾਣੇ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਹਮਦਰਦ ਸਨ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਨ ਉਪਰੰਤ ਕੁਝ ਹੀ ਸਾਲਾਂ ਮਗਰੋਂ 16 ਅਕਤੂਬਰ 1951 ਨੂੰ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਵਿਖੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅੱਗੇ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, "ਮੈਂ ਨਵੇਂ ਮੁਲਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ 'ਆਜ਼ਾਦ ਸਿੱਖ ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ' ਦਾ ਮੁਖੀ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਹੁਣ ਪਟਿਆਲੇ ਦਾ ਹਾਂ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਹੋਣੀ ਸੀ, ਆਪਣਾ ਸਿੱਕਾ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਆਪਣਾ ਝੰਡਾ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਆਪਣਾ ਆਜ਼ਾਦ ਦੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਵਗੈਰਾ, ਵਗੈਰਾ। ਇਹ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਬੇਹੱਦ ਦਿਲ-ਖਿਚਵੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲ 'ਚ ਲਿਆਉਣ ਯੋਗ ਨਾ ਸਮਝਦਿਆਂ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਸਾਂ, ਤੇ ਨਾ ਮੈਂ ਅਜਿਹੇ ਮਿਜਾਜ਼ ਵਿਚ ਸਾਂ ਕਿ ਆਪਣੇ ਦ੍ਰਿੜ ਇਰਾਦੇ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲਬਾਤ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਕ ਚਲਦੀ ਰਹੀ, ਪਰ ਮਹਾਰਾਜੇ ਨੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਪੈਰ ਨਾ ਲਾਏ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਪੱਲੂ ਫੜਾਇਆ ਸੀ। ਲਾਰਡ ਮਾਊਂਟਬੈਟਨ ਨੇ ਸਭ ਕੁਝ ਬੜੇ ਧੀਰਜ ਨਾਲ ਸੁਣਿਆ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਹੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਮੈਂ ਤੇ ਜਿਨਾਹ ਫਿਰ ਇਕ ਵਾਰ ਦੁਬਾਰਾ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।"

ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ ਫਿਰ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, "ਜਨਾਬ ਜਿਨਾਹ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲੀ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਉੱਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਚਾਹ ਪੀਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ।" ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, "ਉਸ ਦਾ ਬੜੀ ਗਰਮਜੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੇਗਮ ਫਾਤਿਮਾ ਜਿਨਾਹ ਵੀ ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਲਿਆਕਤ ਅਲੀ ਖਾਨ ਵੀ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਨੇ ਮੁੜ ਉਹੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਕੋਈ ਹੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।" ਪਟਿਆਲਾ ਰਿਆਸਤ ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਸਰਦਾਰ ਹਰਦਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਲਿਕ ਵੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁਲਕ ਦੀ ਵੰਡ ਬਾਰੇ ਬੈਠਕਾਂ ਵਿਚ ਸਦਾ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਅਤੇ 'ਪੰਜਾਬ ਵੰਡ' ਦੇ ਉਘੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਡਾ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨਾਰੰਗ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਮਿਲਣੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਅੰਸ਼:

ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਜਿਨਾਹ ਅਤੇ ਲਿਆਕਤ ਅਲੀ ਖਾਨ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਪਟਿਆਲਾ ਰਿਆਸਤ ਹਰਦਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਲਿਕ, ਜੋ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਗਏ ਸਨ, ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਕਤ ਤੱਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਨਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਨਾਬ ਜਿਨਾਹ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਹੱਦ ਕਾਹਲਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜਾ (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਮਹਾਰਾਜਾ ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਲਿਆਕਤ ਅਲੀ ਖਾਨ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਦਰਦਨਾਇਕ ਵੰਡ ਦੇ ਮੋਹਰੇ ਤੇ ਤੱਥ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮਿਲਣੀ ਲਈ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ। ਕੁਝ ਕੁ ਅਤਚਯਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਆਖਰ ਇਹ ਬੈਠਕ ਨੰਬਰ 4, ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਰੋਡ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਹਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਮਲਿਕ ਦੇ ਭਰਾ ਸ. ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਮਲਿਕ ਦੇ ਘਰ ਵਿਖੇ ਹੋਣੀ ਨਿਯਤ ਹੋਈ ਸੀ।

ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਨੰਬਰ 4, ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਰੋਡ ਉੱਪਰ ਸਥਿਤ 2.8 ਏਕੜ ਵਾਲਾ ਇਹ ਘਰ ਸੰਨ 2015 ਵਿਚ 304 ਕਰੋੜ (ਭਾਰਤੀ ਰੁਪਏ) ਵਿਚ ਵਿਕਿਆ ਅਤੇ ਹੁਣ ਸੰਨ 2021 ਵਿਚ 430 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਵਿਕਣ ਲਈ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਘਰ

ਸਿੰਘ ਮਲਿਕ ਦੇ 3 ਬੱਚੇ-ਦੋ ਧੀਆਂ ਹਰਸਿਮਰਨ ਤੇ ਵੀਨਾ/ਰਗਵਨ ਅਤੇ ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਹਰਮਲਾ ਸਿੰਘ ਮਲਿਕ ਹੋਏ। ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਾਮਰਾਜ, ਪਟਿਆਲਾ ਸਿੱਖ ਰਿਆਸਤ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ-ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਚੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਹੁਦਿਆਂ ਉੱਪਰ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। 91 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ 31 ਅਕਤੂਬਰ 1985 ਨੂੰ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਪੂਰੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਅਪਰੈਲ 1944 ਤੋਂ ਅਗਸਤ 1947 ਤੱਕ ਉਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਤਾਕਤਵਰ 'ਸਿੱਖ ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲਾ' ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਾਂ ਮੁੱਖ ਦੀਵਾਨ ਰਹੇ ਸਨ। ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਓਟਾਵਾ

ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਜਿਨਾਹ ਨੇ 'ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਂਗਰਸ' ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਕੇ ਨਵੀਂ ਮੁਸਲਿਮ ਕੌਮੀ ਪਾਰਟੀ 'ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ' ਨਿਰੋਲ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾ ਲਈ, ਜਿਸ ਨੇ 23 ਮਾਰਚ 1940 ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਇਕ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਮੁਸਲਿਮ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕ 'ਪਾਕਿਸਤਾਨ' ਦੀ ਮੰਗ ਰੱਖੀ। ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਨੇਤਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀ ਨੇਤਾ, ਮੋਹਨ ਦਾਸ ਕਰਮ ਚੰਦ ਗਾਂਧੀ, ਜੋ 'ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ' ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਏ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਭਾਰਤੀ ਸਰਕਾਰ, ਭਾਰਤੀ ਉਪ ਮਹਾਂਦੀਪ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਇਕੱਲਾ ਮੁਸਲਿਮ ਨੇਤਾ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਜਿਨਾਹ ਫਾਨੇ ਵਾਂਗ ਅਤਿਆ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਇਕ ਵੱਖਰਾ ਆਜ਼ਾਦ ਮੁਸਲਿਮ ਮੁਲਕ 'ਪਾਕਿਸਤਾਨ' ਲੈ ਗਿਆ। 15 ਅਗਸਤ 1947 ਨੂੰ 200 ਸਾਲਾਂ ਦੇ 'ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ' ਤੇ ਫਿਰ 100 ਸਾਲ 'ਅੰਗਰੇਜ਼ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਾਮਰਾਜ' ਦਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅੰਤ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਉਪ ਮਹਾਂਦੀਪ ਵਿਚ ਦੋ ਨਵੇਂ ਆਜ਼ਾਦ ਮੁਲਕ-ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਏ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਬੰਗਾਲ ਵੰਡੇ ਗਏ। ਲੱਖਾਂ ਸਿੱਖ, ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਘਰੋਂ ਬੇਘਰ ਹੋਏ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਕਤਲੋਆਮ ਹੋਇਆ, ਲੁੱਟਾਂ ਹੋਈਆਂ, ਜਵਾਨ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਪੱਤ ਲੁੱਟੀ ਗਈ। ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦਾ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਆਪਣਿਆਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਤਲੋਆਮ, ਬਰਬਾਦੀ, ਲੁੱਟਾਂ ਤੇ ਜੁਲਮ ਸੀ। ਨਵੇਂ ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਿਲੇਬਸ 'ਹਿੰਦੀ' ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਉਰਦੂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਰਦੂ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਮੁਲਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਸਵੇਰ ਸਮੇਂ ਫੋਟੋ ਬੱਚਿਆਂ ਵਲੋਂ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ, ਨਮਸਤੇ ਤੇ ਅਸਲਮਾਲੈਕਮ ਦੀ ਜਗਾ 'ਜੈ ਹਿੰਦ' ਕਹਿਣ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪਿਰਤ ਜਬਰਨ ਪਾਈ ਗਈ। ਹਿੰਦੂ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਨਵੇਂ ਆਜ਼ਾਦ ਮੁਲਕ 'ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ' ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਆਗੂ, ਧਾਰਮਿਕ ਨੇਤਾ ਤੇ ਪੰਥਕ ਲੀਡਰ ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਏ, ਸਗੋਂ ਡੱਡੂਆਂ ਵਾਂਗ ਫਾਲਾਂ ਮਾਰਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਹੁਣ ਤੱਕ ਧੱਕੇ ਖਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਮਲਿਕ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਜਨਾਬ ਜਿਨਾਹ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਦਰਿਆ ਦਿਲ ਹੋ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਹੈਸੀਅਤ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ? ਸਰਕਾਰ ਤੁਹਾਡੀ ਬਣੇਗੀ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਤੁਹਾਡੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਫੌਜਾਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕੀ ਹਿੱਸਾ ਹੋਵੇਗਾ?" ਜਨਾਬ ਜਿਨਾਹ ਦਾ ਉਤਰ ਸੀ, "ਜਨਾਬ ਮਲਿਕ ਜੀ, ਜੋ ਕੁਝ 1924 ਵਿਚ ਮਿਸਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਮੇਂ ਹੋਇਆ, ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵਾਕਿਫ ਹੋ? ਮੈਂ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਉਹੀ ਸਲੂਕ ਕਰਾਂਗਾ, ਜੋ ਮਿਸਰ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਮੇਂ ਮੁਸਲਿਮ ਆਗੂ ਸਾਦ ਜਗਲੋਲ ਪਾਸ਼ਾ ਇਬਨ ਇਬਰਾਹਿਮ ਨੇ 'ਕੋਪਟਕਾਂ' (ਇਸਾਈ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ) ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ।" ...ਹਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਮਲਿਕ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, "ਇਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਡਾ ਪੱਕਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ, ਪਰ ਇਹ ਮੁਸਲਿਮ ਆਗੂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।"

ਹਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਮਲਿਕ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਜਨਾਬ ਜਿਨਾਹ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਦਰਿਆ ਦਿਲ ਹੋ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਹੈਸੀਅਤ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ? ਸਰਕਾਰ ਤੁਹਾਡੀ ਬਣੇਗੀ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਤੁਹਾਡੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਫੌਜਾਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕੀ ਹਿੱਸਾ ਹੋਵੇਗਾ?" ਜਨਾਬ ਜਿਨਾਹ ਦਾ ਉਤਰ ਸੀ, "ਜਨਾਬ ਮਲਿਕ ਜੀ, ਜੋ ਕੁਝ 1924 ਵਿਚ ਮਿਸਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਮੇਂ ਹੋਇਆ, ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵਾਕਿਫ ਹੋ? ਮੈਂ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਉਹੀ ਸਲੂਕ ਕਰਾਂਗਾ, ਜੋ ਮਿਸਰ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਮੇਂ ਮੁਸਲਿਮ ਆਗੂ ਸਾਦ ਜਗਲੋਲ ਪਾਸ਼ਾ ਇਬਨ ਇਬਰਾਹਿਮ ਨੇ 'ਕੋਪਟਕਾਂ' (ਇਸਾਈ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ) ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ।" ...ਹਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਮਲਿਕ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, "ਇਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਡਾ ਪੱਕਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ, ਪਰ ਇਹ ਮੁਸਲਿਮ ਆਗੂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।"

ਹਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਮਲਿਕ

ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ

ਗਿਆਨੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ

ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਬਾਰੇ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਜਿਨਾਹ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਮਲਿਕ, ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਸ. ਹਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਮਲਿਕ, ਵਲੈਤ ਦਾ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ, ਦੇਸ਼ਾਂ-ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮਿਆ-ਫਿਰਿਆ ਇਕ ਸਿੱਖ 'ਨੋਬਲ ਸਰਦਾਰ' ਸੀ, ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰਾ ਸੀ। ਸ. ਹਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਮਲਿਕ ਦਾ ਜਨਮ 23 ਨਵੰਬਰ 1894 ਨੂੰ ਪੋਠੋਹਾਰ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਵਿਖੇ ਧਨਾਢ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਸਰਦਾਰ ਬਹਾਦਰ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬਲਦ ਰਈਸ ਖਜਾਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸ. ਮਲਿਕ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਹੋਈ ਅਤੇ ਉਹ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਸਿੱਖ ਸਨ, ਜੋ 'ਲੜਾਕੂ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼' ਦੇ ਚਾਲਕ ਸਨ। ਪਹਿਲੀ ਆਲਮੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਦੇ ਉਹ ਮੁੱਖ ਨਾਇਕ ਸਨ। ਕ੍ਰਿਕਟ ਤੇ ਗੌਲਫ ਖੇਡਣ ਦਾ ਵੀ ਸਰਦਾਰ ਪੂਰਾ ਸ਼ੌਕੀਨ ਸੀ।

ਸੰਨ 1919 ਵਿਚ ਆਲਮੀ ਜੰਗ ਤੋਂ ਵਾਪਿਸ ਆਉਂਦੇ ਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੌਰ ਨਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਜੋ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਨਾਮੀ ਤੇ ਧਨਾਢ ਵਕੀਲ ਭਗਤੀਸ਼ਵਰ ਦਾਸ ਦੀ ਧੀ ਸੀ। ਹਰਦਿਤ

ਵਿਖੇ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ 'ਸਿੱਖ ਸਰਦਾਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ' ਸਨ।

ਕਾਇਦੇ ਆਜ਼ਮ ਜਿਨਾਹ ਨੇ ਗੱਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ, "ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੁੰਗਾਰੇ ਲਈ ਬੜਾ ਕਾਹਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ, ਜੋ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।" ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ ਉੱਪਰ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਨਵੇਂ ਮੁਸਲਿਮ 'ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਮੁਲਕ' ਦਾ ਜਨਮਦਾਤਾ ਕਾਇਦੇ ਆਜ਼ਮ (ਅਰਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਅਰਥ-ਮਹਾਨ ਨੇਤਾ) ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਜਿਨਾਹ ਪੇਸ਼ੇ ਪੱਖੋਂ ਇਕ ਵਕੀਲ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ 25 ਦਸੰਬਰ 1876 ਨੂੰ ਸਿੰਧ ਸੂਬੇ ਦੀ ਨਾਮੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬੰਦਰਗਾਹ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹਿਰ ਕਰਾਚੀ ਵਿਖੇ ਧਨਾਢ 'ਖੋਜਾ ਬਰਾਦਰੀ' ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਜਿਨਾਹ ਭਾਈ ਪੁੰਜਾ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਜਿਨਾਹ ਪਰਿਵਾਰ ਇਕ ਸਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣੇ ਸਨ। ਸੰਨ 1906 ਵਿਚ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕਲਕੱਤਾ ਵਿਖੇ 'ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਂਗਰਸ' ਦੀ ਇਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨ ਜਨਾਬ ਜਿਨਾਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਏ ਸਨ। ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ 30 ਦਸੰਬਰ 1906 ਨੂੰ ਢਾਕਾ ਵਿਖੇ ਨਵਾਬ ਖਵਾਜਾ ਸਲੀਮਉਲਾ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵਾਕਿਫ ਹੋ? ਮੈਂ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਉਹੀ ਸਲੂਕ ਕਰਾਂਗਾ, ਜੋ ਮਿਸਰ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਮੇਂ ਮੁਸਲਿਮ ਆਗੂ ਸਾਦ ਜਗਲੋਲ ਪਾਸ਼ਾ ਇਬਨ ਇਬਰਾਹਿਮ ਨੇ 'ਕੋਪਟਕਾਂ' (ਇਸਾਈ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ) ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ।"

ਮਿਸਰ ਦੇ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ 'ਕੋਪਟਕਾਂ' ਨੇ ਆਜ਼ਾਦ ਮੁਲਕ ਮਿਸਰ ਵਿਚ, ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਲਈ, ਮੁਸਲਿਮ ਆਗੂ ਜਨਾਬ ਜਗਲੋਲ ਪਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮੰਗਾਂ ਮੰਗੀਆਂ। ਜਨਾਬ ਪਾਸ਼ਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਵਾਪਿਸ ਜਾਣ, ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸੋਚਣ ਅਤੇ ਕਾਗਜ਼ ਉੱਪਰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਲਿਖ ਕੇ ਲੈ ਆਉਣ। ਅਲੈਗਜ਼ੈਂਡਰੀਆ ਦੇ ਇਸਾਈ 'ਧਾਰਮਿਕ ਪੇਪ' ਦੀ ਨਸੀਹਤ ਅਨੁਸਾਰ 'ਕੋਪਟਕ ਇਸਾਈ ਭਾਈਚਾਰੇ' ਨੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕੀਤਾ। ਮੁਸਲਿਮ ਆਗੂ ਜਨਾਬ ਜਗਲੋਲ ਪਾਸ਼ਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਉਹ ਕਾਗਜ਼ ਲਿਆ ਅਤੇ ਬਿਨਾ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਉਸ ਉੱਪਰ ਲਿਖ ਦਿਤਾ, "ਮੈਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ।" ਜਨਾਬ ਜਿਨਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਇਹੋ ਹੀ ਕਰਾਂਗਾ।"

ਹਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਮਲਿਕ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, "ਇਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਡਾ ਪੱਕਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ, ਪਰ ਇਹ ਮੁਸਲਿਮ ਆਗੂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।" ਸ. ਮਲਿਕ ਨੇ ਫਿਰ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ, "ਜਿਨਾਹ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਦਰਿਆਦਿਲੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆ ਰਹੇ ਹੋ, ਪਰ ਰੱਬ ਨਾ ਕਰੇ ਜੇ ਇਹ ਇਕਰਾਰ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਸਮੇਂ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਨਾ ਰਹੋ, ਤਾਂ...?"

ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਜਿਨਾਹ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੈਰਾਨ

ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਮੁਲਕ ਵਿਚ 'ਮੇਰਾ ਹਰ ਸ਼ਬਦ ਰੱਬ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੋਵੇਗਾ' ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਮੁਸਲਿਮ ਆਗੂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਿਛੇ ਨਹੀਂ ਹਟੇਗਾ।" ਸ. ਮਲਿਕ ਕਹਿੰਦੇ, "ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਹਿਣ ਲਈ ਤੇ ਵਿਚਾਰਨ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ ਸੀ ਤੇ ਮਿਲਣੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ।" ਪੰਜਬੀ ਕਹਾਵਤ ਹੈ, 'ਖਾਣ ਪੀਣ ਨੂੰ ਬਾਂਦਰੀ, ਡੰਡੇ ਖਾਣ ਨੂੰ ਰਿੱਛ'। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਵੀ ਬਿਲਕੁਲ ਇਹੋ ਹੋਇਆ।

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ)

ਭਾਣੇ ਵਾਲਾ ਦੁਸਹਿਰਾ

ਕਿੱਸਾ ਸੁਣਾਵਾਂ ਲੋਕੋ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਦੇਖਦੇ ਦੁਸਹਿਰਾ ਸੀ, ਬੀਤ ਗਏ ਕਹਿਰ ਦਾ ਮੇਲਾ ਮੁੱਕਣ 'ਤੇ ਸੀ, ਅੰਤ ਵਾਲਾ ਸੀਨ ਸੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਾਲਾ ਮੌਕਾ ਸੀ, ਭਾਣਾ ਗਮਗੀਨ ਸੀ।

ਉੱਚੇ ਥਾਂ ਹੋ ਦੇਖਦੇ ਸੀ, ਲਾਈਨਾਂ 'ਤੇ ਜਾ ਖੜ੍ਹੇ ਰਾਵਣ, ਕੁੰਭਕਰਨ ਦੇ ਪੁਤਲੇ, ਲੋਕ ਕਿਵੇਂ ਸੱਤੇ? ਬੱਸ ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਪੁਤਲੇ, ਭੱਜਦੜ ਮੱਚ ਗਈ ਗੱਡੀ ਆਉਂਦੀ ਸੀ ਪਈ, ਸਭ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਈ।

ਲਾਸ਼ਾਂ ਚੁਢੇਰੇ ਵਿਛੀਆਂ, ਹਾਹਾਕਾਰ ਮੱਚ ਗਈ ਜਿਗਰ ਦੇ ਟੋਟੇ ਬਿਖਰੇ, ਚੂੜੀ ਕਿਤੇ ਭੱਜ ਗਈ ਕਈ ਅੱਧ ਮਰੇ ਹੋ ਗਏ, ਲੱਤ ਬਾਂਗ ਕੱਟੀ ਗਈ ਬੱਸ ਅੱਧ ਦੇ ਫੇਰ ਵਿਚ, ਇੰਜ ਮੇਸੀ ਫੱਟੀ ਗਈ।

ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਕੁਰਲਾਹਟ, ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁੱਝਦਾ ਪਤਾ ਆਪਣਿਆਂ ਦਾ, ਹਰ ਕੋਈ ਸੀ ਪੁੱਛਦਾ ਕਰੁਣਾਮਈ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੇਖ, ਹੋਸ਼ ਸਭ ਦੇ ਗੁੰਮਦੇ ਲੱਭਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ, ਬੌਰਿਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਘੁੰਮਦੇ।

ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕੌਣ ਇਸ ਲਈ, ਹਰੇਕ ਫਿਰੇ ਬਚਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੇ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦਿਸੇ ਭੱਜਦਾ ਨਕਾਮੀ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਹੈ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਵਿਸਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਨੇ, ਅਣਭੋਲਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਮਾਰ।

ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ, ਮੇਲੇ ਤਾਂ ਲੱਗਦੇ ਰਹਿਣ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਸਰਕਾਰਾਂ, ਕਿਸੇ ਘਰ ਨਾ ਪੈਣ ਵੈਣ ਖੁਸ਼ੀ ਸਾਂਝੀ ਵੰਡਣ ਸਾਰੇ, ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹਾਕਿਮ ਲੈਣ ਹਮਦਰਦੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ, ਦੁੱਖ ਤੇ ਜੋ ਪਰਿਵਾਰ ਸਹਿਣ।

-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ

ਜਨ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਕਾ ਦਾਸੁ ਹੈ

ਰਾਗ ਬਿਲਾਵਲ ਮਹਲਾ ੫ ਘਰੁ ੫ ਚਉਪਦੇ ਮ੍ਰਿਤ ਮੰਡਲ ਜਗੁ ਸਾਜਿਆ ਜਿਉ ਬਾਲੂ ਘਰ ਬਾਰ॥ ਬਿਨਸਤ ਬਾਰ ਨ ਲਾਗਈ ਜਿਉ ਕਾਗਦ ਬੁੰਦਾਰ॥ ਸੁਨਿ ਮੇਰੀ ਮਨਸਾ ਮਨੈ ਮਾਹਿ ਸਤਿ ਦੇਖੁ ਬੀਚਾਰਿ॥ ਸਿਧ ਸਾਧਿਕ ਗਿਰਹੀ ਜੋਗੀ ਤਜਿ ਗਏ ਘਰ ਬਾਰ॥ ਰਹਾਉ॥ ਜੈਸਾ ਸੁਪਨਾ ਰੈਨਿ ਕਾ ਤੈਸਾ ਸੰਸਾਰ॥ ਦ੍ਰਿਸਟਿਮਾਨ ਸਭੁ ਬਿਨਸੀਐ ਕਿਆ ਲਗਹਿ ਗਵਾਰ॥ ਕਹਾ ਸੁ ਭਾਈ ਮੀਤ ਹੈ ਦੇਖੁ ਨੈਨ ਪਸਾਰਿ॥ ਇਕਿ ਚਾਲੇ ਇਕਿ ਚਾਲਸਹਿ ਸਭ ਅਪਨੀ ਵਾਰ॥ ਜਿਨ ਪੂਰਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਵਿਆ ਸੇ ਅਸਥਿਰੁ ਹਰਿ ਦੁਆਰ॥ ਜਨੁ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਕਾ ਦਾਸੁ ਹੈ ਰਾਖੁ ਪੈਜ ਮੁਰਾਰਿ॥ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਮੇਰੇ ਮਨ! ਉਸ

ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਐਸਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਉਤੇ ਮੌਤ ਦਾ ਰਾਜ ਹੈ, ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਏਵੇਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਰੇਤ ਦੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਘਰ ਹੋਣ; ਹੇ ਮਨ! ਜਿਵੇਂ ਮੀਂਹ ਦੀਆਂ ਕਣੀਆਂ ਨਾਲ ਕਾਗਜ਼ ਪਲ ਵਿਚ ਹੀ ਗਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਵੇਂ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਦੇ ਨਾਸ ਹੁੰਦਿਆਂ ਚਿਰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਸੁਨਿ ਮੇਰੀ ਮਨਸਾ ਮਨੈ ਮਾਹਿ ਸਤਿ ਦੇਖੁ ਬੀਚਾਰਿ॥ ਸਿਧ ਸਾਧਿਕ ਗਿਰਹੀ ਜੋਗੀ ਤਜਿ ਗਏ ਘਰ ਬਾਰ॥ ਰਹਾਉ॥ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਰਹਾਉ ਦੀ ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ ਗੁਰਦੇਵ ਪਿਤਾ ਜੀ ਆਖਦੇ ਨੇ, ਹੇ ਮੇਰੇ ਚੰਚਲ ਮਨ ਦੇ ਫੁਰਨੇ, ਹੇ ਮੇਰੇ ਭਟਕਦੇ ਹੋਏ ਮਨ! ਜਰਾ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਵੇਖ ਲੈ, ਇਹ ਹੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਿੰਧ, ਸਾਧਿਕ, ਜੋਗੀ, ਗਿਰਹੀ ਗ੍ਰਿਹਿਸਥੀ-ਸਾਰੇ ਹੀ ਮੌਤ ਦਾ ਵਕਤ ਆਉਣ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਸਭ ਕੁਝ ਇਥੇ ਹੀ ਛੱਡ ਕੇ ਇੱਥੋਂ ਤੁਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ,

ਜੈਸਾ ਸੁਪਨਾ ਰੈਨਿ ਕਾ ਤੈਸਾ ਸੰਸਾਰ॥ ਦ੍ਰਿਸਟਿਮਾਨ ਸਭੁ ਬਿਨਸੀਐ ਕਿਆ ਲਗਹਿ ਗਵਾਰ॥ ਪੰਚਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦੇ ਕੇ ਸਮਝਾਉਂਦਿਆਂ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਮੇਰੇ ਭਟਕਦੇ ਹੋਏ ਪਾਗਲ ਮਨ! ਇਹ ਜਗਤ ਤਾਂ ਇਉਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਰਾਤ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਜੀਵ ਨੂੰ ਸੁਪਨਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ; ਹੇ ਮੁਰਖ ਮਨ! ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਭ ਨਾਸਵੰਤ ਹੈ, ਤੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਮੋਹ ਨਾ ਬਣਾ, ਕਹਾ ਸੁ ਭਾਈ ਮੀਤ ਹੈ ਦੇਖੁ ਨੈਨ ਪਸਾਰਿ॥ ਇਕਿ ਚਾਲੇ ਇਕਿ ਚਾਲਸਹਿ ਸਭ ਅਪਨੀ ਵਾਰ॥ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਗੁਰਦੇਵ ਪਿਤਾ ਜੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ, ਹੇ ਮੁਰਖ ਮਨ! ਜਰਾ ਸੋਚ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖ,

ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ

ਤੇਰੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਅਤੇ ਪਿਆਰੇ ਮਿੱਤਰ ਕਿੱਥੇ ਗਏ ਹਨ! ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ ਸਿਰ ਕਈ ਇੱਥੋਂ ਜਾ ਚੁਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ, ਸਾਰੇ ਹੀ ਜੀਵ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ ਨਾਲ ਤੁਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਥੋਂ ਸਭ ਨੇ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਜਿਨ ਪੂਰਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਵਿਆ ਸੇ ਅਸਥਿਰੁ ਹਰਿ ਦੁਆਰ॥ ਜਨੁ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਕਾ ਦਾਸੁ ਹੈ ਰਾਖੁ ਪੈਜ ਮੁਰਾਰਿ॥ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ, ਹੇ ਭਾਈ ਇਸ ਜਗਤ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੇ ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ, ਆਸਰਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਝੁਠੇ ਜਗਤ ਵਿਚ ਮੋਹ ਪਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਸ ਮਿਹਰਬਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਚਰ 'ਤੇ ਉਸ ਮਾਲਕ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜੁੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਦਾਸ ਨਾਨਕ ਤਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸੇਵਕ ਹੈ ਅਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਭੂ ਮੇਰੀ ਪੈਜ ਰੱਖੋ ਜੀ।

-ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਮੈਂਟੋ

ਵਿੱਥਾਂ-ਵਿਰਲਾਂ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਰੂਪੀ ਮਹਿਲ ਦੀਆਂ ਨੀਂਹਾਂ, ਕੰਧਾਂ, ਦਰਵਾਜ਼ੇ, ਰੋਸ਼ਨੀਦਾਨ, ਖਿੜਕੀਆਂ, ਛੱਤਾਂ ਸਮੇਤ ਇਸ ਦੀ ਸਮੁੱਚਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਦਿੱਖ, ਮਜ਼ਬੂਤੀ, ਸੁਹੱਪਣ ਅਤੇ ਸਥਿਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਸਮੇਟਿਆ ਹੁੰਦਾ।

ਕੋਈ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਦੇ ਵੀ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਕੁਝ ਤਰੇਜ਼ਾਂ, ਵਿਰਲਾਂ, ਝਰੋਖੇ, ਤਾਕੀਆਂ, ਝੀਤਾਂ ਅਤੇ ਛੋਕੇ। ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਇਹ ਵਿਰਲਾਂ 'ਵਾ' ਦੇ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਅਤੇ ਅੰਦਰਲੀ ਗੰਦਗੀ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਰਾਹ ਹੁੰਦੀਆਂ; ਪਰ ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨੂੰ ਖੋਰਦੀਆਂ, ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਜ਼ਰਜ਼ਰੀ ਕਰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਨੀਂਹਾਂ ਨੂੰ ਖੋਖਲਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀਆਂ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਿਰਲਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ। ਵਿਰਲਾਂ ਹੀ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਕੱਚੀ ਤੰਦ ਨੂੰ ਤੋੜਦੀਆਂ। ਕਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਪਾਕੀਜ਼ਗੀ ਨੂੰ ਪਲੀਤ ਕਰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਮੋਹ-ਭਿੰਜੀ ਸਾਂਝ ਨੂੰ ਤਾਰ-ਤਾਰ ਕਰਦੀਆਂ। ਜਿਉਣਾ ਮੁਹਾਲ ਕਰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਤਲੀ ਤੇ ਅਣਸੁਖਾਂਵੀਆਂ ਅਤੇ ਅਣਸੁਣੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਚਿੱਤਰਪੱਟ ਖੁੱਟਦੀਆਂ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਰੇਜ਼ਾਂ, ਵਿਰਲਾਂ ਜਾਂ ਸੁਰਾਖਾਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨੀ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ। ਇਲਾਜ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਲਾਮਤ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ।

ਕਈ ਵਾਰ ਸਾਵੀਂ-ਪੱਧਰੀ ਜਾਪਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਪਏ ਹੋਏ ਅਦਿੱਖ ਖੱਡੇ, ਨਿਵਾਣ, ਉਚਾਣ ਜਾਂ ਖਾਈਆਂ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ-ਸਫਰ ਨੂੰ ਸੁੱਖਨਵਰ ਅਤੇ ਸਹਿਜਮਈ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਨਿਆਮਤਾਂ ਦੀ ਅਨੰਦਤਾ ਤੇ ਅਸੀਮਤਾ ਨਾਲ ਅੰਤਰੀਵ ਨੂੰ ਰੰਗ ਕੇ, ਤੁਸੱਵਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਮਾਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਸਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਆਰ-ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ, ਜੀਵਨ-ਸਾਥੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਮਾਣਦਿਆਂ, ਸੰਗੀ-ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿੱਤਪ੍ਰਤੀ ਦਾ ਕਾਰ-ਵਿਹਾਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਕਾਰੋਬਾਰ ਜਾਂ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਿਆਂ, ਸੂਖਮਤਾ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਘੋਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਵਿਰਲਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ, ਜੋ ਸਾਡਾ ਵਰਤੋਂ-ਵਿਹਾਰ, ਬੋਲਚਾਲ, ਸ਼ਬਦ, ਲਹਿਜ਼ਾ ਜਾਂ ਨਜ਼ਰੀਆ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਾ।

ਜਦ ਕੋਈ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਹੋਠਾਂ 'ਤੇ ਚੁੱਪ ਦਾ ਜੰਦਰਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ, ਕੁਝ ਵੀ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਹਿੱਚਕਚਾਏ ਅਤੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਤ੍ਰਿਹਣ ਲੱਗ ਪਵੇ ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਖੌਰ ਪਾਉਂਦਾ ਸਮੁੱਚਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਵਰਜਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਡਹਿਲ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਦੇ ਕੀ ਅਰਥ ਕੱਢੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ?

ਜਦ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਦਿਆਂ ਵੀ ਇਹ ਕਹੇ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਕੋਈ ਗਹਿਰੀ ਚਾਲ ਹੈ। ਉਹ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਕੁਝ ਭੇਤ ਛੁਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਨਾਲ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਬੇਪਰਦ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਕਿਆਸ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਜਦ ਅਸਾਡਾ ਆਪਣਾ ਪਿਆਰਾ ਕਹੇ ਕਿ ਮੈਨੂੰ 'ਕੱਲਾ ਛੱਡ ਦੇਵੇ'। ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਕੁਝ ਨਾ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਇਕ ਲੋੜ ਛੁਪੀ ਹੁੰਦੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਸ ਵੀ ਸਿਰਫ ਆਪਣਿਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀ। ਬਿਗਾਨਿਆਂ 'ਤੇ ਕਾਹਦੀ ਆਸ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੂਰੀ ਕਰਨ?

ਮਿੱਤਰ ਪਿਆਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਦਿਆਂ ਜਦ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਕੁਝ ਕਹਿੰਦੇ ਜਾਂ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੇ, ਉਹ ਅਣਮੰਨੇ ਜਿਹੇ ਮਨ ਨਾਲ ਕਹੇ ਕਿ ਚੱਲੋ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਉਸ ਦਰਦ ਦੀ ਚੀਸ ਹੁੰਦੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਅਵੇਸਲੇ ਅਤੇ ਅਸਮਰੱਥ। ਇਹ ਪੀੜ ਹੀ ਹੁੰਦੀ, ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰੀ ਖਾਂਦੀ, ਖੋਰਦੀ, ਸਿਵਾ ਸੋਕਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦੇ-ਜੀਅ ਕਬਰਾਂ ਵੱਲ ਤੋਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ। ਅਜਿਹੇ ਵਕਤ ਉਸ ਦੇ ਦਰਦ ਦੀ ਬਾਰ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਫਿਜ਼ਿਕਸ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਫਿਜ਼ਿਕਸ ਜਿਹੀ ਖੁਸ਼ਕੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਕਾਵਿਕ ਰਵਾਨਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੱਚ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਇੰਨੇ ਸਹਿਜ ਭਾਅ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਬੜਾ ਸਿਆਣਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੱਚ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਪਿਛਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਡਾ. ਭੰਡਾਲ ਨੇ ਨਸੀਹਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਰਕਤ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਹਮਜੋਲਤਾ, ਹਮਰਾਜਤਾ, ਹੱਸਮੁੱਖਤਾ ਅਤੇ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਹਾਸਲਾਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਦੀ ਦਸਤਕ ਬਣਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਦਸਤਕ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਹਾਂ ਨੂੰ ਸਦੀਵਤਾ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤਕਤਾ ਬਖਸ਼ਣੀ ਏ। ਹਥਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਡਾ. ਭੰਡਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਦੇ ਵੀ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕਸ਼ਟਾਂ, ਕਠਿਨਾਈਆਂ ਅਤੇ ਵਿਰਲਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਆਉਣਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਕਰਨਾ, ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਕੰਮ। ਇਸ ਨੂੰ ਪਿੱਠ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਦੇ ਵੀ ਗੈਰਤਮੰਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਨਾਬਰੀ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਹੁੰਦੀ... ਤਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਤਮੰਨਾਵਾਂ, ਤਰਜ਼ੀਹਾਂ, ਤਾਂਘਾਂ, ਤਪੱਸਿਆ ਜਾਂ ਤੀਖਣਤਾ 'ਤੇ ਕਦੇ ਭਾਰੂ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿਓ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਤਮੰਨਾ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਪੱਲੇ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਵਿਰਲਾਂ ਹੀ ਵਿਰਲਾਂ ਰਹਿ ਜਾਣੀਆਂ। ਉਹ ਆਖਦੇ ਹਨ, "ਕਈ ਵਾਰ ਸਾਵੀਂ-ਪੱਧਰੀ ਜਾਪਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਪਏ ਹੋਏ ਅਦਿੱਖ ਖੱਡੇ, ਨਿਵਾਣ, ਉਚਾਣ ਜਾਂ ਖਾਈਆਂ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ; ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸਾਡੀਆਂ ਤਰਜ਼ੀਹਾਂ ਨੂੰ ਤਸ਼ਬੀਹਾਂ ਦੇਣੀਆਂ... ਇਲਾਜ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਲਾਮਤ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ।"

ਪਾਉਣਾ ਅਤੇ ਰਾਹਤ ਬਣਨਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ।

ਸੱਜਣਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਜਦ ਕੋਈ ਇਹ ਕਹਿ ਦੇਵੇ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਤਾਂ ਦਰਅਸਲ ਫਰਕ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕੁ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਉਸ ਸੁਖਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਨਾ ਰਹਿਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਹੀ ਉਹ ਬੇਬੱਸੀ ਤੇ ਲਾਚਾਰੀ ਵਿਚ ਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ।

ਗੱਲਾਂ-ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਜਦ ਕੋਈ ਗੁੱਝੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਕੇ ਫਿਰ ਇਹ ਕਹੇ ਕਿ ਯਾਰਾ ਇਹ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਮਜ਼ਾਕ ਸੀ ਤਾਂ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸੱਚ ਛੁਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੱਚ ਨੂੰ ਮਜ਼ਾਕ ਦਾ ਲਿਬਾਸ ਪਾ ਕੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਲੁਕਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ, ਪਰ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਉਸ ਮਜ਼ਾਕ ਦੀ ਜਦ ਸਮਝ ਪੈਂਦੀ ਏ ਤਾਂ ਸਮਾਂ ਬਹੁਤ ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਚੁਕਾ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕਈ ਵਾਰ ਪਰਤਣਾ ਬਹੁਤ ਮੁਹਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਜਦ ਕੋਈ ਮਜ਼ਾਕ ਸੱਚ ਵੱਲ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਵੇ ਅਤੇ ਸੱਚ, ਮਜ਼ਾਕ ਵੱਲ ਦੀਆਂ ਰਾਹਾਂ ਮੱਲ ਲਵੇ ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘੁੰਮਣ-ਘੇਰੀਆਂ ਵਿਚ ਉਲਝ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਣਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਥਿਆਉਣਾ।

ਜਦ ਕੋਈ ਸੁਖਸ ਬੇਵਜ੍ਹਾ ਹੀ ਹੱਸਣ ਲੱਗ ਪਵੇ ਜਾਂ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹਸਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇ ਤਾਂ ਸਮਝਣਾ ਕਿ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਅੰਦਰੋਂ ਬਹੁਤ 'ਕੱਲਾ' ਉਦਾਸ ਤੇ ਹਤਾਸ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਅੰਦਰੋਂ ਰੋਦਿਆਂ ਵੀ ਬਾਹਰੋਂ ਹੱਸਣ ਦਾ ਨਾਟਕ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ। ਹਾਸਰਸ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਹੀ ਨਿੱਜੀ ਪੀੜਾ ਅਤੇ ਘੋਰ-ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਛੁਪਾ ਕੇ ਜੱਗ ਨੂੰ ਹਸਾਉਣ ਲਈ ਉਚੇਚ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ। ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ! ਸਾਰੇ ਹੱਸਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਉਹ ਸਿਰਫ ਬਾਹਰੀ ਹਾਸਿਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਅੰਦਰਲੀ ਪੀੜ ਨੂੰ ਵਰਚਾਉਣ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਦੇ। ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਉਹ ਇਸ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਵੀ ਹੁੰਦੇ।

ਜਦ ਕੋਈ ਕਹੇ ਕਿ ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ ਪਰਦੇਸ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਤੀਂ ਮੈਂ ਬੇਫਿਕਰੀ ਦੀ ਨੀਂਦ ਸੁੱਤਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਕੋਰਾ ਝੂਠ। ਕਿਹੜਾ ਏ ਜੋ ਰੂਹ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ 'ਚ ਝੰਬਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ? ਸੱਜਣਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਰਾਤ ਖਾਣ ਨੂੰ ਆਉਂਦੀ। ਕੋਣ ਸੌਂਦਾ ਏ ਅਜਿਹੇ ਵੇਲਿਆਂ 'ਚ? ਇਹ ਤਾਂ ਦੇਖਣ-ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਲਈ ਖੁਦ ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਝੂਠ ਹੁੰਦਾ। ਜਦ ਕੋਈ ਕਹਿਰ ਵਾਪਰ ਜਾਵੇ ਅਤੇ

ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਹਰੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਰਹਿ ਕੇ ਨਾ ਰੋਣ ਦੀ ਕਸਮ ਖਾ ਲਵੇ ਤਾਂ ਦਰਅਸਲ ਉਹ ਅੰਦਰੋਂ ਬਹੁਤ ਰੋਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਣਿਆਈ ਤੇ ਅਣਸੁਖਾਂਵੀ ਘਟਨਾ ਜਾਂ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੰਨਾ ਬਿਖਰ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਭਲਾ! ਟੁੱਟਿਆ ਤੇ ਤਿੜਕਿਆ ਬੰਦਾ ਕਿੰਜ ਰੋਵੇ? ਕਿਸ ਨੂੰ ਦਿਲ ਦਾ ਹਾਲ ਸੁਣਾਵੇ? ਕਿਸ ਦੇ ਗਲ ਲੱਗ ਕੀਰਨੇ ਪਾਵੇ ਅਤੇ ਮਨ ਨੂੰ ਹਲਕਾ ਕਰੇ? ਕਈ ਵਾਰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਗਮਾਂ ਦਾ ਗੋਲਾ ਫੇਰਣ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਰੁਆਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਅੰਦਰੋਂ ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦੇ।

ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀ ਹੁੰਦੇ ਜਿਹੜੇ ਝੱਟਪੱਟ ਹੀ ਰੋ ਪੈਂਦੇ। ਕਿਸੇ ਫਿਲਮ ਦੇ ਸੀਨ, ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਕਾਂਡ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਦਰਦ ਵਿਚ ਜਲਦੀ ਹੀ ਫਿੱਸਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕੋਮਲ, ਮਾਸੂਮ ਅਤੇ ਨਾਜ਼ੁਕ ਜਿਹੀ ਤਰਬੀਅਤ ਦੇ ਮਾਲਕ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਦਾ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਜਰ ਸਕਦੇ। ਤਾਂ ਹੀ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੇ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੁੰਝੂਆਂ ਵਿਚ ਸਮਾ, ਉਸ ਦੀ ਪੀੜਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਫਰ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਘੜੀ ਮੁੜੀ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋਵੇ, ਮੂੰਹ ਫੇਰੀ ਰੱਖੇ ਜਾਂ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਤਿਉੜੀਆਂ ਹੀ ਉਗੀਆਂ ਰਹਿਣ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਅੰਦਰੋਂ ਬਹੁਤ ਇਕੱਲਾ, ਨਿਰਬਲ ਅਤੇ ਨਿਤਾਣਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ। ਉਹ ਪਿਆਰ ਭਿੰਜੇ ਬੋਲਾਂ ਨੂੰ ਤਰਸਦਾ। ਆਪਣਿਆਂ ਦੀ ਨਿੱਘੀ ਗਲਵੱਕਤੀ ਲੋਚਦਾ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੀ ਆਗੋਸ਼ ਵਿਚ ਬਹਿ, ਰੂਹ ਦੀ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਨਾਲ ਹਰੇਕ ਲਈ ਸੁਖਨ ਤੇ ਸਕੂਨ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ। ਜਿਹੜਾ ਗੱਲ ਗੱਲ 'ਤੇ ਖਿੜਦਾ, ਟੁੱਟ ਕੇ ਪੈਂਦਾ ਅਤੇ ਰੁਆਂਸੇ ਜਿਹੇ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਅਣਹੋਂਦ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਦਰਅਸਲ ਉਹ ਈਰਖਾ ਵਿਚ ਸੜਿਆ ਅਤੇ ਭੁੱਜਿਆ ਹੁੰਦਾ। ਖੁਦ ਨੂੰ ਖੁਦ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਸਾੜ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ। ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਈਰਖਾ ਦੀ ਥਾਂ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਕਰੀਏ ਕਿ ਈਰਖਾ ਵਿਚੋਂ ਇੱਜਤ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਹਿਹੋਂਦ ਦਾ ਹੁਲਾਰ ਮਿਲੇ।

ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਹਰ ਵੇਲੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕਰਨ, ਨੁਕਸ ਕੱਢਣ ਜਾਂ ਕੁੜਾਹੀਆਂ ਗਿਣਾਉਣ ਤੀਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੁੰਦੇ, ਉਹ ਆਪ ਉਪਰ ਉਠਣ ਦੀ ਥਾਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਦਿਖਾ, ਖੁਦ ਨੂੰ ਉਪਰ ਸਮਝਣਾ ਲੋਚਦੇ ਨੇ; ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਖੁਦ ਨੂੰ ਉਪਰ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਤਰਦਦ ਕਰੇਗੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਉਚਾਈ ਤੇ ਅਛਾਈ ਦੂਸਰਿਆਂ ਲਈ

ਸਬਕ ਹੋਵੇਗੀ।

ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਤੋੜਨ, ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਉਪਜਾਉਣ, ਨਾਤਾ ਤੋੜਨ ਜਾਂ ਸਦਾ ਲਈ ਖਤਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਸੋਚੋ ਕਿ ਹੁਣ ਤੀਕ ਇਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਿਭਾਇਆ? ਕੀ ਇਹ ਬੋਝ ਸੀ? ਕੀ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਖੋਅ ਬਣਾਇਆ? ਇਸ ਦੀ ਰੰਗਤ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਫਿੱਕੇਪਣ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਹਾਲਾਤ, ਆਦਤਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨ ਨੇ? ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹਾਂ? ਇਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਸੁੱਖਨਤਾਈ, ਪਾਕੀਜ਼ਗੀ ਅਤੇ ਪਕਿਆਈ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਜੀਵੰਤ ਕਰ ਸਕਦਾਂ?

ਪਰਿਵਾਰਕ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਤੇ, ਕਦੇ ਟੁੱਟਦੇ ਨੇ ਸਹਿਮ ਨਾਲ, ਕਦੇ ਵਹਿਮ ਨਾਲ ਜਾਂ ਅਹਿਮ ਨਾਲ। ਕਦੇ ਇਹ ਤਿੱਤਕ ਜਾਂਦੇ ਸ਼ਰਮ ਨਾਲ, ਭਰਮ ਨਾਲ ਜਾਂ ਅਧਰਮ ਨਾਲ। ਕਦੇ ਇਹ ਬਿਖਰਦੇ ਨੇ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਨਾਲ, ਕੁਕਰਮੀ ਨਾਲ ਜਾਂ ਹੱਠ-ਧਰਮੀ ਨਾਲ। ਕਦੇ ਇਹ ਜ਼ਰਜ਼ਰੀ ਹੁੰਦੇ ਪੱਜ ਨਾਲ, ਨਿਲੱਜ ਨਾਲ ਜਾਂ ਕੱਜ ਨਾਲ।

ਬਹੁਤ ਕੋਮਲ ਤੇ ਮਲੂਕ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਇਹ ਰਿਸ਼ਤੇ। ਕੁਮਲਾ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਵਗਦੀਆਂ ਲੂਆਂ 'ਚ, ਕਹਿਰ ਭਰੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ 'ਚ, ਅਧਰਮੀ ਅਚਾਰ 'ਚ ਅਤੇ ਕੁਰਹਿਤੀ ਵਿਹਾਰ 'ਚ। ਉਹ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ ਤਰੇਜ਼ਾਂ ਤੇ ਔੜਾਂ ਜੇਠ-ਹਾੜ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਜਿਹੀਆਂ। ਨੀਂਹਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਜ਼ਰਜ਼ਰੀ ਬਰਸਾਤਾਂ ਵਿਚ। ਜਦ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਝੜੀ ਤਾਂ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਚੋਂਦੀ ਛੱਤ ਹੇਠ ਕਈ ਵਾਰ ਉਮਰ ਹੀ ਬੀਤ ਜਾਂਦੀ। ਪਰ ਬਰਸਾਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਛੱਤ ਦੀ ਲਿੰਬਾਪੋਚੀ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਹੀ ਸਾਡੀਆਂ ਮਾਂਵਾਂ ਕੱਚੇ ਕੋਠਿਆਂ ਨੂੰ ਬਰਸਾਤਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿੰਬ ਪੋਚ ਲੈਂਦੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਕਿ ਇਹ ਨਾ ਚੋਣ; ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਮਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਕਿਆਸ ਹੀ ਨਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਪੱਕੇ ਮਕਾਨਾਂ 'ਚ ਜਦ ਵਿਰਲਾਂ-ਤਰੇਜ਼ਾਂ ਉਗ ਆਉਣ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਡਿੱਗਣ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ। ਕੱਚਾ ਕੋਠਾ ਡਿੱਗਣ 'ਤੇ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਤਾਂ ਬਚਾਅ ਹੋ ਹੀ ਜਾਂਦਾ। ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਮਹਿਲ-ਮੁਨਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਨਿੱਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬੋਣੀ ਸੋਚ, ਸੱਚ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਹੋਵੇ। ਰਿਸ਼ਤਈ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ, ਆਧਾਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਲਈ ਪੱਥਰਾਂ ਜਿਹੇ ਬਣਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ ਕਰੋ। ਪੱਥਰਾਂ ਜਿਹੇ ਲੋਕ ਸਿਰਫ ਪੱਥਰਾਂ ਦੀ ਨਗਰੀ 'ਚ ਸੌਂਹਦੇ ਨੇ। ਇਨਸਾਨੀ ਫਿਤਰਤ, ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਹਿਸਾਸਾਂ ਵਿਚ ਪਰੁੱਚੇ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੀਵਨ ਦੀ ਕੋਮਲਤਾ ਸਮਝਦੇ। ਇਸ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੱਚੇ ਅਤੇ ਸੂਹੇ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ।

ਰਿਸ਼ਤੇ ਤਾਂ ਨਿਭਦੇ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ, ਆਸ ਨਾਲ, ਧਰਵਾਸ ਨਾਲ ਅਤੇ ਖੁਲਾਸ ਨਾਲ। ਰਿਸ਼ਤੇ ਜੁੜਦੇ ਨੇ ਮੋਹ ਨਾਲ, ਛੋਹ ਨਾਲ, ਖੋਹ ਨਾਲ ਅਤੇ ਟੋਹ ਨਾਲ। ਸਬੰਧ ਉਸਰਦੇ ਨੇ ਰੂਹ ਦੇ ਹਾਣੀਆਂ ਨਾਲ, ਸੁਚੱਜੀਆਂ ਢਾਣੀਆਂ ਨਾਲ, ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਰਾਂਗਲੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਫੁੱਲਕਾਰੀ ਕੱਚਦੀਆਂ ਸਵਾਣੀਆਂ ਨਾਲ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਫਰ, ਪੀੜਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਲੰਮੇਰਾ ਪਰ ਹੱਸਦਿਆਂ ਖੇਡਦਿਆਂ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ। ਵਿਰਲਾਂ, ਨਘੋਚਾਂ ਜਾਂ ਵਿੱਥਾਂ ਵਿਚ ਸਾਹ-ਸੰਗੀਤਕਤਾ ਨੂੰ ਉਲਝਾ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਛੁਟੇਰਾ ਨਾ ਕਰੋ। ਆਖਰ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਬਰਾਂ ਦਾ ਹੀ ਸਾਥ ਮਾਣਨਾ, ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਲਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤਾ ਜ਼ਰੂਰ ਮਾਣੀਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਸੀਂ

ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਮਹਿਲ-ਮੁਨਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਨਿੱਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬੋਣੀ ਸੋਚ, ਸੱਚ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਹੋਵੇ। ਰਿਸ਼ਤਈ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ, ਆਧਾਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਲਈ ਪੱਥਰਾਂ ਜਿਹੇ ਬਣਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ ਕਰੋ। ਪੱਥਰਾਂ ਜਿਹੇ ਲੋਕ ਸਿਰਫ ਪੱਥਰਾਂ ਦੀ ਨਗਰੀ 'ਚ ਸੌਂਹਦੇ ਨੇ। ਇਨਸਾਨੀ ਫਿਤਰਤ, ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਹਿਸਾਸਾਂ ਵਿਚ ਪਰੁੱਚੇ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੀਵਨ ਦੀ ਕੋਮਲਤਾ ਸਮਝਦੇ। ਇਸ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੱਚੇ ਅਤੇ ਸੂਹੇ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ।

ਸ਼ਬਦ ਜੋਤ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ
ਫੋਨ: 216-556-2080

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ, ਸੁਹਜਤਾ ਅਤੇ ਸਹਿਜਤਾ ਨੂੰ ਸੰਦਲੀ ਖਾਬਾਂ ਵਿਚ ਦੇਖ ਤੇ ਨਿਹਾਰ ਸਕੀਏ।

ਸੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਜੱਚਣ, ਜਚਾਉਣ ਅਤੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵਨ-ਰਾਹ ਤੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਵਰਤੋ। ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝੋ। ਇਸ ਸਮਝਦਾਰੀ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਕੁਝ ਕੁ ਸਮਝੋਂਦੇ ਕਰੋ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਜੀਵਨ-ਪੈੜਾਂ ਸੁਗੰਧਤ ਭਰਪੂਰ ਹੋ ਜਾਣ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕਸ਼ਟਾਂ, ਕਠਿਨਾਈਆਂ ਅਤੇ ਵਿਰਲਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਆਉਣਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਕਰਨਾ, ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਕੰਮ। ਇਸ ਨੂੰ ਪਿੱਠ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਦੇ ਵੀ ਗੈਰਤਮੰਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਨਾਬਰੀ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਹੁੰਦੀ।

ਇਹ ਵਿਰਲਾਂ-ਤਰੇਜ਼ਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਪਰਖਦੀਆਂ। ਉਸ ਦੀ ਤਾਕਤ ਜਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੁੰਦਾ। ਪਰਖੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਸਿਰਫ, ਸਿਦਕ ਅਤੇ ਸਾਧਨ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਉਗਦੇ ਨੇ ਉਹ ਸੁਪਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੁਸਨ, ਹਾਸਲ ਅਤੇ ਹੋਂਦ 'ਤੇ ਮਾਣ ਹੁੰਦਾ।

ਤਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਤਮੰਨਾਵਾਂ, ਤਰਜ਼ੀਹਾਂ, ਤਾਂਘਾਂ, ਤਪੱਸਿਆ ਜਾਂ ਤੀਖਣਤਾ 'ਤੇ ਕਦੇ ਭਾਰੂ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿਓ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਤਮੰਨਾ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਪੱਲੇ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਵਿਰਲਾਂ ਹੀ ਵਿਰਲਾਂ ਰਹਿ ਜਾਣੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਬੁੱਕ ਬਣ ਕੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਮਈ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਦਾ ਉਦਮ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ।

ਉਮਰ-ਭਰ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸੁਚਿਆਰੇ ਸਬੰਧਾਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਕ ਚੁੱਪ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਸਰਾ ਹਾਕ ਮਾਰੇ, ਮਿਲਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾਵੇ, ਕਦੇ ਚਿੰਠੀ ਪਾਵੇ, ਫੋਨ ਕਰੇ, ਈਮੇਲ ਕਰੇ, ਮੈਸੇਜ਼ ਭੇਜੇ ਜਾਂ ਬੰਦ ਦਰਦਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਦਸਤਕ ਦੇਵੇ। ਚੁੱਪ ਵਿਚੋਂ ਦਸਤਕ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਜਦ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਦੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਵਿਚੋਂ ਅਨਾਇਤਾਂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ। ਜੇ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਚੁੱਪ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਕੰਧਾਂ, ਕਮਰਿਆਂ ਅਤੇ ਕੋਠਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿੰਜ ਬੋਲ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕੋਣ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰੇਗਾ?

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸੁੱਚਮਤਾ, ਉਚਮਤਾ ਅਤੇ ਸਦਾ-ਬਹਾਰ ਰੰਗੀਨਤਾ ਤੇ ਰਾਂਗਲੇਪਣ ਦੀ ਬਰਕਰਾਰੀ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਗ-ਸੰਗ ਰਹਿੰਦਿਆਂ, ਜੀਵਨ-ਗੁਰਮੰਤਰ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜਦ ਆਪਣਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਤੁਕਰਾਰਬਾਜੀ ਤਾਂ ਖੁਦ ਹਾਰ ਹੀ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਹੁੱਸ ਜਾਵੇ ਸੱਜਣ ਤਾਂ ਆਪ ਚੱਲ ਕੇ ਮਨਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਜੇ ਮਿੱਤਰ-ਪਿਆਰਾ ਭੁੱਖ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਬੁਰਕੀ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਵਰਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਦਾ ਨਾਮ। ਇਸ ਦੀ ਤੋਰ ਕਦੇ ਮੱਠੀ ਤਾਂ ਪੈ ਜਾਵੇ, ਕਦੇ ਥੰਮਦੀ ਨਹੀਂ। ਅਤੇ ਨਾ ਇਸ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਰਾਮਘਰ ਜਾਂ ਠਹਿਰ ਹੁੰਦੀ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਦੇ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਐਵੇਂ ਵਕਤ ਗਵਾਉਣ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ? ਸਗੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝੀਏ, ਸਮਝਾਈਏ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਮਝ ਲਈ ਝੋਲੀ ਫੈਲਾਈਏ ਅਤੇ ਸਮਝਾਂ ਨਾਲ ਖੁਦ ਨੂੰ ਵਰਸੋਈਏ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਮਿਆਰ, ਆਧਾਰ ਅਤੇ ਦਿੱਸਹਦੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰੀਏ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸਾਡੀਆਂ ਤਰਜ਼ੀਹਾਂ ਨੂੰ ਤਸ਼ਬੀਹਾਂ ਦੇਣੀਆਂ।

ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਏ ਕਿ ਆਪਣਿਆਂ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾਓ ਕਿ ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਕਿੰਨੇ ਖਾਸ ਨੇ? ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ? ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਿੰਨੀ ਆਸ ਰੱਖਦੇ ਹੋ? ਦੱਸੋ ਕਿ ਉਹ, ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਧਰਵਾਸ ਤੇ ਹੁਲਾਸ ਦਾ ਪੈਗਾਮ ਨੇ। ਇਸ ਅਹਿਸਾਸ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਸਵੇਰੇ ਨੇ ਅੱਖ ਪੁੱਟਣੀ ਏ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੁੰਦੀ ਏ ਉਡੀਕ।

ਫਿਰ ਇਸ ਉਡੀਕ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਲਾਮਕਾਉਣਾ? ਚੱਲੋ ਪਹਿਲ ਤਾਂ ਕਰੀਏ!

ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਚਿਰਾਗਾਂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਤੇ ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ

ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਲਿਖਾਰੀ ਮੁਦੱਸਰ ਬਸ਼ੀਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਹਾਣੀਆਂ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਚੰਗੇ ਚੰਗੇ ਲੇਖ ਵੀ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਚਿਰਾਗਾਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਲਾਹੌਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਰਹਿਤਲ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਈ ਹੈ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਮਹੀਨਾ ਮਾਰਚ ਅਤੇ ਦੇਸੀ ਮਹੀਨਾ ਵਿਸਾਖ ਕਈ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਮੇਲਿਆਂ ਦੇ ਟੋਰੇ ਤੇ ਸਾਂਗੇ ਵਿਚ ਖਾਸ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਪਿਛਲੇ 60 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਮਾਰਚ ਦਾ ਅਖੀਰਲਾ ਹਫਤਾ ਲਾਹੌਰ ਵਾਸੀਆਂ, ਖਾਸਕਰ ਪੜ੍ਹਿਆਰਾਂ ਲਈ ਬੜਾ ਈ ਖਾਸ ਏ।

ਮੁਦੱਸਰ ਬਸ਼ੀਰ
ਈਮੇਲ: mud_aziz@hotmail.com

ਮਾਰਚ ਦੇ ਏਸ ਹਫਤੇ ਵਿਚ ਬਹਾਰ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ 31 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਿਆਰਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਬੋਲੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਏਸੇ

ਈ ਹਫਤੇ ਵਿਚ ਚਿਰਾਗਾਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਦੀ ਧੁੰਮ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੱਚ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਚਿਰਾਗਾਂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਅਸਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਾਕੀ ਮੇਲਿਆਂ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੰਨ੍ਹਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਥਾਉਂ-ਥਾਉਂ ਤੋੜੋ-ਤੋੜ ਮੇਲਿਆਂ ਦੇ ਢੋਲ ਵੱਜਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਸਨ। ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਵੇਰ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਚਿਰਾਗਾਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਬਾਰੇ ਪੁਰਾਣੀ ਰੀਤੀ ਆਪਣੇ ਵੱਡਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਸੁਣੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਤੇ ਕਈਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਡਿੱਠੀ ਵੀ ਹੋਵਣੀ ਹੈ। ਚਿਰਾਗਾਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਹਨੇਰੀ ਜ਼ਰੂਰ ਵਗਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਰਾਤ ਚਿਰਾਗੀ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਰਾਤ ਮੀਂਹ ਵੀ ਵਸਦਾ ਏ। ਚਿਰਾਗੀ ਦੀ ਰਾਤ ਹਰ ਜੀਅ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਦੀਵੇ, ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ, ਅਗਰਬੱਤੀਆਂ ਚਿਰਾਗਾਂ ਦੀ ਖਾਸ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਜਗਾਉਂਦਾ ਏ। ਇਸ ਦਾ ਚਾਨਣ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵਿਚ ਦੂਰੋਂ-ਦੂਰੋਂ ਦਿਸਦਾ ਸੀ ਜਦ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਇੱਛੋ ਮਕਾਨ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਚਾਨਣ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤਾਈਂ 'ਮੱਚ ਮੱਚਣਾ' ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਮੀਂਹ, ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਖਲਕਤ ਦੇ ਜਗਾਏ ਦੀਵਿਆਂ ਦਾ ਚਾਨਣ। ਹਨੇਰੀ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਮੀਂਹ ਭਾਵੇਂ ਭੋਈ 'ਤੇ ਗੋਡੇ-ਗੋਡੇ ਭਰ ਦੇਵੇ ਪਰ ਚਿਰਾਗ ਆਪਣੀ ਥਾਏਂ ਜਗਦੇ ਈ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ।

ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਦੋ ਚੱਜਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਨੇ। ਇਕ ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਜ਼ਾਰ ਸ਼ਾਲਾਮਾਰ ਬਾਗ ਦੀ ਗੁੱਠ ਵਿਚ ਏ; ਤੇ ਆਪ ਆਪਣੀਆਂ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਪਾਰੋਂ ਮਾਧੋ ਲਾਲ ਹੁਸੈਨ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜੱਗ ਜਾਣੇ ਮਾਣੇ ਨੇ ਤੇ ਦੂਜੇ ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਫੀਆਂ ਪਾਰੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨੇ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਇਕੋ ਈ ਜੀਅ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਰੂਪ ਨੇ, ਇਕੋ ਈ ਹੁਸੈਨ, ਲਾਲ ਹੁਸੈਨ ਦੇ ਦੋ ਰੂਪ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਰੂਪਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹਸਤੀ ਨਹੀਂ। ਏਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆਂ ਹੋਣਾ ਏ। ਆਮ ਲੋਕੀਂ ਆਪਣੀ ਥਾਵੇਂ, ਸੂਝਵਾਨ ਤੇ ਇਲਮਦਾਰ ਲੋਕ ਵੀ ਏਸ ਸੱਚ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਏਸ ਸਾਂਗੇ ਵਿਚ ਇਕ ਲਿਖਤ ਕਨੂਈਆ ਲਾਲ ਹਿੰਦੀ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਤਾਰੀਖ ਲਾਹੌਰ' (ਸਫਾ 241) ਉੱਤੇ ਏਵੇਂ ਏ:

“ਲਾਲ ਹੁਸੈਨ ਫਕੀਰ, ਅੱਲ੍ਹਾ ਲੋਕ ਬਾਤਸਾਹ ਅਕਬਰ ਦੇ ਰਾਜ ਵੇਲੇ ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਵਾਸੀ ਸੀ। ਜਾਤ ਦਾ ਜੁਲਾਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਵੱਡਿਆਂ ਵਿਚ ਕਲਸ ਰਾਏ ਨਾਂ ਦਾ ਹਿੰਦੂ ਹਮਾਯੂੰ ਬਾਤਸਾਹ ਦੇ ਵੇਲੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦਾ ਪੋਤਾ ਇਹ ਹੁਸੈਨ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਸ਼ੇਖ ਬਹਿਲੋਲ ਕਾਦਰੀ ਦਾ ਮੁਰੀਦ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਈ

ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨੇ। ਏਸ ਤੋਂ ਅੱਡ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਹਕੀਕਤ ਅਲਫਕਰ' ਜਿਸ ਦਾ ਲਿਖਾਰੀ ਪੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਨਾਂ ਦਾ ਬੰਦਾ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹਨੇ ਹੁਸੈਨ ਦੀਆਂ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਨੇ। ਇਹ ਬਜ਼ੁਰਗ ਲਾਲ ਲੀਤੇ ਪਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਉਹਦਾ ਨਾਂ ਲਾਲ ਹੁਸੈਨ ਪੈ ਗਿਆ।

ਮਾਧੋ ਬਾਹਮਣਾਂ ਦਾ ਸੋਹਣਾ ਮੁੰਡਾ ਸੀ ਤੇ ਸ਼ਾਹਦਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਲਾਲ ਹੁਸੈਨ ਨਾਲ ਚੋਖਾ ਇਸ਼ਕ ਸੀ। ਅਖੀਰ ਉਹ ਵੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋਇਆ ਤੇ ਲਾਲ ਹੁਸੈਨ ਦਾ ਮੁਰੀਦ ਹੋਇਆ। ਲਾਲ ਹੁਸੈਨ 1008 ਹਿਜਰੀ (1599 ਈਸਵੀ) ਵਿਚ ਮੋਇਆ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹਦਰੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦਫਨ ਹੋਇਆ। ਰੱਬ ਦੀ ਕਰਨੀ ਕੁਝ ਐਵੇਂ ਦੀ ਹੋਈ ਕਿ ਕੁਝ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਮਗਰੋਂ ਰਾਵੀ ਦਰਿਆ ਅਗਾਂਹ ਨੂੰ ਵਧਦਾ ਮਕਬਰੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆ ਗਿਆ। ਮਾਧੋ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਰਸ਼ਦ ਦਾ ਸੰਦੂਕ ਉਥੋਂ ਕੱਢਿਆ ਤੇ ਉਸ ਥਾਵੇਂ ਲਿਆ ਦਫਨ ਕੀਤਾ ਜਿਥੇ ਅੱਜ ਇਹ ਮਜ਼ਾਰ ਹੈ। ਉਸ ਮਗਰੋਂ ਮਾਧੋ 1052 ਹਿਜਰੀ (1642 ਈਸਵੀ) ਵਿਚ ਮੋਇਆ ਤੇ ਉਸੇ ਥਾਂ ਦਫਨ ਹੋਇਆ।”

ਉੱਤੇ ਦਿੱਤੇ ਸਾਂਗਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਗੱਲ ਸਾਫ ਦਿਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਜਾਤ ਤੋਂ ਜੁਲਾਹਾ ਸੀ। ਵਾਰ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਹੋਰ ਜੁਲਾਹੇ ਹੁਸੈਨ ਬਿਨ ਮਨਸੂਰ ਹੱਲਾਜ ਦਾ ਪਾਤਰ ਵੀ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਵੇਲੇ ਬਾਤਸਾਹੀ ਵਿਹਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਾਬਰ ਬਣ ਖਲੋਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਗਰੋਂ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਵੀ ਜੁਲਾਹੇ ਈ ਸਨ। ਉਵੇਂ ਦਾ ਈ ਹੁਸੈਨ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਵੀ ਦਿਸਿਆ।

ਇਕ ਕਾਫੀ ਤੱਕੋ ਜਿਹਦੇ ਵਿਚ ਲਾਲ ਹੁਸੈਨ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਤਰ ਨੇ। ਲਾਲ ਹੁਸੈਨ ਤੇ ਮਾਧੋ ਲਾਲ ਹੁਸੈਨ:

ਅਨੀ ਹੁਸੈਨੋ ਜੁਲਾਹਾ,
ਨਾ ਓਸ ਮੇਲ ਨਾ ਲਾਹਾ
ਨਾ ਉਹ ਮੰਗਿਆ ਨਾ ਪਰਨਾਇਆ,
ਨਾ ਇਸ ਗੰਢ ਨਾ ਸਾਹਾ
ਅਨੀ ਹੁਸੈਨੋ ਜੁਲਾਹਾ,
ਨਾ ਓਸ ਮੇਲ ਨਾ ਲਾਹਾ

ਨਾ ਘਰ ਬਾਰੀ ਨਾ ਮੁਸਾਫਿਰ,
ਨਾ ਉਹ ਮੋਮਨ ਨਾ ਉਹ ਕਾਫਰ
ਜੋ ਆਹਾ, ਸੋ ਆਹਾ
ਅਨੀ ਹੁਸੈਨੋ ਜੁਲਾਹਾ,
ਨਾ ਓਸ ਮੇਲ ਨਾ ਲਾਹਾ

ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਹਰ ਵੇਲੇ ਅਤੇ ਹਰ ਬਾਤਸਾਹੀ ਦੇ ਜਬਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਾਬਰੀ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਟੁਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਕਦੇ ਵੇਰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਕਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰ ਲੋਕਾਈ ਵਿਚ, ਪਰ ਨਾਬਰੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜਬਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਖਲੋਤੀ ਦਿਸਦੀ ਏ। ਤੇ ਉਹਦਾ ਤੱਤ ਸੱਤ ਏਹੋ ਈ ਹੈ ਕਿ ਵਿਹਾਰ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣਾ ਆਹਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਏਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਬਦਲਾਓ, ਪੁੱਠ ਵਿਹਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਈ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਏਸ ਨੂੰ 'ਬਾਬੇ ਮਾਰਗ ਰੀਤੀ' ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਏ। ਵਿਹਾਰ ਦੇ ਨਾਲੋਂ-ਨਾਲ ਟੋਢਿਆਂ ਤੁਰਨਾ। ਏਸੇ ਸਾਂਗੇ ਵਿਚ ਹੇਠਾਂ ਕੁਝ ਕਵਿਤਾ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ:

ਫਰੀਦਾ ਮਨ ਮੈਦਾਨ ਕਰ, ਟੋਏ ਟਿੱਬੇ ਲਾਹ
ਅੱਗੇ ਮੂਲ ਨਾ ਆਵਈ,
ਦੋਜਖ ਸੰਦੀ ਭਾਹ (ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ)
ਸੋਤੇ ਕੋ ਜਾਗਤ ਕਰੇ, ਜਾਗਤ ਕੋ ਸੋਤਾ
ਜੀਵਤ ਕੋ ਮੋਆ ਕਰੇ,
ਮੋਏ ਨਹੀਂ ਰੋਤਾ (ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ)
ਜੋ ਪਰਾਇਆ ਸੋਈ ਆਪਣਾ
ਜੋ ਤਜ ਛਡੰਨ ਤਿਸ ਸਿਉਂ ਮਨ ਰਚਨਾ
(ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ)

ਮੈਂ ਤਾਂ ਰਾਝਣ ਹਿੰਕ ਥੀਓਵਸੋ,
ਖੇਤਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁਦਾਈ
ਬੋਲੇ ਵੈਸਾਂ ਰਾਝੁ ਵਾਲੇ,
ਛੋੜ ਬਬਾਨੀ ਸਾਰੀ
ਬਈ ਹਰ ਕਾਈ ਮਾਂ ਪਿਉ ਜਾਈ,
ਹੀਰ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਜਾਈ
ਸੱਚੁ ਆਖੇ ਸੋਜ ਮਾਰੀ ਦਾ,
ਡੋਂਦਾ ਇਸ਼ਕ ਗਵਾਹੀ (ਸੱਚਲ ਸਰਮਸਤ)
ਸੱਚਲ ਕਿਹੜੇ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ।
ਰਾਂਝਾ ਕਿਹੜੀ ਰਮਜ਼ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਏ।
ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਕੀ ਛੱਡਣ ਤੇ ਕਿਹੜੀ ਸੈਅ ਦੇ ਪਾਵਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਮਨ

ਮੈਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਚੱਜ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਭੋ ਏਕਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਨੀਂਹ ਉੱਤੇ ਧਰਿਆ ਹਰਿਆ ਭਰਿਆ ਸਮਾਜ। ਬਾਤਸਾਹੀ ਜ਼ਿੰਦ ਹੈ ਏਕਤਾ ਦੀ।

ਇਕ ਬਾਤਸਾਹ ਦੇ ਮਹਿਲ ਮਾੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨੀਹਾਂ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਲਹੂ ਹੁੰਦਾ ਏ। ਏਸੇ ਧਰੂ ਦੇ ਲਹੂ ਤੋਂ ਈ ਨਾਬਰੀ ਪੁੰਗਰਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਵੀ ਇਕ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸੀ ਨਾਬਰੀ ਦਾ, ਅਕਬਰ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਬਰ ਦੇ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦਾ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਦੁੱਲਾ ਭੱਟੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਅਕਬਰ ਦੀ ਬਾਤਸਾਹੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਖਲੋਤਾ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਲਾਲ ਲੀਤਿਆਂ ਵਿਚ ਮੂੰਹ ਉੱਤੇ ਕਾਲਖ ਮਲਿਆ ਲਾਲ ਹੁਸੈਨ ਲਾਹੌਰ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਨੱਚਦਾ ਗਾਉਂਦਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਗਾਵਣ, ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਖਲਕਤ ਲਈ ਇਕ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸੀ, ਜਿਹਦੀ ਸਰਦਲ 'ਬਾਬੇ ਮਾਰਗ ਰੀਤੀ' ਸੀ। ਵਾਰ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਦਿਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਦੁੱਲੇ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਖਲਕਤ ਬੇਵਸਾਹੀ ਨਾਲ ਸਭ ਕੁਝ ਵਿੰਹਦੀ ਪਈ ਸੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਲਾਲ ਹੁਸੈਨ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੀ ਕੂਕ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਖਲੋਤਾ ਅਕਬਰ ਦੀ ਬਾਤਸਾਹੀ ਦਾ ਮਖੌਲ ਉਡਾਉਂਦਾ ਲਾਲ ਹੁਸੈਨ ਆਪਣੇ ਵੇਲੇ ਦਾ ਚੰਗਾ ਡਾਵਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਤੇ ਜਾਣੂ ਸੀ। ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਥਾਂ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਲੱਭ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਈ ਪੜ੍ਹਿਆ ਮੁਲਕ ਅਲੀ ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਕੋਤਵਾਲ ਸੀ। ਦੁੱਲੇ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਚਾੜ੍ਹਦਿਆਂ ਮੁਲਕ ਅਲੀ ਕੋਤਵਾਲ ਤੇ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਅਹਿਲਕਾਰ ਫਾਂਸੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਤੋਂ ਚਿੰਤਤ ਸਨ। ਉਹ ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ਜੰਜੀਰਾਂ ਪਾਉਂਦੇ, ਬੇੜੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਪਰ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਜੰਜੀਰਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਤਲਿਸਮ ਤੇ ਜਾਦੂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਪਰਾਂਹ ਹੋ ਕੇ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੰਜੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਰਮਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣੀਏਂ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਦਿਸਦੀ ਏ ਕਿ ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਜੰਜੀਰ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਜਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਜੋ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜੰਜੀਰਾਂ ਵਿਚ ਸੀ; ਖਲਕਤ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ਼ਕ, ਬਰਾਬਰੀ ਤੇ ਸਾਂਝ ਦੀਆਂ ਜੰਜੀਰਾਂ ਵਿਚ:

ਰੱਬਾ ਮੇਰੇ ਹਾਲ ਦਾ ਮਹਿਰਮ ਤੂੰ
ਅੰਦਰ ਤੂੰ ਹੈਂ ਬਾਹਰ ਤੂੰ ਹੈਂ,

ਰੋਮ ਰੋਮ ਵਿਚ ਤੂੰ
ਤੂੰ ਹੈਂ ਤਾਣਾ ਤੂੰ ਹੈਂ ਬਾਣਾ,
ਸਭ ਕੁਝ ਮੇਰਾ ਤੂੰ
ਕਰੇ ਹੁਸੈਨ ਫਕੀਰ ਨਿਮਾਣਾ,
ਮੈਂ ਨਾਹੀਂ ਸਭ ਤੂੰ

ਅਕਬਰ ਵੇਲੇ ਦਾ ਇਹ ਸ਼ਾਇਰ ਸਦੀਆਂ ਤੀਕਰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗਿਆਨੀ ਧਿਆਨੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖੀਆਂ ਤੋਂ ਉਹਲੇ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਾਫੀਆਂ ਸਿੰਧ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੱਵਾਲਾਂ ਦੇ ਸੈਣੀਆਂ ਵਿਚ ਪੀੜ੍ਹੀਓ ਪੀੜ੍ਹੀ ਟੁਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮੁੱਢਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਸ਼ੁਕੀਨ ਸਿੰਧੀ ਜੋ ਸਿੰਧ ਦੀਆਂ ਵੇਰ ਥਾਵਾਂ ਫਿਰਿਆ, ਨੇ ਕੱਵਾਲਾਂ, ਗਵੱਈਆਂ ਕੋਲੋਂ ਕਾਫੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਲਿਖੀਆਂ। ਇਸ ਸ਼ੋਕੀਨ ਦਾ ਨਾਂ ਅਜੇ ਤਾਈਂ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਉਹਦੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਕਾਫੀਆਂ ਨੂੰ 1940 ਵਿਚ ਡਾਕਟਰ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀਵਾਨਾ ਨੇ ਛਾਪਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਗਰੋਂ ਪਰਖ ਪੜਚੋਲ ਮਾੜੀ ਮਾੜੀ ਜਿਹੀ ਟੁਰਦੀ ਰਹੀ ਤੇ ਫਿਰ ਅੱਜ ਦੇ ਇਕ ਵੱਡੇ ਸੂਝਵਾਨ ਜਨਾਬ ਮੁਹੰਮਦ ਆਸਿਫ ਖਾਨ ਆਪਣੀ ਖੋਜ, ਪਰਖ ਪੜਚੋਲ ਮਗਰੋਂ ਮਜਲਿਸ ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਵੱਲੋਂ ਛਾਪਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਦੇ ਕਲਾਮ ਦੀ ਖੋਜ, ਪਰਖ ਤੇ ਸੋਧ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰ ਨਜ਼ੀਰ ਅਹਿਮਦ ਦੇ ਯਤਨ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਵੇਖੇ। ਏਵੇਂ ਡੇਢ ਸੌ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਕਾਫੀਆਂ ਸਿੰਧੀ ਕੱਵਾਲਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤਕ ਅੱਪੜੀਆਂ। ਉਹ ਲੋਕੀਂ ਜਿਹੜੇ ਏਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਨੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਹਰ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ, ਸਿੰਧ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਫੀਆਂ ਦਾ ਲੱਭਣਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਕ ਸਵਾਲ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਫੀਆਂ ਤੋਂ ਅੱਡ ਖੋਰੇ ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਦਾ ਕੋਡਾ ਵੇਰ ਕੰਮ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਹੜਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਨਾ ਗਿਆ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਸਕਿਆ।

ਆਪਣੀ ਇਸ ਚਰਚਾ ਦਾ ਮੁੱਢਾਂ ਮੇਲੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਫੇਰ ਪਹਿਲੇ ਵੱਲ ਪਰਤਣੇ ਆਂ। ਜੇ ਇਹ ਗੱਲ ਦੁਹਰਾਈ ਜਾਵੇ ਕਿ ਚਿਰਾਗਾਂ ਦਾ ਇਹ ਮੇਲਾ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋਵਣ ਵਾਲੇ ਮੇਲਿਆਂ ਦੀ ਨੀਂਹ ਉਸਾਰਦਾ ਏ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਝੂਠੀ ਨਹੀਂ। ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਚਿਰਾਗਾਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਸੰਤ ਦੇ ਮੇਲੇ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਮੌਲਵੀ ਨੂਰ ਅਹਿਮਦ ਚਿਸਤੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਤਹਿਕੀਕਤ ਚਿਸਤੀ' (ਸਫਾ 357) ਉੱਤੇ ਏਵੇਂ ਕੀਤਾ ਏ:

“ਚਿਰਾਗਾਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਦਾ ਇਹ ਹਾਲ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਮੀਲਾਂ ਤੋਂ ਖਲਕਤ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਕੇ ਜ਼ਿਆਰਤ ਪਾਰੋਂ ਆਉਂਦੀ ਏ, ਤੇ ਸ਼ਾਲਾਮਾਰ ਬਾਗ ਦੀ ਐਡੀ ਖੁਲ੍ਹੀ ਵੇਰ ਥਾਂ ਆਪਣੀ ਥਾਵੇਂ, ਪਰ ਖਲਕਤ ਕਾਰਨ ਪੈਰ ਧਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦੀ। ਸੂਬਹਾਨ ਅੱਲ੍ਹਾ ਇਸ ਦਿਹਾੜ ਵੱਖਰਾ ਆਨੰਦ ਹੁੰਦਾ ਏ ਕਿ ਬੂਟੇ ਬੂਟੇ ਹੇਠ ਰਾਗਦਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਏ। ਇਕ ਦਿਨ ਤੇ ਇਕ ਰਾਤ ਜ਼ਿਆਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੇਵਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਏਨੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਏ ਕਿ ਬਾਗ ਤੇ ਖਾਨਕਾਹ ਦੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਬੂਹੇ ਤੀਕਰ ਵੇਰ ਖਲਕਤ ਹੁੰਦੀ ਏ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੀਕਰ ਨਿਗੂ ਜਾਂਦੀ ਏ, ਬੰਦਾ ਈ ਬੰਦਾ ਦਿਸਦਾ ਏ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਹਾੜਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਾਰ ਤੋਂ ਅਵਾਜ਼ਾਰ, ਸੱਠ ਸੱਤਰ ਹਜ਼ਾਰ ਬੰਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਲਾਹੌਰ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਅੱਪੜਦੇ ਨੇ। ਰੇਲ ਤੋਂ ਅੱਡ ਇਕ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਯੱਕਿਆਂ ਰੇੜ੍ਹੀਆਂ ਉੱਤੇ, ਪੈਦਲ, ਬੱਘੀਆਂ ਉੱਤੇ ਤੇ ਏਸ ਦੇ ਨਾਲੋਂ-ਨਾਲ ਉਠਾ ਉੱਤੇ ਬਹਿ ਕੇ ਅੱਪੜਦੀ ਏ। ਹਲਵਾਈਆਂ ਦੀਆਂ ਸਜਾਈਆਂ ਹੱਟਾਂ ਉੱਤੇ ਕੀ ਵਪਾਰ ਹੁੰਦਾ ਏ, ਇਸ ਦੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੀ ਛੱਡ ਦੇਵੇ।

ਇਸ ਦਿਹਾੜੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਹਾਕਮ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਅਫਸਰ ਬੰਦੋਬਸਤ ਪਾਰੋਂ ਉਥੇ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਇਸੇ ਦਿਹਾੜੀ ਇਕ ਹੱਟੀ ਆਬਕਾਰੀ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਜਾਂਦੀ ਏ। ਏਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵੀ ਚੇਤੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰੀਫ ਲੋਕੀਂ ਘੱਟ ਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਏਸ ਨਾਲ ਜੋ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਕਮਾਲ ਈ ਹੁੰਦਾ ਏ। ਇਸ ਦਿਹਾੜੀ ਜਿੱਥੋਂ ਤੀਕਰ ਨਿਗੂ ਜਾਂਦੀ ਏ, ਹਰ ਜੀਵ ਸੋਹਣੇ ਲੀਤੇ ਪਾ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਏ। ਏਥੋਂ ਤੀਕਰ ਕਿ ਜਿਸ ਬੰਦੇ ਕੋਲ ਰਾਤ ਨੂੰ ਖਾਵਣ ਦੀ ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਉਸ ਦਿਹਾੜੀ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 25 'ਤੇ)

ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਮਾਧੋ ਲਾਲ ਹੁਸੈਨ ਦੀ ਮਜ਼ਾਰ ਅਤੇ (ਸੱਜੇ) ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਝਾਕੀ।

ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਮਰਾੜਾਂ ਵਾਲੇ ਦੇ ਕਬੱਡੀ ਗੀਤ

ਮਾਨ ਮਰਾੜਾਂ ਵਾਲੇ ਦਾ ਗੀਤ 'ਜਿਥੇ ਗਏ ਪੰਜਾਬੀ ਲੈ ਗਏ ਨਾਲ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ' ਬੇਹੱਦ ਮਕਬੂਲ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਲੱਖਾਂ-ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸੁਣਿਆ ਤੇ ਵੀਡੀਓ 'ਤੇ ਵੇਖਿਆ। ਇਸ ਗੀਤ ਵਿਚ ਦੀ ਮਾਨ ਨੇ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਏਨਾ ਮਾਣ ਬਖਸ਼ਿਆ, ਜਿੰਨਾ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਕਬੱਡੀ ਪ੍ਰੋਮੋਟਰ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੋਣਾ। ਇਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ, ਗੀਤ ਦੀ ਧੂਹ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ! ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਗੀਤ ਲਿਖ ਕੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਚੋਖਾ ਸੀਰ ਪਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਲਿਖੇ ਤੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਦੇ ਗਏ ਗੀਤ ਦਾ ਮੁਖਤਾ ਹੈ: ਜਿਥੇ ਗਏ ਪੰਜਾਬੀ ਲੈ ਗਏ ਨਾਲ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ, ਜੁਗਾਂ ਜੁਗਾਂ ਤੋਂ ਕਰਨ ਪੰਜਾਬੀ ਪਿਆਰ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ...। ਇਸ ਗੀਤ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ, ਛੰਦਬੰਦੀ, ਤਰਜਮਾ, ਤਾਲ, ਸੰਗੀਤ ਤੇ ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਵੀਡੀਓਗ੍ਰਾਫੀ ਸਰੋਤਿਆਂ ਅੰਦਰ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਜੋਸ਼ ਭਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਜਣੇ-ਖਣੇ ਦਾ ਜੁੱਸਾ ਰੇਡਾਂ ਪਾਉਣ ਤੇ ਜੱਫੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਮਚਲ ਉਠਦੇ। ਪੱਬ ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਭੰਗੜੇ ਦੀ ਲੈਣ ਵਿਚ ਬਿਰਕਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਇਸ ਗੀਤ ਨੂੰ ਗਾ ਰਹੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਦੇ ਜੁੱਸੇ ਦਾ ਜਲਾਲ ਵੇਖਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਹ ਰੇਡਰ ਵਾਂਗ ਬਾਪੀ ਮਾਰਦਾ ਤੇ ਬਾਂਹ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਬੋਲਾਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਅੰਬਰ ਤਕ ਦੀ ਰੇਡ ਪਾਉਂਦੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਜੀਹਨੇ ਇਹ ਗੀਤ ਅਜੇ ਤਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ, ਜ਼ਰੂਰ ਸੁਣੋ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਉਹ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ, ਜੀਹਨੇ ਲਾਹੌਰ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ, ਉਹ ਜੰਮਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਮਾਨ

ਕਦੇ ਮੈਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ: ਪੰਜਾਬੀ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਦੀਵਾਨੇ ਹਨ। ਆਸ਼ਕ ਹਨ, ਮਸਤਾਨੇ ਹਨ। ਪਰਵਾਨਿਆਂ ਵਾਂਗ ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਖੇਡ ਵੱਲ ਖਿੱਚੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਬਿਜਲੀ ਕਤਕਦੀ ਹੋਵੇ, ਝੱਖੜ ਝੁੱਲਦਾ ਹੋਵੇ, ਨਦੀ ਚੜ੍ਹੀ ਹੋਵੇ, ਸੀਹਾਂ ਨੇ ਪੱਤਣ ਮੱਲੇ ਹੋਣ ਪਰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਸਹੀ ਕਿ ਨਦੀ ਦੇ ਪਰਲੇ ਪਾਰ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਕਾਂਟੇਦਾਰ ਮੈਚ ਹੋ ਰਿਹੈ, ਫੇਰ ਕਿਹੜਾ ਪੰਜਾਬੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਵਗਦੀ ਨੈਂ ਨਾ ਠਿੱਲੇ? ਉਹ ਰਾਹ 'ਚ ਪੈਂਦੇ ਸੱਪਾਂ ਸੀਹਾਂ ਦੀ ਵੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਭੂਤਾਂ ਪ੍ਰੇਤਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਡਰੇਗਾ ਤੇ ਟੋਏ-ਟਿੱਬੇ ਟੱਪਦਾ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਪਿਤ ਦੁਆਲੇ ਜਾ ਖੜ੍ਹੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਹਿੰਦ ਮਹਾਂਦੀਪ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਕਟ ਨੇ ਪੱਟਿਆ, ਜੱਗ ਜਹਾਨ ਦੇ ਗੋਰੇ ਕਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਫੁੱਟਬਾਲ ਨੇ ਕਮਲੇ ਕੀਤਾ, ਉਵੇਂ ਕੁਲ ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਕਬੱਡੀ ਚੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਉਹ ਲੈ ਹੀ ਗਏ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਚੰਦ 'ਤੇ ਗਏ ਤਾਂ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਵੀ ਉਥੇ ਲਿਜਾਣਗੇ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਾਣਗੇ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਕ੍ਰਮੈਂਟਰ ਤੇ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਗੀਤਕਾਰ।

ਕਬੱਡੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਸਰੀਰਕ ਕਰਤੱਬਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਦੀ ਉਹ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਵੇਖਦੇ ਹਨ। ਆਪਣਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਆਪਣੀ ਬਹਾਦਰੀ, ਸਿਰਕ, ਸਿਦਕ, ਦਮ ਤੇ ਤਾਕਤ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਸਦੀਆਂ ਬੱਧੀ ਹਮਲਿਆਂ ਤੇ ਠੱਲ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਬਣੀ ਰਹੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੂੰ ਡੱਕਦੇ, ਲੜਦੇ, ਮਰਦੇ ਤੇ ਮਾਰਦੇ। ਹਮਲਾਵਰ ਤਕੜਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮਾਰ ਧਾੜ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਪਰਤ ਜਾਂਦਾ। ਰਾਖੇ ਤਕੜੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਹਮਲਾਵਰ ਮਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਇਸੇ ਕਰਮ ਨੂੰ ਕਬੱਡੀ ਵਿਚ ਵਾਰ ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਕਬੱਡੀ ਜਾਫੀਆਂ ਤੇ ਧਾਵੀਆਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਖੇਡ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਢੋਲ ਦਾ ਡੱਗਾ ਨੱਚਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਪੱਬ ਚੁੱਕ ਦਿੰਦੇ, ਉਵੇਂ ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਕ੍ਰਮੈਂਟਰੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਪੱਬਾਂ ਭਾਰ ਕਰੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਸਪੇਰਾ ਬੀਨ ਨਾਲ ਸੱਪ ਨੂੰ ਕੀਲ ਲੈਂਦੇ, ਉਵੇਂ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਬੁਲਾਰਾ ਆਪਣੀ ਲੱਛੇਦਾਰ ਕ੍ਰਮੈਂਟਰੀ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਹਿੱਲਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਉਹਦੇ ਹੁਲਾਰੇ, ਬਲਿਹਾਰੇ ਤੇ ਲਲਕਾਰੇ ਬੋਲ ਖੇਡ ਖੇਡਣ ਤੇ ਖੇਡ ਵੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ 'ਚ ਤਰੰਗਾਂ ਛੇੜਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨ ਪਰਚਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਗੀਤ ਤੇ ਸਾਜ਼ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਕੁਝ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਬੱਡੀ ਤੇ ਕ੍ਰਮੈਂਟਰੀ ਦਾ

ਜੁੜ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਜੁਆਨ ਨੇ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰੇ ਲੈਣੇ ਹੋਣ, ਉਥੇ ਸੈਟਲ ਹੋਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਨਸ਼ੇ ਪੱਤੇ ਛੱਡ ਕੇ, ਕਸਰਤਾਂ ਕਰ ਕੇ, ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਤਕੜਾ ਖਿਡਾਰੀ ਬਣ ਕੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਸਕਦੈ। ਪੱਲਿਓ ਪੈਸੇ ਖਰਚਣ ਦੀ ਥਾਂ ਜਿੰਨੀ

ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਗੁਆਚ ਗਏ ਸਨ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਆਈ ਮਮਤਾ ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਗਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ: ਵੇ ਸੋਨੇ ਦਿਆ ਕੰਗਣਾ ਸੌਂਦਾ ਇਕੋ ਜਿਹਾ, ਦਿਲ ਦੇਣਾ ਤੇ ਦਿਲ ਮੰਗਣਾ ਸੌਂਦਾ ਇਕੋ ਜਿਹਾ...। ਪੰਮੀ ਬਾਈ ਦਾ ਗੀਤ: ਨੀ ਮੈਂ ਪਾਣੀ ਭਰੇਨੀ ਆਂ ਪੱਤਣੋਂ, ਭੈੜੇ ਨੈਣ ਨਾ ਰਹਿੰਦੇ ਤੱਕਣੋਂ... ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਧੂਹਾਂ ਪਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਰਾਗ-ਰੰਗ ਦੀ ਲੀਲੂ ਦਾ ਕੌਤਕੀ ਨਜ਼ਾਰਾ ਸੀ। ਸਫੈਦ ਕੁਤਤੇ ਚਾਦਰੇ ਤੇ ਟੌਰਿਆ ਵਾਲੇ ਮਲਵਈ ਬਾਬੇ ਗਿੱਧਾ ਪਾਉਂਦੇ ਮਸਤੀ 'ਚ ਝੁੰਮ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਜੇਬਾਂ ਛਣਕ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਚੁੰਨੀਆਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਲਹਿਰਾਅ ਰਹੇ ਸਨ। ਗੁਰਮੀਤ ਬਾਵਾ ਦੀ ਉੱਚੀ ਲੰਮੀ ਹੋਕ ਉਭਰੀ: ਵੀਰ ਮੇਰਿਆ ਜੁਗਨੀ ਕਹਿੰਦੀ ਆ, ਉਹ ਨਾਮ ਸਾਈਂ ਦਾ ਲੈਂਦੀ ਆ...। ਫਿਰ ਜੁੱਤੀ ਖੱਲ ਦੀ ਮਰੋਤਾ ਨਹੀਂ ਝੱਲਦੀ... ਗੀਤ ਦੀ ਤਰਜਮਾ 'ਤੇ ਗੱਭਰੂਆਂ ਨੇ ਭੰਗੜਾ ਤੇ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਨੇ ਗਿੱਧਾ ਪਾਇਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕੋਇਲ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੀ ਧੀ ਡੌਲੀ ਗੁਲੇਰੀਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਇੰਡੋ-ਪਾਕਿ ਪੰਜਾਬ ਖੇਡਾਂ ਸਮੇਂ ਪਟਿਆਲੇ 'ਚ ਨੰਦ ਲਾਲ ਨੂਰਪੁਰੀ ਦਾ ਗੀਤ, ਚੰਨ ਵੇ ਕਿ ਸ਼ੌਂਕਣ ਮੇਲੇ ਦੀ ਗਾਇਆ ਸੀ, ਗਾਉਣ ਲੱਗੀ: ਲੱਠੇ ਦੀ ਚਾਦਰ ਉਤੇ ਸਲੇਟੀ ਰੰਗ ਮਾਰੀਆ, ਆ ਬਹੁ ਸਾਹਮਣੇ, ਕੋਲੋਂ ਦੀ ਰੁੱਸ ਕੇ ਨਾ ਲੰਘ ਮਾਰੀਆ...।

ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਮਾਰੋਹ ਦੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗਾਇਕ ਸੁਖਵਿੰਦਰ, ਹਟ ਕਬੱਡੀ ਕੌਡੀ ਕੌਡੀ... ਕਰਦਾ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਉਹਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਨੌਜੁਆਨ ਭੰਗੜਾ ਪਾਉਣ ਲੱਗੇ। ਉਹਦਾ ਗੱਠਿਆ ਜੁੱਸਾ ਕਾਲੀ ਪੈਂਟ ਤੇ ਕਾਲੀ ਸ਼ਰਟ ਵਿਚੋਂ ਉਡੂ-ਉਡੂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹਦੀ ਗਰਜਵੀਂ ਆਵਾਜ਼ ਸਟੇਡੀਅਮ ਦੇ ਆਰ-ਪਾਰ ਲਰਜਣ ਲੱਗੀ:

ਜਿਥੇ ਗਏ ਪੰਜਾਬੀ ਲੈ ਗਏ ਨਾਲ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ,
ਤਾਂਹੀਂ ਰੁਤਬਾ ਮਿਲਿਆ ਅੱਜ ਕਮਾਲ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ,
ਕੁਲ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਸਰਦਾਰ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ,
ਜੁਗਾਂ ਜੁਗਾਂ ਤੋਂ...।

ਫੈਲ ਛਬੀਲੇ ਗੱਭਰੂ ਉਡੂ ਉਡੂ ਕਰਦੇ ਨੇ,
ਮਿਰਗਾਂ ਜਿਹੇ ਸਰੀਰ ਹੌਸਲੇ ਸ਼ੇਰਾਂ ਵਰਗੇ ਨੇ,
ਅੱਜ ਟੀ. ਵੀ. 'ਤੇ ਵੇਖਿਆ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ,
ਜੁਗਾਂ ਜੁਗਾਂ ਤੋਂ...।

ਅੱਗ ਜਾਫੀ ਨੇ ਧਾਵੀ ਨੂੰ ਬਾਹਾਂ ਵਿਚ ਜਕੜ ਲਿਆ,
ਜਿਵੇਂ ਸ਼ੇਰ ਨੇ ਚੁੰਗੀਆਂ ਭਰਦੇ ਮਿਰਗ ਨੂੰ ਪਕੜ ਲਿਆ,
ਵੇਖਣ ਲੋਕੀ ਹੋ ਹੋ ਪੱਬਾਂ ਭਾਰ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ,
ਜੁਗਾਂ ਜੁਗਾਂ ਤੋਂ...।

ਜਿਹੜੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਆਏ ਨੇ ਕੁਝ ਕਰ ਕੇ ਜਾਵਣਗੇ,
ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਇਰਾਨੀ ਵੀ ਕੁਝ ਬਣ ਕੇ ਆਵਣਗੇ,
ਉਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁਣ ਸਕਦੇ ਮਨੋਂ ਵਿਸਾਰ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ,
ਜੁਗਾਂ ਜੁਗਾਂ ਤੋਂ...।

ਬਾਪੀ ਮਾਰ ਖਲੋ ਗਿਆ ਜੰਜੂਆ ਖਿੱਚ ਲਕੀਰ ਗਿਆ,
ਲੈ ਨੰਬਰ ਬਾਂਹ ਉੱਚੀ ਕਰ ਕੇ ਅੱਗ ਸੁਖਬੀਰ ਗਿਆ,
ਸਾਹ ਰੋਕ ਕੇ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸੰਸਾਰ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ,
ਜੁਗਾਂ ਜੁਗਾਂ ਤੋਂ...।

ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਫਿਰ ਆਏਗਾ,
ਨਾਮ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਜਾਏਗਾ,
ਜੋ ਸੁਖਬੀਰ ਨੇ ਬਖਸ਼ਿਆ ਏ ਸਤਿਕਾਰ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ,
ਜੁਗਾਂ-ਜੁਗਾਂ ਤੋਂ ਕਰਨ ਪੰਜਾਬੀ ਪਿਆਰ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ...।

ਗੀਤ ਮੁੱਕਣ 'ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਤਾੜੀਆਂ ਦੀ ਖੜਕਾਰ ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਚਿਰ ਗੂੰਜਦੀ ਰਹੀ। ਅਸੀਂ ਮਾਈਕ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਨੂੰ ਫਾਈਨਲ ਮੈਚ ਖੇਡਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਟੇਡੀਅਮ ਨੌਕੋ ਨੌਕ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕੁਝ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਤਰੰਗੀਆਂ ਝੰਡੀਆਂ ਫੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਉਸਤਤ ਵਿਚ ਬੈਠ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ। ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸੱਥਾਂ ਵਿਚ ਟੀ. ਵੀ. ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਸਕਰੀਨਾਂ ਲਾ ਕੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਮੈਚ ਵੇਖਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਟੀਮ ਦੇ ਜਿੱਤ ਜਾਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਆਸ ਸੀ।

ਟਾਸ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਨੇ ਜਿੱਤਿਆ। ਕ੍ਰਮੈਂਟਰੀ ਬੋਕਸ 'ਚੋਂ ਮੈਂ ਤੇ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਪਹਿਲੀ ਰੇਡ ਪਾਉਣ ਲਈ ਦੁੱਲਾ ਸੁਰਖਪੁਰੀਆ ਪਾੜੇ 'ਤੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਖਿਆ: ਵੇਖੋ ਦੁੱਲੇ ਨੇ ਟੇਕਿਆ ਧਰਤੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮੱਥਾ, ਜੋੜੇ ਆ ਹੱਥ ਤੇ ਮੰਗੀ ਆ ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਸ਼ਕਤੀ। ਜੁਆਨ ਦਾ ਜੁੱਸਾ ਵੇਖੋ ਤੇ ਵੇਖੋ ਜੁਆਨ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ। ਲਓ ਚੱਲਿਆ ਦੁੱਲਾ ਸ਼ੇਰ ਪਹਿਲੀ ਕਬੱਡੀ ਪਾਉਣ...।

ਅੱਗੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਜਾਫੀ ਜੰਜੂਏ ਨੇ ਦੁੱਲੇ ਨੂੰ ਜੱਫਾ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਉਹ ਜੱਫੇ ਵਿਚ ਨਾ ਆਇਆ। ਸਾਰਾ ਸਟੇਡੀਅਮ ਤਾੜੀਆਂ ਨਾਲ ਗੂੰਜ ਉਠਿਆ। ਪਹਿਲਾ ਅੰਕ ਭਾਰਤ ਦੀ ਟੀਮ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲੀ ਰੇਡ ਲਾਇਲਪੁਰੀਏ ਬਾਬਰ ਗੁੱਜਰ ਨੇ ਪਾਈ। ਉਹਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਵੀ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹਕੋਟੀਏ ਮੰਗੀ ਬੱਗੇ ਨੇ ਬੜੇ ਹੌਸਲੇ ਨਾਲ ਡੱਕਿਆ। ਬਾਬਰ ਦਾ ਪਹਿਲੀ ਰੇਡ ਡੱਕਿਆ ਜਾਣਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲਈ ਬਦਸ਼ਗਨੀ ਸੀ। ਪਹਿਲੀਆਂ ਨੌਂ ਰੇਡਾਂ ਵਿਚ ਅੰਕ 8-1 ਹੋ ਜਾਣ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਮੱਚੀਆਂ। ਸਿਤਮ ਦੀ ਗੱਲ ਸੀ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ

ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ
64
ਪ੍ਰੋ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 647-785-1661

ਸੱਤੇ ਧਾਵੀ ਪਹਿਲੀਆਂ ਰੇਡਾਂ ਵਿਚ ਰੋਕ ਲਏ ਗਏ। ਕਬੱਡੀ ਅਜਿਹੀ ਖੇਡ ਹੈ ਕਿ ਧਾਵੀ ਪਹਿਲੀ ਰੇਡ ਰੋਕ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅੱਧਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਟੀਮ ਦਾ ਕੋਚ ਆਪਣੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਝਾੜਾਂ ਪਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਈ ਧਾਨੂੰ ਚੰਗੇ ਭਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋ ਕੀ ਗਿਐ? ਅੱਧੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ 26-12 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਹੋ ਗਈ। ਆਖਰ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਦਾ ਫਾਈਨਲ ਮੈਚ 58-24 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਜਿੱਤ ਲਿਆ।

ਮੈਚ ਮੁੱਕਣ ਸਾਰ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਦੀਵਾਨੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨ-ਭਾਉਂਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਚੁੱਕ ਲਿਆ। ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਦੇ ਬੈਂਸਟ ਧਾਵੀ ਦਾ ਇਨਾਮ ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਲਸੀਹਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਬੈਂਸਟ ਜਾਫੀ ਦਾ ਮੰਗਤ ਸਿੰਘ ਮੰਗੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵਰਾਜ ਟਰੈਕਟਰ 855 ਦੀਆਂ ਚਾਬੀਆਂ ਸੌਂਪੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਪੰਜਾਹ ਲੱਖ ਦਾ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਅਗਲੇ ਕਬੱਡੀ ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਉੱਤੇ ਮਿਲਣ ਦੇ ਇਕਰਾਰ ਨਾਲ ਮੇਲਾ ਵਿਛੜ ਗਿਆ।

ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ-2011 ਲਈ ਮਾਨ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਕਬੱਡੀ ਗੀਤ ਲਿਖਿਆ: ਅੱਜ ਸਾਰੇ ਹੀ ਜਹਾਨ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਾਰਾਂ ਨੇ ਲੱਗੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉੱਤੇ ਅੱਜ ਆਖਰੀ, ਅੱਜ ਆਖਰੀ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੋਣਾ ਜੋ ਦੂਸਰੇ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦਾ ਦੋ ਸੌ ਲੱਖ ਦਾ, ਦੋ ਸੌ ਲੱਖ ਦਾ ਇਨਾਮ ਕੀਹਨੇ ਜਿੱਤਣਾ ਹੈ ਇਹਦੇ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਲੱਗਿਆ ਕੁੱਲ ਦਾ, ਕੁੱਲ ਦਾ ਵੇਖੋ ਅੱਜ ਕਿਹੜੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਝੰਡਾ ਝੁੱਲਦਾ...।

ਸਾਰੇ ਜੱਗ ਦੇ, ਸਾਰੇ ਜੱਗ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ 'ਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਆਏ ਨੇ ਆਏ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਸ਼ੇਰਿਆ, ਸ਼ੇਰਿਆ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਵੱਖਰੀ ਓ ਬਾਈ ਮੇਰਿਆ...।

ਜਿਵੇਂ ਜੰਗਲੀ ਹਿਰਨ ਭਰੇ ਚੁੰਗੀਆਂ ਕਬੱਡੀ ਪਾਉਂਦਾ ਉਡਿਆ ਫਿਰੇ ਧਾਵਾ ਬੋਲਦਾ, ਧਾਵਾ ਬੋਲਦਾ ਜੁਰਾ ਨਾ ਚਿੱਤ ਡੋਲਦਾ ਬਾਜ ਵਾਂਗੂ ਮਾਰੇ ਝਪਟਾਂ ਅੱਗੋਂ ਹਾਣ ਦੇ, ਅੱਗੋਂ ਹਾਣ ਦੇ ਮੂੰਡੇ ਨਾ ਹੱਥ ਜੁੜ ਗਏ ਘੇਰ ਕੇ ਖੜੇ ਗਿਆ ਸਾਹਮਣੇ ਸੱਜਣਾ, ਸੱਜਣਾ ਕੰਢੀਆਂ ਦੇ ਸਿੰਗ ਫਸ ਗਏ ਓ ਔਖਾ ਭੱਜਣਾ...।

ਅੱਗੋਂ ਵਾ ਦੇ ਵਰੋਲੇ ਵਾਂਗੂ ਉਡ ਕੇ ਅੱਗ ਗੱਭਰੂ ਚੰਬੜ ਗਿਆ ਧੌਲ ਮਾਰ ਕੇ, ਧੌਲ ਮਾਰ ਕੇ ਠੋਕਰੀ ਕੈਂਚੀ ਭੱਜਦੇ ਨੂੰ ਜਕੜ ਲਿਆ ਮੁੰਡਾ ਚੋਟੀ ਦਾ, ਮੁੰਡਾ ਚੋਟੀ ਦਾ ਖਿਡਾਰੀ ਗੱਭਰੂ ਪਾਲੇ ਕੋਲੋਂ ਢਾ ਲਿਆ ਆਣ ਕੇ ਬੱਲਿਆ, ਬੱਲਿਆ ਦੁਹਰੇ ਤੀਹਰੇ ਲਾ-ਤੇ ਜਿੰਦਰੇ ਓ ਕਿਥੇ ਚੱਲਿਆ...।

(ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਮਰਾੜਾਂ ਵਾਲਾ)
ਪ੍ਰੋ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੇ ਲਿਖਿਆ: ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਮਰਾੜਾਂ ਵਾਲੇ ਦੀ (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਕ੍ਰਮੈਂਟਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰੋ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ

ਮਾਨ ਮਰਾੜਾਂ ਵਾਲਾ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਗੀਤਕਾਰੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਰੱਜ ਕੇ ਮਾਣਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਸਾਹਿਤਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੁੱਲ ਅਕਾਦਮਿਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਅੰਗਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਬੜਾ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹੈ। ਮਰਾੜਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਗੀਤਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਘੱਟ ਪਰਵਾਨਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ ਚੇਤਨਾ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਨੀ ਪਵੇਗੀ, ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਅੰਤਰ ਵਿਰੋਧਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਾਚਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਧੀਨ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਆਮ ਜਨਮਾਨਸ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਮੱਧਵਰਗੀ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਟੜੀ ਚੜ੍ਹ ਗਈ। ਜਿੱਥੇ ਸਾਡੀ ਮੱਧਕਾਲੀ ਕਵਿਤਾ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਸੀ, ਉਥੇ ਤਬਾਕਥਿਤ ਆਧੁਨਿਕ ਕਵਿਤਾ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੀ ਸ਼ੈਲੀ ਬਣ ਗਈ। ਪੁਰਾਣੀ ਮੱਧਕਾਲੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨੀਏ ਰਾਗੀ ਗਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਢਾਂਡੀ ਗਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਸੁਫੀਆਂ ਦੇ ਕਲਮ ਕੱਵਾਲ ਗਾਉਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਗਾਇਕ ਗਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਧੀਨ ਕਵਿਤਾ ਗਾਉਣ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਗਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਮੱਧਵਰਗੀ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਲਿਖਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕੀ ਕਵਿਤਾ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦੇਰ ਸਟੇਜੀ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਸਾਂਝੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ

ਮੁੜ ਗੀਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਵਿ ਭੁੱਖ ਨੂੰ ਪੂਰਿਆਂ ਕੀਤਾ। ਖੂਬਸੂਰਤ ਗੀਤ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਹਸਨਪੁਰੀ, ਦੇਵ ਥਰੀਕਿਆਂ ਵਾਲੇ, ਜਨਕ ਸ਼ਰਮੀਲਾ ਤੇ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਵਰਗਿਆਂ ਨੇ ਹੀ ਨੌਦ ਲਾਲ ਨੂਰਪੁਰੀ ਅਤੇ ਫਿਰੋਜ਼ਦੀਨ ਸ਼ਰਫ ਵਰਗਿਆਂ ਦਾ ਵਿਰਸਾ ਸਾਂਝਿਆ ਹੋਇਆ।

ਮਾਨ ਮਰਾੜਾਂਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤਕਾਰੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਅਹਿਮ ਮੀਲ-ਪੱਥਰ ਹੈ। ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਉਸ ਦਾ ਜਮਾਂਦਰੂ ਨਾਂ ਹੈ, ਮਾਨ ਉਸ ਦਾ ਗੋਤ ਅਤੇ ਮਰਾੜੂ ਉਸ ਦਾ ਪਿੰਡ। ਉਸ ਦਾ ਜਨਮ 10 ਅਕਤੂਬਰ 1942 ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਆਸ ਕੌਰ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਪਿਤਾ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਾਬੂ ਭਾਵ ਨਹਿਰੀ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਵਿਦਰਸੀਅਰ ਦੀ ਬੜੀ ਚੜ੍ਹਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਉਹਦੇ ਬਾਬੇ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਾਬੂ ਨਾਂ ਰੱਖਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਕਿ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਕਵੀਸ਼ਰ ਬਾਬੂ ਰਜਬ ਅਲੀ ਸਾਹੋਕਿਆਂ ਵਾਲੇ ਦੀ ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਨੇ ਪਿੰਡ ਜੰਡ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਤੇ ਛੇਵੀਂ ਜਮਾਤ ਤੋਂ ਬਾਲ-ਰਸਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਛਪਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹਦਾ ਪਹਿਲਾ ਗੀਤ 'ਦੁੱਧ ਕਾੜ੍ਹ ਕੇ ਜਾਗ ਨਾ ਲਾਵਾਂ ਤੇਰੀਆਂ ਉਡੀਕਾਂ ਰਾਣੀਆਂ' ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਲੱਗਣ ਦੇ ਰਸਾਲੇ 'ਕਵਿਤਾ' ਵਿਚ ਛਪਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਬੀ. ਏ. ਬਰਜਿੰਦਰ ਕਾਲਜ ਫਰੀਦਕੋਟ ਤੋਂ ਕੀਤੀ। 1963 ਵਿਚ ਉਹਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੁਸਤਕ 'ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਵਣਜਾਰਾ' ਛਪੀ। ਪਹਿਲਾ ਗੀਤ ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪਾਲ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਇਆ। ਹਰਚਰਨ ਗਰੇਵਾਲ ਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤਕ ਲੱਗਭਗ ਸਾਰੇ ਨਵੇਂ ਪੁਰਾਣੇ ਗਾਇਕਾਂ-ਗਾਇਕਾਵਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ

ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਗਾਇਕ-ਗਾਇਕਾਵਾਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮੁਹੰਮਦ ਰਫੀ ਤੇ ਲਤਾ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ ਨੇ ਵੀ ਉਹਦੇ ਗੀਤ ਗਾਏ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਦੋਗਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਦੀਕ-ਰਣਜੀਤ ਜੋੜੀ ਨੇ ਗਾਇਆ।

ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗੀਤਾਂ 'ਚੋਂ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਗੀਤ ਤੇ ਸੰਵਾਦ ਲਿਖੇ ਤੇ ਰਲ-ਮਿਲ ਕੇ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਈਆਂ। ਉਹਦੇ ਚੁਟਕਲਿਆਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਜਨਾਨਾ ਅਸਵਾਰੀ' ਬੜਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਇਆ। ਉਹਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕੁ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹਨ: ਰੂਪ ਕੁਆਰੀ ਦਾ, ਸੁਰਮਾ ਢਾਈ ਰੱਤੀਆਂ, ਛਣਕਾਟਾ ਪੈਦਾ ਗਲੀ-ਗਲੀ, ਹੱਸਦੀ ਨੇ ਫੁੱਲ ਮੰਗਿਆ, ਸੱਜਰੀ ਪੈੜ ਦਾ ਰੇਤਾ, ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੇ ਤਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ, ਮਾਨ ਦੇ ਗੀਤ, ਰੇਸ਼ਮਾ ਤੇ ਮੇਰਾ ਲੱਗ ਗੁਆਚਾ। ਤੁਰਿਆ-ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਉਹ ਗੀਤ ਜੋੜ ਲੈਂਦਾ। ਇਕ ਵਾਰ ਕਪਾਹ ਚੁਗਦੀਆਂ ਚੋਣੀਆਂ ਕੋਲ ਦੀ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, "ਵੇ ਬਾਊ ਸਿਆ, ਤੂੰ ਗੀਤ-ਗੂੜ ਜੋੜ ਲੈਂਦੇ। ਜੇ ਸਾਡਾ ਕਪਾਹ ਚੁਗਦੀਆਂ ਦਾ ਗੀਤ ਜੋੜੇ ਤਾਂ ਮੰਨੀਏ।" ਮਾਨ ਨੇ ਖੜ੍ਹੇ ਖੜੋਤੇ ਗੀਤ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ: ਚਿੱਟੀਆਂ ਕਪਾਹ ਦੀਆਂ ਫੁੱਟੀਆਂ ਨੀ ਪੱਤ ਹਰੇ ਹਰੇ, ਆਖ ਨੀ ਨਣਾਨੇ ਤੇਰੇ ਵੀਰ ਨੂੰ ਕਦੇ ਤਾਂ ਭੈੜਾ ਹੱਸਿਆ ਕਰੇ..."

ਮਾਨ ਮਹਿਫਿਲੀ ਬੰਦਾ ਹੈ। ਆਵਾਜ਼ ਰਤਾ ਭਾਰੀ, ਪਰ ਬੋਲਾਂ 'ਚ ਮਿਠਾਸ ਹੈ। ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਿੰਦਰ ਘੁਗਿਆਣਵੀ ਉਸ ਨੂੰ 'ਸ਼ਹਿਦ ਦਾ ਮੱਘ' ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਦੂਰ ਨੇੜੇ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸਕੀਰੀਆਂ ਜੁ ਰਲਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਪਿਓ ਵੱਲੋਂ ਤਾਇਆ ਤੇ ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਾਮਾ। ਨਿੰਦਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਘੁਗਿਆਣੇ ਤੋਂ ਮਰਾੜੂ ਅੱਠ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੇ ਨਾਨਕੇ ਪਿੰਡ ਸ਼ਰੀਹਵਾਲੇ ਤੋਂ ਚਾਰ ਕੁ ਕਿਲੋਮੀਟਰ

'ਤੇ ਹੈ। ਉਹੀ ਮੈਨੂੰ ਮਾਨ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ ਮਰਾੜੀ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ। ਇਉਂ ਮੈਂ ਉਹਦਾ ਪਿੰਡ ਵੀ ਵੇਖ ਲਿਆ ਤੇ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਵੀ ਕਰ ਲਈਆਂ। ਉਹਦਾ ਉਥੇ ਉਹਦਾ ਪੁੱਤਰ ਅਮਿਤੋਜ ਮਾਨ, ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਹਰਭਜਨ ਮਾਨ ਤੇ ਹੋਰ ਕਲਾਕਾਰ ਰਲ ਮਿਲ ਕੇ 'ਹਾਣੀ' ਫਿਲਮ ਦੀ ਸੂਟਿੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਨਿੰਦਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਾਨ ਸਾਹਿਬ ਪੰਚੀ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਬਣ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਤੀਹ ਸਾਲ ਸਰਪੰਚੀ ਕੀਤੀ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਬੰਦੇ ਝਗੜੇ-ਝੋੜੇ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਰਹਿੰਦੇ, "ਬਈ ਸਰਪੰਚ, ਗੀਤ-ਗੂੜ ਫੇਰ ਲਿਖ ਲੀਂ, ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡਾ ਯੱਭੂ ਨਬੋੜ... ਰਾਤ ਰੁਲੀਏ ਦੇ ਮੂੰਡੇ ਘੋਨੇ ਨੇ ਜਬਰੂ ਦਾ ਸਿਰ ਪਾੜੇ ਤਾਂ ਡਾਂਗ ਮਾਰ ਕੇ..." ਇਉਂ ਮਾਨ ਨਾਲੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਯੱਭੂ ਨਬੋੜੀ ਜਾਂਦਾ, ਨਾਲੇ ਗਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਮੁਖੜੇ ਸੁਣਾਈ/ਸਮਝਾਈ ਜਾਂਦਾ।

ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਜਿਹਾ ਸੁਣਦੇ ਸਾਂ, ਬੱਸ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਦਿਸਿਆ। ਇਕਹਿਰਾ ਜੁੱਸਾ, ਸਾਂਵਲਾ ਰੰਗ, ਚਿੱਟੇ ਚਮਕਦੇ ਦੰਦ, ਦਾੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਵਾਂਗ ਕਾਲਾ ਕਲਫ ਤੇ ਪੱਚਵੀਂ ਪੱਗ। ਕੱਦ ਪੱਠੇ ਛੇ ਫੁੱਟ ਤੇ ਭਾਰ ਮਸਾਂ ਸੱਠ ਪੈਂਠ ਕਿੱਲੋ। ਹੁਣ ਉਹ ਅੱਸੀਆਂ ਨੂੰ ਢੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਲੱਗਦਾ ਸੱਠ ਤੋਂ ਬੱਲੇ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਉਹਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੇ ਕਈ ਮੌਕੇ ਜੁੜੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਹਰ ਵਾਰ ਉਹਦਾ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਲੜੀਫਾ ਵੀ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਕਦੇ ਕਵੀਸ਼ਰ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪਾਰਸ ਦੇ ਘਰ ਰਾਮਵਾਲੇ 'ਕੱਠੇ ਹੋਏ, ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਆਹ ਵਿਚ, ਕਦੇ ਗਾਉਣ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮਹਿਫਿਲ ਤੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਉਤੇ ਮਿਲੇ। ਅਸ਼ੋਕ ਭੱਰੇ ਦੇ ਮੂੰਡੇ ਦੇ ਵਿਆਹ 'ਚ ਕੱਠੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਲੜੀਫਿਆਂ ਦੀ ਝੜੀ ਹੀ ਲੱਗ ਗਈ।

ਅਖੇ ਗੀਤਕਾਰ ਮਾਨ ਤੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਚਰਨਜੀਤ ਆਹੂਜਾ ਛੋਲਿਆਂ ਦੇ ਦਾਣੇ ਚੱਬਣ ਲੱਗੇ।

ਦਾਣੇ ਮੁੱਕ ਗਏ ਤਾਂ ਆਹੂਜਾ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ, "ਮਾਨ ਸਾਹਿਬ ਹੁਣ ਕੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਐ?" ਮਾਨ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸੁਖਨ ਅਲਾਇਆ, "ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਐ, ਹੁਣ ਹਿਣਕੀਏ!"

ਸਦੀਕ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਦਾਗ ਦੇਖ ਕੇ ਮਾਨ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਸਦੀਕ, ਆਹ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਇਆ ਸੀ ਯਾਰ?" ਸਦੀਕ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮਾਨ ਸਾਹਿਬ ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਨਿਕਲੀ ਸੀ।" ਮਾਨ ਬੋਲਿਆ, "ਤੇਰੇ ਪਤੰਦਰਾ ਮਾਤਾ ਕਿਥੋਂ ਨਿਕਲ ਆਈ? ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਤਾਂ ਪੀਰ ਮੌਲਾ ਨਿਕਲਦਾ ਹੁੰਦਾ!"

ਮੁਹੰਮਦ ਸਦੀਕ ਤੇ ਰਣਜੀਤ ਦਾ ਅਖਾੜਾ ਪਿੰਡ ਖੁਣਖੁਣ 'ਚ ਲੱਗਣਾ ਸੀ। ਖੁਣਖੁਣ ਲੱਭਦਿਆਂ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, "ਬਜ਼ੁਰਗੇ ਅਸੀਂ ਖੁਣਖੁਣ ਜਾਣੈ, ਕਿਧਰ ਐ?" ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੂੰ ਕੁਛ ਉੱਚਾ ਸੁਣਦਾ ਸੀ, "ਕਿਥੇ ਜਾਣੈ?" ਮਾਨ ਨੇ ਉੱਚੀ ਦੇਣੇ ਕਿਹਾ, "ਖੁਣਖੁਣ ਜਾਣੈ, ਖੁਣਖੁਣ।" ਬਾਬੂ ਬੋਲਿਆ, "ਛੋਟੀ ਖੁਣਖੁਣ ਜਾਣੈ ਕਿ ਵੱਡੀ ਖੁਣਖੁਣ?" ਮਾਨ ਤੋਂ ਰਹਿ ਨਾ ਹੋਇਆ, "ਕੀ ਗੱਲ, ਬਾਹਲਾ ਚੰਗਾ ਨਾਂ ਐ, ਜਿਹੜਾ ਇਕ ਖੁਣਖੁਣ ਨਾਲ ਨੀ ਸਰਿਆ? ਹੁਣ ਤੀਜੀ ਖੁਣਖੁਣ ਵੀ ਬੰਨ੍ਹ ਲਓ।"

27 ਸਤੰਬਰ 2021 ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਉਹਦਾ ਨਵਾਂ ਗੀਤ:

ਜੱਟ ਵੱਟ 'ਤੇ ਖਲੋਤਾ ਰੋਏ,
ਸੁੰਡੀ ਪੈ ਗਈ ਨਰਮੇ ਨੂੰ,
ਭੁੱਬਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਅੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਹੰਝੂ ਚੋਏ,
ਸੁੰਡੀ ਪੈ ਗਈ ਨਰਮੇ ਨੂੰ...।

ਪੱਕੀ ਸੀ ਫਸਲ ਆ ਕੇ ਪਈ ਕਿਥੇ ਮਾਰ ਐ,
ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੋਝੀ ਅਜੇ
ਲੱਗੀ ਨਹੀਂ ਪਾਰ ਐ,
ਆ ਕੇ ਕੰਢੇ ਉਤੇ ਰੱਥ ਨੇ ਡਬੋਏ,
ਸੁੰਡੀ ਪੈ ਗਈ ਨਰਮੇ ਨੂੰ...।

ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਚਿਰਾਗਾਂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਤੇ ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ

(ਸਫਾ 23 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਉਹ ਵੀ ਨਵਾਬ ਬਣ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਏ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪਈਆਂ ਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਆਪਣੀ ਥਾਵੇਂ ਵਿਕਦੀ ਏ। ਮੇਰਾ ਕਲਮ ਏਸ ਜੇਗਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਏਸ ਮੇਲੇ ਦੀਆਂ ਰੌਣਕਾਂ ਲਿਖ ਸਕੇ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਬਸੰਤ ਦੇ ਮੇਲੇ ਦਾ ਅੰਖੀਆਂ ਦੇਖਿਆ ਹਾਲ ਸੁਣਾਵਾਂਗਾ।

ਅੱਜ ਦੂਜੀ ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਦਿਹਾੜ ਹਜ਼ੂਰ ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਦਾ ਉਰਸ ਅਤੇ ਨਾਲ ਬਸੰਤ ਦਾ ਮੇਲਾ ਹੈ; ਤੇ ਮੈਂ ਫਕੀਰ ਬੰਦਾ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੇਵਣ ਟੁਰ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਕੀ ਦੱਸਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਉਥੇ ਕਿਸ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਖਲਕਤ ਯੱਕਿਆਂ, ਬੱਘੀਆਂ ਤੇ ਘੋੜੇ ਹਾਥੀਆਂ ਉਤੇ ਤੱਕੀ। ਦਿੱਲੀ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਲਾਮਾਰ ਬਾਗ ਤੋੜੀ ਐੜੀ ਖਲਕਤ ਸੀ ਕਿ ਤਿਲ ਸੁੱਟਣ ਨੂੰ ਥਾਂ ਭੋਈ ਉਤੇ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦੀ ਸੀ।"

ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇ ਉਸ ਮਗਰੋਂ ਇਕ ਲਿਖਤ ਮਸਊਦ ਨਿਜ਼ਾਮੀ ਦੀ 'ਨਕੂਸ਼' ਲਾਹੌਰ ਨੰਬਰ (ਸਫਾ 763) ਉਤੇ ਏਵੇਂ ਦਿਸਦੀ ਏ:

"ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਮੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮੇਲਾ ਜਿਹੜਾ ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ ਮਾਰਚ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਹਫਤੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਮੁਗਲਾਂ ਦੇ ਉਸਾਰੇ ਸ਼ਾਲਾਮਾਰ ਬਾਗ ਵਿਚ ਲੱਗਦਾ ਏ। ਜੇ ਰੋਜ਼ਿਆਂ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਏਸ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਬਦਲ ਕੇ ਰੋਜ਼ਿਆਂ ਮਗਰੋਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਏ। ਬਹਾਰ ਰੁੱਤ ਦਾ ਇਹ ਮੇਲਾ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਨ ਵਿਚ ਅਚਰਜ ਅਡਿੱਠਾ ਮੇਲਾ ਏ। ਹਫਤੇ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਦਰਗਾਹ ਮਾਧੋ ਲਾਲ ਹੁਸੈਨ, ਜਿਹੜੀ ਸ਼ਾਲਾਮਾਰ ਬਾਗ ਤੋਂ ਅੱਧੇ ਮੀਲ ਘੱਟ ਪੈਂਡੇ ਉਤੇ ਬਾਗਬਾਨਪੁਰਾ ਵਿਚ ਹੈ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਬਜ਼ੁਰਗ ਭਗਵਾਨਪੁਰਾ ਵੀ ਆਖਦੇ ਨੇ), ਇਥੇ ਚਿਰਾਗ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਜਗਾ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਏਸ ਕਾਰਨ ਦਰਗਾਹ ਤੇ ਏਸ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੀ ਥਾਂ ਚਾਨਣ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਂਦੀ ਏ। ਦਰਸ਼ਕ ਤੇ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੇਵਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕੀਂ ਦਰਗਾਹ ਉਤੇ ਵੀ ਬਹਿੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਸ਼ਾਲਾਮਾਰ ਬਾਗ ਵਿਚ ਵੀ। ਭਾਵੇਂ ਚਿਰਾਗ ਦਰਗਾਹ ਮਾਧੋ ਲਾਲ ਹੁਸੈਨ ਉਤੇ ਈ ਜਗਦੇ ਨੇ ਪਰ ਮੇਲਾ ਸ਼ਾਲਾਮਾਰ ਬਾਗ ਵਿਚ ਲੱਗਦਾ ਏ। ਮੇਲੇ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਬਾਗ ਦਾ ਦਰਸ ਡਾਢਾ ਸੋਹਣਾ ਤੇ ਨਿਵੇਕਲਾ ਹੁੰਦਾ ਏ। ਏਸ ਦੇ ਹੋਜ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਨੱਕੋ-ਨੱਕ ਭਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਫਵਾਰੇ ਛੁੱਟਦੇ ਨੇ ਤੇ ਜਦੋਂ ਸੰਗਮਰਮਰ ਦੀ ਆਬਜ਼ਾਰ ਉਤੇ ਪਾਣੀ ਢੀਂਦਾ ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਹਾਨ ਅੱਪੜ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਰੁੱਖਾਂ, ਫੁੱਲਾਂ, ਬੂਟਿਆਂ ਤੇ ਲੋਕਾਈ ਦੇ ਲੀੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲਿਸ਼ਕਾਂ ਕਾਰਨ ਮੁਗਲ ਬਾਤਸ਼ਾਹ ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਨ ਦਾ ਇਹ ਬਾਗ

ਪਰਸਤਾਨ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੀਕਰ ਇੱਥੇ ਗੁਜਰਾਵਾਲਾ, ਸਿਆਲਕੋਟ, ਗੁਜਰਾਤ, ਸ਼ੇਖੂਪੁਰਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਜਲੰਧਰ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਤੇ ਮੁਲਤਾਨ ਤੋਂ ਵੇਰ ਲੋਕ ਇਹ ਮੇਲਾ ਤੱਕਣ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਤੋਂ ਅੱਡ ਇੱਥੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਪਿੰਡਾਂ ਬਾਵਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੇਵਣ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਿਮ ਤੇ ਸਿੱਖ ਪੇਂਡੂਆਂ ਦੀਆਂ ਟੋਲੀਆਂ ਦਿਨੇ ਰਾਤੀਂ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਬੋਲੀਆਂ ਬੋਲਦਿਆਂ ਤੇ ਲੋਕ ਗੀਤ ਗਾਵਣ ਗਾ ਕੇ ਸੁਆਦ ਲੈਂਦੀਆਂ ਤੇ ਏਸ ਦੇ ਨਾਲੋਂ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਆਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਨੰਦ ਲੱਭਦਾ।

ਅੱਜ ਤੋਂ ਚਾਲੀਹਾ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹਫਤੇ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਚਿਰਾਗ ਜਗਦੇ ਤੇ ਸ਼ਾਲਾਮਾਰ ਬਾਗ ਵਿਚ ਅਚਰਜ ਬਹਾਰ ਹੁੰਦੀ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਅਮੀਰਾਂ ਤੇ ਰਈਸਾਂ ਦੇ ਉਚੀ ਸ਼ਾਨ ਵਾਲੇ ਤੰਬੂਆਂ ਵਿਚ ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਸਜਦੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗਾਵਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦੇ ਮੁਜਰੇ ਹੁੰਦੇ, ਭੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਨਕਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਹੀਰ ਰਾਂਝੇ ਦੇ ਸਵਾਂਗ ਭਰ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਰਾਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੌਜ ਮਸਤੀਆਂ ਵਿਚ ਹੰਢ ਜਾਂਦੀ। ਬਾਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੱਟੀਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਜਿੱਥੇ ਹਰ ਸ਼ੈਅ ਮਿਲਦੀ ਸੀ। ਪੇਂਡੂ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਆਪਣੇ ਗਾਉਣ ਗਾਵਦੇ ਤੇ ਬੋਲੀਆਂ ਬੋਲਣ ਨਾਲ ਮੇਲੇ ਦੀ ਰੌਣਕ ਵਧਾਂਦੇ। ਅਗਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਕੁਝ ਟੋਲੀਆਂ ਦੀ ਬੋਲੀਆਂ ਮੇਰੇ ਚੇਤੇ ਵੀ ਰਹਿ ਗਈਆਂ। ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਸੁਣੋ:

ਖੱਟਣ ਚੱਲਿਆ ਤੇ ਕੀ ਖੱਟ ਲਿਆਂਦਾ,
ਖੱਟ ਕੇ ਲਿਆਂਦੇ ਪੇੜੇ
ਤੀਵੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆ,
ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਜੰਨਤਾਂ ਦੇ ਡੇਰੇ

ਗੋਰੀ ਨਹਾ ਕੇ ਛੱਪੜ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੀ,
ਸੁਲਫੇ ਦੀ ਲਾਟ ਵਰਗੀ

ਬੇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਰ ਲੱਗ ਗਏ,
ਤੈਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਲੱਗਾ ਮੁਟਿਆਰੇ

ਕਾਹਨੂੰ ਭਾਗਨੀਏ ਗਲੀ ਦੇ ਵਿਚ ਚਰਖਾ,
ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੇ ਖੂਨ ਹੋਵਣਗੇ
ਨਕੂਸ਼ ਲਾਹੌਰ ਨੰਬਰ ਦਾ ਇਹ ਮਜ਼ਮੂਨ 1962 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਨੂਰ ਅਹਿਮਦ ਚਿਸ਼ਤੀ ਦੀ ਲਿਖਤ 1870 ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੀ ਏ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ

ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਦਾ ਮੇਲਾ ਸੈਂਕੜੇ ਵਰ੍ਹੇ ਪੁਰਾਣਾ ਦਰਾਵੜਾਂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਜਪਦਾ ਏ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਰ ਧਰਮ, ਜਾਤੀ ਤੇ ਮੇਲ ਦਾ ਬੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵੇਲੇ ਇਕ ਰੋਲ ਗੱਡੀ ਖਾਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਹਾੜਾਂ ਵਿਚ ਟੁਰਦੀ ਜਿਹੜੀ ਹਰ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਮਗਰੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲਾਹੌਰ ਨੂੰ ਆਂਦੀ ਜਾਵਦੀ। ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਆਈ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਖਲਕਤ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਪਾਰੋਂ ਲਾਹੌਰ ਜੀ.ਟੀ. ਰੋਡ ਅਤੇ ਗੁਲਾਬੀ ਬਾਗ ਨੂੰ ਕੁਝ ਚਿਰ

ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਦਾ ਮੇਲਾ ਸੈਂਕੜੇ ਵਰ੍ਹੇ ਪੁਰਾਣਾ ਦਰਾਵੜਾਂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਜਪਦਾ ਏ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਰ ਧਰਮ, ਜਾਤੀ ਤੇ ਮੇਲ ਦਾ ਬੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵੇਲੇ ਇਕ ਰੋਲ ਗੱਡੀ ਖਾਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਹਾੜਾਂ ਵਿਚ ਟੁਰਦੀ ਜਿਹੜੀ ਹਰ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਮਗਰੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲਾਹੌਰ ਨੂੰ ਆਂਦੀ ਜਾਵਦੀ। ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਆਈ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਖਲਕਤ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਪਾਰੋਂ ਲਾਹੌਰ ਜੀ.ਟੀ. ਰੋਡ ਅਤੇ ਗੁਲਾਬੀ ਬਾਗ ਨੂੰ ਕੁਝ ਚਿਰ

ਮਹਿੰਗਾ ਆਟਾ ਮਹਿੰਗੀ ਦਾਲ, ਮਾਧੋ ਲਾਲ ਮਾਧੋ ਲਾਲ
ਹੋ ਗਏ ਇਹਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ, ਮਾਧੋ ਲਾਲ ਮਾਧੋ ਲਾਲ
ਸੰਤਾਲੀ ਤੋਂ ਅੱਜ ਦਿਹਾੜ ਤੀਕਰ ਲੈਂਡ ਮਾਫੀਆ ਦਾ ਕੰਮ ਵਧਿਆ ਪਿਆ ਏ ਤੇ ਏਸ ਨਾਲ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਰੋਲਿਆਂ ਕਾਰਨ ਅਗਲਿਆਂ ਸ਼ਾਲੀਮਾਰ ਬਾਗ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਿੱਥੇ ਅੰਗੂਰੀ ਬਾਗ ਦੇ ਕੁਝ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੈ ਸਨ, ਉਥੇ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਗੂਰੀ ਬਾਗ ਸਕੀਮ ਬਣਾ ਛੱਡੀ। ਇੱਥੇ ਈ ਫਿਰ ਅੰਗੂਰੀ ਸਿਨਮਾ ਵੀ ਬਣਿਆ। ਸ਼ਾਲਾਮਾਰ ਬਾਗ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਜੀ.ਟੀ. ਰੋਡ ਉਤੇ ਖੇਤ ਪੈਲੀਆਂ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਕਦੇ ਕਿਧਰੇ ਅਗਲੇ ਵੇਲਿਆਂ ਦੇ ਬਾਗਾਂ ਤੇ ਹਵੇਲੀਆਂ ਦੇ ਖੰਡਰ ਵੀ ਦਿਸਦੇ ਸਨ। ਖਲਕਤ ਵਸੀ, ਸ਼ਾਮਲਾਟਾਂ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੋਏ। ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਮਕਾਨ ਛੱਤੇ ਗਏ। ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਹਵੇਲੀਆਂ ਨੇ ਕਟੜਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਧਾਰੇ। ਜਿੱਥੇ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਵਸਦਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਗਲੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਪੰਜਾਹ ਪੰਜਾਹ ਘਰ ਉਸਾਰੇ ਗਏ।

ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਦੇ ਮੇਲੇ ਕਾਰਨ ਸਾਰਾ ਲਾਹੌਰ ਈ ਜਗ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਵੰਡ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਕਈ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੀਕਰ ਮੁਗਲਪੁਰੇ ਚੌਕ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਰਾਹ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਚਾਰੇ ਚੁਫੇਰੇ ਮੇਲੇ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਪੈਦਲ ਟੁਰਦੇ ਸਨ। ਪਿੜ ਵਿਚ ਕਈ ਸੌ ਹੱਟੀਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹੱਟੀਆਂ ਇੰਝ ਦੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ

ਹੱਟੀਵਾਣ ਏਸ ਮੇਲੇ ਮਗਰੋਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਹੱਟੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਏਥੇ ਖੇਟਰ, ਸਰਕਸ, ਮੌੜ ਦੇ ਖੂਹ, ਪੰਝੂ ਤੇ ਖਲਕਤ ਦਾ ਮਨ ਪਰਚਾਵਣ ਪਾਰੋਂ ਹੋਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸ਼ੈਆਂ ਦਿਸਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਾਲ 2000 ਮਗਰੋਂ ਮਜ਼ਾਰਾਂ ਉਤੇ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਕਾਰਨ ਮੇਲੇ ਮੁੱਢੋਂ ਈ ਉਜੜ ਗਏ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਮਾੜਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਜੀਵਣ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਖੋਹ ਲਈਆਂ। ਹੁਣ ਮੇਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਉਤੇ ਫੈਸਟੀਵਲ ਦਿਸਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਾਪਿੰਗ ਮਾਲਜ਼ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਮੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਬਸ ਬਰਾਂਡ ਵਿਕਦੇ ਤੇ ਉਥੇ ਜਾਵਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕੀਂ ਵੀ ਉਤਲੇ ਮੇਲੇ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।

ਮਾਇਆ ਮੇਲੇ ਵਿਹਾਰ ਕਾਰਨ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਭਾਂਡੇ, ਪਠੋਰੇ, ਕਤਲੰਮੇ ਤੇ ਮਿਠਾਈਆਂ ਮੁੱਕਦੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੇਲਿਆਂ ਦੀ ਬੱਸ ਮਾੜੀ ਜਿਹੀ ਖਬਰ ਅਖਬਾਰਾਂ ਤੇ ਨਿਊਜ਼ ਚੈਨਲਾਂ ਉਤੇ ਆ ਜਾਂਦੀ ਏ। ਚਿਰਾਗਾਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਦਾ ਪਾਸਾਰ ਘਟਦਾ ਘਟਦਾ ਬੱਸ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਤੀਕਰ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਏ ਪਰ ਅਜੇ ਵੀ ਮਜ਼ਾਰ ਦੇ ਪੱਛਮੀ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਚਿਰਾਗ ਜਗਦੇ ਨੇ। ਚਿਰਾਗੀ ਦੀ ਰਾਤ ਵੀ ਓਵੇਂ ਦੀ ਹੀ ਜਿਉਂਦੀ ਜਾਗਦੀ ਚਾਨਣ ਭਰੀ ਏ। ਧਮਾਲ ਪੈਂਦੀ, ਢੋਲ ਵੱਜਦੇ ਤੇ ਕਿਧਰੇ ਕਿਧਰੇ ਕੋਈ ਸਾਧੂ ਫਕੀਰ ਸੰਖ ਵੀ ਵਜਾ ਛੱਡਦਾ ਏ। ਮੈਨੂੰ ਏਹੋ ਈ ਆਸ ਏ ਕਿ ਖਲਕਤ ਜਿਉਂਦੀ ਰਵ੍ਹੇ ਤੇ ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਦਾ ਫਲਸਫਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਕਬਰ ਤੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਅਜੇਕੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਕਦੇ ਨਾ ਮੁਕਾ ਸਕੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਫੀਆਂ ਆਪਣਾ ਰੰਗ ਵਿਖਾਵਦੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ। 'ਬਾਬੇ ਮਾਰਗ ਰੀਤੀ' ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਲਾਂ ਬਦਲ ਕਦੇ ਦੁੱਲਾ ਭੱਟੀ ਬਣ ਗਿਆ, ਕਦੇ ਰਾਏ ਅਹਿਮਦ ਖਾਨ ਖਰਲ ਤੇ ਕਦੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਪਰ ਇਹ ਰੀਤੀ ਟੁਰਦੀ ਰਵ੍ਹੇਗੀ। ਜਿੱਥੇ ਜਿੱਥੇ ਜੁਲਮ ਜਬਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਏਸ ਦਾ ਰੰਗ ਵੀ ਦਿਸੇਗਾ:

ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਘਾਤ ਫਕੀਰੀ ਦਾ ਵੇਂ
ਪਾਏ ਕੁਠਾਲੀ, ਦੁਰਮਤ ਵਾਲੀ,
ਕਰਮ ਜਰਾਏ ਸ਼ਰੀਰੀ ਦਾ
ਛੋੜ ਤਕੱਬਰ, ਪਕੜ ਹਲੀਮੀ,
ਰਾਹ ਪਕੜ ਵੇਂ ਸ਼ੀਰੀ ਦਾ
ਕਹੇ ਹੁਸੈਨ ਫਕੀਰ ਨਿਮਾਣਾ,
ਦਫਤਰ ਪਾੜਵੇ ਮੀਰੀ ਦਾ
ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਘਾਤ ਫਕੀਰੀ ਦਾ...।

ਚਿਰਾਗਾਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਚੰਡੋਲ ਝੂਟਦੇ ਬੱਚੇ।

ਚਾਚਾ ਤੇਜਾ ਸਿੰਹ

ਨਾਵਲਕਾਰ-ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਿਲਿੰਗ ਨੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬੇਹੱਦ ਸਾਧਾਰਨ ਪਾਤਰ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਝਲਕਾਰੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਲਿਖਤ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹਾ ਮਾਹੌਲ ਬੜਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠਕ ਖੁਦ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਪਾਤਰ ਅਤੇ ਕਾਮੇ ਹੁਣ ਬੇਸ਼ਕ ਦੁਰਲੱਭ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਸਦੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਚਾਚਾ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤਿਹੁ ਨਾਲ ਜਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ।

‘ਹੱਟੀਆਂ ਵਾਲੀ ਗਲੀ’ ਵਿਚ ਸੀ ਤੇਜੇ ਦਾ ਘਰ। ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਭਿਤਰੀ। ਉਹਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਕਿਤਾਬ ਕਾਪੀ ਲੈਣ ਲਈ ਮੈਂ ਇਕ ਕੋਠਾ ਟੱਪਦਾ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪੌੜੀ ਜਾ ਉਤਰਦਾ। “ਵੇ ਬਚ ਕੇ ਮੱਲਾ, ਹੋਰ ਨਾ ਕਿਤੇ ਜਾਹ ਜਾਂਦੀ ਹੋ ਜਾਵੇ।” ਡੰਡਿਆਂ ਵਾਲੀ ਪੌੜੀ ਉਤਰਦੇ ਨੂੰ ਬੋਬੇ ਧੰਨ ਕੌਰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦੀ। ‘ਉੱਚੀ ਬੀਹੀ’ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਮਕਾਨ ਆਖਰੀ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸਰਦਾਰੇ ਔੜੇ ਦਾ ਖੋਲਾ। ਪਿਛਲੀ ਗਲੀ ਵਿਚੋਂ ਤੇਜੇ ਦੇ ਗਵਾਂਢੀ ਬਖਤੋਰੇ ਮਹਿਰੇ ਨੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਖੋਲਾ ਖਰੀਦ ਕੇ ਇਧਰ ਨੂੰ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਕੱਢ ਲਿਆ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਉਧਰ ਜਾਣ ਆਉਣ ਦੀ ਸੋਖ ਹੋ ਗਈ। ਅਸੀਂ ਨਿਆਣੇ ਨਿੱਕੇ ‘ਦਾਈਆਂ ਦੁੱਕੜੇ’, ‘ਲੁੱਕਣ ਮਚਾਈਆਂ’ ਖੇਡਦੇ ਬਖਤੋਰੇ ਦੇ ਦੋ-ਗਲੀਏ, ਨੀਵੇਂ ਘਰ ਵਿਚ ਬੇਝਿਜਕ ਜਾ ਲੁਕਦੇ। ਛੂਹਣ ਛੂਹਾਈ ਤੋਂ ਬਚਦੇ, ਦੜਦੜਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਆਰ ਪਾਰ ਲੰਘਦੇ, ਤੇਜੇ ਵੱਲ ਜਾ ਨਿਕਲਦੇ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਦਰਜ਼ੀ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨ ‘ਟਿੱਕ ਟਿੱਕ’ ਕਰਦੀ, ਦੂਜੀ ਤਰਫ ਉਸ ਦਾ ਬਾਪੂ ਭਾਗ ਸਿੰਹੂ ਬਸੁਦੇ ਨਾਲ ਭਾਂਡੇ ਪੱਥਦਾ। ਰੰਗ ਬਿਰੰਗੇ ਪਟੋਲਿਆਂ ਦੇ ਲਾਲਚ ਵੱਸ ਸਾਨੂੰ ਖੇਡ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੀ।

ਗਲੀ ਤੋਂ ਉਪਰ ਵੱਲ ਲੰਮਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਵਿਹੜਾ ਵੜਦਿਆਂ ਹੀ ਆਵਾ ਸੀ। ਆਵੇ ਨੇੜੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਬਰਤਨ ਚਿਣੇ ਹੋਏ। ਟੁੱਟੇ ਤਿੜਕੇ ਭਾਂਡਿਆਂ ਦੀ ਉੱਟ ਵਿਚ ਨੀਵੀਂ ਥਾਂ ਲੀਕਤ ਭਗਤ ਦੀ ਗੁਫਾ-ਨੁਮਾ ਕੁਟੀਆਂ! ਲੀਕਤ ਨੇ ਜਵਾਨੀ ਵੇਲੇ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਭੋਰ ਭੋਰ ਕੇ ਖਾਧੀ। ਹੁਣ

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਿਲਿੰਗ
ਫ਼ੋਨ ਨੰਬਰ: +91-82849-09596

ਘੋਰੀ ਨਗਨ ਸਾਧ ਬਣਿਆ, ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਤੱਕਦਾ ਇਥੇ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੇ ਜਿਹੇ ਵਿਚੋਂ ਹਰ ਆਏ ਗਏ ਵੱਲ ਦੇਖਦਾ। ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਬਿੱਲੀ ਵਾਂਗ ਉਸ ਦੀ ਇਕੋ ਅੱਖ ਲਿਸ਼ਕਦੀ। ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਉਹ ਪਿੰਡ ਉੱਚੀ ਜਗ੍ਹਾ ਬਣੀ ਤੇਜੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਮੁਹਰੇ ਦੇਗਲੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਬੈਠਾ ਹੁੰਦਾ। ਮਨ ਦੀ ਮੈਂਜ ਵਿਚ ‘ਓਮਕਾਰ’ ਆਖਦਾ, ਆਪਣੀਆਂ ਜਟਾਂ ਝੰਡਕਦਾ ਤਾਂ ਨਿੱਮ ਦੇ ਬੂਰ ਵਾਂਗ ਜੁੱਠਾਂ ਝੜਦੀਆਂ। ਸਾਨੂੰ ‘ਮੁਤਰ ਮੁਤਰ’ ਝਾਕਦਿਆਂ ਨੂੰ ਲੀਕਤ ਘੁਰਕਦਾ: “ਬੱਚਿਓ! ਆਏ ਓਅੰਕਾਰ! ਹੋ ਜੂ ਬੇੜਾ ਪਾਰ!” ਤੇ ਜੁੱਠਾਂ ਚੁਗਣ ਲੱਗਦਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ‘ਖੂਹੀ ਵਾਲੇ ਰੱਬ’ ਦਾ ਚੇਲਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਅਵੱਗਿਆ ਤੋਂ ਕੁੰਟੇ ਹੋਏ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਲੀਆਂ ਦੇ ਬੰਸੇ ਵਾਂਗ ਘੋਰੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ; ਜੋ ਨਾ ਕਦੇ ਨਹਾਉਂਦਾ, ਨਾ ਧੋਂਦਾ।

ਵੱਡਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਤੇਜੇ ਦੀ ਹੱਟੀ ਵੜਦਾ, ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ‘ਟਿੱਕ ਟਿੱਕ’ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀ। ਮਸ਼ੀਨ ਪਿੰਡੇ ਪੱਥਾਂ ਭਾਰ ਬੈਠਾ ਦਰਜ਼ੀ ਮੋਟੀਆਂ ਐਨਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦਾ। ‘ਫਿਕਸੋ’ ਨਾਲ ਚਿੱਬੋਤੀ ਬੋਕ ਦਾਹੜੀ! ਸਦਾ ਚਿਣ ਕੇ ਬੰਨ੍ਹੀ ਕਾਲੀ-ਸਲੇਟੀ ਪਗੜੀ! ਪੱਗ ਦੀ ਨੋਕ ਤੋਂ ਉਪਰ ਧਾਗੇ ਸਮੇਤ ਟੰਗੀ ਕੰਧੂਈ ਸੁਈ! ਤੇ ਕੀਤੀ ਵਾਂਗ ਕੰਮ ਲੱਗਿਆ ਤੇਜਾ। ਵਿਚ ਵਿਚਾਲੇ ‘ਟਿੱਕ ਟਿੱਕ’ ਇਕਦਮ ‘ਕੱਕੜ’ ਦੇ ਕੇ ਬੰਦ ਹੁੰਦੀ, ਉਹ ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਪਰੇ ਧੱਕਦਾ; ਬਾਰੀਕ ਸੂਈ ਨਾਲ ਕਾਜ ਕਰਦਾ, ਬਟਨ ਲਾਉਂਦਾ ਜਾਂ ਤਰਪਾਈ ਦੇ ਪੁੱਠੇ ਤੋਪੇ ਮਸ਼ੀਨੀ ਸਪੀਡ ਨਾਲ ਭਰਦਾ। ਪੇਂਡੂ ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਜੋਂ ਉਹ ਮੇਰਾ ‘ਚਾਚਾ’ ਲੱਗਦਾ। ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਸਿਰਫ ਪੰਜ ਜੀਆਂ ਦਾ ਸੀ। ਬਿਰਧ ਮਾਂ ਪਿਉ, ਤੇਜਾ, ਭਰਾ ਛੋਟਾ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ। ਸਾਡੀ ਸੋੜੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਵਿਆਹ ਹੋਏ। ਇਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ। ਦੋਵੇਂ ਭੈਣਾਂ ਪਰ ਬਚੀ ਕੋਈ ਵੀ ਨਾ। ਉਸ ਦੀ ਮਾਤਾ ਦੇ ਆਖਣ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ‘ਮੰਗਲੀਕ’ ਸੀ। “ਮੰਗਲੀਕ ਦੀ ਬਿਆਹੀ ਨਾ ਕਦੇ ਬਚ ਰਹੀ।” ਮਾਈ ਧੰਨ ਕੌਰ ਯਕੀਨ ਨਾਲ ਆਖਦੀ, ਹੁਕੂਕਾ ਭਰਦੀ। ਮੰਗਲ ਗ੍ਰਹਿ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਉਹ ਹਰ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਪਤਾਸੇ ਵੰਡਦਾ। ਦਸਵੀਂ ਤਕ ਮੇਰੀ ਆਤੀ ਉਸ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਤਕ ਸੀਮਤ ਸੀ ਪਰ ਮਗਰੋਂ ਮੇਰਾ ਸਾਥ ਚਾਚੇ ਤੇਜੇ ਨਾਲ ਵਧਦਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਸਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਮੂੰਹ ਹਨੇਰੇ ਤੋਂ ਲੋਹੀ ਮਿਸਣ ਤੱਕ ਲਗਾਤਾਰ ‘ਟਿੱਕ ਟਿੱਕ’! ਉੱਥੇ ਮੈਂ ਕਦੇ ਵੀ ਜਾ ਬੈਠਦਾ। ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਨਸੇਆਂ ਉੱਥੋਂ ਮਿਲਦੀਆਂ। ਹੱਟੀ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵੱਜਦਾ ਵੱਡਾ ਰੇਡੀਓ ਦੇਸ ਦੁਨੀਆ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਦਿੰਦਾ। ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੈਂ ਜਾਨੀ ਚੋਰ, ਰੂਪ ਬਸੰਤ, ਭਾਗਵਤ ਪੁਰਾਣ, ਭਾਗਵਤ ਗੀਤਾ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਜ ਲਾਲ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ

ਲਿਖਿਆ ‘ਹਨੁਮਾਨ ਨਾਟਕ’ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਮਾਤਾ ਧੰਨ ਕੌਰ ਜਿਵੇਂ ਗੀਤਾਂ ਪਖਾਣਿਆਂ, ਹੇਰਿਆਂ ਸਿੱਠਣੀਆਂ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਸੀ।

ਬਾਰ ਵਿਚੋਂ ਆਇਆ ਇਹ ਟੱਬਰ ਦੇਸੀ ਪਰਜਾਪਤ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬੜਾ ‘ਸੁੱਚਮ’ ਸੀ, ਹੁੱਕਾ ਸਿਗਰਟ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਾ ਲਾਉਂਦਾ। ਘਰ ਦਾ ਹਰ ਜੀਅ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਮਗਰੋਂ ਆਪਣੇ ਬਰਤਨ ਆਪ ਧੋਂਦਾ। ਬਿਰਧ ਮਾਈ ਨੂੰ ਸੁਖਾਲੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਬਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹਰ ਕੋਈ ਨਹਾਉਣ ਲੱਗਿਆ ਸਾਬਣ ਨਾਲ ਮਲ-ਘੱਲ ਕੇ ਤਾਰ ਉੱਤੇ ਸੁੱਕਣੇ ਪਾਉਣੇ ਨਾ ਭੁੱਲਦਾ। ਬੁੱਢੇ ਮਾਂ ਪਿਉ ‘ਵੰਡ’ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਖੁੱਲ੍ਹਦਿਲੇ ਬਾਰੀਏ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਿੰਡੇ ਰਹਿ ਗਈ ਤਹਿਸੀਲ ‘ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਾਲਾ’ ਦੀ ਸੋਨਾ ਉਗਲਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸੋਹਿਲੇ ਗਾਉਂਦੇ ਨਾ ਥੱਕਦੇ। ਜਿੱਥੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਡੁੱਲੇ ਮਕਾਨ ਦੀ ਪੜੋਸੀ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਦੀਵਾਰ ਵਿਚ ਸਾਂਝੀ ਖੂਹੀ ਹੁੰਦੀ। “ਕੀ ਪੁੱਛਦੇ, ਉਹ ਲੋਕ ਤਾਂ ਬਾਹਲੇ ਰਲਾਉਣੇ ਸੀ, ਅੰਤਾਂ ਦੇ ਸਖੀ ਦਿਲ! ਹੱਥੀਂ ਛਾਵਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ। ਮੁਰੱਬਿਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ! ਖੇੜਾਂ ਨੂੰ ਨਹਿਰਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪੈਂਦਾ। ਝੋਟੇ ਦਾ ਸਿਰ ਭੋਇੰ! ਬਈ ਕਾਹਨੂੰ ਕਹਿਨਾਂ। ਬ੍ਰਿਛਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਨਰਮੇ ਦੀਆਂ ਛਟੀਆਂ ਅਰ ਬਾਸਾਂ ਵਰਗੇ ਕਮਾਦ। ਲੋਹੜੇ ਦੀ ਫਸਲ

ਹੁੰਦੀ। ਉਹ ਸਾਡੇ ਕਿਰਸਾਣ ਹੀ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਧਰੋਂ ਉਧਰ ਲੈ ਕੇ ਗਏ ਸੀ। ਉਧਰਲੀਆਂ ਜਾਂਗਲੀ ਜ਼ਨਾਨੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਸਾਡੇ ਘਰੇ ਭਾਂਡੇ ਲੈਣ ਘੋੜੀ ‘ਤੇ ਆਉਣਾ। ਸਿਰ ‘ਤੇ ਪੱਗ ਵਾਂਗੂੰ ਦੁਪੱਟੇ ਦਾ ਮੰਢੇਸ ਮਾਰ ਕੇ, ਤੇਤ ਕਾਲਾ ਤੰਬਾ ਲਾਇਆ ਹੋਣਾ। ਸਰੂ ਵਰਗੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ, ਸਿਉ ਰੰਗੀਆਂ ਭਰ ਜੁਆਨ ਦਲੇਰ ਔਰਤਾਂ! ਜਦ ਘੋੜੀ ‘ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਕਾਲੇ ਤੰਬੇ ‘ਚੋਂ ਗੋਰੀਆਂ ਲੰਮੀਆਂ ਗਾਮਚੀਆਂ (ਪਿੰਜਣੀਆਂ) ਕਾਂਸੀ ਦੇ ਛੰਨੇ ਵਾਂਗੂੰ ਲਿਸ਼ਕਦੀਆਂ... “ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਬਾਬਾ ਭਾਗ ਸਿੰਹੂ ਸਾਹ ਨਾ ਲੈਂਦਾ। “ਲੈ ਦੇਖ ਲੈ, ਹੁਣ ਵੀ ਕਿਵੇਂ ਲਾਲਾਂ ਸਿੱਟਦੈ। ਏਹ ਤਾਂ ਭਾਂਡਿਆਂ ਨੂੰ ਟੁਣਕਾ ਕੇ ਪਸਿੰਦ ਕਰਦੀਆਂ ਜਾਂਗਲੀ ਤੀਮੀਆਂ ਦੇ ਗੋਲ ਗਿੱਟੇ ਅਰ ਗੋਰੀਆਂ ਗਾਮਚੀਆਂ ਈ ਦੇਖਦਾ ਪਰਖਦਾ ਰਿਹੈ, ਬਾਹਲਾ ਬਾਂਕਾ ਜਵਾਨ!” ਠਿੱਗਣੀ ਜਿਹੀ ਮਾਤਾ ਧੰਨ ਕੌਰ ਇਕ ਦਿਨ ਜਾਂਗਲੀਆਂ ਜਿਹੇ ਲੰਮੇ ਲੰਝੇ ਬਜ਼ਰਗ ਨੂੰ ਟੁੱਟ ਕੇ ਪੈ ਗਈ ਤਾਂ ਪੈਰਾਂ ਭਾਰ ਬੈਠਾ ਉਹ ਕੱਛ ਵਾਂਗੂੰ ਆਪਣੀ ਸਿਰੀ ਗੋਡਿਆਂ ਵਿਚ ਦਿੰਦਾ ਸਹਿ ਗਿਆ। ਦਰਜ਼ੀ ਸਮੇਤ ਹੁਣ ਇਧਰ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਇਹ ਮਾਪੇ ਜਿਵੇਂ ਅੰਦਰਲੇ ਮਨੋਂ ਅਜੇ ਵੀ ਉਧਰ ਬਾਰ ਵਿਚ ਹੀ ਵੱਸਦੇ ਵਿਚਰਦੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦਾ ਜੰਡ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। “ਓਸ ਜੰਡ ਕੋਲੋਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਨਿੱਤ ਕੱਖ ਪੱਠਾ ਢੋਂਹਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ।” ਬੋਬੇ ਦੇ ਪਰੇ ਹੋਈ ਤੋਂ ਭਾਗ ਸਿੰਹੂ ਮੁੜ ਛਿੜ ਪਿਆ। ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੇ ਦੋ ਬੋਲ “ਗੋਲ ਗਿੱਟਾ ਗੋਰੀ ਪਿੰਜਣੀ ਕੱਦ ਜਿਉਂ ਸਰੂ ਦੀ ਢਾਲ...” ਸੁਣਾਉਂਦਾ, ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਸਿਫਤ ਕਰਦਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਂਗਲੀ ਔਰਤਾਂ ਵਰਗੀ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਮਸਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁੰਘਦੀ ਮਾਤਾ ਮੁੜ ਆ ਧਮਕੀ।

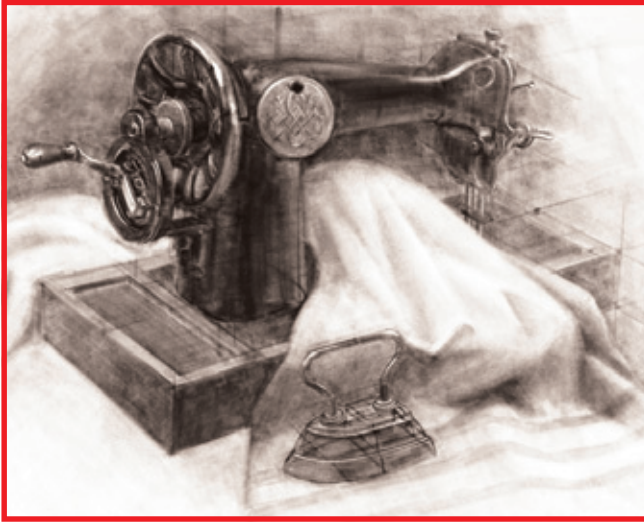
“ਮਖਿਆ, ਹੱਲਿਆਂ ਦੀ ਚਾਚੇ ਤੇਜੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸੋੜੀ ਨੂੰ ਹੋਣੀ?” ਮੈਂ ਝੱਟਪੱਟ ਗੱਲ ਦਾ ਰੁਖ ਬਦਲਣ ਲਈ ਬੋਬੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ। “ਲੈ ਹੈਅ ਕਮਲਾ। ਏਹ ਸੁੱਖ ਨਾਲ ਉਦੋਂ ਸੋਹਣਾ ਹੁੰਦੜਹੇਲ ਸੀ, ਜਦ ‘ਵੱਢ-ਵੱਢਾਗ’ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਮਾਤੀ ਜਿਹੀ ਸੂਹ ਮਿਲੀ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸਾਉ ਸਭ ਕੁਛ ਛੱਡ ਛੁਡਾ ਕੇ ਕਾਫਲੇ ‘ਚ ਆ ਰਲੇ। ਸਾਡੇ ਸਰਦਾਰ ਕੋਲ ਦੋਨਾਲੀ ਬੰਦੂਖ ਤੀ। ਆਪਣਾ ਤੇਜਾ ਸਿੰਹੂ ਉਸ ਵਖਤ ਚੋਬੀ ‘ਚ ਉੜਦਾ

ਪੜ੍ਹਦਾ ਘਰ ਆ ਕੇ ਗਾਉਂਦਾ: ਅਲਫ ਬੇ ਪੇ ਤੋ ਮੁਨਸੀ ਜੀ ਮੈਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਮੇਰੀ ਸੱਕਰ ਮੋਤ ਦੇ। ਚੰਗਾ ਸੱਬਰਕੱਤਾ ਸਰੀਰ! ਏਹ ਠੋਲ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਤਾਂ ਭਾਈ ਬਹੁਤੇ ਰਾਹ ਤੁਰਦਾ ਆਇਆ।” ਮਾਤਾ ਨੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ।

ਬੇਸ਼ਕ ਉਹ ਬਚ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਬਿੱਖੜੇ ਰਾਹਾਂ ਦੀ ਪੂੜ ਤੇਜੇ ਦੇ ਫੇਫੜਿਆਂ ਵਿਚ ਜੰਮ ਗਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦੇ ਨੂੰ ਪਸੀਨਾ ਆਉਂਦਾ, ਸਿਆਲ ਵਿਚ ਵੀ ਜੇਠ ਹਾੜ੍ਹ ਵਾਂਗ ਸਮੁੱਚੀ ਨਹਾਰ ਮੁੜ੍ਹਕੇ ਨਾਲ ਭਿੱਜ ਜਾਂਦੀ। ਉਸ ਦੀ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਅਤੇ ਭਰਾ

ਮਰ ਕੇ ਜਿਉਣ ਬਰੋਬਰ ਹੁੰਦਾ।” ਮੈਂ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਿਆ। ਮਾਈ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕੁਰੋਦਣਾ ਅੰਗੂਰ ਆਏ ਜ਼ਖਮ ਨੂੰ ਛਿੱਲਣ ਵਾਂਗੂੰ ਜਾਪਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਣ ਮੁਤਾਬਕ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਭੱਜਦਿਆਂ, ਉਸ ਦੀ ਸਾਰੀ ‘ਰਣੀ ਚਣੀ’ ਉਧਰ ਚੱਕੀ ਹੋਨਾਂ ਦੱਬੀ ਦਬਾਈ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ।

ਤੇਜੇ ਦਾ ਵਿਆਹਿਆ ਵਰਿਆ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਰਹਿੰਦਾ, ‘ਬਲਾਹੜੇ ਵਾਲੇ ਰੱਬ’ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਜਦੋਂਕਿ ਬਾਕੀ ਦਾ ਟੱਬਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਰੀਤਾਂ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਖਿਆਲੀਆ ਸੀ। ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਮੌਕੇ ਅਖੰਡ

ਪਾਠ ਕਰਵਾਉਂਦਾ। ਬਾਬਾ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੂਕਿਆਂ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਸੀ ਪਰ ਸੁਝਾ ਸ਼ਾਮ ਉਹ ਮਾਨੂੰਪੁਰੀਏ ਪੰਡਤ ਦੇਵ ਰਾਜ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ‘ਗੁਰ ਮੰਤਰ’ ਧਿਆਉਂਦਾ। ਦਰਜ਼ੀ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਦਾ ਹਾਮੀ ਰਿਹਾ, ਫੇਰ ਰਾਧਾ ਸਵਾਮੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਇਮਾਨਦਾਰ, ਸਾਧੂ ਸੁਭਾਅ ਇਕੋ-ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਬਾਣੇਦਾਰ ਬਣਿਆ ਵੀ ਸਾਧਾਂ-ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਦਾ, ਤਿੰਨ ਮੰਜ਼ਲੀ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਠਾਕਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁਜਦਾ; ਘਰ ਦੀ ਇਕ ਨੁੱਕਰ ਵਿਚ ਮੰਦਰ ਬਣਾਉਣਾ ਲੱਚਦਾ। ਚਾਚਾ ਤੇਜਾ ਪਿਛਲੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀਆਂ

ਬੇਪਰਵਾਹੀਆਂ ਤੋਂ ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਅੰਕਿਆ ਹੋਇਆ ਝੂਰਦਾ, ਕਲਪਦਾ: “ਏਹਦੇ ਵੱਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਸਾਧਾਂ ਕੋਲ ਏਹ ਸੁਲਫੇ ਦੇ ਸੂਟੇ ਪਿੱਚਦੈ। ਏਹਦੇ ਏਸ ਜਨਮ ਦੇ ਸੰਸਕਾਰ ਨੂੰ ਖਹਿਤਾ ਛੱਡਦੇ। ਨਿਆਣਾ ਹੁੰਦਾ ਏਹ ਲੀਕਤ ਕਾਣੇ ਕੋਲ ਜੇ ਖੇਲੁਦਾ ਰਿਹੈ। ਠੂਹ ਦੇ ਕੇ ਉਹਦੀ ਕੋਠੜੀ ‘ਚ ਜਾ ਵੜਦਾ। ਉਸ ਘੋਰੀ ਨੇ ਖਬਰ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰੀ ਏਹਦੇ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਹੱਥ ਧਰਿਆ ਹੋਊ। ਮਨਹੂਸ ਬੰਦਾ ਤਾਂ ਬੇਸੋਝ ਜਵਾਕ ਦੇ ਇਕੋ ਬਾਰ ਮੱਥੇ ਲੱਗਿਆ ਮਾਤਾ!”

ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਬੇਰਜ਼ਗਾਰੀ ਹੰਢਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਬਾਪੂ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਕਰਵਾਉਂਦਿਆਂ ਕਦੇ ਵਿਹਲ ਮਿਲਦੀ, ਮੇਰਾ ਟਿਕਾਣਾ ਤੇਜੇ ਦੀ ਹੱਟੀ ਹੁੰਦੀ। ਉੱਥੇ ਚਲਦੀਆਂ ਭੁੱਜੇ ਛੋਲਿਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਸਵਾਦ ਗੱਲਾਂ ਦੇਰ ਰਾਤ ਤਕ ਉੱਠਣ ਨਾ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੈਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਅਸੀਂ ਲੰਮੇ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ। ਆਮ ਚੁਗਲੀ-ਪੁਰਾਣ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਉਸ ਕੋਲ ‘ਲੋਕ ਵੇਦ’ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ, ਪਖਾਣੇ ਬੇਸ਼ਮਾਰ ਸਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ! ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਨਾ ਕਰਦਾ, ਉਮਰ ਵਿਚ ਵੀਹ ਸਾਲ ਵੱਡਾ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਹੋ ਕੇ ਵਿਚਰਦਾ। ਗੁੱਠ ਗਰੀਬ ਦਾ ਉਹ ਹਾਮੀ ਸੀ। ਮੂੰਹ ਦਾ ਮਿੱਠਾ! ਕੁਤੀਆਂ ਚਿਤੀਆਂ, ਨਿੱਕੇ ਨਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ ‘ਵੀਰ ਭਾਈ’ ਆਖ ਬੁਲਾਉਂਦਾ। ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਕੋਈ ਜਣਾ ਸੱਪ ਦੇ ਸੁੰਘੇ ਦਾ ‘ਹੱਥ ਹੋਲਾ’ ਕਰਵਾਉਣ ਆ ਜਾਂਦਾ, ਤੇਜਾ ਮੱਥੇ ਵੱਟ ਨਾ ਪਾਉਂਦਾ; ਇਸ ਨੂੰ ‘ਮਾਤੀ ਮਿੱਟੀ ਲੱਗਣ’, ‘ਮਿਹਰ ਹੋਣਾ’ ਜਾਂ ‘ਗਰਲ ਛੂਹਣਾ’ ਆਖਦਾ। ਤਰੰਤ ਦੰਦਲ ਦਾਤੀ ਚੁੱਕਦਾ, ਆਏ ਸਵਾਲੀ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਭੁੰਜੇ ਬੈਠਦਾ, ਜ਼ਬਾਨੀ ਕੰਠ ਕੀਤਾ ਲੰਬਾ ਮੰਤਰ ਛੋਹ ਲੈਂਦਾ:

ਉਸਤਾਦ ਪੀਰ ਲੁਕਮਾਨ ਹਕੀਮ, ਵਿਦਿਆ ਕੇ ਧਨੀ! ਸੱਤ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਨੌਂ ਦਵਾਰ, ਖੜ੍ਹੀ ਰਹਿ ਵਿਸਿਆ ਨਿਰਾਧਾਰ। ਹਿੱਲੇ ਜੁੱਲੇ ਕਰੇ ਵੈਰਾਗ, ਗਰਲ ਛੋੜ ਮੁੰਡਿ ਖਾਇ। ਦੋਹੀ ਗੁੱਗੇ ਬਾਸਕ ਨਾਗ ਕੀ, ਏਹ ਥਾਂ ਛੋੜ ‘ਗਾਹਾਂ ਨਾ ਜਾਇ।...

ਚਾਚਾ ਤੇਜਾ ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਲੱਗਿਆ ਰਹਿੰਦਾ। ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਚੱਲੇ ਸਬਦ ਫੁਰੇ ਵਾਚਾ, ਦੇਖੂੰ ਗੁਰ ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਸ਼ਿਵ ਸੰਬੂ ਗੋਰੀ ਤੇਰੇ ਇਲਮ ਕਾ ਤਮਾਸਾ। ਆਖਦਾ, ਧਰਤੀ ਨਮਸਕਾਰਦਾ, ਦੰਦਲ ਦਾਤੀ ਇਕ ਤਰਫ ਰੱਖਦਾ। ਸੋਜਸ ਜਾਂ ਛਾਲੇ ਉੱਤੇ ਠੰਢੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਟਕੋਰ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ। ਛੋਟੇ ਜਵਾਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾਸੇ ਵੰਡਣ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕਰਦਾ।

ਸਿਆਲ ਵਿਚ ਉਹ ਭੱਖਤਾ ਪੀਸ ਕੇ, ਹੋਰ ਕਿੰਨਾ ਨਿੱਕ ਸੁੱਕ ਮਿਲਾ ਕੇ ਪੰਜੀਰੀ ਬਣਾਉਂਦਾ। ਉਹਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਅੱਸੀਆਂ ਤੋਂ ਟੱਪ ਗਏ। ਉਸ ਨੇ ਕਿੱਤੇ ਲੱਗੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਅਤੇ ਇਕਲੋਤੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਵਿਆਹ ਕੀਤੇ। ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਵਾਲੀਆਂ ਟੁੰਬਾਂ ਵੰਡ ਕੇ ਅੱਧੇ ਅੱਧ ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਹੁਟੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਈਆਂ। ਉਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੌਰਾਨ ਕਿੰਨੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਵਿਧਵਾ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਅਮਨ-ਅਮਾਨ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਅਸੀਂ ਇਕ ਦੋ ਸੁਭ ਚਿੰਤਕਾਂ ਨੇ ਚਾਚੇ ਦੀ ਰੋਟੀ ਪੱਕਦੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾਇਆ। ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਭਰਾ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਇਹ ਮਨਸ਼ਾ ਦੱਸਦਿਆਂ ਦਿੱਲੀ ਰਹਿੰਦੀ ਉਸ ਦੀ ਮਾਸੀ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਪਾ ਦਿੱਤੀ। “ਦੇਖਿਓ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਜਾਤ ਕੁਜਾਤ ਨਾ ਹੋਵੇ।” ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਵੀ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਤ ਵਿਚ ਵਿਆਹੁਣਾ ਲੋਚਦੇ ਪਿਉ ਨੇ ਸੰਸਾ ਜਾਹਰ ਕੀਤਾ। ਮਾਤਾ ਖੁਸ਼ ਜਾਪਦੀ।

“ਆ ਜੋ ਜਦੋਂ ਮਰਜ਼ੀ। ਬੇਵਾ ਜਨਾਨੀ ਨਾਲ ਲਿਖਾ ਪੜ੍ਹੀ ਕਰ ਕੇ ਅਨੰਦਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਇਕ ਐਫ. ਡੀ. ਉਹਦੇ ਨਾਂ ਕਰਵਾਉਣੀ ਪਊ।” ਮਾਸੀ ਦਾ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮੁੜਦੀ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵਿਧਵਾ ਆਸ਼ਰਮ ਤੋਂ ਪਤਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ।

“ਨਾ ਨਾ ਬੀਰ...”, ਮਾਈ ਧੰਨ ਕੌਰ ਨੇ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਦਿੱਤੇ। “... ਏਹ ਸਧਨੇ ਕਸਾਈ ਆਲਾ ਪੁੱਠਾ ਕੰਮ ਆਪਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਮਖਿਆ, ਅਧੇੜ ਉਮਰੇ ਨੂੰ ਏਸ ਜੰਜਾਲ ‘ਚ ਪਾਉਂਦੇ ਚੰਗੇ ਲੱਗਾਂਗੇ?” ਮਾਤਾ ਬੁੜ੍ਹਕਦੀ ਰਹੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਬੜਾ ਸਮਝਾਇਆ। ਗੱਠ-ਜੜ੍ਹਾਵਾ ਕਰਦੀ ਸਾਰ ਔਰਤ ਦੀ ਨਲਬੰਦੀ ਕਰਵਾ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਮਾਈ ਨੂੰ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜਦੋਂ ਬਿਰਧ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਲਈਆਂ, ਭਰਾ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਵੀ ਜੇ ਅਲਹਿਦਾ ਹੋ ਗਏ; ਤੇਜੇ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਕੋਣ ਦੇਵੇਗਾ। “ਅਹੁ ਉਪਰਲਾ, ਬੱਚਿਓ! ਜਿਹੜਾ ਪੱਥਰ ‘ਚ ਕੀਤੇ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿੰਦੈ। ਜੇ ਏਹਦੇ ਕਰਮਾਂ ‘ਚ ਔਰਤ ਦਾ ਸੁਖ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਸ਼ਗਨਾਂ ਨਾਲ ਵਿਆਹੀਆਂ ਦੋਹਾਂ ਬਹੁਆਂ ‘ਚੋਂ ਇਕ ਕਿਉਂ ਨਾ ਬਚ ਰਹਿੰਦੀ?” ਕੁੰਟੇ ਹੋਏ ਮੰਗਲ ਗ੍ਰਹਿ ਦੀ ਮੁਹਾਰਨੀ ਪੜ੍ਹਦੀ ਮਾਤਾ ਦਾ ਨੰਨਾ ਕੋਰੀ ਨਾਂਹ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਿਆ।

ਚਾਚਾ ਤੇਜਾ ਸਿੰਹੂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਜਾਗਿਆ। ਉਹ ‘ਹੱਟੀਆਂ ਵਾਲੀ ਗਲੀ’ ਵਿਚ ਕਾਰ ਵੜਦੀ ਕਰੇਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੇ ਬਾਸ਼ਿੰਦਿਆਂ ਦਾ ਮਿੰਨਤ ਤਰਲਾ ਕੀਤਾ। ਤੰਗ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬੀਹੀ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀਆਂ ਦੀਵਾਰਾਂ ਢਾਹ ਕੇ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਉੱਤੇ ਚਾਰ ਚਾਰ ਫੁੱਟ ਪਿੰਡੇ ਹਟਾ ਕੇ ਮੁੜ ਬਣਵਾਈਆਂ। ਹਲਕਾ ਐੱਮ. ਐੱਲ. ਏ. ਨੂੰ ਸੱਦ ਕੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪੱਥਰ ਜੜ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਰਸਤਾ ਜਿੱਥੇ ਭੀੜੀ ਥਾਂ ਬਾਹਾਂ ਫੈਲਾਈ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਬੰਦੇ ਦੀਆਂ ਕੂਹਣੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਨਾਲ ਖਹਿੰਦੀਆਂ, ਹੁਣ ਉੱਥੋਂ ਕਾਰ ਜੀਪ ਖੜਕਦੀ ਹੋਈ ਧੁਰ-ਧੁਰਾਉਂ ਲੰਘਣ ਲੱਗੀ। ‘ਸੱਜਰੇ ਰਾਹ ਬਣਾਉਂਦਾ ਜਾਵੇ... ਚਾਚੇ ਤੇਜੇ ਬਾਰੇ ਮੇਰਾ ਲਿਖਿਆ ਸੰਖੇਪ ਵੇਰਵਾ ਉਸ ਦੀ ਫੋਟੋ ਸਮੇਤ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਚਾਅ ਨਾ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਕਾਲੀ ਚਿੱਟੀ ਕਾਤਰ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਸੀਸੇ ਵਿਚ ਜੜਵਾ ਕੇ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਕੰਸ ਉੱਤੇ ਸਜਾ ਲਿਆ।

ਸੱਠਵਿਆਂ ਸੱਤਰਵਿਆਂ ਵਾਲੀ ਉਹ ਕੱਚੀ ‘ਹੱਟੀ’ ਹੁਣ ਪੱਕੀ ‘ਦੁਕਾਨ’ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਲੈਣਾਂ ਕਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਕੱਚੇ ਮਕਾਨ ਦੀ ਥਾਂ ਵੀ ਤਿੰਨ ਮੰਜ਼ਲੀ ਕੋਠੀ ਉਸਰ ਗਈ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਬਚਪਨ ਅਜੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਰਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਨਿਆਣਾ ਹੁੰਦਾ, ਉਹ ਪਸੂ ਚਾਰਦਾ, ਭਾਂਡੇ ਪੱਥਰ ਵਿਚ ਪਿਉ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦਾ। ਇਕ ਦੋ ਸਾਲ ਜੱਟਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਵੀ ਰਲਿਆ ਅਤੇ ਮਗਰੋਂ ਖਰਤ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਮਾਮੇ ਨੂੰ ਪੱਗ ਰੁਪਈਆ ਦੇ ਕੇ ਦਰਜ਼ੀਪਣਾ ਸਿੱਖ ਲਿਆ। ਸ਼ੁਰੂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਦੇ ਖਾਨਦਾਨੀ ਦਰਜ਼ੀ, ਬਨਾਰਸੀ ਦਾਸ ਨਸੀਬ ਚੰਦ, ਦੋਵੇਂ ਮਹਾਜਨ ਪਿਉ ਪੁੱਤ ‘ਘੁਮਾਰਾਂ ਦਾ ਮੁੰਡਾ’ ਆਖ ਭੰਡਦੇ, ਉਸ ਦੇ ਪੈਰ ਨਾ ਲੱਗਣ ਦਿੰਦੇ ਪਰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੀੜਣ ਨਾਲ ਅਤੇ ਜੁਬਾਨ ਦੀ ਹਲੀਮੀ ਕਾਰਨ ਉਹਦੀ ਗਾਹਕੀ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ ‘ਤੇ)

ਉਸ ਨੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ

“ਬਾਈ, ਜੀਅ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਉਸ ਘਰ ਜਾਣ ਨੂੰ, ਦੁਨੀਆਂਦਾਰੀ ਮਾਰਦੀ ਆ। ਜੇ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਮਰ-ਮਰਾ ਗਈ ਫਿਰ ਵੀ...। ਦੁਜਾ ਮੁੰਡਾ ਬਾਹਰ ਗਿਆ, ਮਤੇ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਕੰਮ ਪੈ ਜਾਵੇ।” ਸੀਤੋ ਨੇ ਚਾਹ ਵਾਲਾ ਗਲਾਸ ਰੱਖਦਿਆਂ ਆਉਣ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਜਾਹਰ ਕੀਤੀ। “ਬਾਈ ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਵੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹਾਂ, ਗੁੱਸਾ ਛੱਡ ਮੌਕਾ ਸਾਂਭ। ਪੈਲੀ ਦੇ ਚਾਰ ਸਿਆੜ ਹੱਥ ਕਰ।” ਸੀਤੋ ਨੇ ਗੁੱਝੀ ਰਮਜ਼ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਮਾਰੀ।

“ਗੱਲ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਠੀਕ ਹੈ ਸੀਤੋ, ਇਹਦੇ ਮਰਨ ਮਗਰੋਂ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੱਥ ਹੇਠ ਕਰੀਏ। ਇਉਂ ਕਰ, ਆਪਾਂ ਚਲਦੇ ਹਾਂ, ਬੰਸੋ ਰੋਟੀ ਟੁੱਕ ਸਾਂਭ ਕੇ ਆ ਜਾਉ।” ਪੈਲੀ ਦਾ ਖਿਆਲ ਕਰ ਸੁਖਦੇਵ ਮਨ ਵਿਚ ਗੋਦਾਂ ਗੁੰਦਦਾ ਸੀਤੋ ਨਾਲ ਤੁਰ ਪਿਆ।

ਸੀਤੋ ਹੁਣੇ ਹੀ ਪੈਕੇ ਆਈ ਸੀ। ਸਿੱਧੀ ਉਹ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦੇ ਘਰ ਉਤਰੀ ਸੀ, ਉਥੋਂ ਸਲਾਹ ਬਣਾ ਤੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਲੈ ਇੱਧਰ ਆਈ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਘਰ ਨਾਲ ਆਉਣ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਭਰਾ ਦੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ,

ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਮਰਾੜੂ
ਫੋਨ: 91-95014-00397

ਪਰ ਭਰਜਾਈ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸਮਾਂ ਵੇਖ ਉਸ ਨੂੰ ਆਉਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਗੁਰਦੇਵ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਦੋਨੋਂ ਭਰਾ ਸਨ। ਗੁਰਦੇਵ ਸੀ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਛੋਟਾ, ਪਰ ਘਰ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਅਤੇ ਸਾਹ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੁੱਢਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਰਹਿੰਦੀ ਕਸਰ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਸੁਖਦੇਵ ਨੇ ਪੈਰ-ਪੈਰ ‘ਤੇ ਧੋਖਾ ਕਰ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਚੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਟਿੱਬੇ ਤੇ ਦੈਤਾਂ ਵਾਲੀ ਕੱਲਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਆਈ ਸੀ। ਘਰ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਲਾ ਵਾੜਾ ਆਇਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਪਸ਼ੂ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲਾ ਢਾਹਾ ਉਸ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਬਣਿਆ। ਇੰਨਾ ਸਭ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਭਰਾ ਜਾਂ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਮਾੜਾ ਨਾ ਬੋਲਿਆ, ‘ਚੱਲ ਹੋਊ’ ਕਹਿ ਕੇ ਭਾਣਾ ਮੰਨ ਲਿਆ। ਸੁਖਦੇਵ ਇੱਕ ਚਲਦਾ ਪੁਰਜਾ ਸੀ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਤੱਕ ਉਸ ਦੀ ਚਲਦੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਉਹ ਲੋਕਲ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੀ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੁਰਦੇਵ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਹੋ ਆਖਾ ਸੌਖਾ ਘਰ ਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਨਸੀਬ ਕੌਰ ਹੱਸਮੁੱਖ ਅਤੇ ਤਕੜੇ ਜਿਗਰੇ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਗੁਰਦੇਵ ਨੂੰ ਡੋਲਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤਾ। ਖੁਦ ਬਰਾਬਰ ਉਸ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਾਉਂਦੀ ਸੀ।

ਇੱਕ ਦਿਨ ਰੋਟੀ ਲੈ ਕੇ ਗਈ ਤਾਂ ਗੁਰਦੇਵ ਮਾੜੀ ਫਸਲ ਵੇਖ ਮਨ ਡੁਲਾਈ ਬੈਠਾ ਸੀ, “ਇੱਥੇ ਕੀ ਹੋਣਾ, ਫਸਲ ਦਾ ਤਾਂ ਉਗਾ ਹੀ ਹੋ ਨਹੀਂ। ਕੀ ਬਣੇਗਾ ਸਾਡਾ?” ਉਹ ਸਵੇਰ ਦਾ ਆ ਕੇ ਵੱਟ ‘ਤੇ ਬੈਠਾ ਫਸਲ ਉਗਾਈ ਨਾ ਵੇਖ ਚਿੰਤਾ ਵਿਚ ਡੁਬਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

“ਉ ਤੂੰ ਰੋਟੀ ਤਾਂ ਖਾ, ਫਿਰ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਇਹ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਵੀ। ਤੇਰੇ ਨਸੀਬਾਂ ਦਾ ਤੈਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਣਾ, ਜੇ ਨਸੀਬਾਂ ‘ਚ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਵੇਖੀ ਜਾਊ।” ਨਸੀਬ ਨੇ ਗੱਲ ਹਾਸੇ ‘ਚ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਪੌਣੇ ਵਿਚੋਂ ਰੋਟੀ ਖੋਲ੍ਹ ਅੱਗੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ।

“ਨਸੀਬਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਨਸੀਬ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਹੈ।” ਗੁਰਦੇਵ ਨੇ ਹੱਥ ਫੜ ਚੁੱਕਿਆਂ

ਮਾਣ ਨਾਲ ਕਿਹਾ। ਨਸੀਬ ਦਾ ਅੰਗ-ਅੰਗ ਨਸ਼ਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਮਹਾਰਾਣੀ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਹਾਰ ਮੰਨਣਾ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਸਿਖਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹਰ ਇੱਕ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਗਮੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਦਾ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਨੂੰਨ ਸੀ। ਜਾਤ ਜਾਂ ਧਰਮ ਉਸ ਲਈ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰੱਖਦਾ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਵਿਹੜੇ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਵੀ ਨਰਮੇ ਫੁੱਟੀ ਵੇਲੇ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਉਸ ਨਾਲ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਜੇਠਾਣੀ ਬੰਸੋ ਨੂੰ ਇਸੇ ਗੱਲੋਂ ਚਿੜ੍ਹ ਚੜ੍ਹਦੀ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਜ਼ਹਿਰ ਉਗਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਤੇ ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਨਾਣ ਸੀਤੋ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਹੋਰ ਤਿੱਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ।

ਔਖੀ ਸੌਖੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਰਿੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਪਰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਗੁਰਦੇਵ ਰੌਂਦੇ ਕੁਰਲਾਉਂਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡ, ਸਦਾ ਦੀ ਨੀਂਦ ਸੌ ਗਿਆ। ਨਸੀਬੋ ਨੇ ‘ਰੱਬ ਦੀ ਰਜ਼ਾ’ ਜਾਣ ਸਬਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਗੁਰਦੇਵ ਦੀ ਮੌਤ ਬਾਅਦ ਸੁਖਦੇਵ ਹੋਰਾਂ ਹਮਦਰਦੀ ਵਿਖਾਈ ਜਾਂ ਦੁਨੀਆਂਦਾਰੀ, ਸਸਕਾਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਫੁੱਲ ਚੁਗਣ ਤੱਕ ਘਰ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਿਆ ਸੀ। ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਿਠਾ ਖੇਤੀ ਦਾ ਕੰਮ ਆਪ ਸੰਭਾਲਣ ਅਤੇ ਨਸੀਬ ਕੌਰ ਨੂੰ ਬਣਦਾ ਠੇਕਾ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਪੱਕੀ ਕਰ ਲਈ ਸੀ।

ਬੇੜੇ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਸੁਖਦੇਵ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰੰਗ ਵਿਖਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਠੇਕੇ ਦੀ ਰਕਮ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਘਾਟਾ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ। ਇਧਰ ਉਧਰ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿਖਾ ਠੇਕੇ ਦੀ ਰਕਮ ਖੁਰਦ-ਖੁਰਦ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਸ਼ਰੀਕਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਗਿਰਦਾਵਰੀ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਕਰਵਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦੱਬਣ ਨੂੰ ਫਿਰਦਾ ਸੀ। ‘ਤਕੜੇ ਦੇ ਸਭ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ’ ਅਨੁਸਾਰ ਨਸੀਬ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨਾ ਸੁਣੀ, ਸਗੋਂ ਸੀਤੋ ਵੀ ਗੱਲ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਦੀ। ਨਸੀਬੋ ਇਕਲੌਤੇ ਨਿਆਣੇ ਪੁੱਤ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਝਗੜੇ ‘ਚ ਪੈਣ ਤੋਂ ਡਰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਛੁਡਾ ਖੁਦ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਠੇਕੇ ਤੇ ਦੇਣ ਦੀ ਸੋਚਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਸੁਖਦੇਵ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਛੱਡਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਆਖਰ ਪੰਚਾਇਤੀ-ਬਾਣੇ ਹੋ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਨਸੀਬੋ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਕਰ ਲਿਆ। ਪੁਰਾਣੇ ਸੀਰੀ ਫੱਤੂ ਨੂੰ ਰਲਾ ਖੇਤੀ ਦਾ ਕੰਮ ਖੁਦ ਵੇਖਣ ਲੱਗੀ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸੁਖਦੇਵ ਸਮੇਤ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਉਸ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਣ ਗਏ। ਕਿਸੇ ਅਣਜਾਣੇ ਡਰ ਕਾਰਨ ਨਸੀਬੋ ਨੇ ਜੁਆਨ ਹੁੰਦੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਫੜ-ਦੜ ਕਰ ਬਾਹਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬੇੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਕਾਰਨ ਹਾਲਤ ਵੀ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੁੱਤ ਦੇ ਜਾਣ ਬਾਅਦ ਨਸੀਬੋ ਨੂੰ ਔਖਾ

ਤਾਂ ਲੱਗਿਆ, ਪਰ ਫੱਤੂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੇ ਦਿਨ ਗੁਜਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਕੱਲ੍ਹ ਫੱਤੂ ਨੇ ਹੀ ਸੁਖਦੇਵ ਦੇ ਘਰ ਨਸੀਬੋ ਦੀ ਮਾੜੀ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਸੁਖਦੇਵ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਖੁਦ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਾ ਆਇਆ, ਪਰ ਸੀਤੋ ਨੂੰ ਸੱਦ ਲਿਆ ਸੀ। ਨਸੀਬੋ ਕਾਫੀ ਚਿਰ ਤੋਂ ਬਿਮਾਰ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਅਧਰੰਗ ਦਾ ਦੌਰਾ

ਪੈ ਚੁਕਾ ਸੀ। ਦੋ-ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਤੋਂ ਉਸ ਦੀ ਨਿਘਰਦੀ ਹਾਲਤ ਵੇਖ ਸੁਖਦੇਵ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਜਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਸੀ। ਸੀਤੋ ਨੇ ਨੱਕ-ਬੁੱਲ੍ਹ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦਿਆਂ ਨਸੀਬੋ ਦਾ ਮੰਜਾ ਆਣ ਮੱਲਿਆ ਸੀ। ਨਸੀਬੋ ਬੇਸੁੱਧ ਸੀ, ਲਗਦਾ ਸੀ ਉਸ ਦਾ ਆਖਰੀ ਸਮਾਂ ਨੇੜੇ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਸੀਬੋ ਵਾਰ ਵਾਰ ਡਾ...ਡਾ...ਡਾ ਬੁੜਬੁੜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਸੀਤੋ ਅਤੇ ਬੰਸੋ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਹੀ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਡਾ...ਡਾ... ਤੋਂ ਡਾਲਰ ਸਮਝ ਘਰ ਦੀਆਂ ਪੈਟੀਆਂ ਅਲਮਾਰੀਆਂ ਫਰੋਲ ਸੁੱਟੀਆਂ, ਪਰ ਕਿਤੋਂ ਵੀ ਕੁੱਝ ਵੀ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ। ‘ਰੰਡੀ ਨੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੱਥੇ ਲੁਕਾਇਆ’ ਉਹ ਨਸੀਬੋ ‘ਤੇ ਖਿੜੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਨਸੀਬੋ ਨੇ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਲਿਆ। ਲੋਕ ਵਿਖਾਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸੀਤੋ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਰੋਣਾ-ਧੋਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ

ਸੀ। ਸਸਕਾਰ ਤਾਂ ਦੀਪੇ ਦੇ ਬਾਹਰੋਂ ਆਉਣ ‘ਤੇ ਹੀ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਸੋ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਮੁਰਦਾ ਘਰ ਵਿਚ ਰਖਵਾ ਦਿੱਤਾ।

“ਚਾਚਾ ਪ੍ਰੀਤਮਾ ਤੂੰ ਤਾਂ ਸਿਆਣਾ ਬੰਦਾ, ਭਾਬੀ ਮਰਨ ਵਾਲੀ ਰਾਤ ਡਾ... ਡਾ... ਬੁੜਬੁੜਾਉਂਦੀ ਰਹੀ, ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੋਊ?” ਸੀਤੋ ਸੱਥਰ ‘ਤੇ ਬੈਠੇ ਸਿਆਣੇ ਬੰਦਿਆਂ ਕੋਲ ਬੈਠ ਗੁੱਝੇ ਭੇਦ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। “ਡਾਕੀਏ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਜਾਂਦਾ ਹੋਣਾ, ਪੁੱਤ ਦੀ ਚਿੰਠੀ-ਚੀਰੀ ਵਾਸਤੇ।” ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਐਨਕ ਸੂਤ ਕਰਦਿਆਂ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਇਆ।

“ਭਾਈ ਜਦੋਂ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਜਮ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਤਕਲੀਫ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਧਰਮ ਰਾਜ ਦੇ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਆ, ਕੀਤੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਬਾਰੇ ਆਤਮਾ ਡਰਦੀ ਹੋਣੀ ਆ।” ਦੇਸੇ ਪੰਡਿਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੰਡਤਾਈ ਘੋਟੀ। ਸੱਥਰ ‘ਤੇ ਬੈਠਾ ਹਰ ਕੋਈ ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾ ਵੱਖ ਵੱਖ ਔਦਾਜ਼ੇ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੀਤੋ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਸਬਰ ਨਾ ਆਇਆ। ਉਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਅਤੇ ਸੋਚ ਵਾਰ ਵਾਰ ਡਾਲਰ ਦੇਖਣ ਤੇ ਕਬਜੇ ‘ਚ ਲੈਣ ਨੂੰ ਤਾਂਘ ਰਹੀ ਸੀ।

ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਦੀਪਾ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਸਕਾਰ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਦੀਪਾ ਮਾਂ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਚੁੰਬੜ ਧਾਹਾਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਭ ਉਸ ਨੂੰ ਸਬਰ ਕਰਨ ਲਈ ਧਰਵਾਸ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਭੂਆ ਅਤੇ ਤਾਇਆ ਬੁੱਕਲ ‘ਚ ਲੈ ਚੁੱਪ ਕਰਾ ਰਹੇ ਸਨ। “ਭੂਆ, ਮੰਮੀ ਨੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਹੋਣਾ?” ਦੀਪੇ ਨੇ ਰੋਣ ‘ਤੇ ਮਸਾਂ ਹੀ ਕਾਬੂ ਪਾਇਆ ਸੀ।

“ਪੁੱਤ ਸਾਨੂੰ ਖਾਸ ਤਾਂ ਕੁਝ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਭਾਬੀ ਵਾਰ ਵਾਰ ਡਾ...ਡਾ...ਬੋਲਦੀ ਸੀ। ਰੱਬ ਜਾਣੇ ਕੀ ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ।” ਜੀਤੋ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਦੀਪੇ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ‘ਤੇ ਸੀ। ਜਵਾਬ ਸੁਣ ਉਸ ਦਾ ਮੂੰਹ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹਿ ਗਿਆ।

“ਮੰਮੀ, ਡਾਲੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੀ ਹੋਣੀ ਆ।” ਦੀਪਾ ਕਿਸੇ ਡੂੰਘੀ ਸੋਚ ਪਿਆ ਬੋਲਿਆ।

“ਡਾਲੀ! ਡਾਲੀ ਕੌਣ?” ਸੀਤੋ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਇਕਦਮ ਨਿਕਲਿਆ।

“ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਾਂਝੀ ਫੱਤੂ ਦੀ ਕੁੜੀ। ਮਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਨਿੱਕੀ ਹੁੰਦੀ ਦੀ ਮਰ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਮੰਮੀ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੜ੍ਹਦੀ ਸੀ। ਬਾਹੁੰ ਕਰ ਨਰਸ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ। ਮਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਹੀ ਸੰਭਾਲਦੀ ਸੀ ਹੁਣ ਤੱਕ। ਡਿਊਟੀ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਜਾਣਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਹੀ ਭੂਆ ਤੈਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣਾ ਪਿਆ, ਮਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਸਤੇ। ਉਹ ਤਾਂ ਮਾਵਾਂ-ਧੀਆਂ ਵਾਂਗ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਜੇ ਮੰਮੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿੱਕੀ

ਹੁੰਦੀ ਨੂੰ ਪਾਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਧੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ। ਨਹਾਉਣਾ-ਧੁਹਾਉਣਾ ਸਭ ਉਹ ਹੀ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਮੰਮੀ ਤਾਂ ਕਿੰਨੇ ਚਿਰ ਤੋਂ ਮੰਜੀ ‘ਤੇ ਪਈ ਸੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਹੀ ਸੀ...ਸ਼ਾਇਦ ਸਕੀ ਧੀ ਵੀ ਐਨਾ ਨਾ ਕਰਦੀ। ਉਹ ਨਿੱਕੀ ਹੁੰਦੀ ਕੋਈ ਕਵਿਤਾ ਬੋਲਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ‘ਡਾਲੀ ਡਾਲੀ, ਪਾਤ ਪਾਤ’ ਉਥੋਂ ਹੀ ਮੰਮੀ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਡਾਲੀ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਆਉਂਦੀ ਹੋਣੀ ਵਿਚਾਰੀ।”

ਸੁਣ ਕੇ ਜੀਤੋ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮੱਠਾ ਪਿਆ, ਸਗੋਂ ਨਸੀਬੋ ਪ੍ਰਤੀ ਘ੍ਰਿਣਾ ਵੀ ਜਾਗ ਪਈ ਸੀ। ਨਸੀਬੋ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਜਾਤ, ਮਜਹਬ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਹਰੇਕ ਦੇ ਆਉਂਦੀ-ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਡਾਲੀ ਨਾਲ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਹੀ ਸਾਂਝਾ ਸੀ। ਦੀਪ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਡਾਲੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਸੀ ਨਸੀਬੋ।

ਸੱਥਰ ਤੇ ਦੀਪੇ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਘੇਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਹਰ ਕੋਈ ਉਸ ਦੇ ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਨੇੜਤਾ ਵਿਖਾਉਣ ਲਈ ਤਤਪਰ ਸੀ। ਡਾਲੀ ਆ ਕੇ ਨਸੀਬੋ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਲਿਪਟ ਕੇ ਜਾਰੋ-ਜਾਰ ਰੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਬੰਸੋ ਨੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਕੱਢਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਨਾ ਜਾਤੋਂ, ਨਾ ਗੋਤੋਂ, ਕਿਵੇਂ ਖੇਖਣ ਕਰਦੀ ਆ।”

ਜੀਤੋ ਅਤੇ ਬੰਸੋ ਦੀਆਂ ਚੁਭਵੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਫਰਤ ਵੇਖ ਡਾਲੀ ਪਿੱਛੇ ਹੋ ਬੈਠ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਨਸੀਬੋ ਤਾਂ ਅੱਜ ਹੈ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੇ ਸਭ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਝੱਲ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਗਲੂ ਲਾ ਲੈਂਦੀ। ਅੱਜ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਵੀ ਸ਼ਰੀਕਾਂ ਦੇ ਕਬਜੇ ਵਿਚ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਊਂਦੇ ਜੀਅ ਨਸੀਬੋ ਨੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਣ ਦਿੱਤਾ।

ਸਸਕਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡਾਲੀ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ। ਦੀਪ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਿਆ। ਸ਼ਰੀਕਾਂ ਨੇ ਘੇਰਾ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਪਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਦੀਪਾ ਵੀ ਮਾਂ ਵਾਂਗ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਾ ਨਿਭਾਉਣ ਬਹਿ ਜਾਵੇ! ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਮਨ ਦੀਪੇ ਦਾ ਵੀ ਖਰਾਬ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਦੱਬ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਡਾਲੀ ਨਾਲ ਹੋਏ ਵਿਹਾਰ ਅਤੇ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ ਕਾਰਨ ਦੀਪੇ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ‘ਤੇ ਨਵਾਂ ਬੋਝ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ। ‘ਬਹਾਦਰ ਮਾਂ ਦਾ ਕਾਇਰ ਪੁੱਤ’ ਸੋਚ ਸੋਚ ਦੀਪੇ ਦਾ ਸਿਰ ਫਟਣ ਲੱਗਾ। ਮਾਂ ਦੇ ਮਰਨ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ ਵੀ ਮਰ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਵਾਰ ਵਾਰ ਕੁਰਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਜੇ ਸਾਰੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁੱਤੇ ਤੇ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਦੀਪਾ ਬੁੜਬੁੜਾਉਣ ਲੱਗਾ..ਡਾ... ਡਾ...। ਸਭ ਇਕਦਮ ਉਠ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਸੀਤੋ ਨੇ ਪਾਣੀ ਫੜਾਉਂਦਿਆਂ ਪੁਛਿਆ, “ਕੀ ਹੋਇਆ ਪੁੱਤ, ਤੂੰ ਵੀ ਮਾਂ ਵਾਂਗ... ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਕਰੀ ਜਾਨਾਂ।”

“ਡੈਂਡ... ਸਭ ਖਤਮ... ਡੈਂਡ... ਭੂਆ ਉਹ ਹੁਣ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ?” ਦੀਪਾ ਅਜੇ ਵੀ ਬੇਸੁਰਤ ਜਿਹਾ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

“ਹਾਂ ਪੁੱਤ, ਸਬਰ ਕਰ। ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮੁੜਦੇ। ਹੁਣ ਉਸ ਨੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ।” ਸੀਤੋ ਨਸੀਬੋ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਦੀਪੇ ਨੂੰ ਧਰਵਾਸ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ।

ਚਾਚਾ ਤੇਜਾ ਸਿਹੁੰ

(ਪਿਛਲੇ ਸਭੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਵਧਦੀ ਗਈ ਅਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਹ ਪਿੰਡ ਦਾ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਟੋਲਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਹਦੀ ਦੁਕਾਨ ਵਿਚ ਹਰ ਸਮੇਂ ਰੌਣਕ ਰਹਿੰਦੀ। ਕੋਈ ਜਣਾ ਕੱਛ ਹੇਠ ਤਹਿ ਮਾਰਿਆ ਨਵਾਂ ਨਕੋਰ ਕਪੜਾ ਚੁੱਕੀ ਨਾਪ ਦੇਣ ਆਉਂਦਾ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੀਤੇ-ਸਿਲਾਏ ਬਸਤਰ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਕਾਹਲੀ ਹੁੰਦੀ। ਆਪ ਸਿਲਾਈ ਕਢਾਈ ਸਿੱਖਦੀ ਕੋਈ ਲੜਕੀ ਕਦੇ ਹੱਥ ‘ਚ ਰੰਗਦਾਰ ਕਾਤਰ ਫੜੀ ਰੀਲ ਲੈਣ ਆ ਖੜ੍ਹਦੀ; ਕੋਈ ਵਹੁਟੀ ਬੁਕਰਮ ਜਾਂ ਲੈਸ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ। ਇਕ ਨਾ ਇਕ ਨਵਾਂ ਚੇਲਾ ਬਾਲਕਾ ਸਿਲਾਈ ਕਢਾਈ ਦਾ ਹੁਨਰ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਦੂਰੋਂ ਨੇੜਿਓਂ ਆਇਆ, ਸਾਲ ਦੋ ਸਾਲ ਲਈ ਨਿੱਠ ਕੇ ਰਾਤ ਦਿਨ ਉਸ ਕੋਲ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਦਾ, ਪੂਰਾ ਮਾਹਿਰ ਦਰਜੀ ਬਣਿਆ ਉਸਤਾਦੀ-ਸਾਗਿਰਦੀ ਦੀ ਰਸਮ ਮਗਰੋਂ ਮਾਪਿਆਂ ਕੋਲ ਪਰਤਦਾ। ਕਈ ਲਾਣੇ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਮੌਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਬਿਠਾ ਕੇ ਵਰੀ ਜਾਂ ਦਾਜ ਦੇ ਸੂਟ ਸਿਲਾਉਣ ਨੂੰ

ਸੁਭ ਸ਼ਗਨ ਸਮਝਦੇ। ਹੁਣ ਪੁਰਾਣੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਨਾਲੋ-ਨਾਲ ਐਟੋਮੈਟਿਕ ਮਸ਼ੀਨ ਵੀ ਦੁਕਾਨ ਦੀ ਸੋਭਾ ਵਧਾਉਂਦੀ। ਬਟਨ ਮੜ੍ਹਨ, ਤਿਰਪਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜੁਗਾੜ ਦੁਕਾਨ ਵਿਚ ਫਿੱਟ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਪੈਰਾਂ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨ ਤਾਂ ਕਿਹੜੇ ਵੇਲਿਆਂ ਦੀ ਆ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਪੈਰਾਂ ਭਾਰ ਤੱਪਤੀ ਉੱਤੇ ਬੈਠਾ, ਦਹਾਕਿਆਂ ਪੁਰਾਣੇ ਫੱਟੇ ਉੱਪਰ ਆਪਣੀ ਮਸ਼ੀਨ ਟਿਕਾਈ ਕੰਮ ਕਰਦਾ। ਸਾਹਮਣੀ ਅਲਮਾਰੀ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਰੀਲਾਂ, ਬੁਕਰਮ, ਬਟਨ, ਬੱਧਰੀਆਂ, ਗੋਟਾ ਕਿਨਾਰੀ, ਲੈਸ, ਪਤਲੀ ਮੋਟੀ ਇਲਾਸਟਿਕ ਤੇ ਹੋਰ ਨਿੱਕ ਸੁੱਕ ਰੱਖਦਾ, ਉਥੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪਈ ਪੁਰਾਣੀ ਜ਼ਰ ਖਾਧੀ ਡੱਬੀ ਨੁਮਾ ਟਰੰਕੀ ਵੱਲ ਦੇਖਦਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਪੁੱਛ ਬੈਠਿਆ, “ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਾਲਾ ਆਹ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣਾ ‘ਲੋਕਰ’ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਦਿੰਦੇ ਚਾਚਾ ਸ੍ਰੀ?”

“ਕਿਹੜਾ ਲੋਕਰ!? ਅੱਛਾ ਅੱਛਾ, ਆਹ ਮੇਰੀ ਬਕਸੀ?” ਇਕ ਵਾਰੀ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਅਗਲੇ ਪਲ ਹੱਸਿਆ। “ਨਾ ਬਈ। ਏਹ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਗੋਰਖ ਝੋਲੀ ਐ। ਏਸ ਨੇ ਸਾਡੀ ਸਾਰੀ

ਕਬੀਲਦਾਰੀ ਕਿਓਂ ਟੀ। ਥੋਡੀ ਸੋਝੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਪੀਲੇ ਕੀਤੇ। ਥੋਡੇ ਦੇਖਦੇ-ਦੇਖਦੇ ਭਾਈ ਅਰ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਪਾਲਿਆ ਪੜ੍ਹਾਇਆ, ਕਿੱਤੇ ਲਾਇਆ; ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਆਹਿਆ। ਥੋਡਾ ਰੱਬ ਭਲਾ ਕਰੇ, ਪੱਤੇ ਵੀ ਵਿਆਹ ਲਿਆਂਦੇ ਅਰ ਏਹ ਬਰਕਤਾਂ ਵਾਲੀ ਡੱਬੀ ਕਦੇ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।” ਉਸ ਦਿਨ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਅਲਮਾਰੀ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦੇ ਚਾਚੇ ਤੋਂ ਜੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਡੁਬਡੁਬਾ ਗਈਆਂ।

ਉਹਦੇ ਮਾਪੇ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਭੋਗ ਕੇ ਇਕ ਦੋ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਵਿੱਥ ਨਾਲ ਇਸ ‘ਸਰਵਣ ਪੁੱਤਰ’ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਸਵਾਸ ਤਿਆਗਦੇ, ਪਰਮ ਧਾਮ ਦੀ ਪੌੜੀ ਜਾ ਚੜ੍ਹੇ। ਹੁਣ ਬਦੇਸੇ ਆਏ ਆਪਣੇ ਨੰਨ੍ਹੇ ਮੁੰਨੇ ਪੱਤੇ ਪੌੜੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਮੈਂ ਦਰਜੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਮਿਲਣ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ‘ਟਿੱਕ-ਟਿੱਕ’ ਨੇ ਮੋਹ ਲਿਆ। ਸੋ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਸਹਿਜ ਤੇ ਸਿਮਰ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਪਿੰਡ ਰਹੇ, ‘ਚਾਚੇ’ ਦੀ ਹੱਟੀ ਜਾਣ ਲਈ ਨਿੱਤ ਕਾਹਲੇ ਪੈਂਦੇ, ਰਿਹਾਤ ਕਰਦੇ; ਮੈਨੂੰ ਧੂਹ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ। ਫੇਰ ਪੌਣੇ ਕੁ ਦੋ ਵਰ੍ਹੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਬਦੇਸ ਵਿਚ ਲਾਉਣੇ ਪਏ। ਮੇਰੀ ਉਸ ਲੰਮੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਦੌਰਾਨ ਮੇਰਾ

ਨਿੱਤ ਦਾ ਮਹਿਰਮ ਚਾਚਾ ਤੇਜਾ ਸਿਹੁੰ ਅਚਾਨਕ ਲੰਮੀਆਂ ਵਾਟਾਂ ਦਾ ਪਾਂਧੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਸੰਤਾਲੀ ਦੇ ਹੱਲਿਆਂ ਵੇਲੇ ਫੱਕੀ ਧੜ ਨੇ ਆਪਣਾ ਅਸਲੀ ਰੰਗ ਹੁਣ ਦਿਖਾਇਆ ਸੀ।

ਪਰਦੇਸੋਂ ਪਿੰਡ ਪਰਤਿਆ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ, ‘ਦੁਕਾਨ’ ਤੋਂ ‘ਬੈਠਕ’ ਬਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਜਾ ਬਹਿੰਦਾ। ਇੰਨਾ ਅਰਸਾ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦੇ ਐਨ ਕਰੀਬ ਰਹੇ ਪਿਆਰੇ ਮਿੱਤਰ ਦੀ ਕੰਸ ਉੱਤੇ ਸੁਸ਼ੋਭਤ ਅਖਬਾਰੀ ਫੋਟੋ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰਦਾ, ਬਹੁਤ ਪਿੱਛੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ। ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਇਆ ਉਸ ਦਾ ਪੁਲਸੀਆ ਪੁੱਤਰ ਹੁਣ ਨਿੱਤ ਨੇਮੀ ਖਾਲਸਾ ਸਜਿਆ ਸੁਭਾ ਸ਼ਾਮ ਮੇਰੀ ਸੈਰ ਦਾ ਸਾਥੀ ਹੁੰਦਾ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ‘ਬਾਪੂ ਜੀ’ ਦੀ ਅਖਬਾਰੀ ਯਾਦ ਦਾ ਵੱਡਾ ਪੋਸਟਰ ਬਣਵਾ ਕੇ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਸਜਾਇਆ। ਜਿਵੇਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਕੁਲ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਜਿਊਂਦੇ ਤੇ ਜੂਝਦੇ ਰਹੇ ਪਿਉ ਦਾ ਰਿਣ ਮੋੜਿਆ ਹੋਵੇ।

ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਪਰਦੇਸ ਤੋਂ ਦੇਸ ਵਾਲੀ ਸਾਲਾਨਾ ਫੇਰੀ ‘ਤੇ ਪਿੰਡ ਪਰਤਿਆ ਮੈਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਪੁਰਾਣੀ ਸਾਂਝ ਵਾਲੇ ‘ਤੇਜੇ ਦੇ ਘਰ’ ਮਿਲਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕੰਸ ਉਪਰਲੀ ਉਹ ਫੋਟੋ ਤੇ ਕੰਧ ਵਾਲਾ ਵੱਡਾ ਪੋਸਟਰ ਦੇਵੇਂ ਗਾਇਬ ਸਨ। “ਬਈ ਬਾਣੇਦਾਰ! ਉਹ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਅਖਬਾਰੀ ਫੋਟੋ ਕਿਧਰ ਗਈ?” ਮੈਂ ਬਰਾਬਰ ਬੈਠੇ ਉਸ ਦੇ ‘ਬਾਬਾ’ ਬਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ, ਸ਼ਾਇਦ ਪਿੱਛੇ ਹਟਵੀਂ ਕੋਠੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅਲਹਿਦਾ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਪੋਸਟਰ ਸਮੇਤ ਸਜਾ ਕੇ ਰੱਖੀ ਹੋਵੇ।

“ਕੀ ਕਰੀਏ, ਕੀ ਕਹੀਏ ਮਾਅਰਾਜ! ਵਖਤ-ਵਖਤ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਦੀ ਉਸ ਫੋਟੋ ਤੋਂ ਹੁਣ ਹਨੇਰੇ ਸੁਨੇਰੇ ਉਹਦੇ ਘਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਭੈਅ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਿਐ ਜੀ ਸਾਹਿਬ।” ਸਾਧੂ ਸੁਭਾ ਆਏਦਾਰ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਜਿਵੇਂ ਅੱਜ ਬੇਵਸੀ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਈ। ਭਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਮੈਂ ‘ਬੈਠਕ’ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ ਪਰ ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਗੇਟ ਉੱਤੇ ਗਲੀ ਵੱਲ ਘਿਸਦੇ ਮੇਰੇ ਪੈਰ ਇਕਦਮ ਚੁਕ ਗਏ। ਜਿਵੇਂ ਚਾਚਾ ਤੇਜਾ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਆਪਣੀ ਦੁਕਾਨ ਅੰਦਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ ਹੋਵੇ। ਬੇਕਾਬੂ ਹੋਏ ਝੱਲੇ ਮਨ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਫੇਰ ਪਿੱਛੇ ਦੇਖਿਆ। ਚਾਚੇ ਦੀ ਰੀਝਾਂ ਨਾਲ ਉਸਾਰੀ ਉੱਚੀ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਕੋਠੀ ਅੱਜ ਸੁੰਨ ਮਸਾਣ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ।

ਫੁੱਲ ਦਵਾਈ ਵਾਇਲਡ ਰੋਜ਼: ਸੰਤੋਖ

ਕੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਵੀ ਕੋਈ ਬਿਮਾਰੀ ਹੈ? ਕੀ ਇਹ ਵੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਕੋਈ ਨਕਿੱਧਤਾ (Negativity) ਹੈ? ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਅਰਥਾਤ ਸੰਤੋਖ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਉੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਗਿਣੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਰ ਵਾਇਲਡ ਰੋਜ਼ (Wild Rose) ਕਿਸ ਮਰਜ਼ ਦੀ ਦਵਾਈ ਹੋਈ? ਦਰਅਸਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ, ਸੰਤੋਖ ਤੇ ਵਿਰਾਗ ਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਵਾਈਲਡ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੂਰਤੀਮਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਸ਼ਾਇਦ ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਬਦ ਇਸ ਦੇ ਵਰਣਨ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਢੁਕਵੇਂ ਬਦਲ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ। ਜੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਇੰਨੇ ਲੋਕਾਚਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਬਿਨਾ ਸਮਝਾਇਆਂ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਵਿਆਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਭਾਵ-ਅਰਥ ਹੀ ਬਦਲੇ ਹਨ, ਜੋ ਅਸਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਮਾਅਨੇ ਹੀ ਵਿਗਾੜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਮੂਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਹੀ ਕੋਈ ਉਚ-ਨੀਚ ਰਹਿ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਅੰਦਰੂਨੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਹੁਬਹੂ

ਡਾ. ਗੋਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾਓ
ਫੋਨ: 408-634-2310

ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਮਹਿਜ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਭ ਹੁੰਦੇ, ਜੋ ਬਿਨਾ ਬਹੁਤਾ ਸੋਚ-ਸਮਝੇ ਚਿਪਕਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਵੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਲਈ ਕਈ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਰੂਹ ਤੀਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਈ ਸ਼ਬਦ ਸਮਾਨ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਇਕੱਠੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਵਾਈਲਡ ਰੋਜ਼ (Wild Rose) ਦੀ ਰੂਹ ਤੀਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਈ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਉਦਾਸੀਨਤਾ, ਉਤਸ਼ਾਹਗੀਣਤਾ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਗੀਣਤਾ, ਸੰਤੋਖ, ਅਲਗਾਓਵਾਦ, ਰੁਚੀਗੀਣਤਾ, ਵਿਰਾਗ, ਈਨ ਮੰਨਣਾ, ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨਾ, ਸਹਿ ਜਾਣਾ, ਸਿਰ ਨਾ ਚੁੱਕਣਾ, ਘਾਸੇ ਪੈਣਾ ਆਦਿ ਹਨ। ਇਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਤਕਲੀਫ਼ ਤਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਮਨ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਂਦਾ। ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੁਖ ਨਾਲ ਰਹਿਣਾ ਸਿੱਖ ਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰੇ ਦਾ ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਉਦਾਸੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਉਹ ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਈਨ ਮੰਨ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਬੀਮਾਰੀ ਤਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਿਹਾਜ਼ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਬੱਚਾ ਬੱਚਾ ਇਸ ਦਵਾਈ ਦਾ ਬੀਮਾਰ ਹੈ। ਸਭ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਬਿਨਾ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਏ ਉਸ ਨਾਲ ਨਿਭਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਪਿਆਸ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਘੜੀ ਮੁੜੀ ਪਾਣੀ ਪੀਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਸਵੇਰੇ ਉੱਠਦਾ ਹੀ ਟਾਇਲਟ ਵਲ ਭੱਜਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਬਿਨਾ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਏ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੰਦਾਂ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਲੰਮੀਆਂ ਲਾ-ਇਲਾਜ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਕੇ ਇਵੇਂ ਹੀ ਰਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ Reconciled (ਸਹਿਮਤੀ) ਇਸ ਦਵਾਈ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਢੁਕਵਾਂ ਮਾਲਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਤਾਂ ਵੀ ਇਸ ਫੁੱਲ ਦਵਾਈ ਦੀ ਅਸਲ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਡਾਕਟਰ ਬੈਚ ਦੀ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ਤੋਂ ਲਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ "ਇਹ ਫੁੱਲ ਦਵਾਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹੈ, ਜੋ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਅਣਭਿੰਨ ਰਹਿ ਕੇ, ਭਾਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਮੰਨ ਕੇ ਸਹਿਨ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਗੱਡੀ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਤਿਵੇਂ ਘਸੀਟੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਕੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਹੁਲਾਰਾ ਲੈਣ ਦੀ ਥਾਂ ਹਾਲਾਤ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰ ਕੇ ਚਲਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਦਬ ਕੇ ਚਲਣ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਪ੍ਰਤੀ ਕੋਈ ਗਿਲਾ ਸ਼ਿਕਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।"

ਡਾ. ਬੈਚ ਦੇ ਇਸ ਵਰਣਨ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਮੁੱਖ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਾਈਲਡ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਬਹੁਤ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵੀ ਵਾਪਰਦਾ ਰਹੇ, ਉਹ ਉਸ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਜੇ ਕੁਝ ਚੰਗਾ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਚਾਅ

ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਦਾ ਤੇ ਜੇ ਕੁਝ ਮਾੜਾ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਭਾਣਾ ਮੰਨ ਕੇ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਭਾਣੇ ਅੱਗੇ ਉਹ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਹੀ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਦੂਜੇ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਵਾਲਾ ਰੁਖ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਕਾਰਨ ਕਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਅਪਨਾਉਂਦੇ, ਸਗੋਂ ਆਪਣੀ ਸੁਭਾਵਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਕਰਕੇ ਅਪਨਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਖਾਸ ਕਾਰਨ ਤੋਂ ਭਾਵ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਜਾਂ ਡਰ ਹੈ। ਚੰਗਾ ਪਹਿਰਾਵਾ, ਚੰਗਾ ਭੋਜਨ ਤੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਛੱਤ ਸਭ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਕਰ ਕੇ ਮਾੜੇ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਬਾਸੀ ਭੋਜਨ ਖਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਜਾਂ ਚੋਂਦੀ ਛੱਤ ਵਾਲੇ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਖਾਸ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਸਾਧਨ ਜੋੜ ਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਪੱਧਰ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਵਾਈਲਡ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਮਰੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਸਮਝਣ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਉਹ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਹੋਣੀ ਹੈ, ਭਾਵ ਉਸ ਦੇ ਮੁਕੱਦਰ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੀ ਇਵੇਂ ਹੈ, ਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਹ ਉੱਕਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਫੁੱਲ ਦਵਾਈ ਦੇਣੀ ਹੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਹੀ ਮਸਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕੋਈ ਉਦਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਪਰ ਜਿਸ ਕੋਲ ਸਾਧਨ ਹੋਣ ਤੇ ਉਹ ਉਦਮ ਵੀ ਨਾ ਕਰੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਉਠਣ ਲਈ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਰੀਸ ਵੀ ਨਾ ਆਵੇ ਤੇ ਉਹ ਇੰਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਹੀ ਸਾਰ ਦੇਵੇ ਕਿ 'ਕਿੱਥੇ ਰਾਜਾ ਭੋਜ ਤੇ ਕਿੱਥੇ ਗੰਗੂ ਤੇਲੀ' ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਈਲਡ ਰੋਜ਼ ਦੀ ਥਾਂ ਲਾਰਚ ਨਾਂ ਦੀ ਫੁੱਲ ਦਵਾਈ ਦੇਣੀ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਤੀਜੇ, ਵਾਈਲਡ ਰੋਜ਼ ਦੀ ਖਾਸੀਅਤ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਤੇ ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਯੋਗਦਾਨ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ। ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਵੇਂ ਹੀ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਸ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭਾਵ ਟੁੱਟ-ਭੱਜ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਾਲਾਤ 'ਤੇ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਯਾ ਦਾ ਜੰਜਾਲ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਵੱਡੇ ਪੂਜਾ ਪਾਠੀਆਂ ਤੇ ਸੰਨਿਆਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣੇ ਤਾਲੁਕਾਤ ਤੋੜ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮ ਨਾਲ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸੇ ਆਸ ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ, ਮਾਣ ਇੱਜ਼ਤ ਤੇ ਜੀਵਨ-ਮਰਨ ਸਭ ਇਕ ਬਰਾਬਰ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚੀ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਚੰਗੀ ਕਰਨੀ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਅਤਿ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਤਾਂ ਪਾਖੰਡ ਕਰ ਕੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਸੁਖ ਬਟੋਰਨ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜੇ ਕੋਈ ਸੱਚੀ ਮੁੱਚੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਦਵਾਈ ਵਾਈਲਡ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਮਰੀਜ਼ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਚੌਥੇ, ਵਾਈਲਡ ਰੋਜ਼ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹਾਲਾਤ ਹੇਠ ਦਬ ਕੇ ਚਲਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕਦੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਭੁੱਖੇ ਹੋਣ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਅਤਿ ਦੇ ਬੀਮਾਰ ਹੋਣ, ਪਰ ਕਹਿਣਗੇ ਇਹੀ ਕਿ ਦਾਤੇ ਦਾ ਸੁਕਰ ਹੈ, ਉਹ ਠੀਕ ਠਾਕ ਹਨ। ਐਗਰੀਮਨੀ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ ਵੀ ਅੰਦਰੋਂ

ਦੁਖੀ ਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਖੁਸ਼ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਅੰਦਰੋਂ ਸੱਚੀ ਮੁੱਚੀ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਖੁਸ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਡਰਾਮਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵਾਈਲਡ ਰੋਜ਼ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁਖ ਸੁਖ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਪ੍ਰਫਾਵਾਂ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਡਾ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਵੇਹਰਾ ਨੇ ਇਸ ਫੁੱਲ ਦਵਾਈ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਈਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਲਮਬੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ:

1. ਉਹ ਆਪਣੀ ਨਾਕਾਮਯਾਬੀ, ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਤੇ ਗਰੀਬੀ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਉਪਰਾਮ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਹਾਲਾਤ ਸੁਧਾਰਨ ਦਾ ਖਿਆਲ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
2. ਉਹ ਜੇ ਕੁਝ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸਮਤ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਆਪਣੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਨੂੰ ਪੁਰਬਲੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਸਮਝ ਕੇ ਆਪਣੀ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਵਧਦੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਜਾਂ ਘਟਦੀ ਆਮਦਨ ਦੀ ਔਕੜ ਸਮੇਂ ਵੀ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।
3. ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਘਰੇਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਅਸਾਂਤੀ, ਪੁਰਾਣੀ ਬੀਮਾਰੀ, ਆਰਥਿਕ ਦੁਰਦਸ਼ਾ, ਸਮਾਜਿਕ ਬਦਨਾਮੀ, ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਭਵਿੱਖ ਆਦਿ ਕੁਝ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜ ਕੇ ਸੁਚੇਤ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।
4. ਉਹ ਆਪਣੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਦੀ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਭਾਵਿਕ ਲਗਦੀ ਹੈ।
5. ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਥੱਕੇ ਹਾਰੇ ਤੇ ਬਲਗੀਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ।
6. ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਉਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਹੁਲਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਮਨੁੱਖੀ ਦੇਹੀ ਵਿਚ ਪਸੂ ਸਮਾਨ ਵਾਂਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ 'ਤੇ ਜੇ ਮਿਲ

ਗਿਆ, ਸੋ ਖਾ ਲੈਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਥੋੜ੍ਹੇ ਵਿਚ ਹੀ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰ ਲੈਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੁੜ੍ਹਨ 'ਤੇ ਹੋਰ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ।

7. ਫੁੱਲ ਦਵਾਈ ਵਾਈਲਡ ਰੋਜ਼ ਲੈਣ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਚਾਅ ਤੇ ਹੁਲਾਸ ਆ ਜਾਣਗੇ ਭਾਵ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਦਿਲਚਸਪੀ ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਆਪਣੀ ਆਤਮਾ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਹਰ ਔਕੜ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਣਗੇ।

ਉਂਜ ਦੁਖ ਸੁਖ ਇਕ ਸਮਾਨ ਜਾਣਨ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬੀਮਾਰਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਪਰ ਹੋਮਿਓਪੈਥੀ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਰੋਗੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬੀਮਾਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਧਰਮੀ-ਕਰਮੀ ਸਮਝ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉੱਚ ਧਾਰਮਿਕ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਇਕ ਮੈਡੀਕਲ ਹਾਲਾਤ (Medical Condition) ਦੱਸਦੀ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਕਿ ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਪਰਖ ਕੀਤੀਆਂ ਕਈ ਦਵਾਈਆਂ ਮਨੁੱਖ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਰੁਚੀਆਂ ਵਾਲੇ ਚਿੰਨ ਉਤਪੰਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੋ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਵੀ ਹੁੰਦੇ, ਹੋਮਿਓਪੈਥਿਕ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਪਰੂਫਿੰਗ (Proving) ਵੇਲੇ ਉਹ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਫਿਲਾਸਫਾਨਾ ਚਿੰਤਨ ਵਾਲੀਆਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਦਰਸਾਉਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਸਟਰਾਮੋਨੀਅਮ (Stramonium) ਦਾ ਮਰੀਜ਼ ਬੋਹਰ ਧਰਮੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਵੇਲੇ ਪੂਜਾ ਪਾਠ ਵਿਚ ਲੱਗਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਰੁੱਸ ਟਾਕਸ (Rhus Tox) ਦਾ ਰੋਗੀ ਹਰ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਈਕਲਾਮਿਨ (Cyclamen) ਤੇ ਡਿਨੀਟਲਿਸ

(Digitalis) ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਿਲੀਕਾ (Silica), ਸਟ੍ਰੋਂਸੀਅਮ (Strontium Carb) ਤੇ ਲੈਕੋਸਿਸ (Lachesis) ਦੇ ਮਰੀਜ਼ ਧਾਰਮਿਕ ਦੀਵਾਨਗੀ (Religious Insanity) ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮੈਲੀਲੋਟਸ (Melilotus) ਤੇ ਨੈਟਰਮ ਕਾਰਬ (Natrum Carb) ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਤਾ (Religious Melancholy) ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਡਿਪ੍ਰੈਸ਼ਨ ਭਾਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਰੈਟਮ ਐਲਬਮ (Veratrum Alb) ਤੇ ਕੈਂਫਰ (Camphora) ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਨੂੰਨ (Religious Mania) ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਥੂਜਾ (Thuja) ਦੇ ਮਰੀਜ਼ ਸਰੀਰ ਤੇ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਨਿਖੇੜ ਕੇ ਦੇਖਣ ਦੇ ਆਦੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਫੁੱਲ ਦਵਾਈ ਵਾਈਲਡ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਧਾਰਮਿਕ ਪੂਜਾ ਪਾਠ ਜਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਆਤਮਾ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਨਾਲ ਵੀ ਕੋਈ ਸਰੋਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਨਿਰਲੋਭ, ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਤੇ ਫੱਕਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁੱਲ ਦਵਾਈ ਵਾਈਲਡ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪਹਿਲਾ ਸੰਸਾਰਕ ਤੇ ਦੂਜਾ ਸਰੀਰਕ। ਸੰਸਾਰਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਮਰੀਜ਼ ਲਾਪ੍ਰਵਾਹ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹਗੀਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਖਾਣ ਪਹਿਨਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਸ ਕੋਲ ਜੋ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਵਿਚ ਰੱਬ ਦਾ ਸੁਕਰ ਕਰ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਮਿਹਨਤ ਕਰ ਕੇ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਉੱਥੇ ਹੀ ਰੁਕਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾੜਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਰੀਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਫਿਲਾਸਫੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰੱਬ ਨੇ ਜੋ ਕਿਸਮਤ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਉਹੀ ਮਿਲਣਾ ਹੈ, ਵਾਧੂ ਲਾਲਸਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ। ਸਾੜਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵਾਟਰ ਵਾਇਲੈਟ ਦਾ ਮਰੀਜ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਸਰਬਤ ਦਾ ਭਲਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਵਾਟਰ ਵਾਇਲੈਟ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪ ਸੁਖ ਚਿੰਤਾ ਤੇ ਤਰੱਕੀਸ਼ੁਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਵਾਈਲਡ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਰੋਗੀ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜੇ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਾਤ ਜਰਾ ਹੋਰ ਡਿੱਗ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮੁਫਲਿਸੀ ਦੀ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਵਡਿਆਉਣ ਵੀ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰਾਜਾ ਦੱਸੇਗਾ, ਆਪਣੇ ਬਾਕੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਜੁਮਲੇ ਗਾਵੇਗਾ ਤੇ ਫਿਲਾਸਫੀ ਘੋਟੇਗਾ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਧਾਰਣ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵੀ ਚੰਗੀਆਂ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਜਾਣਗੀਆਂ ਤੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਵਡਮੁੱਲੀਆਂ ਸਮਝ ਕੇ ਸਾਂਭ ਸਾਂਭ ਰੱਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਲੀਰਾਂ ਵੀ ਦੁਸਲੇ ਲੱਗਣਗੀਆਂ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਹ ਘੋਰੀ ਤੇ ਦਲਿੰਦਰੀ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਹੋਮਿਓਪੈਥੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਲਫਰ (Sulphur) ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਬੈਚ ਪੱਧਰੀ ਵਿਚ ਵਾਇਲਡ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਤੇ ਸੋਚ-ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਦਰੁਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਫੁੱਲ ਦਵਾਈ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੁੱਤੀਆਂ ਦੁਨੀਆਵੀ ਸੁਰਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਦੇਵੇਗੀ।

ਛੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਉਣਤਾਲੀ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਇਕ ਬੀਬੀ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਐਗਜ਼ੀਮੇ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਲੈ ਕੇ ਆਈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਚ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਕੱਟਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਸਤਾਨੇ ਪਾਉਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਹਵਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ। ਬੀਬੀ ਕਾਫੀ ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ ਲਗਦੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਿਖਾਈ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਜੀ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਐਮ. ਏ., ਐਮ.ਫਿਲ ਹਾਂ, ਪਰ ਇੱਥੇ ਆ ਕੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।" ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਪਿਆ ਅਧਿਆਪਕ ਜਗਾ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਕਦੇ ਐਮ. ਏ., ਐਮ.ਫਿਲ, ਪੀਐਚ. ਡੀ., ਆਈ. ਏ. ਐਸ. ਤੇ ਆਈ. ਪੀ. ਐਸ. ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, "ਅੱਗੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹੀ?" ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਜੀ ਘਰ ਦਿਆਂ ਨੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਵਿਆਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਹਸਬੈਂਡ ਨਾਲ ਇੱਥੇ ਆ ਗਈ। ਇੱਥੇ ਆ ਕੇ ਜਿੱਥੇ ਬੈਠ ਗਏ, ਸੋ ਬੈਠ ਗਏ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਸੋਹਣਾ ਰੋਟੀ ਪਾਣੀ ਮਿਲਦਾ ਸੀ, ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਾ ਪਈ। ਆਹ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪਈ ਹੈ ਤਾਂ ਇਕ ਸਹੇਲੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾ ਕੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਪਾਰਟ ਟਾਈਮ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਸ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਹੋਣੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸ ਦੇ ਰਵਈਏ ਦੀਆਂ ਸੁਸਤ ਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਰਮਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਐਕਜ਼ੀਮਾ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੋਚ ਦੀ ਖੜੋਤ ਦਾ ਇਕ ਐਕਜ਼ੀਮਾ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਨੂੰ ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਢ ਇਕ ਸਮਝ ਕੇ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਦਵਾਈ ਵਾਈਲਡ ਰੋਜ਼ ਖਾਣ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ। ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਆਈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਸਾਫ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅਧਿਆਪਕ ਬਣਨ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਇੱਛਾ ਬੜਾ ਤੰਗ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਸਮੇਸਟਰ ਤੋਂ ਅਧਿਆਪਨ ਦਾ ਕੋਰਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇਗੀ। ਉਸ ਦੀ ਵਾਈਲਡ ਰੋਜ਼ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ ਗਈ। ਅੱਜ ਉਹ ਔਰਤ ਉਸੇ ਕਾਉਂਟੀ ਦੇ ਇਕ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੱਕੀ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਟੀਚਰ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਫੁੱਲ ਦਵਾਈ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਵੇਂ ਸਰੀਰਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਜਿਸਮਾਨੀ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਰੋਗੀ ਆਮ ਹੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਆਪਣੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਉਂਦੇ। ਉਹ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਚਲੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁਰਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਖੁਰਕ ਲੈਂਦੇ ਹਨ; ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੇਟ ਖਰਾਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਘੱਟ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਤੀ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਉਹ ਦਿਨੇ ਸੌਂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਿਮਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਤੇ ਉਹ ਬੀਮਾਰੀ ਨੂੰ ਤੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਇਕ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਦਵਾਈ ਲੈਣ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਧੁੰਦਲਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਐਨਕ ਨਾਲ ਵੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਤਕਲੀਫ ਦੱਸਣ ਲੱਗਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਖੰਘ ਆਈ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਰੁਕਣਾ ਪਵੇ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਮਾਸਟਰ ਜੀ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਾਂ ਖੰਘ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹੈ।" ਉਹ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦਾ ਬੋਲਿਆ, "ਇਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤੋਂ ਇਵੇਂ ਹੈ, ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਤਾਂ ਨਿਗਾਹ ਦੀ ਹੈ।"

ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਫਿਰ ਪੁੱਛਿਆ, "ਇਹ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਹੋਵੇਗੀ?" ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ, "ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਨੂੰ ਇੰਨੀ ਉੱਠਦੀ। ਉੱਚ ਵੀ ਬਹੁਤਾ ਕੰਮ ਬੋਰਡ 'ਤੇ ਲਿਖਣ ਦਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਪੁਸਤਕ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਉਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਵਾਰੀ ਬੈਠ ਦੇਣੀ ਐ।" ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਇਹ ਅਧਿਆਪਕ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਵਲ ਉਦੋਂ ਤੀਕ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਜਦੋਂ ਤੀਕ ਨੱਕ ਦੀ ਚੋ ਕੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਨਾ ਪੈ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਈਲਡ ਰੋਜ਼ ਦੀਆਂ ਦੋ ਖੁਰਾਕਾਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਖਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ- ਇਕ ਸਵੇਰੇ, ਇਕ ਰਾਤ ਨੂੰ। ਤਿੰਨ ਹਫਤੇ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਦੁਬਾਰਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਖੰਘ ਗਾਇਬ ਸੀ ਤੇ ਨਿਗਾਹ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੀਕ ਸਾਫ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਕਈ ਵਾਰ ਮਰੀਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਬੀਮਾਰ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਹਾਲ ਪੁੱਛੋ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਠੀਕ ਠਾਕ ਹੈ। ਬੁਖਾਰ 102 ਡਿਗਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਕੰਬਲ ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਢਕੀ ਪਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤੰਦਰੁਸਤ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਇਸ (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਨੌਜਵਾਨ ਵਰਗ ਦੇ ਮੁਹੱਬਤੀ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਭਾਸ਼ਾਈ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਿਰਜਦਾ ਨਾਵਲ 'ਯੁਵਾ ਕਥਾ'

ਭਾਵੇਂ 'ਯੁਵਾ ਕਥਾ' ਨੌਜਵਾਨ ਨਾਵਲਕਾਰ ਹਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਹਰਵਾਰੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਵਲ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਉਸਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਚਰਚਿਤ ਨਾਵਲਕਾਰ ਬਣਨ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਬਲ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਛੁਪੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਨਾਵਲ ਸਕੂਲਾਂ/ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਭਾਸ਼ਾਈ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਿਰਜਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਮਾਜਿਕ ਹੋਂਦ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵੀ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਪਛਾਣ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਨਾ ਵੀ ਲੋਚਦੇ ਹਨ। ਨਾਵਲ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣੇ ਐਸ. ਡੀ. ਕਾਲਜ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਭਾਵੇਂ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦੇ ਉਸ

ਖੁਸ਼ੀ ਕਰਬਾਨ ਦੀ ਤੀਬਰ ਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅਨੁਪੀਤ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰਿੰਦਰ ਉਸ ਦੀ ਸਹੇਲੀ ਕੋਮਲ ਨਾਲ ਵੀ ਦੋਸਤਾਨਾ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲਈ

ਸੰਸਕਾਰਗਤ ਸੋਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਰਾਹ ਰੋਕ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਅਨੁਪੀਤ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਸਥਾਨ ਬਣਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਮਾਪੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਉਸ

ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦਿਲ 'ਤੇ ਪੱਥਰ ਰੱਖ ਕੇ ਅਮਰਿੰਦਰ ਨਾਲੋਂ ਅਣਚਾਹੀ ਦੂਰੀ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਅਮਰਿੰਦਰ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ

ਵਿਚੋਂ ਦੂਰ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਘਰ ਦੀ ਮਾਤੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਥਾਂ ਸਿਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜੂਝ ਰਹੇ ਅਮਰਿੰਦਰ ਨੂੰ ਵੀ ਅੰਤ ਟੁੱਟੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਵੀਕਾਰਨਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਅਧੂਰੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਪੂਰਨਤਾ ਵੱਲ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਨਾਵਲਕਾਰ ਨੇ ਕੁਝ ਮੌਕਾ ਮੇਲ ਜੁਗਤਾਂ ਵੀ ਵਰਤੀਆਂ ਹਨ। ਅਨੁਪੀਤ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕੈਨੇਡਾ ਰਹਿੰਦੇ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਹੋ ਜਾਣ 'ਤੇ ਅਮਰਿੰਦਰ ਵੀ ਬੇ-ਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦਾ ਸਤਾਇਆ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਨੁਪੀਤ ਦੇ ਪਤੀ ਦੀ ਇਕ ਸਤਕ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਣ 'ਤੇ ਮੌਕਾ ਮੇਲ ਦੀ ਘਾਤਰਾਹੀ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਇਕ

ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੈਂਸਰ ਖੋਜ ਲਈ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਇਕ ਜਾਨਲੇਵਾ ਟੈਸਟ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਾਮਯਾਬੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਅਨੇਕਾਂ ਔਖੇ ਪੜਾਅ ਪਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੀ ਮੰਜ਼ਲ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਨਾਵਲ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਮੁਹੱਬਤ ਵਿਰੋਧੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਜ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਆਪਣੀ ਸਹਿਜਤਾ ਤੇ ਸੁਭਾਵਿਕਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਯਥਾ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਪਹਿਲਾ ਨਾਵਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸਰੂਪ ਯਥਾਰਥ ਨਾਲੋਂ ਆਦਰਸ਼ਕ ਵਧੇਰੇ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਮਰਿੰਦਰ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਜਾਨਲੇਵਾ ਟੈਸਟ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਵਧੇਰੇ ਹੀ ਆਦਰਸ਼ਕ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਤਕਰਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿਆਰ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦੀ ਜੁਗਤ ਵੀ ਕੁਝ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ, ਪਰ ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਅਰਥ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਉਚੇਚੀ ਸਫਲਤਾ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਸਮੇਟਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨਾਵਲ ਦੀ ਸੰਗਠਨਾਤਕ ਬੁਣਤ ਕੱਸਵੀ ਹੀ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਦੇ ਤਿੰਨ ਭਾਗ ਇਸ ਦੇ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੜਾਅ ਵੀ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਨਾਵਲ ਦੇ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਵਾਰਤਲਾਪੀ ਭਾਸ਼ਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨੋ ਦਸ਼ਾ ਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਜੀਵ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚਿਤਰਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਹਰਵਾਰੇ ਦੇ ਇਸ ਨਾਵਲ ਦਾ ਹਾਰਦਿਕ ਸਵਾਗਤ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਕਲਮ ਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਹਨ। ਇਹ ਨਾਵਲ ਜੇ. ਪੀ. ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨਜ਼, ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਪੰਨੇ-280 ਹਨ ਤੇ ਮੁੱਲ 250 ਰੁਪਏ ਹੈ।

ਪੁਸਤਕ ਚਰਚਾ
ਨਿਰੰਜਣ ਬੋਹਾ
ਫੋਨ: 91-89682-82700

ਪੜਾਅ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਪਿਆਰ-ਮੁਹੱਬਤ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨਾ, ਸੁਣਨਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਮਹਿਬੂਬ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਬਣੇ ਰਹਿਣਾ ਵੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਇੱਕ ਟੀਚਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਨਾਵਲ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਇਸ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਾਤਰ ਮੁਹੱਬਤ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਰੋਧੀ ਲਿੰਗਕ ਖਿੱਚ ਤੇ ਜੁਆਨ ਉਮਰ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਲੋੜ ਕਹਿ ਕੇ ਹੀ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ, ਸਗੋਂ ਪਿਆਰ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤੌਤ ਤੱਕ ਨਿਭਣ ਵਾਲੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਵਿਚਲੇ ਮੁਹੱਬਤੀ ਸਬੰਧ ਇਸ ਉਮਰ ਦੀਆਂ ਮਾਨਸਿਕ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਸਬੰਧ ਨਾ ਤਾਂ ਭੋਗੀ ਬਿਰਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਮਾਜਿਕ ਮਰਿਆਦਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਗ਼ੀ ਹਨ। ਨਾਵਲ ਵਿਚਲੇ ਅਮਰਿੰਦਰ ਤੇ ਅਨੁਪੀਤ ਦੀ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਮਾਨਵੀ ਧਰਾਤਲ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮਾਨਵੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਅੰਤ ਦਿਲਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਸਿਧਾਂਤ 'ਪਿਆਰ ਕਥਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਪਛਾਣ ਹੈ' ਦਾ ਅਨੁਸਰਨ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲਈ ਆਪਣੀ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚੋਂ ਹਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੌਤਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੋਮਲ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਨੁਪੀਤ ਨੂੰ ਇਕ ਤਰਫ਼ਾ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਰਤਨ ਦੀ ਸੋਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਨਿਰਛੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ 'ਚ ਕੋਮਲ ਤੇ ਰਤਨ ਵੀ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਨਾਵਲ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਮੌਤ ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਜਾਤ-ਪਾਤ, ਖਾਨਦਾਨ ਤੇ ਅਮੀਰੀ-ਗਰੀਬੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀ

ਨੂੰ ਅਮਰਿੰਦਰ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੇ। ਮਾਪਿਆਂ ਤੇ ਅਮਰਿੰਦਰ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਦੀ ਚੋਣ ਦੇ ਦਵੰਦ ਵਿਚੋਂ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ

ਵਾਰ ਫਿਰ ਇੱਕੋ ਠੋਠੇ ਦਾ ਮੌਕਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੇਟ ਵਿਚ ਪਲ ਰਹੇ ਬੱਚੇ ਤੇ ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ ਸੁੱਚਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਪਿਛਾਕੜੀ ਸੋਚ ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਭਰਨ ਦਿੰਦੀ। ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋਇਆ ਅਮਰਿੰਦਰ

ਲੇਖਿਕਾ, ਮਾਡਲ ਤੇ ਅਦਾਕਾਰਾ-ਚੀਨਾਰ ਸ਼ਾਹ

ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕੁਝ ਵਕਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੁਰਝਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਮਰ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਦੀ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਵਹਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ; ਮਰਦੇ ਉਹ ਰਿਸ਼ਤੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਖੜੋਤ ਆ ਜਾਏ। ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ

ਮੰਗਤ ਗਰਗ

ਦਾ ਆਧਾਰ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਉਸ ਸਾਂਝ 'ਤੇ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਵਾਰਥ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਚਾਪਲੂਸੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਤੇ ਚੁਗਲੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਰਿਸ਼ਤੇ ਉਹ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਰਿਸ਼ਤੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦਾ ਭਲਾ ਲੋਚਦੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ 'ਚ ਰੱਬ ਆਪ ਵੱਸਦਾ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਸਾਜਨ ਮੀਤ ਹਮਾਰਾ ਸੋਈ॥ ਏਕੁ ਦ੍ਰਿੜਾਏ ਦੁਰਮਤਿ ਖੋਈ॥

ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜੋਕੇ ਸਾਇੰਟਿਫਿਕ ਯੁਗ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੌਖਟੇ 'ਚ ਫਿੱਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੰਗਾਂ 'ਚ ਸਿਮਟ ਕੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਰੰਗਾਂ 'ਚ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਰਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰਯਾਗ ਦੇ ਸੰਗਮ 'ਚ ਗੰਗਾ ਜਮਨਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਰਸਵਤੀ ਨਦੀ ਅਜਿਹੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਮਹਿਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ; ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਇੱਕ ਅਨਹਦ ਨਾਦ ਵੀ ਵੱਜਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਕੰਨਾਂ 'ਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗੂੰਜਦਾ, ਸਾਡੀ ਰੂਹ ਤੇ ਅੰਤਰ ਆਤਮਾ 'ਚ ਵੱਜਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸੀ ਮੇਰਾ ਚੀਨਾਰ ਸ਼ਾਹ ਨਾਲ। ਚੀਨਾਰ ਸ਼ਾਹ ਇਕ ਸਾਹਿਤਕ ਨਾਮ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਇਹ ਰਿਸ਼ਤਾ ਆਪਣੀ ਹੁਨਾਰ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਗਿਆ। ਇਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਪਾਲੀ ਰੱਖਣਾ ਹੀ ਮੇਰੀ ਇਬਾਦਤ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਰਿਵਰਸ ਗੇਅਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ, ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਵਰਤਮਾਨ 'ਚ ਜੀਅ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ

ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇੱਕ ਇਕਾਈ ਵਾਂਗ, ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਬਣ ਕੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਚੀਨਾਰ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਹਿੰਦੀ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਬਾਕਮਾਲ ਸ਼ਾਇਰੀ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਪ੍ਰਵੀਨ ਸ਼ਾਕਿਰ ਕਹਿ ਕੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਚੀਨਾਰ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਇਕ ਖੂਬਸੂਰਤ ਸ਼ੋਅਰ ਹੈ, ਮਰਨੇ ਵਾਲੇ ਸੇ ਨਹੀਂ ਪੂਛਤੇ ਖਵਾਹਿਸ਼ ਚੀਨਾਰ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮਾਂਗ ਲੀ ਉਸ ਨੇ ਤੇ ਕਹਾਂ ਜਾਓਗੇ। ਚੀਨਾਰ ਸ਼ਾਹ ਕਈ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੀ ਸੰਪਾਦਨ ਕਰ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਣ-ਗਿਣਤ ਅਖਬਾਰਾਂ ਤੇ ਰਸਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ ਵਿਚ ਲੇਖ ਛਪ ਚੁਕੇ

ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕਰ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਖਮ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਮਲਿਕਾ ਚੀਨਾਰ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਜਨਮ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਪਿਤਾ ਸਵਰਗੀ ਸ੍ਰੀ ਭਾਰਤ ਭਾਈ ਸ਼ਾਹ ਤੇ ਮਾਤਾ ਨੈਣਾ ਬੇਨ ਦੇ ਘਰ 10 ਅਗਸਤ 1982 ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਆਪਣੇ ਵਕਤ ਦੇ ਨਾਮੀ ਲੇਖਕ ਰਹੇ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣਾ ਆਦਰਸ਼ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਲਿਖਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੋਹਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲੀ। ਚੀਨਾਰ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਦਾਦਾ ਸ੍ਰੀ ਨਿਹਾਲ ਚੰਦ 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਜਰਾਤ

ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਨ ਤੇ ਇਕ ਇਮਾਨਦਾਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਏ ਸਨ। ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਬੰਧ ਸਨ। ਚੀਨਾਰ ਦੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਨੇ ਪੰਡਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਦਾਲ ਮਿੱਲ ਦਾ ਨਾਮ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕਸਬੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਨਗਰ, ਜੋ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਤੋਂ ਦੋ ਘੰਟੇ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਹੈ, ਉਥੇ ਨਿਹਾਲ ਚੰਦ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਇਕ ਵੱਡੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਵਾਈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ।

ਚੀਨਾਰ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪਿਤਾ ਵੀ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਬਿਜਨਸਮੈਨ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਮਾਤਾ ਕਈ ਸਾਲ ਲਾਇਨ ਕਲੱਬ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਦੀ ਸੈਕਟਰੀ ਵੀ ਰਹੀ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਰਹੀ, ਜੋ ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਤੇ ਬੇਸਹਾਰਾ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਫਿਲਮੀ ਲੁਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਚੀਨਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਬ੍ਰਾਂਡਾਂ ਲਈ ਮਾਡਲਿੰਗ ਵੀ ਕਰ ਚੁਕੀ ਹੈ ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗੀ। ਕੋਮਲ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਮਲਿਕਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਗਰੀਬ ਤੇ ਲਾਚਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਸਮਝਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਕੂਲ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਹੀ ਲਿਖ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਿੰਦੀ ਸੰਪੂਰਨ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਛਪ ਕੇ ਜਲਦੀ ਹੀ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਸ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਸ਼ਾਇਰੀ ਸੁਣਨ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ,

ਮਛਲੀਆਂ ਵੀ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਈ, ਯੇਹ ਜਾਨ ਕਰ ਆਦਮੀ ਭੀ ਆਦਮੀ ਕੋ ਜਾਲ ਮੇਂ ਫਸਾਨੇ ਲਗਾ ਹੈ। ਚੀਨਾਰ ਸ਼ਾਹ ਪਾਣੀ 'ਚ ਉਪਜ ਰਹੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਵਾਂਗ ਅਡੋਲ ਕਿਸੇ ਗਹਿਰਾਈ 'ਚ ਉਤਰਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਜਾਣਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਦੁਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਉਰਦੂ, ਹਿੰਦੀ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਹੋਰ ਵੀ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਛੂਹੇ।

ਫੁੱਲ ਦਵਾਈ ਵਾਈਲਡ ਰੋਜ਼: ਸੰਤੋਖ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਆ ਪਿਆ ਸੌਂ ਜੀ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਬੋਹੋਸ਼ ਵੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਜਾਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਠੀਕ ਹੀ ਦੱਸੇਗਾ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਇਕ ਬੀਬੀ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਈ। ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਾਰਮਲ ਨਾਲੋਂ ਇਕ ਡਿਗਰੀ ਵੱਧ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਵਾਸਥ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਚੈਕ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਬੁਖਾਰ 99 ਡਿਗਰੀ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਡਾਕਟਰੀ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਇਆ ਤੇ ਠੀਕ ਨਾ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਹੁਣ ਉਸ ਨੇ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਬੁਖਾਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੀ ਤੁਰਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਦਵਾਈ ਵਾਈਲਡ ਰੋਜ਼ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਖੁਰਾਕਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਸਹੀ 98.4 ਆ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਦਵਾਈ ਨੂੰ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਵੀ ਸਫਲਤਾ ਪੂਰਵਕ ਵਰਤਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੱਲਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਧਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਬਿਨਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਕੰਮ ਕਾਰ ਕਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਫੁੱਲ ਦਵਾਈ ਵਾਈਲਡ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਇਸ ਪੱਖ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ 'ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਹੋਮਿਓਪੈਥੀ' ਦੇ ਬਾਨੀ ਡਾ. ਐਮ. ਐਲ. ਸਹਿਗਲ ਦੇ ਦੱਸੇ ਇਕ ਕੇਸ ਨੂੰ ਭੁਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਡਾ. ਸਹਿਗਲ ਦਾ ਭਰਾ ਜਿਸ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਪੂਜਾ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਉੱਥੋਂ ਦਾ ਪੁਜਾਰੀ ਮੁੰਦਤ ਤੋਂ ਬੀਮਾਰ ਸੀ। ਪ੍ਰਵਚਨ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਉਹ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦਮੇ ਵਾਲੀ ਖੰਘ ਛਿੜ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਬੜਾ ਜੋਰ ਲਾ ਕੇ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਪਤਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਡਾ. ਸਹਿਗਲ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਪੁਜਾਰੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰੇ। ਡਾ. ਸਹਿਗਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਠੀਕ ਤਾਂ ਕਰ ਦੇਣਗੇ, ਪਰ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ

ਪੁਜਾਰੀ ਆਪਣੀ ਹਾਲਤ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਸਾਦਾ ਬਿਆਨ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਲਿਖ ਕੇ ਚਿੱਠੀ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜੇ। ਫਿਰ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਫੋਨ 'ਤੇ ਕੁਝ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣਗੇ ਤੇ ਦਵਾਈ ਭੇਜਣਗੇ। ਪੁਜਾਰੀ ਨੇ ਚਿੱਠੀ ਭੇਜੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, "ਉੱਜ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਤਿਆਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਮੋਹ ਤੇ ਘ੍ਰਿਣਾ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉੱਠਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਪੁਜਾ ਪਾਠ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬੈਚੈਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ।" ਡਾ. ਸਹਿਗਲ ਨੇ ਇਹ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫੋਨ 'ਤੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਕੀ ਉਹ ਵਿਘਨ, ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੈਚੈਨ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਨੂੰ ਪੁਜਾ ਪਾਠ ਦੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਇੰਨਾ ਉਚਾਟ ਵੀ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਪੇਸ਼ੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸੋਚੋ?" ਪੁਜਾਰੀ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, "ਨਹੀਂ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਯਥਾਰਥ ਮੰਨਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹਾਂ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਭਾਰੂ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਦਿੰਦਾ।"

ਉਸ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨਾਲ ਸਮਝੋਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇਸ ਅਲਾਮਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਡਾ. ਸਹਿਗਲ ਨੇ ਕੋਕੂਲਸ ਇੰਡੀਕਾ-30 (Cocculus Indica-30) ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਖੁਰਾਕਾਂ ਅੱਧੇ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਲੈਣ ਲਈ ਭੇਜ ਕੇ ਪੁਜਾਰੀ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਦਮਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਹੋਮਿਓਪੈਥਿਕ ਇਲਾਜ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਉਸੇ ਪੁਜਾਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਬੈਚ ਫੁੱਲ ਦਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਪਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਦਵਾਈ ਵਾਈਲਡ ਰੋਜ਼ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਕੋਈ ਪੁੱਛੇ ਕਿ ਕੀ ਕੋਕੂਲਸ ਇੰਡੀਕਾ ਤੇ ਵਾਈਲਡ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਆਪਸੀ ਨਾਤਾ ਹੈ? ਜੀ ਨਹੀਂ, ਲਗਦਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ। ਕੋਕੂਲਸ ਇੰਡੀਕਾ ਭਾਰਤੀ ਕੋਕਰੋਚ ਹੈ ਤੇ ਵਾਈਲਡ ਰੋਜ਼ ਜੰਗਲੀ ਗੁਲਾਬ। ਉੱਜ ਜੇ ਇਹ ਕੋਕਰੋਚ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਨਿਕਲ ਕੇ ਜੰਗਲੀ ਗੁਲਾਬ ਦੇ ਬੂਟੇ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਆਉਂਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਗੱਲ ਹੈ!

ਕਪਾਹ ਭਾਵੇਂ ਚੀਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵੀ ਚੋਖੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੀ ਫਸਲ ਹੈ। ਇਸ ਫਸਲ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਕਾਲੀ ਮਿੱਟੀ ਵਾਲੇ ਖੁਸ਼ਕ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗੁਜਰਾਤ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਪੰਜਾਬ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਕਪਾਹ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਤਪਾਦਕ ਰਾਜ ਹਨ। ਉੱਜ ਕਪਾਹ ਰਾਜਸਥਾਨ, ਕਰਨਾਟਕ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਵਿਚ ਵੀ ਚੋਖੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਉਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਨਸਪਤੀ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕਪਾਹ 'ਮਾਲਵੇਸੀ' ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਕਪਾਹ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਹਨ, ਇੱਕ ਉਹ ਜੋ ਸਾਡੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪੁਰਾਤਨ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਸੀ ਕਪਾਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਦੂਸਰੀ ਅਮਰੀਕਨ ਕਪਾਹ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ 'ਨਰਮਾ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਹੜੀ ਦੇਸੀ ਕਪਾਹ ਅਸੀਂ ਪੁਰਾਤਨ ਸਮਿਆਂ ਤੋਂ ਬੀਜ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਬਨਸਪਤੀ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ 'ਗੋਸੀਪੀਅਮ ਆਰਬੋਰੀਅਮ' ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਹੜਾ

ਲੋਕ ਬੋਲੀ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ:

ਅਤਲਸਾਂ ਪਾਤ ਸੁੱਟੀਆਂ ਨਹੀਂ ਖੱਦਰ ਬਿਨਾਂ ਹੱਥ ਲਾਉਣਾ ਕੂਕਾ ਅੰਦੋਲਨ ਤੋਂ 50 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਵੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਖਿਲਾਫ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਨਾ-ਮਿਲਵਰਤਨ ਲਹਿਰ ਚਲਾਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਪਾਹ ਦਾ ਘਰ ਬੁਣਿਆ ਖੱਦਰ ਪਹਿਨਣ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਲੋਕ ਬੋਲੀ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਇੰਜ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ:

ਸਾਨੂੰ ਖੱਦਰ ਪਿਆਰਾ ਲੱਗਦਾ ਬਾਪੂ ਤੇਰੇ ਚਰਖੇ ਦਾ ਕਪਾਹ ਆਦਿ ਕਾਲ ਤੋਂ ਫਸਲ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਸਰਬਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਕੁੱਲੀ-ਗੁੱਲੀ-ਜੁੱਲੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਹਾਅ ਨਾਲ ਸੰਗ ਸਾਥ ਚਲਦੀ ਰਹੀ। ਉਮਰਾਂ ਅਤੇ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦੇ ਵਹਿਣ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਸਹਿਜ ਜੀਵਨ ਰਾਹੀਂ ਕਪਾਹ ਬੀਜਣ, ਉਗਾਉਣ, ਚੁਗਣ, ਸੰਭਾਲਣ, ਵੇਚਣ, ਕੱਟਣ, ਬੁਣਨ ਨੂੰ ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ, ਬੁਝਾਰਤਾਂ, ਲੋਕਗੀਤਾਂ,

ਬੋਲੀਆਂ ਅਤੇ ਟੱਪਿਆਂ ਵਿਚ ਪਰੋ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਵਹਿੰਦੀ ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਧਾਰਾ ਸਾਡੇ ਅਮੀਰ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਅਮੁੱਲ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ 18ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਨਰਮੇ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਭੂਮੀ 'ਤੇ ਅੰਗਰਾਈ ਲਈ ਤਾਂ ਲੋਕ ਜੀਵਨ 'ਚੋਂ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵੰਨਗੀਆਂ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ:

ਛੱਲੇ ਵੱਢ ਕੇ ਬੀਜ ਦੇ ਨਰਮਾ ਚੁਗਣੇ ਨੂੰ ਮੈਂ ਤਕੜੀ ਜਿਹੜਾ ਨਰਮਾ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਉਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਉਚਾਈ 2 ਫੁੱਟ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਭਾਰਤੀ ਕਪਾਹ/ਨਰਮਾ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਚੁਗਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਨਰਮਾ ਚੁਗਣ ਲਈ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਉਗਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਨਰਮਾ/ਕਪਾਹ ਦੀ ਉਚਾਈ 3 ਤੋਂ 5 ਫੁੱਟ ਦਰਮਿਆਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਕਪਾਹ ਦੇ ਪੌਦੇ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉੱਚੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਚੀ ਬਾਂਹ ਕਰਕੇ ਚੁਗਣੇ ਪੈਂਦੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੁਰਾਤਨ ਲੋਕ ਬੋਲੀ ਇੰਜ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ: ਝੁਕ ਜਾ ਕਪਾਹ ਦੀਏ ਛਟੀਏ

ਪਤਲੇ ਦੀ ਬਾਂਹ ਥੱਕ ਗਈ ਮਸ਼ੀਨੀਕਰਨ ਦੀ ਆਮਦ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਪਾਹ ਨੂੰ ਬਲਦ ਜੋੜ ਕੇ ਪੋਰ ਨਾਲ ਬੀਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਨਵੀਂ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਸੌਖਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬੀਜਣ ਤੋਂ 6-7 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਪਾਹ ਦੀ ਫੁਟਾਂਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 3-4 ਫੁੱਟ ਦੇ ਹੋ ਕੇ ਬੂਟਿਆਂ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਨਿੱਬੂਆਂ ਜਿੰਨੇ ਵੱਡੇ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਟੀਡੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਟੀਡਿਆਂ ਵਿਚ ਚਿੱਟੀ ਚਾਂਦੀ ਰੰਗੀ ਕਪਾਹ/ਨਰਮੇ ਦਾ ਫੁੱਟ ਖਿੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਪਾਹ ਦੀ ਇਸ ਸਮੁੱਚੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਬੁਝਾਰਤਾਂ ਵਿਚ ਇੰਜ ਪਰੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ:

ਬੀਜੇ ਰੋੜ, ਉਗੇ ਝਾੜ ਲੱਗੇ ਨਿੱਬੂ, ਖਿੜੇ ਅਨਾਰ ਜੇਠ ਵਿਚ ਕਪਾਹ ਬੀਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅੱਸੂ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਕਪਾਹ ਫੁਲਾਕੇ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕੋਈ ਟਾਵਾਂ-ਵਿਰਲਾ ਟੀਡਾ ਦਿਸਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੁਰਾਤਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਮੁਤਾਬਕ ਸੁਆਣੀਆਂ ਚਿੱਟੇ ਚੌਲਾਂ ਦੇ ਫੁਲਾਕੇ ਮਾਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਚਿੱਟੇ ਚੌਲਾਂ ਵਾਂਗ ਟੀਡੇ ਖਿੜਨ ਦੀ ਆਸ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਰਾਹੇ ਜਾਂਦਾ ਕੋਈ ਪਾਂਧੀ ਇਹ ਕਹੇ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ:

ਤੇਰੀ ਲੱਗਣ ਕਪਾਹ ਨੂੰ ਟੀਡੇ ਤਾਰਾ...ਰਾ...ਰਾ ਬੋਲ ਜੱਟੀਏ ਪੁਰਾਤਨ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਬੁਝਾਰਤਾਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਤਾਂ ਚਿੱਟੇ ਖਿੜੇ ਖੇਤ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਚਮਕਦੇ ਤਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਕਪਾਹ ਦੀਆਂ ਸਿੱਕਰੀਆਂ ਵਿਚ ਖਿੜੇ ਕਪਾਹ ਦੇ ਫੁੱਟਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਸਾਡੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੇ ਮੁਟਿਆਰ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਨਾਲ ਇੰਜ ਕੀਤੀ ਹੈ: ਭਾਬੀ ਵੇਖ ਕੇ ਕਪਾਹ ਦੇ ਫੁੱਟ ਵਰਗੀ ਗੱਭਰੂ ਅਲੱਬ ਹੋ ਗਿਆ ਕਪਾਹ/ਨਰਮੇ ਨੂੰ ਟੀਡਿਆਂ ਦਾ ਫਲ ਵੇਖ ਕੇ ਕਿਸਾਨ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਹਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਕਪਾਹ ਜਲਦੀ ਖਿੜੇ ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਚੁਗ ਕੇ ਘਰ ਆਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇ। ਮੌਸਮ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੀਜਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਕਿਸੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਕਪਾਹ ਅਗੇਤੀ ਖਿੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ

ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕਪਾਹ ਪਛੇਤੀ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਖੇਤ ਹਲ ਵਾਹੁੰਦੇ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਦੀ ਤ੍ਰੀਮਤ ਜਦੋਂ ਭੱਤਾ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਅਤੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਅੱਧ ਖਿੜੀ ਕਪਾਹ ਵੇਖਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੇ ਇੰਜ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ:

ਤਾਰੇ ਹੱਸ ਕੇ ਖੇਤ 'ਚੋਂ ਲੰਘਗੀ ਜੱਟ ਦੀ ਕਪਾਹ ਖਿੜ ਗਈ ਕੱਤੇ ਵਿਚ ਕਪਾਹ ਖਿੜਨ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਕਪਾਹ ਦੇ ਚਿੱਟੇ-ਚਿੱਟੇ ਫੁੱਟਾਂ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਘਰਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਨਿਬੋੜ ਕੇ ਚੋਣੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਸੁਆਣੀਆਂ ਕਪਾਹ ਚੁਗਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਬੋਲੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਕਪਾਹ ਚੁਗਦੀਆਂ ਤ੍ਰੀਮਤਾਂ ਹਾਸਾ-ਠੱਠਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਮੇਲੇ ਵਰਗਾ ਮਾਹੌਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅੰਗਰਾਈਆਂ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਤਲੀ ਮੁਟਿਆਰ ਨੂੰ ਕਪਾਹ ਚੁਗਦੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਇਹ ਕਹੇ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ:

ਪਰ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾ ਕਪਾਹ ਦੀਏ ਛਟੀਏ ਪਤਲੇ ਨੂੰ ਲੰਘ ਜਾਣ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਿਜਾਂਦ ਪੱਖੋਂ ਕਪਾਹ/ਨਰਮੇ ਦੀ ਫਸਲ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਤੋਨੇ ਦੀ ਫਸਲ ਨੇ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਿਗਲ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਕਪਾਹ/ਨਰਮੇ ਦੀ ਬਿਜਾਂਦ ਵਿਚ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਕਪਾਹ/ਨਰਮੇ ਦੀ ਚੰਗੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚਾ ਦੇਸ਼ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਚੰਗੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੀ ਅਰਧਗਣੀ ਦੇ ਸ਼ੌਕ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ:

ਤੇਰੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਕਰਾਦੂੰ ਛਾਪਾਂ-ਛੱਲੇ ਨੀ ਨਰਮੇ ਨੂੰ ਵਿਕ ਲੈਣ ਦੇ

ਕਪਾਹ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿਚ ਉਤਰਾਅ-ਚੜ੍ਹਾਅ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਫਸਲਾਂ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕਪਾਹ ਦੇ ਮੁੱਲ ਵਿਚ ਗਿਰਾਵਟ ਹਨ। ਮੰਡੀਕਰਨ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਵਪਾਰੀ ਕਿਸਾਨ ਕੋਲੋਂ ਕਪਾਹ ਘੱਟ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿਸਾਨ ਸਭ ਕੁਝ ਵੇਚ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਭਾਅ ਉਤਾਰ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੱਖਣ-ਪੱਛਮੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਗੁਲਾਬੀ ਸੁੰਡੀ ਨੇ ਫਸਲ 'ਤੇ ਮਾਰੂ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਰਮੇ ਅਤੇ ਕਪਾਹ ਦੀ 75 ਫੀਸਦੀ ਫਸਲ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸਹੀ ਨੀਤੀਆਂ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਈ ਵਾਰ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਵੀ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਆਮਦਨ ਤਾਂ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਸਗੋਂ ਉਸ ਦੇ ਖਰਚੇ ਵੀ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇਹ ਪੁਰਾਤਨ ਲੋਕ ਬੋਲੀ ਅਜਿਹੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ:

ਮੇਰਾ ਮਾਮਲਾ ਨਾ ਹੋਇਆ ਪੂਰਾ ਕੱਤੇ ਦੀ ਕਪਾਹ ਵੇਚ ਕੇ ਕੱਤਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਮੰਡੀਆਂ ਕਪਾਹਾਂ ਦੇ ਵੇਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਜ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਜੇਕਰ ਸਹੀ ਭਾਅ ਮਿਲਣ ਤਾਂ ਕਪਾਹ ਦੀ ਫਸਲ ਚੰਗੇਰੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਲਾਹੇਵੰਦ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਡਾ. ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ
ਫੋਨ: +91-98768-50680

ਨਰਮਾ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬੀਜਦੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਨੂੰ 'ਗੋਸੀਪੀਅਮ ਹਿਰਸੂਟਮ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਕਪਾਹ ਦੀ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਵੱਲ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ 200 ਪੂਰਵ ਈਸਾ ਵਿਚ ਮਨੂੰ ਸਿਮ੍ਰਤੀ ਵਿਚ ਕਪਾਹ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਸਿੰਧੂ ਘਾਟੀ ਦੀ ਸੱਭਿਅਤਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੋਬੀ-ਲੋਨ ਲੋਕ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਪਾਹ ਨੂੰ 'ਸਿੰਧੂ' ਅਤੇ ਯੂਨਾਨੀ ਲੋਕ 'ਸਿੰਦਾ' ਆਖਦੇ ਸਨ। ਪੁਰਾਤਨ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਅਰਬੀ ਅਤੇ ਯੂਨਾਨੀ ਲੋਕ ਕਪਾਹ ਤੋਂ ਬਣੀਆਂ ਬਹੁਤ ਮਹੀਨ, ਖੂਬਸੂਰਤ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖਰੀਦਣ ਪਟਿਆਲਾ, ਗੁਜਰਾਤ ਅਤੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਅਕਬਰ ਦੇ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਵੀ ਕਪਾਹ ਦੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੇ ਖੂਬ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਇਆ। ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਜਨੇਊ ਬਾਰੇ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਪਾਹ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ:

ਤਗੁ ਕਪਾਹਹੁ ਕਤੀਐ ਬਾਮਣੁ ਵਟੇ ਆਇ॥

18ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਉਦਯੋਗਿਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਆਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦੇਸੀ ਕਪਾਹ ਹੀ ਉਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਨਰਮਾ ਕਾਬਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੇਸੀ ਕਪਾਹ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦਾ ਪਤਨ ਹੋਣ ਲੱਗਿਆ। 1857 ਵਿਚ ਕੂਕਾ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਮੋਢੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਖਿਲਾਫ ਨਾ-ਮਿਲਵਰਤਨ ਦਾ ਬਿਗਲ ਵਜਾਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਮਿਲਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਕੇ ਘਰ ਦੀ ਹੱਥੀਂ ਕੱਤੀ ਕਪਾਹ ਦਾ ਖੱਦਰ ਪਹਿਨਣ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਕੇ ਖੱਦਰ ਪਹਿਨਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ

ਕਪਾਹ ਚੁਗ ਕੇ ਛੁੱਟੀਆਂ ਦੀ ਢੇਰੀ ਲਾਉਂਦੇ ਕਾਮੇ।

'ਇੱਕ ਮਹੀਨਾ ਜੇਠ ਦਾ' ਨਾਲ ਮੁੜ ਚਰਚਾ 'ਚ ਗੁਰਚੇਤ ਚਿੱਤਰਕਾਰ

ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਤੋਂ ਫਿਲਮਕਾਰੀ ਵੱਲ ਆਇਆ 'ਗੁਰਚੇਤ ਚਿੱਤਰਕਾਰ' ਫੈਮਿਲੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰ ਵਜੋਂ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। 1995-96 ਦੇ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਸੀ. ਡੀ. ਕਲਚਰ ਦੌਰ 'ਚ ਆਈਆਂ ਟੈਲੀਫਿਲਮਾਂ 'ਸੰਦੂਕ 'ਚ ਬੰਦੂਕ', 'ਫੌਜੀ ਦੀ ਫੈਮਿਲੀ', 'ਫੈਮਿਲੀ 420', 'ਕੋਹਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ', 'ਕਰਜਾ', 'ਨਵਾਂ ਸਮਾਜ', 'ਇੱਜਤ', 'ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ' ਆਦਿ ਨਾਲ ਛੋਟੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾਮਾ ਬਣੇ ਗੁਰਚੇਤ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਅਣਛੋਹੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਨੋਰੰਜਨ ਸ਼ੈਲੀ ਨਾਲ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਚਲਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਹਰੇਕ ਕੁਰੀਤੀ ਨੂੰ ਵਿਅੰਗਮਈ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਭੰਡਿਆ। ਗੁਰਚੇਤ ਜਿੱਥੇ ਵਧੀਆ ਕਲਾਕਾਰ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਡਾਂਸ ਮਾਸਟਰ ਹੈ, ਉਥੇ ਸੁਲਝਿਆ ਹੋਇਆ ਲੇਖਕ ਵੀ ਹੈ। ਉਹ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ, ਸਕਰੀਨ ਪਲੇਅ ਤੇ ਡਾਇਲਾਗ ਖੁਦ ਲਿਖਦਾ ਹੈ। ਸੰਗਰੂਰ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਈਲਵਾਲ ਦੇ ਜੰਮਪਲ ਗੁਰਚੇਤ ਨੇ ਲਘੂ ਫਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਵੱਡੇ ਪਰਦੇ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਲਈ ਵੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਯੂ-ਟਿਊਬ ਦੇ ਅਜੋਕੇ ਦੌਰ ਵਿਚ

ਅੱਜ ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਦਰਸ਼ਕ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨਾਲ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਗੁਰਚੇਤ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਆਪਣੀ

ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ 'ਇੱਕ ਮਹੀਨਾ ਜੇਠ ਦਾ' ਨਾਲ ਖੂਬ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਲਚਰ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਰਦੀ ਇਹ ਫਿਲਮ ਸਾਂਝੀਆਂ ਜਮੀਨਾਂ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਸੱਚ ਬਿਆਨਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੁਰਾਤਨ ਕਲਚਰ ਤੇ ਠੋਠ ਬੋਲੀ ਨਾਲ ਵੀ ਜੋੜਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਚੇਤ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਫਿਲਮ ਉਸ ਦੌਰ ਦੀ ਸੱਚੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਘਰ ਕੱਚੇ ਸੀ ਤੇ ਦਿਲ ਸੱਚੇ ਸੀ। ਜਮੀਨਾਂ ਲਈ ਔਰਤ ਕੀ-ਕੀ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਇਹ ਗੱਲ ਕੋੜੀ ਜੁਰੂਰ ਹੈ, ਪਰ ਵੀ ਸੋਲਾਂ ਆਨੇ ਸੱਚੀ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਉਣਾ ਹੀ ਅਸਲ ਫਿਲਮਕਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ 'ਚ ਗੁਰਚੇਤ ਚਿੱਤਰਕਾਰ, ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਖੁਸ਼ੀ ਸਰਾਂ, ਕੁਲਦੀਪ ਨਿਆਮੀ, ਸੁੱਖੀ ਖਿਆਲਾ, ਸੰਜੂ ਮਾਹਲ, ਪ੍ਰੇਮ ਲਤਾ ਨੇ ਮੁੱਖ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਏ ਹਨ। ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘੂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ, ਡਾਇਲਾਗ ਤੇ ਸਕਰੀਨ ਪਲੇਅ ਗੁਰਚੇਤ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।
-ਸੁਰਜੀਤ ਜੱਸਲ
ਫੋਨ: 91-98146-07737

ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਕਹੀ

ਅੰਨ ਉਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਹੱਕ ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ ਵੱਖਵਾਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਸੱਚ ਅੱਗੇ ਝੁਠ ਹਿੱਕ ਤਣੇਗਾ ਕਿੱਦਾ, ਤੁਹਾਡੇ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਭੋਜਨ ਬਣੇਗਾ ਕਿੱਦਾ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੀਜੀ ਨਾ ਫਸਲ ਰੋਵੇਗੇ ਭੁੱਖਮਰੀ ਪਈ ਨੂੰ, ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਸੋਨੇ 'ਚ ਮੜ੍ਹਾ ਦਿਆਂ ਮੈਂ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਕਹੀ ਨੂੰ। ਕੁਰਸੀਆਂ 'ਤੇ ਬਹਿ ਹੁਕਮ ਚਲਾਉਣੇ ਸੌਖੇ ਨੇ ਪੌਰ ਤੇ ਹਾਤ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਲਾਹੁਣੇ ਔਖੇ ਨੇ ਰੇਹਾਂ ਸਪਰੇਆਂ ਜਾਨ ਕੱਢਦੀਆਂ ਨੇ ਘਰ ਦੇ ਖਰਚੇ ਚਲਾਉਣੇ ਔਖੇ ਨੇ ਪੱਕੀ ਫਸਲ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਬੱਲਦ ਗੱਜਦਾ ਏ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਘੁੱਟ ਵੀ ਲਾਉਣੇ ਔਖੇ ਨੇ ਕੋਈ ਸ਼ੌਕ ਨਹੀਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਧਰਨੇ ਲਾਵਣ ਨੇ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲੇ ਹਾਂ ਸਿਰ 'ਤੇ ਆਣ ਪਈ ਨੂੰ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਸੋਨੇ 'ਚ ਮੜ੍ਹਾ ਦਿਆਂ ਮੈਂ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਕਹੀ ਨੂੰ
-ਮਨਦੀਪ ਖਾਨਪੁਰੀ
ਖਾਨਪੁਰ ਸਰੋਤਾ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ
ਫੋਨ: 91-97791-79060

ਟ੍ਰੈਜਿਡੀ ਕਿੰਗ ਦਿਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ

ਇਹ ਗੱਲ 1968 ਦੀ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਆਪਣੇ ਇਕ ਗੂੜ੍ਹੇ ਦੋਸਤ ਜੱਜ ਦੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਬੰਬਈ ਗਏ। ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਅਸੀਂ ਸਿੱਧੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮਹਾਂ ਲੱਛਮੀ ਸਟੂਡੀਓ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਥੇ ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਡਾ ਨਿੱਘਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਸੀ ਹਾਸ ਕਲਾਕਾਰ ਤੇ ਫਿਲਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਭਰਾ ਪੱਛੀ। ਉਹ ਫਿਲਮ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ

ਵਿਨੋਦ ਕਪੂਰ
ਅਨੁਵਾਦ: ਪਰਮਜੀਤ ਢੀਂਗਰਾ

ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਹਿੰਦੀ ਸਿਨੇ ਜਗਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਉਹਦਾ ਵਾਹ ਵਾਸਤਾ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਉਹਦਾ ਨਿੱਘਾ ਸੁਭਾਅ ਬੜਾ ਚੰਗਾ ਲੱਗਿਆ।

ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੀ ਬਣੀ ਸੁਆਗਤੀ ਖਿੜਕੀ ਤੋਂ ਬੋੜੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਦਿਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਫੈਲ ਗਈ। ਪੱਛੀ ਨੇ ਬੜੀ ਅਪਣਤ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਕਰਾਈ। ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿਲੀਪ ਸਾਹਿਬ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਇੰਜ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਜਾਣੂ ਹੋਈਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲਾਉਂਦੇ ਵਿਚ ਬਹਿ ਕੇ ਚਾਹ ਪੀਣੀ ਇੰਜ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਚੜ੍ਹਦੀ ਉਮਰੇ ਫਿਲਮ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਬਹਿਣ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਪੂਰੇ ਹੋ ਗਏ ਹੋਣ। ਦਿਲੀਪ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਹੀ ਪੁੱਛਿਆ- 'ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਸਮਾਂ ਹੈ?' ਜੁਆਬ ਵਿਚ ਹਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, 'ਮੇਰੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ 'ਸੰਘਰਸ਼' ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਰੀਲਾਂ ਪ੍ਰੀਵਿਊ ਵਿਚ ਹਨ, ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਨਾਲ ਚੱਲੋ ਇਕੱਠੇ ਬਹਿ ਕੇ ਦੇਖਾਂਗੇ।'

ਉੱਪਰ ਹੀ ਬੀਏਟਰ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਬੀਏਟਰ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦਿਲੀਪ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਦੇਖਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਦੇਖਣ ਨਾਲੋਂ ਏਥੇ ਦੇਖਣਾ ਮੈਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੇਖਦੇ ਤਾਂ ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਅਭਿਨੈ ਕਲਾ ਨੂੰ ਪਰਖਦੇ। ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਜੇ ਨਵਾਂ ਨਵਾਂ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ। ਸਕਰੀਨਿੰਗ ਖਤਮ ਹੁੰਦਿਆਂ ਲਾਈਟਾਂ ਜਗ ਪਈਆਂ। ਦਿਲੀਪ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬੜੇ ਸਹਿਜਮਈ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ- 'ਕਿਵੇਂ ਲੱਗਿਆ ਕੁਮਾਰ ਸਾਹਿਬ?'

ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਨੇ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਰੌਣਕ ਆ ਗਈ। ਦੋਸਤ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ- 'ਫਿਲਮ 'ਚ ਦੂਸਰਾ ਲੜਕਾ ਕੌਣ ਹੈ?' ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧਾਰਨ ਜਿਹੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਤੇ ਜਾਣਬੁਝ ਕੇ ਅਦਾਕਾਰ ਦਾ ਨਾਂ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਟਾਲਾ ਵੱਟ ਗਏ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤਕ ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ

ਉਮਦਾ ਅਦਾਕਾਰ ਦਿਲੀਪ ਕੁਮਾਰ (ਐਨ ਖੱਬੇ) ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਬੇਗਮ ਸਾਇਰਾ ਬਾਨੋ ਨਾਲ ਦੋ ਤਸਵੀਰਾਂ।

ਬਹੁਤੀ ਪਛਾਣ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲੀ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਕੱਦ ਅਭਿਨੈ ਕਲਾ ਵਿਚ ਦਿਲੀਪ ਸਾਹਿਬ ਵਰਗਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ 'ਸੰਘਰਸ਼' ਉਹਦੀ ਵਧੀਆ ਫਿਲਮ ਵਜੋਂ ਹਿੱਟ ਹੋਈ।

ਦਿਲੀਪ ਸਾਹਿਬ ਉਸ ਮਹਾਨ ਤਿੱਕੜੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਤੀਮਾਨ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ। ਇਹ ਉਹ ਪ੍ਰਤੀਮਾਨ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਲਾਕਾਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਅਦਭੁੱਤ ਸ਼ੈਲੀ, ਗੰਭੀਰਤਾ ਤੇ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਟ੍ਰੈਜਿਡੀ ਕਿੰਗ' ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਦਵਾਇਆ। ਜਲਦੀ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਤੇ ਕੈਮਰਾਮੈਨਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਟ੍ਰੈਜਿਡੀ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਿਰਜਣ ਲਈ ਮੱਧਮ ਰੋਸ਼ਨੀਆਂ ਤੇ ਖਲਾਸ ਕੋਣ ਤੋਂ ਕੈਮਰੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਸਿੱਖ ਲਈ। ਗੀਤਕਾਰਾਂ ਤੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਦਿਲੀਪ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਸ਼ੋਕੀਨਾਂ ਨੂੰ ਚਿਤ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰਲੇ ਦੇਵਦਾਸ ਦੀਆਂ ਦੀਵਾਨੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਮੇਰੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਦੋਸਤ ਅਕਾਸ਼ਦੀਪ ਨੂੰ 'ਗੰਗਾ ਜਮੁਨਾ' ਫਿਲਮ ਲਈ ਦਿਲੀਪ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਹੀ ਚੁਣਿਆ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਹਨੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਅਕਾਸ਼ਦੀਪ ਦੇਰ ਤਕ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਦੱਸਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਉਹਨੂੰ ਜਮੁਨਾ ਬਣਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਦਿਲੀਪ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਵਿਚਲੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਚੰਗਾਈਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਕ ਖੂਬੀ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਈ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਹਰ ਸਨ। ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਰੰਗੀ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦਾ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੇ ਆਲੋਚਨਾਵਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਨੀਭ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਕਰਕੇ ਸੰਭਵ

ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਏਸੇ ਅਨੁਭਵ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰਕੇ ਅਭਿਨੇਤਾ ਅੰਦਰਲਾ ਇਨਸਾਨ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੁੰਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਅੱਸੀਵਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਮੈਂ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਿਆ। ਸਾਡੇ ਐਡੀਟਰ ਬੀ. ਐਨ. ਸ਼ੈਲੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਮੌਰੀਆ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਦਿਲੀਪ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਠਾਹਰ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਂ ਇਕ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਬੜੇ ਮਕਬੂਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਪੰਜਾਬੀ ਦਰਪਣ' ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਪਸ਼ੋਰੀ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੜੀ ਵਧੀਆ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਸਨ। ਸ਼ੈਲੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਟਲ ਬੁਲਾਇਆ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਪੰਜਾਬੀ ਚੀਜ਼ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੇ ਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਨਾਲ ਉਹਦਾ ਬੜੀ ਔਖੀ ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਤਰਜਮਾ ਕਰਦੇ ਜਾਂਦੇ। ਉਹ ਵੱਡੇ ਲੇਖਕਾਂ ਵਾਂਗ ਉਰਦੂ ਬੋਲਦੇ ਸਨ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਰੇ-ਭਾਰੇ ਉਰਦੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਉਹ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੋਲ ਰਹੇ ਸਨ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਨਪੜ੍ਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੌਰਾਨ ਨਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚੋਂ ਰੋਕ ਸਕਿਆ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਪਤਾ ਲੱਗੀ। ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਹੋਇਆ। ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੱਧਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਚਾਨਕ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ- 'ਤੂੰ ਇੱਥੇ ਹੀ ਹੈ ਨਾ?'

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁੱਛਣਾ ਬੜਾ ਬੇਤੁਕਾ ਲੱਗਿਆ। ਕੀ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਮੈਂ ਉੱਥੋਂ ਚਲਾ ਜਾਵਾਂ? ਖੁਦ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ। ਅਜਿਹਾ ਸੁਣ ਕੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਹਾਵਭਾਵ ਨਹੀਂ ਬਦਲੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧੀਮੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਦੁਬਾਰਾ ਗੱਲਬਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਬੰਬਈ ਦੀ ਇਕ ਫੇਰੀ ਸਮੇਂ

ਮੇਰਾ ਇਕ ਗੂੜ੍ਹਾ ਦੋਸਤ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਮੈਨੂੰ ਦਿਲੀਪ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲ ਲੈ ਗਿਆ। ਉਹਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜੋਧਪੁਰ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਪੈਂਠ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ਼ਿਵ ਰਾਮ ਪੁਰੋਹਿਤ ਦਿਲੀਪ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਫਾਈਨੋਸਰ ਸਨ। ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਦੋਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਨੇੜਤਾ ਸੀ। ਦਿਲੀਪ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਏ. ਆਰ. ਕਾਰਦਾਰ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਦਰਦ ਲੀਆਂ' ਨੂੰ ਵੀ ਫਾਈਨੋਸ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਇਹਦੇ ਕਰਕੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਹ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਦੇ ਝਮੇਲੇ ਵਿਚ ਫਸ ਗਏ। ਤਦ ਐੱਸ. ਆਰ. ਪੁਰੋਹਿਤ ਨੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਝਮੇਲੇ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਿਆ। ਇਕ ਵਾਰ ਇਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲੈਂਦਿਆਂ ਸੰਪਰਦਾਇਕਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਛੇਹ ਲਈ। ਇਸ 'ਤੇ ਦਿਲੀਪ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ- 'ਇਕ ਮੁਸਲਿਮ ਦੋਸਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਦੇ ਝਮੇਲੇ ਵਿਚ ਫਸਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਦੋਸਤ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ। ਇਹ ਹੈ ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦਾ ਸਬੂਤ।'

ਕਾਫੀ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ 1983 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਵੱਡੇ ਪੁਰੋਹਿਤ ਬੰਬਈ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਤਾਂ ਦਿਲੀਪ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸਾਇਰਾ ਬਾਨੋ ਲਗਾਤਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਡਾਕਟਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਕਿ ਇਹ ਮਰੀਜ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਪੈਰ ਦਿਲੀਪ ਸਾਹਿਬ ਘੁੱਟਦੇ, ਕਦੇ ਕਦੇ ਸਾਰਿਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਦੇ। ਦਿਲੀਪ ਸਾਹਿਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸਮਾਨ ਮੰਨਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬੇਟੇ ਵਾਂਗ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਜਦੋਂ ਬੰਬਈ ਜਾਣ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਦੋਸਤ ਕਮਲੇਸ਼ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ-

ਚੱਲ ਯੂਸਫ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਰਟ ਸਰਜਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਲੀ ਹਿੱਲ ਵਾਲੇ ਬੰਗਲੇ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਅਜਿਹਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਕਮਲੇਸ਼ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਨੇ ਤੇ ਅਹਿਸਾਸ ਖਾਨ (ਦਿਲੀਪ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਭਰਾ) ਉਹਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦਾ ਉਹਦੇ ਵੱਲ ਆਇਆ। ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਇਰਾ ਵੀ ਬਾਹਰ ਆ ਗਈ। ਉਹਨੇ ਸਾਨੂੰ ਲਾਅਨ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਜਲਦੀ ਹੀ ਦਿਲੀਪ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇ ਕੇ ਦੋ ਜਣੇ ਬਾਹਰ ਲੈ ਆਏ। ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਈਪਾਸ ਸਰਜਰੀ ਦਾ ਹਾਲ ਚਾਲ ਪੁੱਛਿਆ। ਸਰਜਰੀ ਹੋਇਆ ਅਜੇ ਨੌਂ ਦਿਨ ਹੀ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਹ ਕਾਫੀ ਪੀੜ ਪਰਚੇ ਲਹਿਜੇ ਵਿਚ ਸਰਜਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਾਰੇ ਦੱਸ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਬੜੀ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਨਸਾਂ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਰਤ ਕੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਆਪਣੇ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸਮਝ ਨੂੰ ਕੋਸਣ ਲੱਗ ਪਵੇ। ਉਹ ਦਰਦ ਪਰੁੰਨੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਵੀਹ ਮਿੰਟਾਂ ਤਕ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਦੱਸਦੇ ਰਹੇ। ਇਹੀ ਉਹ ਜਾਦੂਮਈ ਆਵਾਜ਼ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟ੍ਰੈਜਿਡੀ ਕਿੰਗ ਬਣਾਇਆ ਸੀ।

ਦਿਲੀਪ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਯਾਦਗਾਰੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਅਭਿਨੈ ਨਾਲ ਲੱਖਾਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਖੁਸ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਉਹਨੂੰ ਭੁਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਥਾਪਤ ਰਹਿਣਗੇ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਪਿੱਛੇ ਤ੍ਰਾਸਦੀਆਂ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਖਾਸ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟ੍ਰੈਜਿਡੀ ਕਿੰਗ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਦਿਵਾਇਆ।

ਨੌਰਾ ਫਤੇਹੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀ

ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਅਦਾਕਾਰਾ ਨੂਰਾ ਫਤੇਹੀ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਭੁਜ' ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੀ ਖੂਬ ਤਾਰੀਫ਼ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਉਹ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਕ ਕੇਸ ਵਿਚ ਐਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਨਾਲ ਉਲਝੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਥਿਤ ਜਾਅਲਾਸਾਜ਼ ਸੂਕੇਸ਼ ਚੰਦਰਸ਼ੇਖਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰ ਪਤਨੀ ਲੀਨਾ ਮਾਰੀਆ ਪੋਲ ਖਿਲਾਫ

ਦਰਜ ਕਾਲੇ ਧਨ ਨੂੰ ਸਫੇਦ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਵਾਏ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਤੇਹੀ ਨੇ ਏਜੰਸੀ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਕਾਲੇ ਧਨ ਨੂੰ ਸਫੇਦ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਕਲਮਬੰਦ ਕਰਵਾਏ ਹਨ। ਏਜੰਸੀ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਦਾਕਾਰਾ ਜੈਕੁਲਿਨ ਫਰਨਾਂਡੇਜ਼ ਤੋਂ ਪੁੱਛ-ਪਤਾਲ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਅਪਰਨਾ ਸੇਨ ਦੀ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਪੁਰਸਕਾਰ

ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਅਪਰਨਾ ਸੇਨ ਦੇ ਸੋਸ਼ਲ ਡਰਾਮੇ 'ਦਿ ਰੇਪਿਸਟ' ਨੇ 26ਵੇਂ ਬ੍ਰਹਮਾਨ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਫਿਲਮ ਫੈਸਟੀਵਲ ਵਿਚ 'ਕਿਮ ਜਿਸੋਕ ਐਵਾਰਡ' ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਰਸਕਾਰ ਇਕ ਹੋਰ ਫਿਲਮ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਕੋਕਨਾ ਸੇਨ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਨਿਭਾਈ ਹੈ ਤੇ ਫੈਸਟੀਵਲ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਫਿਲਮ 'ਏ ਵਿਡੋ ਆਨ ਏਸ਼ੀਅਨ ਸਿਨੇਮਾ' ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤਹਿਤ 7 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਮੱਧਵਰਗੀ ਮਹਿਲਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਬਲਾਤਕਾਰੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਉਹ ਮਾਂ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਖਰ ਇਹ ਅਪਰਾਧ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ? ਇਸ ਡਰਾਮੇ ਵਿਚ ਕੋਕਨਾ ਸੇਨ ਨੇ ਬਾਕਮਾਲ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

'ਦਿ ਰੇਪਿਸਟ' ਵਿਚ ਜਿਸਮਾਨੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਔਰਤ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਪੀੜਾ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜਿਨਸੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦੇ ਪ੍ਰਚਲਣ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ

ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਅਪਰਨਾ ਸੇਨ ਅਤੇ (ਸੱਜੇ) ਫਿਲਮ 'ਦਿ ਰੇਪਿਸਟ' ਦਾ ਪੋਸਟਰ।

ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਮਾਜਕ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਬੌਧਿਕ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ

ਵਿਚ 'ਬਲਾਤਕਾਰੀ' ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਤਨਮੈ ਧਨਾਨੀਆ ਨੇ ਨਿਭਾਈ ਹੈ।

XPressCargo

Tel.: 317-426-5410

Ext. 2001 & 2403

100% ਓਨਰ ਆਪਰੇਟਰ ਕੰਪਨੀ

Pay Every Week

Pay Single 48 Cent + Team 58 Cent

100% OWNER OPERATOR COMPANY

**IN TO MI BACK TO IN OR IN TO OH TO LOUISVILLE
KY/BOWLING KY BACK TO IN (EVERYDAY HOME)**

**ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪੱਕੇ ਰੀਫਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈ ਵੈਨ ਦੇ ਲੋਡ
ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਡ Same Location ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।**

- ਫਿਊਲ ਐਡਵਾਂਸ ਤੇ ਕੋਈ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜ ਨਹੀਂ
- ਸਾਰੇ ਲੰਪਰ ਫੀਸ ਕੰਪਨੀ ਪੇ ਕਰੇਗੀ ।
- ਟਰੱਕ ਦੀ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟ
- ਟਰੱਕ ਫਿਜ਼ੀਕਲ ਡੈਮੇਜ ਇੰਸੂਰੈਂਸ
- ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਟਰੇਲਰ ਰੈਂਟਲ ਜਾਂ ਲੀਜ਼ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ
- ਟਾਇਰਾਂ ਅਤੇ Oil Change ਤੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਡਿਸਕਾਉਂਟ

ਅਸੀਂ ਵੇਅਰ ਹਾਊਸ ਅਤੇ ਲੋਡ ਸਟੈਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

CA >> IN, OH, KY, PA, MD, VA
IN >> KS, TN, WI, MI, KY, IL, GA

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸਾਰੀਆਂ ਲੋਕੇਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਵਾਪਸੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੱਕ ਪੱਕੇ ਲੋਡ ਹਨ

ਅਸੀਂ 2016 ਅਤੇ 2017 ਦੇ USED ਟਰੱਕ ਵੀ ਸੇਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

Hiring Owner Operators and Drivers

ਸਾਡੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਕਮਰਸ਼ੀਲ ਲਾਇਸੈਂਸ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ।

2330 Enterprise Park Dr., Indianapolis, IN 46218

Online Application @ www.xpresscargoinc.com

ਸਿੰਗਲ ਅਤੇ ਟੀਮ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋਡ ਹੈ
ਵੀਕਲੀ ਹੋਮ

ਵੇਅਰ ਹਾਊਸ ਅਤੇ 24/7 ਘੰਟੇ ਰਿਪੋਅਰ ਸ਼ਾਪ ਖੁੱਲੀ ਹੈ